

צ'בזטי מוזהר"ן
קמא

דף נו: נח: נט.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה מט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמח)

ליקוטי

ע"י מצות סוכה (ס), אז נתקיים (צפניה ג) אז אהפוך אל כל העמים כשי' פי' חי ברורה. שפה ר"ת של שר פרי הכמון, היינו בחי' סוכה כנ"ל: גם אז נתהפך ריב לשונות ולא יהי' בחי' ריב כנ"ל, ויהיה שפה אחת לעבדו שכמ אחד [ג]. ואז יתגבר אמת, כמ"ש (משלי יב) שפת אמת תכון לעד, היינו אפי' עכו"ם יחזרו לעבדו שכמ אחד: וזה (בראשית ד') אם תיטיב לראת ר"ת שפת אמת תכון. ואם לא תיטיב, לפתח הטאת ריבין, ר"ת רחל למפרע בחזרת אנפין, בחי' ריב, ישהו ריב כגלותא, דמתגברין אומין דעלמא, ריב לשונות [ד], אשר פיהם דיבר שוא וכו' [ה]. וזה פי' כמי מריבת [ו]. זה בחי' מי החסדים, בחי' סוכה, שמצלת מריב לשונות, כמ"ש תצפננן בסוכה מריב לשונות כנ"ל: קידש תרגומו ר'קם, לשון ר'קם וציר [ז], בחי' צירי כנ"ל, שממנו יצירת הקלד: מדבר צין, לשון ציני הר ברזל, לשון תמרים (סוכה לב), לשון תמורה וחילוף, פי', כי הקב"ה צוה להם שידברו אל הסלע כדי שילמדו ישראל ק"ו על שכר ועונש כפרשי' [ח], והם [פנמו] בהדיבור, וגרמו ח"ו התגברות של הריב לשונות, וגרמו התגברות ימין שקר כמ"ש אשר פיהם דיבר שוא וכו'. וזה פי' צין, לשון תמורה, תמורת קודש, תמורת צירי, תמורת סוכה דקדושה, נעשה סוכה בקליפה ח"ו. וכשכיל זה עונשם, כי מנגד תראה ושמה לא תבוא [ט], כי א"י הוא מכה מעשיו כנ"ל:

מטא [י] (תהלים יט) לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו וכו' :

א כי קודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף [א], ורצה הקב"ה שיתגלה מלכותו [ב], ואין מלך בלא עם [ג], והוצרך לברוא בני אדם שיקבלו עול מלכותו. והתגלות מלכותו א"א להשיג אלא ע"י המידות: שעי"י המידות" משיגין אלקותו ויודעין שיש אדון מושל ומנהיג: וצמצם האור א"ם לצדדין, ונשאר חלל פנוי, ובתוך החלל הפנוי ברא העולמות (כמבואר בע"ה בתחילתו בהיכל א' ענף ג' [ד]) והן הן מדותיו: והלב הוא הצייר של המדות [ה], היינו החכמה שבלב, כמ"ש (שמות לא) ובלב כל חכם לב וכו'. ועיקר היצירה היתה בחכמה, כמ"ש (תהלים קד) כולם בחכמה עשית. נמצא שהלב הוא הצייר, כמ"ש (שם עג) צור לבבי [ז], ואית יצירה לטבכך, לטב ולבייש, כמ"ש חז"ל (ברכות סא). וייצר [ח] בשני יודין וכו', והם שני יצרון [ט], יצר טוב ויצר הרע, היינו מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע [י]. כי עיקר היצרון" הם המחשבות והחכמות שבלב, כמ"ש (בראשית ו') כי יצר מחשבות לבו וכו'. וכשאדם הושב במחשבות רעות, הוא מטמטם את החלל של הבריאה [יא], ששם התגלות המדות. כי הלב הוא צור העולמים [ג], היינו צור המדות, כי לפי אור להביות הלב של איש הישראלי, א"א להתגלות מהמדות, כי אור להביותו, הוא עד א"ם, היינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. וצריך לצמצ' ההתלהבו כדי שישאר בלב חלל, כמ"ש (תהלים קט) ולבי חלל בקרבי, וע"י

לשמש שם אהל בהם מט

הצמצום של ההתלהבות, ויכל לבא להתגלות מהמדות, היינו לעבוד את השי' בהדרגה ובמדה. ומחשבות טובות שבלב, הן יצרון טובין, שע"י נתגלין פעולות ומדות טובות, והיינו יצירה לטב. וכשחושב מחשבות רעות, הוא מטמטם הלב, בבחי' ערלת לב, ומקלקל את הבריאה, היינו החכמה שבלב. כי היצר הרע הוא מפשרות הלב [א], כמ"ש (דברים י') ומלתם את ערלת לבכם ותרגומו ית מפשרות לבכון, ומפשרות הוא קילקול הבריאה שהיא ע"י החכמה: נמצא כשאדם הושב מחשבות טובות בלבו איך לעבוד את השי', כזה נעשה לבו בבחי' צור לבבי, ובבחי' ולבי חלל בקרבי, שבתוך החלל יתגלו פעולותיו, ועל ידי פעולותיו ומדותיו הטובים, יתגלה שהוא מקבל עול מלכות שמים שלימה: וז"ל (תהלים פו) ושרים כחוללים וכו' [ב], ושרים, זה בחי' התגלות מלכות, בחי' שרה על העולם כולו (ברכות יג.) [ג] בחי' והיה חי למלך וכו' [ד], כחוללים כל מעיני כך [ה], היינו לפי החלל שנעשה ע"י מחשבותיו הקדושים, כן התגלות מלכותו:

ב וזה בחי' (תענית ב.) ולעבדו ככל לבכם [ו] איזהו עבודה שבלב זה תפלה, כי תפלה בחי' מלכות דוד, כמ"ש (תהלים קט) ואני תפלה. ועיקר התפלה תלוי בלב, שישים כל לבו עליו, שלא יהי' בבחי' (ישעי' כט) בשפתם כבדוני ולבם רחק ממני. כי תפלה שבלב, היא בחי' התגלות מלכותו, בתוך החלל הפנוי, בתוך המידות" בתוך העולמות:

ג וזה בחי' ה"א, כי דל"ת היתה, ואתחזרת ונעשית ה"א [א]. כי דל"ת הות"ל, לשון דלה ועניה [ב]. היינו כשטמטמט"ם לבו בטפשרות, ואין עני אלא בדעת [גדרים מא.] [ג], ואז היא בחי' דל"ת. וכשמקדש מחשבות, ולית קדושה פחות מעשרה ותיקון יוד [ג], והיא בחי' יוד שממשיך לתוך הדל"ת, ונעשית ה' :

ד וכשמקים התפלה, את בחי' מלכות, בבחי' ולעבדו ככל לבכם, זה בחי' היא העוֹלָה [א], בחי' (ש"ה ח') [ב] מי זאת עולה, מי עם זאת עולה והקדמת הוזהר י' ותיקון כא ל' לה סט [ג]. והם שני בתים ביתא עילאה וביתא תתאה, שיש לשניהם עליה, כי לא אבוא בעיר עד דבקרנך קדוש: [ד] פי' כי רז"ל דרשו (תענית ה') על פסוק זה [א] בקרנך קדוש ולא אבוא בעיר, נשבע הקב"ה שלא יכנסו בירושלים שלמעלה [ג], עד שיבנה ירושלים שלמטה. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל [א], שהכוונה ע"פ סוד הוא, שבינה אימא עילאה ביתא עילאה, היא בחי' ירושלים שלמעלה, ומלכות ביתא תתאה, היא בחי' ירושלים שלמטה. שאין היחוד שלמעלה שהוא בחי' עליות ביתא עילאה נשלם עד שנבנה ונשלם בחי' מלכות בשלימות, שהיא בחי' עליות ביתא תתאה וכו' ע"ש. וזהו מ"ש רבינו ז"ל, מי עם זאת עולה וכו', כי בינה לבא [ג] היא בחי' ביתא עילאה, בחי' מי [ג], ומלכות היא בחי' ביתא תתאה בחי' זאת [ג]. וע"י בחינות אלו הנ"ל הנאמרים בתורה הזאת, עי"ו יש לשני בתים אלו עליו, שהם ביתא עילאה, וביתא תתאה, שהם בחי'

תורה אור 24 פסוקים

א ע"ו ג. ב. בחשכו- שפיה' (בלא ריח) ג. חס המסקו ג'ל בצפניה ג' ד. גס בדפרי' ותירלו - שווא, וסתורלו - שווא! תהלים לא כא א' תהלים קטד ח' ה. עיין תרגום ופשי' שמתו בו לו ע"פ משה רמק - עובר צייר י' במדבר כ' יב י' חספס תחורתי' תבפא א' רביים לב נב המסקו תב'ל סדבר צן תורה זו היא לשון רבינו ז"ל נאמה בשבת בסעודה שלישית ג' ניסן שת תקטן כסעודתויעוקע אורי

תורה אור 24 פסוקים
צפניה ג (ט) כי אז אהפך אל עמי שפה ברורה לקרין כלם בשם יודו לעבדו שכמ אחד:
תהלים לא (כא) חספס תחורתי' תבפא א' רביים לב נב המסקו תב'ל סדבר צן תורה זו היא לשון רבינו ז"ל נאמה בשבת בסעודה שלישית ג' ניסן שת תקטן כסעודתויעוקע אורי
צפניה ג (ט) כי אז אהפך אל עמי שפה ברורה לקרין כלם בשם יודו לעבדו שכמ אחד:
משלי יב (יט) שפת אמת תכון לעד ועד ארביעה לשון שקר:
בראשית ד (ו) הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח תשאית ריבין ואלין תשוקתו ואתה תמשל בו:
תהלים פקד קמד (ח) אשר פיכם דבר שוא וימינם ימינו שקר:
דברים האזינו לב (נא) על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל בני מריבת קדש מדבר צן על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל: (נב) כי מנגד תראה את הארץ ושפחה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל. פ
תורה מט
תהלים יט (ח) בכל הארץ יצא קום ובקעה גבל מלינים לשקש שם אהל להם:
שמות כי תשא לא (ו) ואני הנה נמתי אמו את אקליבא בן אחיסקר למשה דן ובלב כל חכם לב נתתי חכמה וצונו את כל אשר צוית: תהלים קד (כז) מה רבו מעשיך יודו כלם בחכמה עשית פלאה הארץ קננה: תהלים עג (כו) קלם שארי ולבני צור לבני ותלקן אליהם לעולם:
בראשית ב (ו) ויצר יקוק אלהים את האדם נשמת חיים ויהי האדם לגנש חיה:
בראשית ג (ח) ויצר יודו פי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רע רק כל היום:
ישעיה ב (ד) בטהו בידך עני עד פי ביה יודו צור עולמים:
תהלים קט (כב) פי עני ואביון אנכי ולבי תתל בקרבי:
דברים עקב י (טו) ומלתם את ערלת לבכם וקרפסם לא תקשו עוד:
תהלים פו (ו) ושרים כחוללים כל מעיני בך:
זכריה פקד יד (ט) והיה יקוק לשלך על כל הארץ ביום ההוא והיה יקוק אהד ושמו אהד:
דברים יא (יג) והיה אם שבע שמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה בלתי חיים לאתקב את יקוק אלהים ולעבדו בכל לבכם ובכל נפשכם:
תהלים קט (ד) מתח אהבתי ששנגי ואני תפלתי:
ישעיה כט (ג) ויאמר אדני יען כי נגש העם הזה בפני ובשפתיו כבודני ולבו רסק מנגי ותיו יראתם אתי מצות אנשים מלכותה:
ויקרא צו א (ב) צו את ארצך ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מקרה בעל המנחה כל הליקלה עד המקור ולאש המנחה תוקד בו: שיר השירים ח (ה) מי זאת עולה מן המקדש מתנפקת על דודה מתת המנחה עוררתקי שפה חבלתך אפון שפה חבלתך ילדתי:
הושע יא (ט) לא אעשה ררון כפי לא אשוב לשתת אפרים כי אלא אנכי ולא איש אש בקרנך קדוש ולא אבוא בעיר:

תהילים קד (כד) פה רבו
 מעשיו ידו כלם בתקנה
 עשית פלאה הארץ קננה:
 איוב לא (ב) ומה חלק אלה
 מקעל ונחלת שדי מפרמים:
 תהילים קט (כב) כי עני
 ואביון אגבי ולבי קלל
 בקרבך:
 הושע פרק יא (ט) לא אעשה
 חרון אפי לא אשוב לשתת
 אפרים כי אל אגבי ולא איש
 בקרבך קדוש ולא אבוא
 בעיר:

נז: ליקומי

לשמש שם אהל בהם מט

מוהר"ן

ו', שזהו עיקר היצרון. כי מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. היינו כשהושב מחשבות טובות שזהו בחי' חכמה שבלב, או עי"ז זוכה לפעולות ומדות טובות, שזהו בחי' התגלות הבריאה שהיא המדות בתוך הלל הפנוי עי"ז החכמה שבלב, שהוא בחי' מחשבות טובות, וזוכה לזכות לזכות למעשים טובים ומדות טובות, כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו ית' שבשביל זה הי' עיקר הבריאה כנ"ל. כי עי"ז שזוכה לפעולות ומדות טובות עי"ז כל הנ"ל, עי"ז מקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, שזהו בחי' התגלות מלכותו ית' שנתגלה עי"ז בריאת העולמות שבתוך החלל הפנוי עי"ז החכמה וכנ"ל. והכלל שבריאת העולמות ועבודת הש"י בפעולות ומדות טובות הם בחי' אחת ממש, וכנ"ל. והבן היטב: ואז כשנתגלה מלכותו ית' עי"ז מעשיו ומדותיו הטובים שנתגלו בתוך החלל שבלבו כנ"ל, זהו בחי' עליית שני הבתים הנ"ל מי עם זאת ביתא עילאה וביתא תתאה כנ"ל. כי התגלות המלכות זה בחי' ביתא תתאה. ותהלת הצמצום שהוא החלל הפנוי שבלב זה בחי' ביתא עילאה. שעיקר כוונת הצמצום הי' בשביל עבודת הש"י כדי לזכות לגלות מלכותו ית' ועי"כ אין נשלם תיקון ועליית ביתא עילאה עד שעולה ביתא תתאה, דהיינו עד שנתגלה מלכותו ית' שזה עיקר תכלית כוונת הבריאה. ואז כשנתגל מלכותו ית' אז דייקא יש עלי' לביתא עילאה, כי אז דייקא עולים שניהם יחד ביתא עילאה וביתא תתאה בבחי' מי זאת עולה מי עם זאת עולה וכו' כנ"ל כי לא אבוא בעיר עד דקרבך קדוש [1] שאין הקב"ה נכנס בירושלים שלמעלה שהיא בינה לבא וכו' [2] כנ"ל, עד שיבנה ירושלים שלמטה שהוא בחי' התגלות מלכותו ית' כנ"ל: וכל זה הוא בחי' תפלה שהיא עבודה שבלב, כי תפלה שבלב היא בחי' התגלות מלכותו שבתוך הלל הפנוי שבלב כנ"ל. והבן מאד, כי הדברים עמוקים מאד מאד, ורכינו ז"ל קיצר כאן ודיבר הכל ברמז כמאן דמחוי במחוג [3], והדברים נכוחים למבין. והעיקר לקיימם כפשוטן, לשמור עצמו מאד ממחשבות רעות, כי מחשבות רעות הם עיקר היצה"ר בחי' יצירה לבישי, עי"כ צריכין לשמור מחשבתו מאד, ולהכריח עצמו תמיד לחשוב מחשבות טובות שהם בחי' יצ"ט. ולזכות לעשות עי"ז מעשים טובים ומדות טובות וכו', ולהתפלל ככוונה ולעשות תשובה. ובתחילה צריכין לצמצם התלהבות לבו שלא יבער יותר מדאי כי צריכין לעבוד את הש"י בהדרגה [4] ובמדה דייקא, ושאר כל הדרכים קדושים וטהורים ועצות נכונות שיכולין להוציא מתוך דברי התורה הקדושה הנוראה הזאת. ועוד לאלוק מילין בכל זה,

מי עם זאת. היינו עי"ז שמצמצם אור התלהבות לבו שלא יתלהב יותר מדאי, כדי שיוכל לעבוד את הש"י בהדרגה ובמדה, ומקדש את מחשבתו לבלי לחשוב שום מחשבות רעות, רק לחשוב תמיד מחשבות קדושות, שהם בחי' יצר טוב בחי' חכמה שבלב, שע"ז מצייר המדות טובות, וזוכה לעשות פעולות ומעשים טובים ומדות טובות, ועי"ז נתגלה בחי' מלכות, כי נתגלה שהוא מקבל עול מלכות שמים שלימה. ואז יש עלי' לבחי' מלכות שהיא ביתא תתאה. אז דייקא עולה גם ביתא עילאה שהיא בחי' בינה לבא, כי באמת שניהם אחד ואחת תלוי' בחברתה: ולבאר הענין קצת, צריכין לחזור ולבאר ענין התורה הזאת, וכלל התורה היא, כי מבואר בע"ה בתחילתו, "שכשהש"י רצה לברוא את העולם, היה אור הקב"ה אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות, והוצרך כביכול לצמצם אור הא"ם לצדדין ונעשה הלל הפנוי, ובתוך החלל הפנוי הזה ברא כל העולמות. וכל העולמות נבראו עי"ז חכמה כ"ש כולם בחכמה עשית. ועיקר תכלית בריאת העולמות הי' בשביל המלכות היינו כדי לגלות מלכותו, שזה א"א כי אם עי"ז העולמות כי אין מלך בלא עם. ובשביל זה היה הצמצום של החלל הפנוי כדי שיהי' מקום לבריאת העולמות כדי שיתגלה מלכותו ית'. כ"ז מבואר בוזהר [5] ובכתבים. ורכינו ז"ל, מבאר כל זה בכל אדם. כי כל אחד מוישראל הוא חלק אלוך ממעל [6], ועיקר האלקות בלב. והאלקות שבלב איש הישראלי הוא בחי' אין סוף, כי אור להביותו הוא עד אין סוף, היינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ולפי גודל ההתלהבות הלב של איש הישראלי שהוא עד אין סוף, לא היה אפשר לו לעשות שום עבודה ולא היה יכול לגלות שום מדה טובה, כי מגודל התלהבותו עד אין סוף, אינו יכול לעשות שום דבר. שזהו בחי' מה שבתחילת הבריאה לא היה מקום לבריאה מחמת שהיה הכל אין סוף, כנ"ל. כי בריאת העולמות הן הן המדות כנ"ל. ועי"כ בהכרח צריך האדם לצמצם אור התלהבות לבו שהוא עד אין סוף, כדי שיוכל לעבוד את ה' בהדרגה ובמדה. כי הש"י רוצה בעבודתינו שנעבוד אותו בעבודות ומדות טובות, שזה א"א כי אם עי"ז הצמצום כנ"ל. וכשמצמצם את אור להביות לבו אזי נשאר חלל פנוי בלב, בחי' ולבי חלל בקרבי. [7] (שזהו סוד חלל הפנוי שהיה בתחילת הבריאה). ובתוך זה החלל הפנוי נתגלן מדותיו הטובות, שהם סוד בריאת העולמות שהיה בתוך חלל הפנוי הנ"ל. כי המדות הן הן העולמות כנ"ל, היינו כי עי"ז הצמצום שמצמצם את אור ההתלהבות שע"ז נעשה בחי' חלל הפנוי, בחי' ולבי חלל בקרבי, עי"ז הוא עובד את הש"י בהדרגה ובמדה, ועושה מעשים טובים ומדות טובות, שכל זה הוא בחי' התגלות המדות שהן העולמות בתוך חלל הפנוי שבלב. ועיקר בריאת העולמות היה עי"ז חכמה כנ"ל, וזה הוא בחי' מה שעיקר עבודת ה' לזכות למדות ומעשים טובים הוא עי"ז ששומר החכמה שבלב, שהוא המחשבה שבלב, שצריכין לשמור מאד המחשבה שבלב, שהוא בחי' חכמת לב

¹ לשון הגמ' ברכות מו: ופרש"י שם מראים בידיהם ואצבעותיהם ברמיזה
² בתרלו-למעשים
³ מתרצו - ובתחלה
⁴ מתרצו- בהדרגה

^א בתשכט - שכהש"י
^ב עיין זוהר פנחס רנז: ד"ה פקודא תליסר וכו' שקודם הבריאה נקרא חכם ומבין רק על שם העתיד עוד עיין זוהר בא דף מב ד"ה דאי לא אתפשט וסוד האמטוס כוזר חולי רמז צפ' ויחי רלל. כסוד אבן השתייה שנטל הקב"ה חזק למהם וממנה תאספת העולם ואבן זו היא האולמות מנוולת כוזר נח דף עב. וקודם הבריאה לא הייתה אלא בחי' מלכות א"ם להיטו חלל הפנוי. בחי' גלות לה מנרמא. וכוזר פקודי רכב: שאבן זו היא נקודה וכו' אמלעיהא וכו' ומשם נתפשט העולם
^ג איוב לא ב'
^ד מתרצו - שבתחלת
^ה כנ"ל כל העמוד הזה הוא תוספת ביאור של מוהר"ן בתקפא וטוגריס שכאן גם הם תוספת שלו.
^ו לשה"כ שמות לה לה
^ז בתרלו- שהוא
^ח בתרלו- שנתגלה
^ט גם תרלו - עבודות, מתרלו - עבודת
^י הושע יא ט' - להפך - בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר
^{יא} פתח אליהו - בינה לבא ובה הלב מבין

כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל (ברכות לב ע"א) וזהו **אהל בהם**, אהל לשון זריחתו, כמו (איוב כט) **בהלו נרו**. וזהו **בהם**, ע"י ישראל, וכשישראל ה"ו נכנסין בחכמות היצוניות של האומות [2], אזי נופל הצדיק מהשגתו, ונתחפה ונתכסה השגתו. וכשיצאין ישראל מהכמתן של האומות, אזי [2] **והוא כחתן יוצא מחופתו**, הצדיק יוצא מהחופה והמכסה שהיה לו עד עכשיו, ואז **ישיש כגבור לרוין אורח**, כי הצדיקים הם **גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו** [1], כי צריך התגברות כדי לרוין אורח הזה שהיו יכולים לילך בזמן הזה שהיו ישראל נזופים, ועכשיו רצים כמהירות גדול זה הדרך. והתגברות הזאת היא כח' **ציצית**, כח' תכלת כנ"ל, בחינות מקיפים [1]. וזה **מוקצה השמים מוצאו ותקופתו**, בחינות מקיפים [1]. ועם כח' תכלת הזאת, מכלים וְשָׂצִים העכו"ם, בבחי' **כי אעשה כלה בכל הגוים** [1]. וזה [1] **ואין נסתר מחמתו**, מחמתו [2], זה בחי' **כלה**, כמ"ש (תהלים נט) **כלה כתימה פלה ואינמו**. ועי"ז זוכים להשגת אורייתא דעתיקא, בבחי' עונג' שבת כנ"ל [8]. וזה [2] **תורת ה' תמימה**, שהיא תורה דעתיקא, שהיא תמימה עדיין, שעדיין לא השיגו ממנה כלום [2]. **מושיבת נפש זה בחי' שבת, כי בו שבת וינפש** [1] :: וזה טעם למה שולחת הכלה להתנן מליה, כי הצדיק מקבל גבורתו על ידי ישראל, כמ"ש **לשמש שם אהל בהם** :: וזה שאומרין גלה"ס על החתונה [10]. על שם **הוא העולה כנ"ל**, כי השמחה היא בלב, כמ"ש (תהלים ד) **נתת שמחה לבבי**. וזה בחי' מי זאת עולה [11], מי עם זאת עולה ::

וזמירות שזומרין על החתונה, זה ה', דל"ת עם יו"ד, שיר פשוט וכו' כנ"ל : וזה שצועקין שבת, שעיי"ז זוכין לעונג שבת, לאורייתא דעתיקא כנ"ל :: ומה שנותנין מעות כשקוראין שבת, כי באורייתא של עכשיו יש ימין שמאל, ובשמאלא עושר [12], אבל בעתיקא לית שמאל ולית עושר תמן (וזהו נשא קטמ), ובשביל זה כששומעין ישראל בשורת התורה דעתיקא, נותנין את המעות, כי אין צריך למעות, כי בעולם הבא לית אכילה ושתייה (ברכות יז) [13]. וז"פ (תהלים סח) **מלכי צבאות יודוין** [14], היינו הצדיקים¹⁴ שהם **מלאכי גבורי כח**, שהם מודדין במרוצה ובמהירות [12], כדי לרוין אורח. וזה רקודין. וְנָתַתְּ בֵּיתְךָ תַּחֲלֵק שָׁלָל [15], וישראל הם מחלקים המעות, להורות שאין צריך למעות, ואין שם בבחי' עתיקא שמאל: **בית תחלק שלל, ר"ת שבת** :: ענין אחר, להורות וזרתנות גדול בזה שמחלקין מעות, להורות שהכלה היא בחי' ה', שמדל"ת נעשית ה', שעיי"ז בא עשירות גדול, בבחינות והריקות **לכם ברכה עד בלי די** [16] עד שיבולו שפתותיכם וכו' (שבת לב ע"ב), שמחלקין המעות, מורה שהגיעו לזאת הברכה, עד שהמעות אין חשוב אצלם. וזה פירוש **ועשירית האיפה**, עשירית שהוא בבחי' א' פה, היינו שבלו פיהם מלומר די, שיש להם כל כך עשירות, וזה מחמת

תהלים יט (ה) **תהא אור**
 יצא קום ויבקה תבל מליהם
 לשמש שם אהל בהם:
 איוב כט (ג) **בהלו נרו עילי**
 ראשי לאורו אלך השך:
 תהלים יט (ו) **והוא מקתן**
 יצא מקתנו שיש כגבור
 לרוין אור:
 תהלים קג (כ) **כרבו יודו**
 מלאכי גבורי כח עשי דברו
 לשמע בקול דברו:
 ירמיהו ל (יא) **כי אתך אני**
 נאם יקוק להושיעך כי
 אעשה כלה בכל הגוים אשר
 הפצותי שם אף אתך לא
 אעשה כלה ויפרתך למשפט
 ונקח לא אנקה:
 ונקח את השמים
 מוצאו ותקופתו על קצותם
 ואין נסתר מחמתו: (ח) תורת
 יקוק תמימה משיבת נפש
 ערות יקוק נאנקה מתכימת
 פתי:
 תהלים נט (יד) **פלה בחמה**
 פלה ואינמו וידעו פי אליהם
 משל כנאפסי הארץ
 ברה:
 בראשית ב (ג) **והיה אלהים**
 את יום השביעי ויקבש אתו
 כי בו שבת מקל מלאכתו
 אשר ברא אלהים לעשות:
 שמת כי תשא לא יו' בני
 ובני בני ישראל את הוא
 לעלם כי שבת ימים עשה
 יקוק את השמים ואת הארץ
 וביום השביעי שבת ויקבש:
 יקרא צו ו (ב) צו את ארץ
 ואת בניו לאבד את תורת
 העלה הוא העלה על מוקדה
 על המזבח קל הליקע עד
 תבקר ואש המזבח תוקד בו:
 תהלים ד (ח) **נתתה שמחה**
 לבבי מעת הַגָּמֹל וַתִּירָשָׁם
 רבו:
 שיר השירים ג ו מי זאת
 עלה מן המדבר פתיחות
 עשן מקשרת מור ולבונה
 מל אבקת רובל:
 משלי ג טו **ארך ימים**
 בימינה בשמאלה עשר
 וקבד:
 תהלים סח (ה) **מלכי צבאות**
 יודוין וידון ונתן בית תחלק
 שלל:
 מלאכי ג (י) **הביאו את כל**
 המעשה אל בית האזר ויהי
 סוף בבית ובקנני נא וזאת
 אשר יקוק צבאות אם לא
 אפתח לכם את ארבות
 השמים ויריקתי לכם כרבה
 עד בלי די:
 במדבר כח (ה) **ועשירית**
 האיפה סלה למנה בלילה
 בשמן פתית רביעת המין:
 תהלים עג (כו) **פלה שארי**
 ולקבי צור לבני ותלקי
 אלהים לעולם:
 שמואל-א ב (ב) אין קדוש
 פידון כי אין בלתי ואין
 צור פאלתינו:
 תהלים קט (כב) **פי עני**
 ואביון אנכי ולבי תלל
 בקרבי:
 ישעיה ג (י) אמרו צדיק כי
 טוב כי פרי מעלליהם
 יאכלו:
 שיר השירים ז (ב) **מה יפה**
 פניך כעצמית בת גדיב
 חמוקי ויכין כמו קנאים
 מעשה יד יאן:
 רות א (ט) **ותלכנה שתיחם**
 עד באנה בית יקום ויהי
 כבאנה בית יקום ותחם כל
 העיני ולקין ותאמרנה הוֹאֵת
 עמי:

שנעשה מרביעית החין מדלת ה' כנ"ל : [1] **מס'מין** ל"ב עד כאן, כל זה הוא לשון רבינו ז"ל, לבד באיזהו מקומות שהוספתו שם קצת דברים כפי מה ששמעתי והבנתי מפיו הק' או מפיו כתבו. כנרשם כ"א במקומו]: [עוד שמעתי דברים השייכים לתורה הזאת, וזהו]: (יומא ע"א) **הרוצה שינכר** [2] יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין. כי עיקר האלקות¹² הוא בלב, כמ"ש [22] **צור לבבי**, כמ"ש (שמואל א ב) **ואין צור כאלקינו** אין צייר כאלקינו (ברכות יוד ע"א), כי הלב הוא הצייר של המדות, היינו החכמה שבלב וכו' כנ"ל. כי קודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף וכו' כנ"ל ע"ש היטב. נמצא כשהלב בבחי' **ולבי הלל בקרבי**, בבחינות **צור לבבי כנ"ל**, הוא בחינות בריאת העולם. ולהיפך כשהלב אטום בבחי' ערלת לב, הוא מקלקל את הבריאה כמבואר למעלה עיין שם. ועי"כ הצדיק שלבו פתוח בחכמה, בבחי' **ולבי הלל בקרבי**, בחינות **צור לבבי**. עי"כ עי"ז יוכל לחדש מעשה בראשית, ולעשות נסים ונפלאות בעולם, כמ"ש [14] **ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית**, ובטובו זה הצדיק שנקרא טוב, כמ"ש (ישעיה ג) **אמרו צדיק כי טוב** [22], כי לב הצדיק הנ"ל הוא בחי' בריאת העולם כנ"ל : וז"פ משארז"ל (סוכה מט) **חמוקי יריפיך**¹³ **כמו הלאים מעשה ידי אמן** [17] אלו השיתין שמנוקבין ומחוללים עד התהום, היינו בחינות **ולבי הלל בקרבי**, כי תהום דא לבא כמובא בזוהר [18]. וזה **הלאים מעשי ידי אמן מעשה** ידי אומנתו¹⁴ של הקב"ה [19] (כך דרשו שם בסוכה [20]). היינו שבחינות **הלאים**, היינו שמחוללין עד התהום, בחינות **ולבי הלל בקרבי כנ"ל**, זה בחי' בריאת העולם כנ"ל. וזה **מעשי ידי אמן** אומנתו של הקב"ה, כי בחינות **ולבי הלל וכו'**, בחי' **הלאים** שמחוללין וכו' כנ"ל, הוא ממש מעשה ידי אומנתו¹⁵ של הקב"ה, כי זה הוא בחינות בריאת העולם כנ"ל. ועי"ז יוכל לעשות נסים בעולם כנ"ל, וזהו שמחוללין עד התהום [20], היינו בחינות נסים, כמ"ש (רות א) **ותהם כל העיר**, שעל דבר נסיי הכל תמהין [21]. וזהו הרוצה לנסך יין וכו' ימלא גרונו וכו', כי גרונו הוא בחי' שיתין שמחוללין עד התהום הם קנה [22] ולבא [19] היין נפתח הלל הלב בבחי' **ולבי הלל בקרבי** כי חמרא [19] וירחני פקחין [20]. ועל כן כל הממלא גרונו וכו' כאלו¹⁶ מנסך יין ע"ג השיתין שמנוקבין ומחוללין עד התהום כנ"ל [20] (כאן חסר קצת דברים כי לא נכתב בזמנו, ונשכח קצת) : **שייך לעיל** [21]. **ישיש כגבור לרוין אורח וכו'**. כי צריך התגברות גדול וכו' לרוין אורח הזה שהיו יכולי לילך בזמן שהיו ישראל נזופים ועכשיו רצים במהירו' גדול זה הדרך וכו' עכ"ל. בעת שאמר זאת התורה שמעתי אז מפיו הקדוש ענין זה כביאור יותר, שאמר בפירוש ענין זה לענין בני אדם הזוכים [22] לעשות תשובה על העבר, ואמר, שאעפ"י שזוכים לתקן מה שעבר, אעפ"כ עדיין היכן הוא אותו הזמן שהיו רחוקים מהש"י [22], שהיו יכולים לעבוד את הש"י באותו הזמן, ובוודאי

1 גמ בדפורי ותולד- ורחני, ומתולד- וריחני
 2 * מהדריין ע. [יומא עז: תוריות יג: ועיין תורה כו תנינא]
 3 גמ בדפורי כאלו ומתורצו - כאילו
 4 בדפורי נגמרת כאן התורה ומתיחלה תורה
 5 קכה עד סוף קליה ואח"כ תורה ו'
 6 * וימא לה:
 7 * ויהוה ר"ע"מ פנחס רכז:
 8 בדפורי מעשה ידי אמן מעשה, ובתקפא
 9 ותולד- מעשי ידי אמן מעשה, ומתולד- מעשי ידי אמן מעשה.
 10 בתולד- אומנתו
 11 ביאור מוהרנ"ת בתקפא
 12 בך מט. ועי"ש תוס' ד"ה אל תקרי
 13 בדפורי- מעשה, וכו' מתורצו - מעשה
 14 בתולד- אומנתו
 15 היינו דרשת חז"ל הנ"ל בסוכה.
 16 דורש תהם לא מלשון הומיה כרש"י אלא מלשון תהם ומתפלא וכן לעיל תורה ז' את א' ותורה ט' את ה'. כי הנס נסתר כמו התהום ועי"כ טומאת ספק נקראת טומאת התהם.
 17 * שפועל אין יודין כוסה ולא כנה
 18 * חסודים האלה נמצאים כבר בדפורי
 19 * בתולד- זה
 20 * עיין לעיל תורה לה אות א'
 21 * המשך פסוק הנ"ל לשמש שם אהל
 22 * תהלים קג ועיין זוהר לך דף כ' ז.
 23 * עיין שיר הכוננות ציצית פ"א
 24 * עיין מצודות דוד שם - מלשון הקפה וסוכו
 25 ירמיהו ל' א' מו כח.
 26 המשך פסוק הנ"ל לשמש שם וכו' והוא כחתן וכו'
 27 * ע"ש תרגום רתיחתי, ולפרש"י היא המשך.
 28 בתולד- עונג
 29 באות ו' ועיין לק"ה מנחה ז' אות ט' קשר העניין
 30 המשך פסוק הנ"ל ואין נסתר מחמתו
 31 * עיין בעש"ט ע"ה'ת בראשית אות לד
 32 בראשית ב' ג' ...כי בו שבת מכל מלאכתו... שמת לא י...וביום השביעי שבת וינפש (הצירוף הזה נמצא גם לקמן דף ט"ט)
 33 * כן נידק מוהרנ"ת בתקפא עלה
 34 * עיין שיתות הר"ן סימן פו

1 גמ בדפורי ותולד- ורחני, ומתולד- וריחני
 2 * מהדריין ע. [יומא עז: תוריות יג: ועיין תורה כו תנינא]
 3 גמ בדפורי כאלו ומתורצו - כאילו
 4 בדפורי נגמרת כאן התורה ומתיחלה תורה
 5 קכה עד סוף קליה ואח"כ תורה ו'
 6 * וימא לה:
 7 * ויהוה ר"ע"מ פנחס רכז:
 8 בדפורי מעשה ידי אמן מעשה, ובתקפא
 9 ותולד- מעשי ידי אמן מעשה, ומתולד- מעשי ידי אמן מעשה.
 10 בתולד- אומנתו
 11 ביאור מוהרנ"ת בתקפא
 12 בך מט. ועי"ש תוס' ד"ה אל תקרי
 13 בדפורי- מעשה, וכו' מתורצו - מעשה
 14 בתולד- אומנתו
 15 היינו דרשת חז"ל הנ"ל בסוכה.
 16 דורש תהם לא מלשון הומיה כרש"י אלא מלשון תהם ומתפלא וכן לעיל תורה ז' את א' ותורה ט' את ה'. כי הנס נסתר כמו התהום ועי"כ טומאת ספק נקראת טומאת התהם.
 17 * שפועל אין יודין כוסה ולא כנה
 18 * חסודים האלה נמצאים כבר בדפורי
 19 * בתולד- זה
 20 * עיין לעיל תורה לה אות א'
 21 * המשך פסוק הנ"ל לשמש שם אהל
 22 * תהלים קג ועיין זוהר לך דף כ' ז.
 23 * עיין שיר הכוננות ציצית פ"א
 24 * עיין מצודות דוד שם - מלשון הקפה וסוכו
 25 ירמיהו ל' א' מו כח.
 26 המשך פסוק הנ"ל לשמש שם וכו' והוא כחתן וכו'
 27 * ע"ש תרגום רתיחתי, ולפרש"י היא המשך.
 28 בתולד- עונג
 29 באות ו' ועיין לק"ה מנחה ז' אות ט' קשר העניין
 30 המשך פסוק הנ"ל ואין נסתר מחמתו
 31 * עיין בעש"ט ע"ה'ת בראשית אות לד
 32 בראשית ב' ג' ...כי בו שבת מכל מלאכתו... שמת לא י...וביום השביעי שבת וינפש (הצירוף הזה נמצא גם לקמן דף ט"ט)
 33 * כן נידק מוהרנ"ת בתקפא עלה
 34 * עיין שיתות הר"ן סימן פו

ליקוטי

צריכים לתקן זאת, דהיינו להשלים ולמלאות את העבודה שהיו יכולים לעבוד את הש"י בכל אותו העת שהיו נזופים מלפניו ית' ורחוקים ממנו. ע"כ אחר שזוכין להתעורר לתשובה, צריכין זריזות גדול בעבודתו ית', ולרוץ מאוד מאוד^[א], כדי שיזכה ע"י זריזות עבודתו לתקן ולהשלים גם חסרון העבודה של הימים שעברו, כי עכשיו צריך לרוץ במהירות גדול זה הדרך שהיה יכול לילך בזמן שהיה רחוק מהש"י: ואמר לאנשיו בזה"ל, איר דארפט זיך זייער יאגון איר זאלט נאך קענין עפיים האפין [ב].

(לשון רבינו ז"ל)

ג [ג'] (תהלים כב) **הצילה מחרב נפשי מיד כלב** [ג'] וכו'.

כי כל הפוגם בברית, אין יכול להתפלל בבחי' פל עצמותי תאמרנה (תהלים לה). וכשאין מתפלל בבחי' פל עצמותי, אזי כלבא נחית ואכיל קורבנו, היינו תפלתו [ג']. וכשמתפלל ומועם מתיקות בדיבור התפלה, זאת הבחינה נקראת **פל עצמותי תאמרנה**. ואין יכול למעום מתיקות בתפלה, אלא כשתיקן פגם הברית. כי מיינ מתיקין, זה בחי' מיינ דכיינ ג', **זרע קודש** [ג'], שמירת הברית. ומי שהוא בבחי' מיינ מתיקין, אזי דיבוריו מתוקים וטובה^[ד]. וכשיוצאים מפיו ומשמיע לאזננו^[ה], כמ"ש (ברכות טו) השמע לאזנך וכו', אזי נכנסים מתיקות המיינ לתוך עצמותו, בבחי' (משלי טו) **ישמועה טובה תדשן עצם**. וכשעצמות מרגישין מתיקות הדיבורים, זה בחי' **כל עצמותי תאמרנה** [ג']. ואז ארי' נחית ואכיל קורבנו^[ו] [ג']. כי עצם זה בחי' ארי' (כ"ש בתיקונים תי' ג' בחי"א תקונים האחרונים [ג']) אבל מי שפגם בבריתו, הוא בבחי' מיינ מרירין^[ז], בבחי' (שמות טו) **ולא יכלו לשתות מים ממנה** [ג']. מיינ מסאבין, זרע טמא. אזי אין יכול להתפלל בבחי' **כל עצמותי תאמרנה**, ואז כלבא נחית [ג']. שהוא בחי' מיינ מרירין^[ח], שצווח הב הב, והוא בחי' מרה דאית לה תרי פיות, והוא בחי' **חרב פיפותיה** [ג'] (משלי ה), בחי' גיהנם דאית לה **תרי בנות שצווחין הב הב** [ג'] (כ"ש בתיקונים שם). וזה בחי' הולאת שקורין ברעכניש ר"ל, ששובר עצמות של אדם, וזה מחמת קילקול המוח שבעצמות, בחי' מיינ מסאבין, מיינ מרירין^[ט], שבא החולאת הוואת מחמת תאוות ניאוף: וזה שנצטוינו^[י] בקרבן פסח (שמות יב) **ועצם לא תשברו בו**, ^כ(וכתו' בזהר ד' מא ע"ב) שהיו מקיימין בעצמות **לכלב תשליכון אותו** [ג'], וזה היה קשה מאוד להמצרים ע"ש [ג'] כדי שיבחינו כ"א מישראל א"ע, אם בריתו על תקונו. כי בפסח כתיב בו (שם) **וכל ערל לא יאכל בו**, כי עיקר הפסח תלוי במצות מילה כידוע [ג'], וכשהשליכו את עצמותיו לכלבים, וראו אם שלמו בהם הכלבים ח"ו, היו יודעים שאין הברית ח"ו על תקונו: וזה מה דאיתא בזהר (פ' קדושים ד' פ' ע"א) **אל תהיו כסוס כפרד** [ג'] לענין טומאת הברית, **אין הבין**, ומכאן הפסוק [ג'] **והכלבים עזי נפש ע"ש**: בכך מי שפגם בבריתו ישמור א"ע מכלבים ומחרב: **וזוה הצילה מחרב נפשי ומיד כלב** [ג'], אבל **הושעני מפי אריה**, היינו כשאריה יאכל

הצילה מחרב נפשי נ אר"ע נא

קרבני, זה לי לישועה. וזהו אצל הרב וכלב כתיב^א לשון הצלה, ואצל אריה כתיב ישועה: **ודע** שעזי פנים שיש בדור, הן הן הכלבים [ג'], כמ"ש (ישעיה נב) **והכלבים עזי נפש**, והן עומדין^ב והולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלמות [ג']: **וזוה** שאחז"ל (תענית יא): **צורבא מרבנן דיתיב בתעניתא ליכול כלבא שירותא** [ג'], כי ^גבוודאי הצדיק אכילתו היא יקר הערך, כי משביע את נפש דקדושה, כמ"ש (משלי יג) **צדיק אוכל לשובע נפשו** [ג'], והאי צורבא מרבנן דמרעיב את נפשו, ואין יודע להשביע נפשו, בשביל זה ליכול כלבא שירותא, שגם בהם כתיב לא ידעו שבעה, כי גם הוא אין יודע איך להשביע את נפשו היקרה [ג']: ובשביל זה נקרא כלב בשם שגל (ר"ה ד.) כי הוא בא על תאוות המשגל כנ"ל: **ודווקא** שאין צריך להתענות ומתענה, אזי ליכול כלבא שירותא^ד. אבל מי שצריך להתענות, בוודאי צריך להתענות, ומוצה הוא [ג']. וזה בחי' דיתיב בתעניתא, יתיב דייקא, יתיב הוא מורה על הדבר שאין משתנה כמוכא [ג']: (ע"כ לשונו ז"ל)^ה:

נא [ג'] (הגיגה יד:) [ג'] **אמר ר' עקיבא כשאתם מגיעין לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שנאמר** [ג'] **דובר שקרים לא יכון לנגד עיני**:

כי השקר מזיק לעינים בגשמיות וברוחניות, בבחי' ^ה(ישעיה ג) **ומשקרות עינים** [ג']. כי כשהעינים כהות הם משקרין, שאינם מראין הדבר כמות שהוא, כגון על דבר גדול מראה שהוא קטן, ועל אחד שהוא שנים, היפך מן האמת. כי העינים נעשו כהות מן הדמעות, כמאמר חז"ל (שבת קנא ע"ב) **ושבו העינים אחר הגשם** [ג'] זה הראות שהולך אחר הכבי. ודמעות הן ממותרי המרה שהורה [ג'], שהטבע דוהה אותם להוץ דרך העינים. והמרה שהורה [ג'], היא שואבת מעכירת הדמים. ועכירת הדמים הוא ע"י השקר. כי א"א לדבר שקר עד שיעקר את דמיו. ואמת א"א לדבר כ"א כשמוזכר מקודם את הדמים [ג']. כי עיקר הדיבור הוא הנפש, כמ"ש (ש"ה ה') **נפשי יצאה ברברי**. והנפש הוא הדם, כמ"ש (ויקרא יז) **כי הדם הוא הנפש**. נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת הדמים, ומוזה באה המרה שהורה, וממותרי המרה שהורה נתהוו הדמעות, ועי"ז העינים כהות. וזה בחי' (איוב ל') **הקוטפים מלוח עלי שיה**, מלוח, זה בחי' דמעות, שהם מים מלוחים, שבא ע"י שיחה: וזה בחי' אל תאמרו מים מים, שהוא אוהרה על שקר, ^ה(כמו שסיים שם שנאמר **דובר שקרים לא יכון וכו')** מים מים, הם בחי' שקר, ששלו בחי' דמעות, שהם מים מלוחים. כי השותה מים מרוה צמאונו, אך השותה מים מלוחים, לא די שאינו מרוה צמאונו, אלא שמוסיף צמאון על צמאונו [ג'], עד שצריך לשתות מים אחרים, לכבות צמאונו, וע"כ נקרא השקר מים מים [ג']. וזהו אל תאמרו מים מים, שהוא השקר, שנאמר **דובר שקרים לא יכון לנגד עיני**:

תורה אור
תורה נ

נמו.

תהלים כב (כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחית: תהלים לה (י) קל עצמותי האמרה ידון מי כבוד מיל עני מקוץ קמנו ועני ואביון מגלו: ישעיהו ו (יג) ועוד קה עשרה וקבה וקמה לבועי פאלה וכאלון אשר בשלבת מצבת קם ירע קודש מצבתה: משלי טו (ל) מאור עינים ישפח לב שמועה טובה תדשן עצם: שמות טו (כג) ויבאו קרחה ולא יכלו לשתת מים מקרה כי מרים הם על פן קרא שקר קרה: משלי ה (ד) ואחריתו קרה כלענה מדה קרוב פיות: תהלים קמט (ו) וזמנות אל בגונם וקרב פיפותי בידם: משלי פקד ל (טו) לעלוקה שמי בנות הב הב שלוש הגה לא תשבענה ארבע לא אמרו הון: (טו) שאול יצטר דם ארץ לא שבעה מים ואש לא אקרה הון: שמות משפטים כב (ל) ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשרה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אתו: שמות בא יב (טו) בנית אחד יאכל לא תוציא מן הפית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו: שמות בא יב (טו) וכי יגור אתך גר וקשה פסח לידוך המול לו כל יקר וקרב לעשותו וקה באורח הארץ וכל ערל לא יאכל בו: תהלים לב (ט) אל תהיה כסוס כפרד אין הבין מקנת ירסן עדין לכלום של אלוהי: ישעיהו גו (יא) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה ותקף רעים לא ידעו הבין כלם ידרקם פגו איש לבצעו מציאות: משלי יג (כה) צדיק אבל לשבע נפשו ובטן ורשעים תוקם:

תורה נא
תהלים קא (ו) לא ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא יכון לנגד עיני: ישעיהו ג (טו) ויאמר יקוץ יצן פי גבחה בנות ציון ותלקנה נטויות נטויות גרון וקשקרות עינים הלודן וקסף תלקנה וברגליהם תעסקנה: קהלת יב (ב) עד אשר לא תחשך השמש והארץ ויכרת והקברים וישבו העינים אחר הקשם: שיר השירים ה (ו) פתחי אני לדודי ודודי תפתח עברי נפשי יצאה בדברי בקשתיהו ואלא מצאתיהו קראתי ואלא יעני: דברים עקב יב (כג) רק תוק לבלתי אבל הדם פי הדם הוא תקפס ואלא תאכל תקפס עם הבשר: איוב ל (ד) תקטפים מלוח עלי שיה וקשר רגמיהם לתקם:

^א בתורה- שאר טהור- מתוצו- שאר טהר

^ב צריכים אתם להורו כאר (בכזבת ה') כיו שתספיק עוד להשיג משנה.

^ג תורה זו לשון רבינו לא ידוע היכן ומתי נאמרה

^ד עיני ומחשבת חרוץ (לוי' צדוק הבחן) פירק ח ר"ה וקבלתי - מה שכתב שם קבלה בידו על קליפת הלב.

^ה ועיני מר"ל אור חוש ע"י נה- הלכל- פחות שבנפסאם ואנו נחשב בריאה וברא הגולה באר המישי - לית עניא כלבא תגיבת עולם ב נתיב דרץ ארץ ע"ל - אין כמות שכלל פן הכבוד והודיע חו"א ע"ל בא שבת - פחות שבנבואה ועל בני ר"ה - ד"ה לכתוב. ועיני בוחי קה"ל ולא יחרן כלב לשונו ד"ה ועפי' הקבלה.

^ו * עיין תיקון כא דף גה. [מתחילתו] דף סב: וי"ה ועוד איתא תקנאן [ותר בארשת כג:]

^ז **עיין זוהר שמות ג**, [אנא] והיכלא דותא אקרון מים מתוקים אנון והיכלא דותא אקרון מין מרירין, מי המים (המארים), **ובוחר נשא עקב קנה**, [וכן מצטרים אברו שילטו בנשיהם שדחום בניי וטחורין ברוך הקב"ה כשיוט בניהו] (ע"י"ש ר"ב פ"ג כד:).

^ח * ישעיהו יא ג'

^א גם בדפירי תורה- וטובה ומתורג- טובים

^ב גם בדפירי תורה- לאונט, ומתורג- לאוניו

^ג עיין תורה טו את ח'

^ד גם בדפירי תורה- קורבנו, ומתורג- קורבני

^ה לבנין יותר עיין היטב בתקון כא דף גה. תגל עם יאור חתק מדבש ט"א

^ו רק דף תחלת ע"א ועצם איתו אריה

^ז גם בדפירי תורה- חרב פיפות, ומתורג- חרב פיות [כשון התקונים ודבר רבינו בא, לנו ציין לטעמי ה' ד' מדה כלעה חיה כחבר פיות. גם לא שירי הכא ורומתו על בגרום חרב פיפות ברום תהלים קסח] ונתראה שסב"ה זו לא ציין כא מוהר"ת מ"ט.

^ח * עיין ויהי ר"ע' מנחם רבי: [שהוד ביקש על נפשו ויחודתו שבשיתוהו קבלה דמות אלה ואל כלב]

^א לשון רבינו כאן הוא לשון התקונים ברוך קט. ושמ מפרש שבוהנה לשלמי ה' ויכל' חרב פיות ולא חרב פיו

^ב עיין תהלים כג טו

^ג גם בדפירי תורה- מרינן, ומתורג- מרירין

^ד בתורה- שושנינו, בתשכ"ט שבצפוניו

^ה שמתו כב ל' (פסוק זה לא נזכר בוחר שם)

^ו שמתו כב ל' (פסוק זה לא נזכר בוחר שם)

^ז יאמנעום חבול ויהיה ביטול לוי'.

^ח עיין שמת רבז יט ו' עין ויהי שמת מא. רוא דא (דפסח) לאנבואה וזמאט מקמי בריה קדישא, טאן דאית ביה בריה קדישא ייבול ביה, טאן דלא אית ביה בריה קדישא לא ייבול ביה,

^א עיין סוף תורה לו

^ב גם בדפירי - שרואה, בתורה ומתוצו - שירותא

^ג * עיין ב"ח א"ח סימן תקנא [ועיין חיי מוה"ר] סימן תבא ועיין ספר המדות שהטבה את סו ועיין ספורי מעשיות מנשה יב אנשי הבעל תפלה תענית אצלם היה יקר ככל תענוג שבעולם. עיין בעש"ט בארשת את קנה ומקור מים חיים אות קטס - מי שלא תיקן נפשו כראי צריך מנפשי גם לפי הבעש"ט.]

^ד עיין תורה כא את ד'

^ה תורה כאן מתחיל תורה קלו ואח"כ תורה נא

^ו תורה זו נאמרה בליל א' של תג שבועות שנת תקטב ואורי שבועות חור עליה רבינו לפני מוהר"ת שיש טבת וכמו לפנינו מה שטעם חז"ל (פ"ח) ובשנת תקבא מנפשי מוהר"ת א' תורה זו מבט' רבינו טמש בנפשו אחי והיא בסוף המסע.

^ז * עיין ויהי ר"ע' מנחם רבי: [שהוד ביקש על נפשו ויחודתו שבשיתוהו קבלה דמות אלה ואל כלב]

^ח גם בדפירי תורה- תרוב ומתוצו - תרוב

^א לקטין עצות תפלה את טט

^ב עיין לק"ה טריפות ג' ובפ"ח כאן מה הקשר לדלעיל

^ג מתוצו - ברוחא

^ד עיין שיש"ק ח"ב תרנט ומאר ושפט פ' שטיני ד"ה ינדבר

^ה עיין סוף תורה לו

^ו גם בדפירי - שרואה, בתורה ומתוצו - שירותא

^ז * עיין ב"ח א"ח סימן תקנא [ועיין חיי מוה"ר] סימן תבא ועיין ספר המדות שהטבה את סו ועיין ספורי מעשיות מנשה יב אנשי הבעל תפלה תענית אצלם היה יקר ככל תענוג שבעולם. עיין בעש"ט בארשת את קנה ומקור מים חיים אות קטס - מי שלא תיקן נפשו כראי צריך מנפשי גם לפי הבעש"ט.]

^ח עיין תורה כא את ד'

^א עיין תורה לו תגיב בקרב

^ב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא יכון לנגד עיני:

^ג ישעיהו ג (טו) ויאמר יקוץ יצן פי גבחה בנות ציון ותלקנה נטויות נטויות גרון וקשקרות עינים הלודן וקסף תלקנה וברגליהם תעסקנה:

^ד קהלת יב (ב) עד אשר לא תחשך השמש והארץ ויכרת והקברים וישבו העינים אחר הקשם:

^ה שיר השירים ה (ו) פתחי אני לדודי ודודי תפתח עברי נפשי יצאה בדברי בקשתיהו ואלא מצאתיהו קראתי ואלא יעני:

^ו דברים עקב יב (כג) רק תוק לבלתי אבל הדם פי הדם הוא תקפס ואלא תאכל תקפס עם הבשר:

^ז איוב ל (ד) תקטפים מלוח עלי שיה וקשר רגמיהם לתקם:

^ח עיין תורה טו ש"י שקר אין לו שובע

^א עי"ש שהיא אחרת לר"ע שנוכח לפר"ח וע"ש

^ב ביאר הבתול על פיו קטק ועיין ספר המדות שמת את א' וזהו בראשית דף ט: ותקונים דף ט: וזאת נבואה כ"ה דף טג ד"ה וחו

^ג תהלים קא ד'

^ד בתקופה (ישעיהו יג) ובמשנת חתוק

^ה ובמלוע ועיין שבת כטב: וב רזא דבר צבועות עינים מסיקרא לעיניהו ווטמן,

^ו קהלת יב ג'

^ז שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלרבי (ברפוס ורשא חרף דף לז) סוף ד"ה חוש הראות. ועיין לעיל תורה לו את ד'

^ח עיין תורה לו תגיב בקרב

^א עי"ש שהיא אחרת לר"ע שנוכח לפר"ח וע"ש

^ב ביאר הבתול על פיו קטק ועיין ספר המדות שמת את א' וזהו בראשית דף ט: ותקונים דף ט: וזאת נבואה כ"ה דף טג ד"ה וחו

^ג תהלים קא ד'

^ד בתקופה (ישעיהו יג) ובמשנת חתוק

^ה ובמלוע ועיין שבת כטב: וב רזא דבר צבועות עינים מסיקרא לעיניהו ווטמן,

^ו קהלת יב ג'

^ז שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלרבי (ברפוס ורשא חרף דף לז) סוף ד"ה חוש הראות. ועיין לעיל תורה לו את ד'

^ח עיין תורה טו ש"י שקר אין לו שובע

^א עי"ש שהיא אחרת לר"ע שנוכח לפר"ח וע"ש

^ב ביאר הבתול על פיו קטק ועיין ספר המדות שמת את א' וזהו בראשית דף ט: ותקונים דף ט: וזאת נבואה כ"ה דף טג ד"ה וחו

^ג תהלים קא ד'

^ד בתקופה (ישעיהו יג) ובמשנת חתוק

^ה ובמלוע ועיין שבת כטב: וב רזא דבר צבועות עינים מסיקרא לעיניהו ווטמן,

^ו קהלת יב ג'

^ז שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלרבי (ברפוס ורשא חרף דף לז) סוף ד"ה חוש הראות. ועיין לעיל תורה לו את ד'

^ח עיין תורה טו ש"י שקר אין לו שובע

^א עי"ש שהיא אחרת לר"ע שנוכח לפר"ח וע"ש

^ב ביאר הבתול על פיו קטק ועיין ספר המדות שמת את א' וזהו בראשית דף ט: ותקונים דף ט: וזאת נבואה כ"ה דף טג ד"ה וחו

^ג תהלים קא ד'

^ד בתקופה (ישעיהו יג) ובמשנת חתוק

^ה ובמלוע ועיין שבת כטב: וב רזא דבר צבועות עינים מסיקרא לעיניהו ווטמן,

^ו קהלת יב ג'

^ז שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלרבי (ברפוס ורשא חרף דף לז) סוף ד"ה חוש הראות. ועיין לעיל תורה לו את ד'

^ח עיין תורה טו ש"י שקר אין לו שובע

^א עי"ש שהיא אחרת לר"ע שנוכח לפר"ח וע"ש

^ב ביאר הבתול על פיו קטק ועיין ספר המדות שמת את א' וזהו בראשית דף ט: ותקונים דף ט: וזאת נבואה כ"ה דף טג ד"ה וחו

^ג תהלים קא ד'

^ד בתקופה (ישעיהו יג) ובמשנת חתוק

^ה ובמלוע ועיין שבת כטב: וב רזא דבר צבועות עינים מסיקרא לעיניהו ווטמן,

^ו קהלת יב ג'

^ז שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלרבי (ברפוס ורשא חרף דף לז) סוף ד"ה חוש הראות. ועיין לעיל תורה לו את ד'

^ח עיין תורה טו ש"י שקר אין לו שובע

^א עי"ש שהיא אחרת לר"ע שנוכח לפר"ח וע"ש

^ב ביאר הבתול על פיו קטק ועיין ספר המדות שמת את א' וזהו בראשית דף ט: ותקונים דף ט: וזאת נבואה כ"ה דף טג ד"ה וחו

^ג תהלים קא ד'

^ד בתקופה (ישעיהו יג) ובמשנת חתוק

^ה ובמלוע ועיין שבת כטב: וב רזא דבר צבועות עינים מסיקרא לעיניהו ווטמן,

^ו קהלת יב ג'

^ז שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלרבי (ברפוס ורשא חרף דף לז) סוף ד"ה חוש הראות. ועיין לעיל תורה לו את ד'

^ח עיין תורה טו ש"י שקר אין לו שובע

מאמר לשמש שם אהל בהם

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

לשון רבנו, זכרוננו לברכה

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו נאמרה בשבת בסעודה שלישית ג' ניסן שנת תקס"ג במעדוועדיווקע אחרי נשואי בתו שרה ז"ל (חי"מ קטז ופל"ח) ועיין חיי מוהר"ן הנ"ל שאמר שזאת התורה לא אמר בשבילנו רק בשביל גזרת הפונקטין (דהיינו לבטל גזרת גיוס ילדים לצבא הצר)

פתיחה

תורה זו פותח רבינו בביאור כוונת הבריאה שהיא כדי לגלות מדת מלכותו ומבאר הכרח הצמצום לשם כך, דהיינו צמצום אורו האין סוף.

דהיינו שתחלה ברא מדת מלכות, דהיינו צמצום אורו באופן שיוכל להתקבל אצל זולתו, באופן שיוכל הזולת לחזור ולהמליך אותו ע"ז. ואח"כ כיון שאין מלך בלא עם, עוד צמצם והעלים אורו עד שנעשה מקום לזולתו (שזו תכלית העלמה עד שניתן מקום לומר שהוא אינו) וזולתו הוא האדם שנברא להמליכו, נמצא דייקא אותו נברא, שכל מציאותו היא רק על קרקע זו, שיש מקום לומר שהוא ית' דהיינו הבורא בעצמו אינו, הוא זה שצריך להמליכו ולגלות כבודו.

עוד מבאר סוד הבחירה בלב כל אדם דהיינו המלחמה שבין יצה"ט ליצה"ר שהם המחשבות טובות ורעות שבלב. וכשמתגבר במחשבות טובות עושה חלל בלב ובורא בו עולמות של התגלות מלכותו ית', אבל כשח"ו חושב מחשבות רעות, אזי מחריבן ומחזיר את החלל לתוהו.

ומבאר שעיקר התגלות מלכותו היא בתפלה בכוונה מעומק הלב.

עוד מבאר רבינו שאת מדת מלכותו שמגלה הוא מגלה בלב הנברא עמ"נ שיחזור וימליך אותו בפיו בבחי' מלכות פה באופן שיגלה בפיו את כל האור שמאיר בלבו.

נמצא שמצד הנברא יש שתי עבודות אחת בליבו לשמור שלא יעלים הרע שבו את האור שע"ז מתקלקל החלל. ועוד לקשור את הפה היטב לאור הלב כדי שיוכל לבטא בו את כל מה שמאיר בלבו, בתפלה בכוונה.

ליקוטי הלכות

או"ח תפלת מנחה ז

או"ח ראשי פרקים לתפלת מנחה

או"ח ראש חודש ד'

י"ד נדרים ג'

י"ד מילה ב'

שיחות השייך לתורה זו

בשנת תקס"ג עשה נשואין לבתו הצדקת מרת שרה בקהלת-קדש מעדוועדיווקע עם חתנו הרבני מורנו יצחק אייזיק בן הגביר מורנו רבי ליב דאבראווניר כי לשם נתקבצו שניהם אף-על-פי שאז היה כבר בפרסלב והחתנה הייתה בראש חודש ניסן שחל אז ביום חמישי והחפה הייתה בערב אור ליום ו' ערב שבת-קדש.

אחר החפה דברו ממשית וכו' (ואמר רבנו ז"ל וגלה ברמז שראוי שיצא מהם וכו') אחר-כך בשבת קדש אמר על סעודה השלישית תורה גבוהה מאד המתחלת לשמש שם אהל בהם בלקוטי א' בסימן מ"ט ושם מרמז ניסן ושרה ויצחק וכלה וחתנה וכו'. ואמר שזאת התורה לא אמר בשבילנו רק בשביל הגזירה שקורין פונקטין גזרת גיוס ילדי ישראל לצבא הצר הנשמע אז שרוצין לגור על ישראל חס ושלום אשר בעונותינו הרבים יצאו בימינו. כי שם מדבר מענין הכנעת העפ"ם פי אעשה פלה בכל הגוים. שזה פחינת פלה דאכלי בלא ושיצי בלא ואתם הדבקים וכו' והבן שם מאד כי הם דברים עמקים וגבוהים מאד.

ואחר שגמר אמירת התורה היה מרקד הרבה מאד עם בתו הכלה וכו'. ומי שלא ראה רקודין שלו לא ראה טוב מימיו, כי אף-על-פי שברוף השם זכינו לראות כמה צדיקים שהיו מרקדים לפני הפלה, אבל רקודין שלו לא נראה כזאת. וכל מי שעמד שם בודאי היה לו הרחורח השובה אמתית על כל פשעיו. וגדל ההתעוררות וההתלהבות של כל האנשים שעמדו שם בשעת רקודין אי אפשר לבאר ולצייר זאת בכתב בשום אופן.

וכבר גלה כמה תורות גבוהות מאד על ענין רקודין והמחאת כף. וגם בהתורה לשמש הנ"ל מבאר מענין רקודין, אבל לא היה שכיח שיעשה רקודין כי-אם בעתים רחוקות מאד, אף באותה השנה הנ"ל היה מוקד כמה פעמים. הינו בשמחת תורה, ואחר-כך בשבת הנכה אחר אמירת התורה המתחלת ראיתי מנורת זהב בלקוטי א' סימן ח, ואחר-כך בפורים במעודועודיוקע, ואחר-כך על החתנה הנ"ל.

ואמר בעצמו בזאת השנה רקדתי הרבה וזה היה מחמת שבאותו השנה נשמעו הגזרות שקורין פונקטין, שהיו רוצים אז לגזר על ישראל חס ושלום, ומחמת זה רקד כמה פעמים כי על-ידי רקודין ממתיקין הדינים ומבטלין הגזרות כמבאר בהתורה ואלה המשפטים סימן י' בלקוטי א' המתחלת על-ידי רקודין והמחאת כף ממתיקין הדינים. וגם זאת התורה נאמרה באותו החרף בטיראויקע: (חיי מוהר"ן קטז - מקום לידתו ושיבתו ונסיעותיו וטלטוליו אות יג)

...ובאותה השנה עסק הרבה מאד בענין ה"פונקטין", והצטער עליהם הרבה מאד, ואמר כי לא דבר רק הוא, והקפיד מאד על האומרים שבודאי לא יתקיימו ה"פונקטין" - כי אף אפשר שהשם יתברך יעשה חס-ושלום זאת לישראל, והוא זכרוננו-לברכה אמר כמה פעמים שהוא שטות, כי הלא מצינו, שכבר היו כמה גזרות קשות על ישראל רחמנא-לצלן מעתה. ועוד דבר מזה הרבה, שצריכין להתפחד מאד מאלו הגזרות הנשמעים חס ושלום ושללא להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיך ולהתפלל ולצעק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם יתברך, אולי יעתר ה' שנופה לבטלם, כי בודאי תפלה וצעקה מועיל תמיד.

ועין בהשיחה (סימן קטז הנ"ל) השיחה להתורה לשמש שם אהל בהם, שם מבאר עוד כמה וכמה היה מתיגע אז בעתים הללו על אודות הפונקטין שנשמעו אז, והן הן הגזרות שיצאו במינו בעונותינו הרבים שש-עשרה שנה אחר הסתלקותו, ובזכות תפלתו נתעבבו עד הנה. והלואי היו מצייתים אותו להרעיש ארץ ומלואה מקדם לעסק הרבה בתפלות וצעקות להשם יתברך כרצונו בודאי היו מתבטלין לגמרי: (חיי מוהר"ן סימן ו שיחות השיכים להתורות)

בשנת תקס"ג, שהוא ראש-השנה הראשון שהיה בכאן בברסלב, אז הייתי אצלו על ראש-השנה, וכל עשרת-ימי-תשובה עד אחר יום-כפור, ואחר יום-כפור נסעתי לביתי, ורבי יודל רבי שמואל אייזיק נשארו בכאן על חג הסוכות. ושמעתי כמה דבורים יקרים מרבי יודל מה ששמע אז, ואיני זוכרם היטב.

פעם אחת ביום הושענא-רבא אמר בפני העולם: ומה אעשה, ששני רוצחים עומדים עלי ואומרים אף-על-פי-כן שאני מנהיג (שקורין גיטר יוד). והראה בידו על רבי יודל ורבי שמואל אייזיק בעת שאמר שני רוצחים, הינו שעליהם היה נתבונן, מחמת שהם היו פרוכים אחריו מאד. ומי יזכה להבין פרוש דברים אלו, כי האנשים הנזכר-לעיל היו יקרים בעיניו מאד מגדולי מקרבו.

וביום שמיני-עצרת דבר עמהם מענין רקודין והמחאת-כף ומה שמהפכין את עצמן, שהן בחינת: "ומשה עלה אל האלקים; וירד ה' על הר סיני" (שמות יט ג, ח) (כמבאר במקום אחר (שיחה"ר סי' פ"ו)), וענין הפראסטאקעס (=פיוזו וכירכו) שעושים וכו', ודבר עמהם דברים נפלאים. אחר-כך התחילו לכנס המון עם מאנשי העיר, שבאו אליו בנגון ושמחה, כנהוג ביום שמיני-עצרת, ואז אמר לרבי יודל ולרבי שמואל אייזיק: "לכו לכם, כי אני צריך לעסק עמהם, ואין זה שיהי לכם", והלכו להם ממנו. ואחר-כך נעשה שם שמחה גדולה בקול רעש גדול של שיר ושמחה, ואז רקד רבנו זכרוננו-לברכה בעצמו הרבה מאד מן איזה זמן קדם הלילה עד איזה שעות בתוך הלילה של שמחת-תורה, וכבר ידוע גדל נפלאות ערבות נעימות קדשת הרקוד שלו, כי מי שלא ראה זאת, לא ראה טוב ממינו!

וכבר מבאר במקום אחר (חיי"מ סי' קט"ז, הנזכר-לעיל), שבאותה השנה רקד רבנו זכרוננו-לברכה הרבה, הינו בשמיני-עצרת הנזכר-לעיל, ובשבת-הנכה בהסעדה שלישית, אחר שאמר התורה הנוראה "ראיתי מנורת זהב" (בלקוטי א', סימן ח) ובפורים. ואחר-כך, בראש-חודש ניסן, הייתה החתנה של בתו שרה, ורקד הרבה עם בתו הפלה בהסעדה שלישית של השבת-חתנה אחר שאמר התורה הנוראה "והוא כחתן יצא מחפתו" (שם, סימן מט), כי בעת אמירת התורה התחיל בקול נפלא מאלו התבות: "והוא כחתן יצא מחפתו", רק בשמסר לנו התורה הזאת בכתב ידו הקדוש, התחיל מפסוק: "לשמש שם אהל בהם" (בנדרס בסיומן מ"ט הנזכר-לעיל), ואחר שאמר התורה הנזכר-לעיל, רקד הרבה עם בתו. אשרי עין ראתה זאת! ושמעתי מפיו הקדוש, שאמר בעצמו: בשנה הזאת רקדתי הרבה, מחמת שנשמע אז שיוצאין גזרות, שקורין פונקטין, על ישראל, כי על-ידי רקודין והמחאות-כף ממתיקין הדינים ומבטלין הגזרות, כמבאר בהתורה "ואלה המשפטים", בסיומן י', לקוטי א', שנקמר לענין זה כנרשם במקום אחר (שיחה"ר סי' קל"א הובא לעיל שם בתורה, וימי מוהר"ן סי' ג מובא להלן ושם): (- חיי מוהר"ן, סעיף רס"ג).

בשנת תקס"ג הנזכר-לעיל, בראש-חודש כסלו, נולד בני שכנא, שיחיה. באותו החרף, שנת תקס"ג, היו הנשואין של בתו מרת שרה, תחיה, עם בעלה, מורנו יצחק אייזיק, נרו יאיר, בראש-חודש ניסן, ביום חמישי בקהלת-קדש מודודיבקע, ורבנו זכרוננו לברכה, כשנסע למודודיבקע פנזר-לעיל, נתעבב שם עד אחר הנשואין, ואני, בשמעי זאת בנעמירוב, אורתי חלצי ונסעתי אליו למודודיבקע, ובאתי אליו, זכרוננו לברכה, ביום פורים, וישבתי אצלו בסעדת פורים, והוא זכרוננו לברכה רקד הרבה באותו הפורים. גם בחנכה באותה השנה אחר התורה רקד הרבה. גם בשמחת-תורה באותה השנה רקד הרבה וכן על נשואי בתו הנזכר-לעיל רקד הרבה, ואמר אחר-כך: אני רקדתי הרבה בשנה זאת וכו'. וכבר נרשם (שיחה"ר סי' קל"א, וחיי"מ סי' רס"ג הנזכר-לעיל) מעט מזה, שרצה לבטל הגזרות והפונקטין, שנשמעו אז וכו', כי על-ידי המחאת-כף ורקודין ממתיקים דינין וכו', ואני זכיתי להיות אצלו שם מפורים עד אחר פסח, והייתי על החתנה הקדושה של בתו הנזכר-לעיל, ושמעתי שם תורה גבוהה "לשמש שם אהל בהם" (ליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן מט). (ובשעת אמירת התורה הזאת התחיל רק מפסוק "והוא כחתן יצא מחפתו"), ועצם רבוי המניעות, שהיה לי על נסיעה זו למודודיבקע, אין לשער. אחר-כך חזרתי משם בשלום עם רבנו זכרוננו לברכה, שנסעתי עמו לשמשו בדרך, ושמעתי תורה הרבה ושיחות נפלאות מפיו הקדוש בדרך, ובאתי לביתי בשלום. ואחר-כך בסמוך יצאה גם זוגתי משלחן אבי, נרו יאיר, ואז פסק אבי לזון אותנו, והתחלנו לזון על שלחני פחסי השם. באותו הקיץ הרבו המתנגדים לשון הרע בפני דודו הרב וכו' מורנו רבי פרוץ הנזכר-לעיל, עד שגם הוא התחיל לחלק עליו, זכרוננו-לברכה. באותו הקיץ בזה אותי רבנו פעם אחת בשבת אחת, ואחר-כך, כשבא מהדרך, חזר וקרבני הרבה, וכאב את בנו הרצני:

דברי התורה שבליקוטי מוהר"ן ח"א סימן מ"ט נכתבו ברמז ובקיצור גדול, כאשר הבנתי מפיו הקדוש, שהתורה הזאת נאמרה וכן נכתבה בקיצור וברמז. כי אמר שעיקר התורה אמרה רק בשביל לבטל הגזירות וכו': (- ליקו"ה או"ח ח"ב, הל' תפילת המנחה ז, ט; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ל"א).

אמר ופירש רבי פנחס קיבליטשער, את הנאמר במגילת-אסתר (ב, יז) "ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים", על פי המבואר בדברי רבינו, שאשה יראת ה' היא בחינת תפילה (עיין בתורה מ"ט, ובליקוטי מוהר"ן ח"ב סימן א'), ופירש שהתפילה החשובה והמקובלת והמרוצה ביותר היא תפילת ההתבודדות, שהיא תפילה מוסתרת, וזהו "ויאהב המלך" - היינו מלכו של עולם - "את אסתר" - היינו בחינת התפילה שהיא בהסתר, היא ההתבודדות - מכל הנשים, היינו מכל התפילות. "ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות". אחר שאמר זאת לתלמידיו בליל פורים - זענען זיי גילאפין אין פעלד אריין א גאנצע נאכט" - רצו לשדה למשך כל הלילה: (- שיש"ק ח"ד, סעיף ח').

פעם באו שני אברכים חשובים להרב מטשערין לשאלו פירוש במה שאומר רבינו בתורה מ"ט בליקוטי מוהר"ן ח"א, מענין לב איש הישראלי שבוער עד אין סוף וכו' עיין שם, כי היה להם איזה ויכוח בפירוש הדברים. נענה הרב בעצב ואמר להם: פעם כשהיו שומעים דיבור כזה היו שומעו בוערים ויודים לשם יתברך. וכיום שואלים שאלות. "אמאהל אז מהאט גיהערט אזא דיבור האט מען גיברענט און גיפלאקערט צו השם יתברך, און היינט פרעגט מען שאלות": (- שיש"ק ח"ג, סעיף של"א).

אמרו אנשי שלומינו בהמבואר בתורה מ"ט שעצה הוא בחינת תפילה. אשר על-כן הקפידו מאוד אנשי שלומנו לא לתת שום עצה לזולת לומר לו עשה כך וכך, מלבד עצת התפילה, שדרך עבודת התפילה ימצא כל אחד עצתו הנכונה: (- שיש"ק ח"ו, סעיף רס"ט).

בהמבואר בתורה (בסעיף ד') שבשביל זה נקרא ניסן אביב דהיינו א' עם בית וכו', שזהו בחינת ביתא עילאה וביתא תתאה, ומבואר בתחילת הסעיף שאין השי"ת נכנס לביתא עילאה שהוא בית-המקדש העליון, אלא כשיבנה ביתא תתאה שהוא בית-המקדש של מטה, וכשיש חס-ושלום פירוד ביניהם עדיין החורבן בתוקפו וכו'. עיי"ש. ונראה לרמזו שעל-כן החודש שנחרב בו בית-המקדש נקרא בשם "אב" - שזה מרמז שהיה פירוד ביניהם שהיה רק א' וב', והיה חסר הי"ב, ובניסן שהוא חודש האביב - היינו חיבור של הא' וב' וי' וב' שזה בחינת אב"ב, ע"כ היה אז הקמת המשכן שאחריה נמשך בנין ביהמ"ק: (- הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרונו-לברכה - מעדני מלך).

סיכום לפי סדר אותיות התורה

באות א' מבאר רבינו סוד הבחירה בלב כל אדם דהיינו המלחמה שבין יצה"ט ליצה"ר שהם המחשבות טובות ורעות שבלב

שע"י שמתגבר במחשבות טובות עושה חלל בלב ובורא בו עולמות של התגלות מלכותו ית' אבל כשח"ו חושב מחשבות רעות אזי מחריבן ומחזיר את החלל לתוהו.

באות ב' מבאר שעיקר התגלות מלכותו היא בתפלה בכוונה מעומק הלב.

באות ג' מבאר שהמלכות ראשיתה עניות וחסרון וצריך להעשיר אותה בדעת דהיינו להמליך אותו ית' בחכמה כנ"ל בתפילה בכוונה מעומק הלב ואזי נעשית מד' ה'

באות ד' מבאר שתיקון המלכות כנ"ל מתקן את המלכות העליונה שהיא הבינה כמ"ש כי לא אבוא בעיר עד דבקרברך קדוש דהיינו שהקב"ה אומר שלא יבוא לירושלים של מעלה עד שבתחונה יתקדשו במותר להם ושתי ירושלים אלה הם מלכות ובינה והן הלב והפה והן הצדיק וישראל והן נקראות ביתא עלאה וביתא תתאה. והכוונה דהיינו שא"א לזכות ליותר השגה בו ית' בלב עד שמתקן את המלכות התחתונה שהיא הדיבור ומעשה (כי הדבור ומעשה הן כפי תיקון המדות וצריך להמליך את הקב"ה בכל מדה ומדה בשלימות ואזי יכול להתפלל בכווה באמת מעומק הלב ולומר דיבור אמת לפניו ית'.

באות ה' מבאר שתיקון המלכות בשלימות היא בחי' השיר שיתעורר לעתיד לבוא כשהמלכות תחזור להיות בקומה שלימה כקומת בעלה ואזי יתקן הפגם שקטרגה שאין שני מלכים יכולים להשתמש בכתר אחד (שמחמת קטרוג זה הוצרכה להתמעט. וכן עובר על כל אדם כשמתגאה אזי משפילו הש"י כמ"ש משפיל גאים כדי שיזכה לתקן את המלכות עד שיזכה למדת הענוה ושפלות, עד שגם שהוא בתכלית המוחין והגדלות ישיג היטב שכל כחו ואורו רק מהש"י. וזה בחי' שיר חדש שיתעורר לעתיד לבוא כשתתקן המלכות בשלימות וכולם ימליכו את הש"י בכל מדותיהם בשלימות עד שלא תהיה תנועה ונשימה שאינה לכבוד שמים ואז השיר שישור להש"י לא יהיה שיר של מי שיש לו חסרון ורוצה למלאו כמו היום (שאע"פ שגם זו מדרגה גבוהה שמבין שכל מילוי חסרונו באמת הוא ארק ע"י הש"י אבל לעתיד לא יהיה חסרון כי המלכות תתוקן וכל השיר שישור הוא רק שבח להש"י שאני מבין שכל השגתי וגדולתי היא רק ממנו, וזה יהיה תיקון הקטרוג שהיה בתחילת הבריאה. (ושהוא היה סיבת החטא הראשון של האדם ושל חוה ועד היום כל הנפילות שלנו הן מחמת סיבה זו של גדלות שיש לאדם כשזוכה להשגות).

באות ו' מבאר שכל זה הוא סוד התשובה כי אמרו חז"ל שתשובה מגעת עד כסא הכבוד והיינו כנ"ל שתיקון המלכות מתקנת את הבינה ביתא עילאה שהיא כסא הכבוד כי מכסה השגות נפלאים הנעלמים בה שזוכה רק מי שתקן את המלכות התחתונה בשלימות (בחי' אור הגנוז שנגנו לצדיקים כמ"ש ימנע מרשעים אורם) דהיינו להשגת תורה

דעתיקא סתימאה שכולה חיבור להש"י בחי" אור הגנוז המגלה להדיא בכל דבר את הש"י. לכן תורה זו כולה עונג בחי" עונג שבת בחי" העונג שיהיה לעתיד הנקרא יום שכולו שבת /².

באות ז' מבאר כל הנ"ל דהיינו תיקון המלכות ותשובה זה בחי" ציצית כי ציצית יש בה לכן שהוא בחי" ביתא עילאה בינה ויש בו תכלת שהוא בחי" מלכות ביתא תתאה ותכלת בחי" דינים שבמלכות שעל ידם מכלה ומאבד את כל העומד בדרכו להמליך את הש"י ואזי זוכה לציצית להציץ בין החרכים בחי" אמונה בחי" מרחוק ה' נראה לי בחי' שלימות האמונה ר"ת נפתחו השמים וראוה מראות אלקים. והמלכות בחי' אש שורפת ובווערת ועולה תמיד אליו ית' והיא כליון ואבדן לכל העומד בדרכה להמליך את הש"י ואעפ"כ היא חיים וחיות נפלאה לכל המצטרף אליה להמליך את הש"י. בחי" דוד המלך שעשה כלה בכל הגויים ועי"ז דייקא גילה מקום שער השמים מקור החיות של כל העולם. שע"י שהיה כל רצונו ותשוקתו להצטרף להמלכת הקב"ה בעולם זכה על ידה דייקא להיות דוד מלך ישראל חי וקיים לעד.

עוד מבאר רבינו כאן כיצד בפסוק המדבר ממנחת קרבן התמיד "ועשירית האיפה סלת מנחה בלולה בשמן כתית רביעית ההין" מבואר כל הנ"ל. **ואיפה** רומז למדרגה הגבוהה של שלימות תיקון המלכות שהיא בחי' המקום שאליו עולה המלכות במוסף של שבת עד שהמלאכים שואלים עליה מקום כבודו וזהו אי פה איה המלכות פה שנעלמה מאיתנו למקום כל כך גבוה.

ו"וסולת מנחה בלולה בשמן" רומז לסוד שלא נתבאר לעיל והוא שאע"פ שלמדנו שעלית ביתא עילאה תלוי בתיקון ביתא תתאה, יש גם בחי' להפך דהיינו בתחילת תיקון המלכות דהיינו ביתא תתאה, כי כל כל הכח להתחיל לשוב ולבנות את המלכות את קומת המלכת הש"י אצילנו, דהיינו תחילה לנסר אותה מבחי' קודם התשובה, דהיינו בחי' האחור באחור שהיתה בה בשעה שפנה עורף אליו ית', שע"כ גם הוא ית' פנה אליו עורף, ועכשיו שרוצה לשוב צריך לנסר עצמו מהמצב הקודם ולהתחיל לבנות עצמו כממליך את הש"י דהיינו להיות בחי' אנא זמין למהוי שמומן עצמו להיות הויה חדשה של אדם שממליך את הש"י על עצמו. וענין זה ראשיתו מצער וקושי גדול כמבואר במנחות כט: כמובא בתורה קיב דלא מסתייע מלתא לשוב בכוחות עצמו כי מחמת התגברות ואחיות היצה"ר שגרם לעצמו, צריך עכשיו כשרוצה לשוב סיעתא דשמיא גדולה, דהיינו גם כוחות גדולים לשרוף את כל הקשר לעבר וגם כוחות גדולים להתגבר על אחיות היצר בו, וכחות אלה מקבל מאמא עילאה מבינה ביתא עילאה בסוד המבואר בזהר וכהאריז"ל אמא אוזפת מנהא לברתא. (וזהו **סלת מנחה** דהיינו בינה **בלולה בשמן** דהיינו במלכות) דהיינו שהמלכות מקבלת בהלוואה כלים מבינה להתגבר ולחזור בתשובה עד שתתחזק ותוכל בכוחות עצמה להמשיך לבנות עצמה. וזו הסיעתא דשמיא שמקבל בעל תשובה בראשית התעוררתו להבין לשוב אליו ית' כדי להתגבר לרוץ אחרי ית' ולהיות פונה אליו ועומד בכל הנסיונות עד שיזכה שגם הוא ית' יפנה אליו ויזכה להארת פנו ית'. דהיינו שבתחילה עולה עד אמא עילאה ומקבל אור גדול ממנו ית' /¹ ומיד מורידים אותו למטה להתנסות בכל הנסיונות ההמתנה והביזיונות אבל כיון שכבר זכה לאור גדול הנ"ל אזי אע"פ שנתלק ממנו אבל מהרושם שנשאר לו, ממנו מקבל כוחות גדולים לעמוד בכל הנסיונות /¹. עד שיזכה להסיר על הבגדים הצואים ואחיות הרע /¹ ולהיות ממליך אותו ית' בהמלכה שלימה בכל תנועה ותנועה ואזי גם הוא ית' יפנה פניו אליו. ויזכה לפנים בפנים להארת פנים.

עוד מבאר כאן את הפסוק בו פתח את התורה והוא (תהילים יט ה) **לְשִׁמְשׁ שֶׁם אֱהָלָ פָּהֶם**: וכו'.. ושם מפרש יותר מה הם מחשבות רעות שדיבר באות א' דהיינו מחשבות חיצוניות והביאור כי כל מחשבה שאינה כיצד להמליך אותו ית' ולגלות כבודו היא חיצונית והיא באה מחכמות חיצוניות שהן הפך פנמיות כוונת הבריאה שהיא לכבודי בראתני וכו' ובפרטיות בספרים מחלקים אותן לו' חכמות שכולן עוסקות בגשמיות ומדימה וחיצוניות של כל הדברים, הפך הפנמיות של כל דבר שהוא השכל שבו כיצד להתקרב אליו ית' ולהמליכו ולגלות כבודו.

עוד מתחדש שם ענין הזריות שצריך הבעל תשובה להזדרז יותר מהזריות שחייב בה כל אדם כמבואר במסילת ישרים מידת הזריות, כי בע"ת צריך להשיג ולהשלים מה שהפסיד בהיותו נוף ענין זה מבואר באריכות בתורה נט תנינא,

² **ונמנע** מהרשעים כיון שהכנגד שלו הוא הלכעיס כי הגדול מחבירו יצרו גדול ועם אור הגנוז בא ביחד גם יצה"ר גדול של להכעיס ומי שלא תיקן ביתא תתאה אין לו כח לעמוד כנגדו

¹ **שזה בחי' יחוד** אחור באחור המבואר בשער מאמרי רשב"י הובא בדעת ותבונה פרק טו (ועיין מזה גם בעץ חיים שער לט מ"ד ומ"ן דרוש א' דף סו. כיצד נולדו אדם וחווה) שהכוונה שבמצב של אחור באחור לא יתכן יחוד לכן עולים שניהם לאמא עילאה בסוד התרדמה הנופלת עליו והניסור מגבו ובנין הצלע. ושם מתיחדים פב"כ כי כל הטעם שהם אחור באחור הוא מחשש הקליפות. אבל למעלה אין חשש ומכח היחוד הזה נמתקים הדינים מהמלכות ויכולה כבר לרדת למטה להבנות כמ"ש ויבן את הצלע ויביאה אל האדם (מצב זה נראה שהוא בחי' פנים שלה באחור שלו להיות רודפים אחרי עד שתיבנה ההמלכה שלנו ע"י כל העמידה בנסיונות לקומה שלימה של המלכת הש"י דהיינו בכל רגע ובכל תנועה. ואזי יפנה גם הוא פניו אליו וזוכה להארת פנים המיוחלת כמבואר בתורה ב' ע"י"ש).

¹ **צ"ע בזה** כי מה שמבין לשוב יותר נראה שזה בחי' ניסור בבחי' שמאלו תחת ראשי מהבואר בכוונות יום כיפור פ"ד שזה נעשה מר"ה עד יום כיפור וביום כיפור עולה לאמא ומקבלת כלי מ"ן בבחי' אמא אוזפת (בטוי זה לא נזכר שם) ואצל אמא מתייחדת פב"כ שנקרא אב"ח. עד כאן קבלה גבורות ולמחרת יום כיפור מתחלת לקבל חסדים עד סוכות את הפנימיים ובסוכות את החסדים המקיפין. ועד הושענא רבה צריכים שמירה לכן אמא מסככה וכשהם גדולים ואין חשש מהחיצונים אזי יוצאים מהסוכה מאמא ונעשה יחוד בשמיני עצרת יחוד פב"כ ממש. ולפ"ז זה צ"ע אפשר שאמא אוזפת אינו אותה בחי' של תכלת שמקבלת מאמא אלא התכלת הוא שמאלו תחבקי שהוא הניסור ואמא אוזפת הוא אח"כ בחי' אור של פסח.

¹ **עיין תורה ו' סוד** העליות וירידות שעובר על האדם בכל זמן ההמתנה עד שתתקבל תשובתו וזה ברור שבעל תשובה נקרא רק כשפונה אליו ית' ומזמן עצמו שתייהיה לו הויה ואם נופל מזה אפילו לרגע אזי שוב צריך ניסור וסיעתא דשמיא אלא שאם לא שהה כבר זמן מרובה אזי מספיק סיעתא מועטת אבל לא זה המעכב את קבלת תשובתו אלא רק הבגדים הצועים שבו והם הרע האוחז בו מה שנתן לרע אחיזה בו וצריך כנגד זה תשובת המשקל להיות ממאן באחיזתו ולעמוד בכל הנסיונות כנגד כל הזמן שנתן לרע אחיזה בו. ורק כשיתן זאת אזי תתקבל תשובתו ויזכה להארת פנים גלויה.

והחידוש כאן שלא רק הבע"ת עצמו אלא גם הצדיק שירד ממדרגתו בגלל שהעם חטא גם הוא כמו הבע"ת צריך לשיש לרוץ להשלים מה שהחסיר. עוד מתחדש כאן שסוד התכלת בחי' ציצית הוא בחי' מקיפין וכידוע בשער הכוונות שציצית בחי' מקיפין. והביאור כי כח הגבורה לכלות כל המונע את המלכות להמליך את הקב"ה מקבלת מבחי' מקיפין דהיינו מאמא עילאה בבחי' אמא אוזפת מנהא לברתא דהיינו התכלת¹. ונקרא מקיפין כי אין זו השפעה ממש אלא אור גדול בלי כלים ורק מהרושם ממנו נעשה כח במלכות וזה בחי' מקיפין. עיין תורה כא אות ד' שהפנימי מקבל חיותו מהמקיף.

עוד מבאר שם רבינו כמה מנהגים שנהגו לעשות בחתונה ובענין הטלית ששולחת הכלה לחתן חוזר ענין הנ"ל שהצדיק צריך להתגבר לרוץ אורח שהפסיד וכאן מבאר שאת ההתגברות הזו מקבל מהעם וצ"ע כיצד הטלית מבטא את מה שהעם עוזר לצדיק כי התכלת שבטלית צריכה הכלה ולא הצדיק כמבואר שם שמקבלת תכלת מהצדיק (ונדחקתי לפרש שהכלה המתקדשת לבעלה זה בכח התכלת ואת ההתקדשות מכח התכלת נותנת לצדיק כדי שיוכל לחזור להשגותיו וזה רומזת לו בנתינת הטלית דהיינו שנותנת לו את מה שעשתה בכח התכלת שקבלה ממנו

הקדמה כללית

תורה זו פותח רבינו בביאור כוונת הבריאה שהיא כדי לגלות מדת מלכותו ומבאר הכרח הצמצום לשם כך, דהיינו צמצום אורו האין סוף. עוד מבאר שכיון שאין מלך בלא עם, לכן מוכרח היה לברוא אדם. דהיינו שתחלה ברא מדת מלכות, דהיינו צמצום אורו באופן שיוכל להתקבל אצל זולתו, באופן שיוכל הזולת לחזור ולהמליך אותו עי"ז. ואח"כ כיון שאין מלך בלא עם, עוד צמצם והעלים אורו עד שנעשה מקום לזולתו (שזו תכלית העלמה עד שניתן מקום לומר שהוא אינו) ודייקא אותו נברא, שכל מציאותו היא רק על קרקע זו, שיש מקום לומר שהוא ית' דהיינו הבורא בעצמו אינו, הוא זה שצריך להמליכו ולגלות כבודו. כי הכלל שעיקר הכבוד דווקא מהרחוק ביותר (ריש תורה י' ותורה יד אות ב') והטעם הוא כדי להפקיע כמה שיותר את בחי' שהוא מכבד את עצמו, כמבואר בלק"ה (כבוד אב ואם ב' א'), לכן כמה שהנברא הממליך ומכבד הוא יותר מרוחק מהבורא, כך יש בכוחו יותר להוציא לפועל כוונת הבריאה, דכתיב לכבודי בראתיו וכו'. אלא שזה בעצמו הסכנה הגדולה, כי יש כאן תרתי דסתרי, ונמצא שהוא גבול ומשקל דק מאד, לכונן בדיוק כמה לגלות את עצמו, כי כל טיפת גילוי מיותר, כבר ממעט בכבוד, כי מתעורר בחי' שמכבד את עצמו. ומאידך כל העלמה מיותרת יכולה לגרום לניתוק הנברא מהבורא לגמרי, שלא יהיה בכוחו לגלותו ולהמליכו כלל.

עוד מבאר רבינו שאת מדת מלכותו שמגלה הוא מגלה בלב הנברא עמ"נ שיחזור וימליך אותו בפיו בבחי' מלכות פה באופן שיגלה בפיו את כל האור שמאיר בלבו. נמצא שמצד הנברא יש שתי עבודות אחת בליבו לשמור שלא יעלים הרע שבו את האור שע"ז מתקלקל החלל. ועוד לקשור את הפה היטב לאור הלב כדי שיוכל לבטא בו את כל מה שמאיר בלבו, בתפלה בכוונה.

יסוד הענין כאן הוא שהמלכות היא מדה שנבראת דייקא באופן שקודם לו צמצום, וזה הטעם שנקראת מלכות פה, כי הדיבור וספירת המלכות שווים בזה ששתיהן לא נבראו אלא כלפי הזולת, ולכן כדי לברא אותן צריך המולך או המדבר, תחילה לצמצם עצמו, כדי שיוכל למלוך או לדבר לזולתו, כפי יכולת זולתו לקבל, וכמו שהמלכות היא רק מרצון הזולת, כך הדיבור הוא רק כשהזולת מקבלו. וזו גם הסיבה שהמלכות והדיבור נקראות דלית דלית לה מגרמא, כי מצד עצמן הן עניות, כי תלוי במקבל². וזהו שתחילה נעשית הבריאה בלב בבחי' הרהור, ואח"כ בריאה בפה בתפילה, ושתייהן בחי' מלכות הנבראת ע"י צמצום עצמו, כדי שתתגלה המלכות. והן מלכות עילאה בלב ותתאה בפה.

בענין הדיבור יש כאן עומק יותר שעצם כח הדיבור הוא יוצא לפועל באופן של לידה וכל לידה היא בחי' עולם הנבנה מטיפה שהיא בחי' קו דק הנמשך מבחוץ בצמצום גדול ועליו נבנה עולם מכב אותיות. וכל לידה היא בחלל בטן הנוק' שהוא בחי' צמצום ועשית חלל בעצמה לצורך הבניה ועוד מבואר בלידה עצמה עוד עולין הדמים מהרגלין למעלה לדחוף הולד וגם זה מבואר בספרים שהוא בחי' החלל הפנוי שקדם לבנין העולם. וכל זה נעשה בנפש כשמדבר שתחילה עושה חלל פנוי מכל רגשותיו וכוחות נפשו ושם נמשך טיפת דעת ועליה נבנה הדיבור מאותיות שבנפש לדבור שלם שיוצא לחוץ. וכל זה נעשה גם בבחי' הרהור במדרגה גבוהה יותר בלב. ובוזה מבארים מדוע הדיבור נקרא הנפש בעצמה כמבואר בתורה לא אות ז', מה שאין כן כל כחות הנפש המתגלים בהמוני פעולות אחרות כגון ראייה בעין ושמיעה באזן וקול בגרון וחיתוכו בה' מוצאות הפה וכו'. כי הם לא הנפש בעצמה אלא רק התגלות פעולת הנפש שמתפשט לחוץ. אבל הדיבור להפך תחילה נעשה חלל פנוי מפעולות הנפש ורק בתוכו בצמצום גדול נבנה הדיבור אלא שנבנה על פנמיות הנפש בעצמה,

¹ עיין הערה לעיל ד"ה צ"ע בזה

² עיין תורה כט דיבור שאינו מתקבל אינו נקרא דבור

לכן הוא הנפש בעצמה, עד שמבואר בבעש"ט עה"ת ואתחנן במקור מים חיים שם אות כט שבכל דיבור ממש יוצאת חיותו לחוץ אלא שמקבל חיות חדש. מה שבשאר פעולות הנפש הנ"ל לא נאמר/ח. עיין אריכות בזה בערבי נחל וישלח דרוש ב' ויקהל דרוש א'.

בסוף התורה בלשון מוהרנ"ת ששמע אז מרבינו, מבואר שאצל הצדיק נעשה בחי' בריאת עולם בליבו בכל כך שלימות ממש כמו בריאת העולם של הקב"ה, דהיינו שאצל הקב"ה נעשה חלל מושלם, והכי נמי אצל הצדיק לבו חלל בקרבו בשלימות כל כך עד שנעשה לבו מרכבה למעשה זה של הקב"ה, וכשמחדש הקב"ה מעשה בראשית בכל יום, זה נעשה מכח ליבו של אותו הצדיק, וממילא נעשה כפי רצון ליבו, ולכן הצדיק שותף בהנהגת העולם ועושה ניסים עי"ש.

עוד יש להעיר שהמלכות-פה שכאן, היא תפלה דייקא, דהיינו דיבור אל הבורא דייקא, ויש בזה יתרון מצד שאין כאן הגבלת המקבל, שיש בדרך כלל בדיבור, כי אל הקב"ה יכול לדבר את כל ליבו, ולא רק כפי כשרון השומע לקבל. ואעפ"כ כיון שצריך לצמצם הרגשת לבו לדבורי אותיות, הרי זה צמצום עצום לעומת הרגשת ליבו, שאותה מדבר כפי שהיא בלבו, ששם הוא בחי' אור להביות איש הישראלי עד א"ס. כי כל אופן ביטוי אחר שאינו בצמצום האותיות, אם היה מגלה בו את להביות לבו, היה התפרצות רגשות עצומה שאין שום כלי שיכול לקבל אותה.

וזו מעלת המלכות פה, דהיינו הדיבור שכל תפקידו הוא גילוי, ואעפ"כ נעשה באופן של העלמה. (וזהו שהיא מצד עצמה גבורות, דהיינו מידה וצמצום, ודייקא עי"ז היא כלי לקבל בתוכו כל האורות שלמעלה ממנה) דהיינו שזו גדר המלכות והדיבור שהן הגילוי באופן של העלמה מבוקרת ביותר, ובהתייחסות לשומע המקבל (כמבואר בתורה כט שדבור שאינו מתקבל אינו דיבור) כמו שרואים בחוש כשמבוגר מדבר לתינוק באופן טבעי מתחיל לדבר כמו תינוק, ומיד שפונה למבוגר מדבר כדרכו וחוזר חלילה/ט.

מיד אחרי שמבאר רבינו תכלית עניין ההמלכה שהוא בתפלה, מבאר את היחס בין הלב לפה, דהיינו שנוסף למה שנראה בתחילה שהפה תלוי בלב, כי את שבליבו אומר בפיו (לשון רבינו בחי' ויקרא כה א' הקדמה לפרשת בהר - הלשון קולמוס הלב ובחובות הלבבות ש"ב פ"ה הוסיף בסוגרים תורגמן הנפש). יש גם בחי' הפוכה שהלב תלוי בפה. בסוד דרשת חז"ל עה"פ הושע יא ט - בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבּוּא בְּעִיר: ודרשו בגמ' תענית ה'. אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה. דהיינו שהלב שהוא בחי' עיר עליזונה ירושלים של מעלה, לא יאיר בו שום השגות, עד שבקרבו יהיה קדוש (בקרבו דייקא בחי' לבי חלל בקרבי) דהיינו שימליך אותו ית' בשלימות ובשכל וחכמה. (חכמה איקרי קדש בתורה פ. ועד דבקרבך קדוש מסתמא רומז גם להתקדש במותר לך)

כיצד לקיים בקרבך קדוש, את כל משקל הבחירה שם כאן רבנו על שמירת המחשבה שבלב, שהעיקר לשמור ממחשבות רעות ולהתגבר במחשבות טובות ועי"ז יזכה ללבי חלל בקרבי שזה כולל תיקון כל המדות. לא מבואר מדוע המדות מפריעות לתפילה, ונראה לבאר עפ"י תורה קיב שלדיבור אמת לפניו ית' צריך עבודה ותפלה כל החיים, והביאור כי רק עי' זיכוך שלם של כל המדות זוכה שהדיבור יהיה באמת לפניו ית'. ועיין תורה נא שא"א לדבר דבו ראמת עד שיזכך הדמים

כאמור בתורה זו שם רבינו את כל משקל הבחירה על המלחמה במחשבות רעות עי' ההתגברות לחשוב כל הזמן מחשבות טובות, דהיינו כיצד להמליך את הקב"ה. וזה בעצמו עושה את לבו חלל בקרבו, דהיינו זה שלא נותן לשום מדה רעה לבוא לביטוי בהרהור רע, זה בעצמו מכניע את המדות הרעות. (והכלל כשמתאמץ זמן רב להכניען אזי הקב"ה מפילן חללים ומבטלן כמבואר בתורה ו') אלא שזה בעצמו עבודה קשה שבמקדש כידוע שהמחשבה רצה כסוס פרא, ובחלקיק שניה של היסך הדעת כבר פנה עורף וצריך שוב ניסור ובנין

^ח יסוד הענין של כח הדיבור שהוא בחי' ספירת מלכות שאע"פ שהיא אחת מהספירות דהיינו אורות אבל שונה מאד מהם כי הם התפשטות אור חיובי, אבל המלכות היא מהות של זולתו, שממילא כל עצם בריאתה רק עד כמה שנעלם האור החיובי. (לכן מבואר בספרים מיסודו של קבלת רבי ישראל סרוג ולא מהרח"ו שהמלכות היא בחי' הרשימו שבחלל הפנוי דהיינו רשימו של האור שנצטמצם לצדדים ולא האור בעצמו)

אולי אפ"ל החילוק בין פעולת הנפש לדיבור כמו אדם שזורק כדור הכדור אינו הוא אבל כשנמנע מלזרוק אזי זה הוא בעצמו אלא שצ"ע אם הוא נמנע א"כ מה כן מתגלה הרי המניעה שזה הוא עצמו היא רק חלל ואילו מה שבתוך החלל זה שוב פעולת הנפש. ומבארים שבחלל יש רשימו והוא בחי' הנוק' שמכוחו נבנה עולמות על הקו.

נמצא שכל הבריאה היא בדרך של לידה והיא הוא בעצמו יותר אור א"ס בעצמו.

אלא שצ"ע כי המשל לרשימו מובא שהוא השמן הנשאר בכלי אחרי שרוקנו אותו וא"כ הרי זה שיריים של אור חיובי ולא אור שלילי, וצ"ל שאינו משל מדוייק. אלא שהרשימו הוא בחי' העלם האור שהיה ולא שארית ממנו. וההעלם אור גם אינו מדוייק אלא הכוונה לבחי' העלם המאור, ולא האור, ולכן הוא יותר קרוב לבחי' המאור, בעצמו מהאור שהוא רק פעולת המאור.

^ט אמנם כשנברא המציאות של דיבור כמ"ש ויפח באפיו וכו' נפש חיה ותרגום רוח ממללא, אז לא היה לו אלא הקב"ה לדבר אליו. אעפ"כ נברא באופן שהוא במדת המלכות בקו האמצעי שמתכונתו להיות מתייחס למקבל. ומסתמא בגלל התפקיד המשני של הדיבור שהוא להיות מלך על אלה שיהיו תחתיו.

כמבואר בתורה קח. ועיין סוף תורה כט שהמדות משפיעות על המחשבה בבחי' ז' מחלפות ראשו. אבל עיין תורה ריג כמה חביב לפניו ית' כל התגברות ועיין תורה כז שאפשר לקיים תשובת המשקל בהתגברות על מחשבות רעות.

בנין המלכות

בתורה זו אנו עוסקים במדת המלכות שהיא כח ההמלכה שלנו אותו ית' מדה זו נמצאת בכל אדם בהעלם בבחי' נקודה קטנה ושרשית וכל עבודתינו היא להגדיל אותה לבנותה המשל לזה נמצא רמוז בתורה בבריאת האשה. שתחילה היתה אצלו בבחי' אחר ובבחי' צלע והיה צריך לנסר אותה ולבנותה ולהביאה אליו כמ"ש ויקח אחת מצלעותיו וכו' ויבן את הצלע ויבאה אל האדם כי האדם נברא בצלמו ית' דהיינו באותו אופן שצמצם הקב"ה את עצמו להתגלות לנו כדי שנמליך אותו כך ברא את האדם שיגלה וימליך אותו. דהיינו שהאדם הוא דוגמת הקב"ה והאשה דוגמת העם הממליך אותו. (והיינו דכתיב והוא ימשול כך ופירשו שהכוונה שהוא יקח אותך כמשל כיצד להמליך את הקב"ה. כי האשה מברכת שעשני כרצונו כי מטבעה להמליך עליה את בעלה וממנה יכול האיש ללמוד כיצד להמליך את הקב"ה. וכשהוא לא לומד ממנה אזי גם היא לא מתנהגת כפי טבעה כמבואר בתורה פז תנינא) היסוד הרמוז כאן הוא שתמיד מדת המלכות אצל האדם היא בבחי' אחר דהיינו שמטבעו הוא פונה עורף אליו ית' ולא ממליכו ועוד שבחי' נקודת רצון להמליך נמצא תמיד אלא שבבחי' רצון לבד זה נקרא אחר. וכשמבין לשוב אזי צריך לנסר מדה זו של המלכה שנמצאת אצלו בבחי' עורף ולבנותה ולהביאה לבחי' מציאות הפונה אליו ית' בדביקות. (ועיין בתורה קח שזה יכול להיות כמה פעמים בשעה)

עניין הבנין הכוונה כי תחילה כאמור יש רק רצון שהוא רק שרש להמלכה אבל אינו המלכה (כמו ששמעתי מליצה שרמוז במאמר הגמ' חגיגה שרקיע הנקרא וילון אינו משמש כלום רומז לזה ש"וילען" (באידיש רצון) אינו משמש כלום)

וצריך לבנות לו רגלים דהיינו כח היציאה מעצמו לעשות רצונו ית' ואח"כ ידים דהיינו העשיה וקבלה ונתינה וכיוב"ז לבנות את כח ההמלכה עד שנעשה שבכל מדותיו ממליך רק את הקב"ה. עד שאין שום תנועה שעושה שאינה לכבוד שמים. (עיין שיש"ק ח"ו תקע זכור לי מ"מ טוב יותר שרבינו מבאר שאין לו תנועה בלא חידוש ולא מצאתיו כרגע)

בעוד פרשה בתורה רמוז סוד המלכות והיא בבריאת המאורות שתחילה נכתב את שני המאורות ומיד בסמוך את המאור הקטן ועי"ש פרש"י ועיין בגמ' בחולין ס' ובשבעות שבתחילה נבראו בקומה שווה כי שני המאורות רומזים לקב"ה ושכינתיה ותחילה נבראו שניהם בקומה שווה דהיינו שגם המלכות נבראה בכל קומתה, כי כח ההמלכה נברא בשלימות, אבל זה בעצמו עלול להביא לחסרון בהמלכה, כי כשהעם הוא במדרגת המלך, אזי קשה לו להמליכו, כי אע"פ שבאמת התכלית היא שהמלך יביא את העם למדרגה השלימה שיהיה כמוהו (וכלשון רבינו כמוני ממש), אבל אם כשיבוא העם לזה יפול לגאווה אזי כל ההמלכה אינה שווה כלום. וזה מה שקרה בראשית בריאת המלכות שהלבנה שהיא משל למלכות קטרגה ואמרה שא"א לשני מלכים בכתר אחד. לכן אמר לה הקב"ה לכי מעטי עצמך (כך לשון הגמ') ובקידוש החדש כתוב בנוסח הזה וללבנה אמר שתתחדש. כי באמת לא המיעוט עיקר הכוונה אלא המיעוט רק היכי תמצי לזכות לשפלות אבל העיקר הוא לזכות לשפלות כשהיא בקומה שלימה. דיינו כשיחזרו לבחי' שני המאורות הגדולים ואעפ"כ היא תבין שכל אורה רק ממנו/ וזה יהיה לעתיד לבוא שיתער שיר חדש. דהיינו שיר בלשון זכר לא הבדיל משירה כי שירת המלכות להקב"ה שיאיר בה זו שירה של חסרון לכן היא לשון נקבה אבל לעתיד כשתתמלא בבחי' שני המאורות הגדולים ואז אעפ"כ היא תשיר לו זה יהיה שיר חדש ולשון זכר כי הוא לא מחמת חסרון אלא שבח והלל לו ית'.

רבינו מדבר כאן על שתי בחי' מלכות ביתא עילאה ותתאה ירושלים של מעלה ושל מטה ועל היחס ביניהן המבואר בגמ' עפ"י הפסוק הושע יא ט- בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר: ודרשו בגמ' תענית ה. אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה. דהיינו שאמר שלא יבוא בעיר של מעלה עד דבקרבך קדוש, דהיינו עד שלמטה ישראל ימליכו את הקב"ה ע"י שיתקדשו במותר להם.

מלכות התחתונה היא המלכות שדברנו עליה. אבל מלכות העליונה יש לה כמה פנים כי בכלליות היא בחי' הצדיק (דהיינו המלך הנ"ל) שמביא את העם לתיקונו שבאמת גם הוא יש למעלה ממנו שכל השגתו שעל ידה מאיר לעם להעלותם בהשגות הש"י עמ"נ שימליכו אותו ביתר שאת מקבל מלמעלה רק עד כמה שמצליח באמת להביא את העם להמליך את הקב"ה. אבל בפרטיות כל אחד בליבו צריך לשמור את המחשבות ששם הבחירה את מי להמליך אם את הקב"ה במחשבות טובות או ח"ו את תאוות ליבו במחשבות רעות נמצא הלב הוא ירושלים של מעלה והפה הוא ירושלים של מטה

³ הגה- צ"ע עיין ע"ח שער לה מיעוט הירח פ"א מ"ק שכשניהם בכתר אחד אזי היא מקבלת מאמא שלא ע"י ז"א. אבל עי"ש יפה שעה אות ב' ד"ה ואיכא למידק. מה שכתב בזה.

הענין הזה דלא אבוא בעיר עד שבקרבך קדוש הכוונה שיבוא בדרך קבע אבל בדרך ארעי מבואר להפך דא"א להתחיל בתיקון המלכות אלא ע"י הקב"ה. כי כאמור תחילת ההמלכה היא הניסור וסוד הניסור נעשה ע"י הקב"ה שכשהאדם מבין לשוב ומתעורר לזמן עצמו לשוב (זה סוד הניסור בחי' דינים בסוד שמאלו תחת ראשי) אזי הקב"ה מאיר לו אור גדול בליבו שמחזק את כח ההמלכה שלו הרבה למעלה ממדרגתו (בסוד אמא אוזפת מנאה לברתא) אלא שמיד נעלם האור, אבל הרושם שנשאר ממנו נותן כח לכח ההמלכה להתמודד נגד כל המניעות, ולעמוד בכל הנסיונות ולהתגבר לבנות עצמו בכל מדותיו ורגעיו. עד שזוכה לבוא לפניו ית' פנים בפנים. כשתתקבל תשובתו ויזכה להארת פנים קבועה.

היחיד שבכוחו להמליך את הש"י הוא אדם הבעל בחירה שנברא בבחי' עולם קטן באופן שבתיקון עולמו הקטן מתקן את כל העולם הגדול וכשם שהש"י ברא עולם בתוך חלל של א"ס אלוקות כן צריך האדם לברא עולמות של המלכת הקב"ה בתוך א"ס תשוקת ליבו.

עוד הקדמה וביאור

רבינו פותח את התורה בענין לב איש הישראלי שא"ס לתשוקתו וצריך לעשות בחי' חלל פנוי בבחי' שנתבאר בעץ חיים סוד בריאת העולם.

ואע"פ שבכל המקומות שמזכיר רבינו פסוק זה מפרשו כפשוטו שצריך לעשות חלל מתאוות רעות ולזה היתה כוונת דוד המלך אבל באמת כיון שרבינו מדבר מבעל תשובה כנ"ל וידוע שסוד התשובה היא בבחי' פסח וימי הספירה כמבואר הרבה בלק"ה והיטב בתורה ו' כיצד בתחילה מאיר לאדם אור למעלה ממדרגתו בבחי' פסח שפוסח על כל המדרגות (בבחי' יחוד) ומיד לוקחים אותו ממנו (בבחי' כל ימי העיבור שהם ימי דין ועברה כמבואר בתורה ו' כל מה שעובר על האדם בזמן הזה עד שזוכה להכין כלים כראוי לאותו האור הראשון שהאיר לו) כדי שיעמוד בנסיונות ויעבוד בכוחות עצמו מכח הרשימו של אותו האור להכין כלים לאור הזה (ואזי זוכה להוליד את הויתו) שזה בחי' קבלת התורה ובחי' שלימות התשובה.

בתורה זו הדגש הוא על שמירת המחשבה ומכח זה תיקון התפלה דהיינו עבודת הלב. דהיינו שצריך בכל כוחו תמיד להשתדל לחשוב מחשבות טובות כיצד להמליך את הקב"ה על עצמו ולגלות מלכותו בעולם ולצייר מחשבתו זו עד לעצות מעשיות ומדבר אותם בתפילת פה המביא למעשה ובדרך זו ממליך על עצמו את הקב"ה עד שזוכה לתיקון המלכות בשלימות. לעומת זה מבאר רבינו גודל הקלקול שנעשה בליבו ע"י מחשבה רעה שמטמטמת את החלל שבלב ואת החכמה שבלב.

טמטום החלל

לבאר טמטום החלל מה הוא – נ"ל הביאור עפ"י תורה כה שכקליפה על הפרי יש מדמה על השכל הקדוש והמדמה צריך לשרת את השכל כדי שיוכל לצייר בליבו השגת השכל כי הלב אין בו אלא תכונת התפעלות וחום ורגש ואין לו שום כלים כלל לתפוס שכל מופשט שזה תכונת המוח שהוא יבש וקר בחי' שכל ואלוקות. לכן ניתן לאדם מדמה שהוא אמצעי בניהם שיוכל לתרגם ללב ולצייר לו בבחי' משל ונמשל את השכל באופן שיוכל הלב להתפעל משכלים שזה נקרא השגות אלוקות. (לעומת זה יש בחי' הפוכה ששכלים גבוהים שהם בבחי' מקיפין שאינן נכנסים בשכל הם מאירים התפעלות בלב (אולי זה בחי' מזלי חזי) (עיין תורה כא שיש בחי' שהמקיף מחיה את הפנימי))

אבל דייקא מכח זה שהמדמה נמוך מהשכל, יש בו גם סכנה שיפיל את הלב לדמיון רע ולמחשבות רעות וכמבואר בתורה כה, עד שרבינו שם מכנה את היצה"ר בשם מדמה. כי כל כחו של היצה"ר הוא בכח המדמה. כאן רבינו לא מזכיר מדמה אבל לשון ציור הלב שנקט מוכרח שהכוונה לכח המדמה שבלב לצייר את המחשבה שהיא בחי' חכמה שמאיר המח ללב, מכח יחוד חכמה ובינה העליונים. ואמנם שם אין אחיזה ליצה"ר, אבל כשבכח המדמה רוצה לתרגם ללב את השכל שם מתחיל אחיזה היצה"ר.

והמדמה כיון שמלביש את השכלים הוא קרוב להיות חכמות חיצוניות ושם מסית היצה"ר מאד את מחשבת האדם ליפול לחכמות חיצוניות שכל עסקם הוא בדמיון שהוא חיצוני להשגת הקב"ה. ואע"פ שחכמות חיצוניות אפשר להשתמש בהם לצורך לימוד התורה ולעזור לבני"א כלשון חז"ל להיות רקחות וטבחות לקדושה. אבל הסכנה גדולה בהם ליפול למדמה רע הפוגם בשכל הקדוש. לכן רבינו חוזר ומזהיר מהם בכמה תורות עיין תורה ה' ולה ועוד וגם בתורה זו.

בתורה לה רבינו מזהיר מהן כיון שתופסות קדושת השכל הכוונה אע"פ שמחשבה היא רוחנית לא תופסת מקום אבל כיון שפוגמת במדמה כאילו תופסת מקום הקדושה שרוצה לתקן את המדמה להיות משרת השכל ועוד כיון שא"א לחשוב שתי מחשבות ביחד (תורה רלג ותורה נ תנינא) ממילא כשעסוק בהן פנוי ממחשבת המלכת הקב"ה.

סוד החלל

יש כאן מקום לטעות כיון שבע"ח מבואר שתחילה עשה חלל ומבאר כיצד ומדוע דווקא עגול ורק אח"כ מבאר כיצד המשיך לתוכו קו ועליו נבנו העולמות דהינו אדם הקדמון שהוא למעלה מכל העולמות ורק מהאורות הבוקעים מאזנים חטם ופה ועינים שלו התחיל בחי' הכנת כלים לבריאת אצילות ועולמות בריאה יצירה עשיה, שם מתחיל גילוי כבודו ית' כמ"ש לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשתי ונראה פשוט לפ"ז שגם בבחי' עולם קטן בלב האדם תחילה יש בחי' צמצום א"ס אור להביות איש הישראלי להש"י ואח"כ מתחיל המלכת הקב"ה במחשבות טובות וכן רואים בחוש כשאדם מתעורר לשוב ומתלהב מרוב א"ס תשוקתו של איש ישראלי לקבל על עצמו עבודות גדולות למעלה מכוחותיו ולכאורה צריך לצמצם עצמו תחילה ואח"כ לחשוב מחשבות כיצד לעבוד אותו ית' ולהמליך אותו ית' לפי הכוות שיש לו. אבל בלק"ה מנחה ז' אות ד' וכן בתורה עצמה הלשון שנקט רבינו שמחשבה רעה מטמטמת את החלל משמע קצת שאינו כן ובדקדוק בלק"ה שם מוכרח שאינו כן אלא שהכל מתחיל ממחשבות טובות, ורק הן בכוחן לצמצם את א"ס אור להביות של איש הישראלי. ונמצא לפ"ז שהקו הוא שעושה את החלל בלב, ולכן מחשבה רעה מטמטמת את החלל בעצמו ומבטלת אותו.

ועיין היטב בלק"ה מנחה הלכה ז' אות ד' – וְהָ וְשָׂרִים כְּחַלְלִים כֹּל מַעֲיָנִי בְּהַמּוּבָא בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְכָּה, כְּחַלְלִים שְׂנֵי כְּחַלְלִים חָלַל הַיְמִינִי שְׂבֵלָב וְחָלַל הַשְּׂמְאֵלִי, שְׂבֵל עֲבֹדַת הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַגְבִּיר בְּחִינַת חָלַל הַיְמִינִי שְׂשֵׁם מְשֻׁבָּן הַיְצֵר טוֹב עַל חָלַל הַשְּׂמְאֵלִי שְׂשֵׁם וְכוּ', שְׂשֵׁם מְחֻשְׁבוֹת טוֹבוֹת וְרַעוֹת וְכוּ' בְּנ"ל. פי על – יְדֵי מְחֻשְׁבוֹת טוֹבוֹת אֲזֵי הַלֵּב בְּבְחִינַת וְלִפִּי חָלַל בְּקֶרְבִּי שֶׁהוּא תְקוּן הַחָלַל הַפְּנוּי שֶׁהִיָּה בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה שְׂלֵשִׁם נִמְשְׁכוּ כֹּל הָעוֹלָמוֹת שְׂשֵׁם הַמְּדוּת, שֶׁהַכֹּל הִיָּה בְּשֵׂבִיל הָאָדָם שְׂיִמְשִׁיף בְּלָבוּ כֹּל הַמְּדוּת טוֹבוֹת וְכוּ' שְׂשֵׁם נַעֲשִׂים כְּפִי מַה שְׂמֻצְמָצֵם הַהֶתְלַהּבוֹת וְכוּ' וּמַתְגַּבֵּר בְּמַחְשְׁבוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'. גם כאן בסיפא זו יש מקום לטעות כנ"ל

אבל כשחושב חס ושלום מחשבות רעות וכו', מטמטם החלל, פי נסתלק שכנינת אלקותו ממנו וחזר לבחינת אין סוף שזה בחינת סוד שבירת כלים וכו'. ואזי נטמטם החלל ממש שבלב האדם בבחינת ונטמטם גם שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכו', פי מתגבר החלל השמאלי על החלל הימני, ואז נטמטם הלב בבחינת ערלת לב חרפת לב.

נסתלק שכנינת אלקותו – יש כאן חידוש נפלא שמחשבות טובות שמצייר בליבו עד בחי' עצות טבות שיתגלו בתפילה מעומק הלב הן שכנינת אלקות ית' השוכנת בליבו ויוצא בדיבור פיו בבחי' שכנינה מדברת מגרונו. ובזה יתבאר נפלא הקושי לקמן ודף נח. בביאור מאמר אתתך גוצא גחין ולחיש לה. תקבל עצתה. דלא מובן שם מה הוא בחי' הדכר ומי בחי' הנוק' שממנה צריך הדכר לקבל עצה ומה היא העצה. אבל לפי הנ"ל יתבאר נפלא כי כששכנינה מדברת מגרונו אזי צריך להשמיע לאזנו מה שפיו מדבר כי הם דבורים חדשים שמשגר הש"י בפפיו ויכול להתעורר מהם מאד להתגבר בתפילה אם יקשיב להם. והן העצות שנתהוו בלבו היוצא מפיו בהתלהבות וחמימות כמבואר בתורה קנו שהן רוח הקדש ודברי הש"י ממש עי"ש. וכן מבואר לעיל בתור המח שהדבורם שמדבר בכח הם עצמם דבורי הקב"ה.

וחזר לבחי' א"ס שזה בחי' שבירת כלים

הביאור כי שבירת כלים היא כשהכלים אין בכוחם להחזיק את כל האור הנשפע בהם, ואזי נשברים ומשברי הכלים נעשים כל המדות ותאוות רעות. ונ"ל ביאור דברי מוהרנ"ת שאור להביות איש ישראלי היא רוח הלב הבוהר בתשוקה אליו ית' המבואר בתורה לא את ו' שנובע מתיקון ושמירת הברית עימו ית' (כי חסד דהיינו אהבה מתגלה בפומא דאמה כמבואר שם) (ונעשה בבחי' כריתת ברית שהיא התקשרות אליו בכח גדול באופן שמכרית את כל המונע ומפריע לזה) כי התלהבות הלב היא אחת ורק תלוי לאיזה כיוון מכוונים אותה. כי לעומת א"ס תשוקה אליו ית' מכח תיקון הברית, יש בחי' א"ס תשוקה לתאוות ניאוף, בחי' מה שאמרה רחב ולא קמה עוד רוח באיש. והן אותו רוח שבלב, רק תלוי איזה מחשבה רוכבת עליו לכוונו. כי מחשבה רעה מפילה את הרוח הזו, לתוקף חמימות ותשוקה של תאוות ניאוף. וכן רואים בחוש שאין עוד תאוה שתופסת את כל רוח הלב שמתפשט בכל הקומה כל כך כמו בניאוף. ולהבדיל לעומת זה ממש שמעלה את הרוח לקדושה ע"י מחשבות טובות ומביאן לתפילה מעומק הלב אזי נעשה הרוח הזה בחי' כל עצמותי תאמרנה כמבואר בתורה מח וחמימות ליבו הבוהר מבטל את החמימות הרעה הנ"ל כמבואר בתורה קנו.

נמצא שרוח הלב כמו סוס חזק והרוכב עליו הן המחשבות טובות וכשמכוין אותו לקדושה אזי נעשה חלל בליבו. כי חלל בלב אין הכוונה לצמצם את עוצם התשוקה אליו ית' אלא רק לכיון אותה לקדושה. ובזה יתבאר עוד קושיא מדוע בתורה עב מבאר שהחלל הוא מיצה"ר גשמי וכאן כביכול נראה שהוא חלל מא"ס תשוקה קדושה להש"י. אבל באמת אינו כן כי המחשבה טובה היא בעצמה עושה חלל מיצה"ר. וכלשון מוהרנ"ת לעיל שצריך להגביר החלל ימני על השמאלי דהיינו מחשבה טובה על רעה. ואדרבה המחשבה טובה היא שומרת את רוב ההתלהבות ותשוקה אליו ית' שלא לאבד ממנה כלום (כמו שמבאר מוהרנ"ת לקמן) אלא לכיון אותה אליו ית' שיעבר לבו בתפילה ודבורים קדושים בבחי' כל עצמותי תאמרנה. נמצא שבאמת לבי חלל בקרבי שאמר דוד המלך הכוונה שמגביר חלל ימני על חלל שמאלי וזה מה שביאר בתורה עב שהוא חלל מיצה"ר גשמי.

שבירת כלים – דהיינו טמטום החלל שבלב ע"י מחשבה רעה צ"ע כי שבירת כלים גורמת לתאוות חדשות וכאן נראה שהכניס את ההתלהבות לכלים שבורים דהיינו תאוות שכבר היו. והביאור נ"ל כיון שא"א לחשוב שתי מחשבות הרי מיד כשחושב מחשבה רעה נפסק המחשבה טובה שעושה את החלל כנ"ל וממילא חוזר לא"ס תשוקה הנ"ל אלא שמתלבש במחשבה הרעה שמפילה את התשוקה הזו לתשוקות רעות ומתגברות בו כל התאוות רעות ובפרט תאוות ניאוף שהיא עיקר פגם הברית ולעומת ברית הקשר אליו ית' הנ"ל. נמצא שתוקף תשוקתו נכנסה בכלים נשברים של מחשבות רעות שאין בהם יכולת להכיל את תשוקתו הא"ס אליו ית' ונשברים להרבה תשוקות רעות בבחי' כל המוקטר ומוגש לשמי דהיינו שפנמיות פנימיות התשוקה היא אליו ית' אלא שנפלה ונעשית חיות לכלים נשברים תאוות רעות.

אבל להפך על ידי שחושב מחשבות טובות איך לעבד את ה' יתברך אזי מקים ומחזיק את בחינת החלל הפנוי הנ"ל.

כי עקר קיום החלל הפנוי של תחלת הבריאה שלא יחזור האור כמו שהיה בבחינת אין סוף שעל ידי זה היה חס ושלום נחרב העולם. עקר קיומו על – ידי עבודת הצדיקים על ידי שמקיימין כל הנ"ל פראוי, שמצמצמין התלהבות אור אין סוף שבלבם פראוי ועושין חלל פנוי בלב בבחינת ולבי חלל בקרבי, ומתגברין בכל כחם על המחשבות רעות העוליים על הלב בכל פעם שרוצים לטמטם הלב, שעל – ידי זה יסתלק האור אין סוף חס ושלום ויתבטל לפי בחינתו החלל הפנוי של תחלת הבריאה שהוא חרבן העולם. על – פן מתגברין במחשבות טובות שעל – ידי זה נמשכין כל המדות שהם קיום כל העולמות שעל – ידי זה נתגלה מלכותו לכל באי עולם כי אין מלך בלא עם וכו'. אשר בשביל זה היה עקר התגלות אור אין סוף על – ידי הצמצום וכו' פנ"ל.

מוהרנ"ת מבאר שהדימוי של החלל שבבריאת העולם לחל שבלב איש ישראלי אינו רק דמיון בעלמא אלא ממש אותה בחי' עד שכל החלל של הבריאה תלוי בחלל לב של הצדיקים שמקיימים העיצות הנ"ל. ואז יש עליה גם לביאת עלאה, כי לא אבוא בעיר וכו'. כי דיקא אחר כך בשנתגלה מלכותו על ידי כל הנ"ל, אז דיקא חוזר ומאיר אור להביות הלב פראוי בלבו בבחינת תקון באפן שיוכל לסבל ולא יתבטל רק ישתוקק לה' יתברך ברצון נפלא ונורא מאד כמעט עד אין סוף. אבל אף על פי כן הוא בבחינת צמצום בבחינת ולבי חלל וכו' שזהו בחינת צמאה נפשי לאלקים וכו' בחינת לפי ובשרי ירננו אל אל חי. כאן מבאר מוהרנ"ת שסוף כוונת הצמצום אינו כלל לצמצם את רוב התשוקה והכסופים אליו ית' אלא רק לכיון אותם לכיוון הנכון ע"י המחשבות הטובות.

וכן מפורש שם בסוף אות ו' – ועקר הבחירה הוא על – ידי העלמת הדעת שהוא בחינת צמצום האור בתחלת הבריאה. וכן צריך האדם להמשיך תקון הצמצום בבחירתו שבשמתלהב יותר מהראוי לו יצמצם ההתלהבות וכו', רק יתגבר בכל כחו על המחשבות רעות וכו'. לחשב מחשבות טובות וכו'. ואז דיקא ישיג מה ששייג וכו'. שכל ההשגות העליונות הם על – ידי בחינת תקון ביות עלאה שזהו בחינת השגת אורייתא דעתיקא סתימאה וכו' הנזכר שם. ועל – ידי כל הנ"ל תוכל קצת לחבר התורה הנוראה הנ"ל ועדין צריכין סיעתא דשמיא לבאר עוד בישועתו יתברך:

תורה מט [א*]

(תהלים יט) לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו וכו' :

בפסוק זה מצא רבינו רמז לעיקר השגתו בתורה זו ובסוף התורה מבארו – לשמש שם אהל בהם שהצדיק הנקרא שמש הקב"ה אהל דהיינו אורו בו כדי להשפיע בהם דהיינו ישראל, לכן כשישראל חוטאים יורד הצדיק מגדולתו. אבל כשישראל עושים רצונו של מקום אזי הצדיק בבחי' והוא כחתן יוצא (דהיינו כבעל תשובה המתחיל מחדש לגמרי) מחופתו דהיינו מההסתרה שהיתה לו. ישיש כגבור לרוץ אורח הזה שהפסיד בזמן שהיה נזוף בגלל ישראל

אות א

כי קודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף [ב*], ורצה הקב"ה שיתגלה מלכותו [ג*]

דהיינו מדת רחמנותו^א, ואין מלך בלא עם [ד*] דהיינו שאין מולך בלי נמלך^ב, והוצרך לברוא בני אדם שיקבלו עול מלכותו^א. וקודם שבראו כבר חשב מחשבות כיצד יתגלה אליו כדי שימליך אותו

^א תורה זו היא לשון רבינו ז"ל נאמרה בשבת בסעודה שלישית ג' ניסן שנת תקסג במעוועדידיוקע אחרי נשואי בתו שרה ז"ל (חי"מ קטו ופל"ח) ועיין חיי מור"ן הנ"ל שאמר שזאת התורה לא אמר בשבילנו רק בשביל גורת הפונקטין (דהיינו לבטל גורת גיוס ילדים לצבא הצר) ^ב עיין ע"ה שער א' ענף ב' ד"ה דע כי טרם

^ג עי"ש בהגה אות א' בשם הרמ"ז שמדייק שהכל מדבר באורו ית' ולא בעצמותו.

בשם המגיד מקשים מדוע נקרא א"ס ולא אין ראשית שזה יותר מיוחד לו ית' מלשון א"ס. ועפ"ז ביארו בחב"ד עניין הצמצום דלא שייך במאור כי אין לנו שום יחס אליו אלא באור היוצא ומתגלה ממנו שרק עליו שייך לומר שתופס כביכול מקום העולמות עד שכביכול צריך לצמצם אותו כדי לברוא אותם. (עיין בהיכל הבעש"ט גליון א' וב' מאמרו של הרב נחום גרינוולד).

אין סוף זה לא ביאור מה הוא בן אלא מה הוא לא. כי אין לנו תפיסה אלא בדבר שיש לו מדה וגבול לכן לגביו ית' אין לנו הגדרה והשגה אלא על דרך השלילה. ואין זה ביאור אלא כאומר שאין לו ביאור. אבל מבואר בו שהוא סותר בריאת עולם כי עולם הוא בגבול ומדה הפך הא"ס שמוגדר כאין לו מדה וגבול.

וזה בעצמו השם עולם לשון העלמה דהיינו שהמציאות היא רק עד כמה שמעלים את מציאות אור הא"ס.

ובזה טמון כל סוד הבחירה שהעלמה היא שניתן כביכול מקום (מקום דייקא) לומר שיש לו ית' גבול ומדה. ובאותו משקל ממש יש מקום לומר ההפך שכל ההעלמה היא שקר והסתרת האמת.

נמצא לפ"ז שכל העולמות בכל בחינותיהם וגווניהם הם לבוש על האמת (שהיא בחי' מהאור א"ס) באופן שדייקא על ידו אפשר לגלות את האמת ע"י שמסתכל בשכל של כל דבר ואפשר להעלים את האמת כשהולך אחר התגלות ליבו.

וההעלמה היא באופן שהבחירה שווה.

(צ"ע שגם שכר עוה"ב עולם האמת נקרא ש"י עולמות. ונ"ל הטעם כי באמת רק ע"י בחי' העלה שייך שכר שהרי בלא העלמה אזי אין מי שיקבל שכר כי הכל זה ואי ית' ורק ע"י בחי' העלמה שייך לדבר בנשמות ישראל ובשכר שיקבלו ואולי אפ"ל שזה השכר מה שבכל פעם ישיגו עוד גילוי בהעלמה וזה בעצמו בש"י בחינות של העלמה)

^ד עיין בספר מבוא שערים להאריז"ל בתחילתו "כי אינו יכול להקרא מלך אלא לאחר בריאת העולם". ובספר למודי אצילות למהר"ו שם בהקדמה לספרא דצניעותא ודף לד במהורות תרנז) "במתחילת רצונו ית' להיות שולטן ופלך". ועיין לעיל תורה ד' אות ט' [דף ד.] ולקמן תורה עה [דף צב.].

^ה עיין לקמן תורה סד גם שם ציטט את הע"ח הנ"ל וגרס כדי לגלות רחמנותו. ונראה לומר כי מלכות תכונתה דלית לה מגרמא כלום. אצל הנמלך הפירוש שאין לו כלום מעצמו אלא הכל רק מהמלך ואצל המלך הפירוש אין לו כלום לעצמו אלא רק עמ"נ להשפיע למלכות. נמצא לפ"ז שמה שכתוב בעץ חיים שברא את העולם כדי לגלות מדת טובו זה היינו חך שברא כדי לגלות מלכותו.

עוד י"ל כי רחמים היא מדת התפארת וידוע שתפארת ומלכות הם קב"ה ושכינתיה בחי' אשה ובעלה. והם בחי' המלך והעם נמצא שמדת הרחמים היא מדת המלך והיינו מדת מלכותו שרצה שתתגלה. וזהו שכתוב כי מרחמם ינהגם.

וזהו שנקט מלכותו ולא ממשלתו כידוע החילוק בשם הגר"א שמשלה היא בכח ואילו מלכות היא מרצון העם וזהו שאנו אומרים בסוף פסוקי דזמרא כי לה' המלוכה ומושל בגויים. וכתביב ומלכותו ברצון קבלו עליהם. וידוע שהרצון הוא בספירת הכתר וזהו שכתר המלך הוא הרצון של העם שימלוך עליהם. להפך ממלך שמולך בכח העזות שהיא מלכותא בלא תגא דהיינו בלא כתר. ובאמת אינה מלכות אלא ממשלה כנ"ל.

^ו רבינו בחי' וישב לה ל ד"ה ועל דרך הקבלה ובהקדמה לפרשת בלק כב ב ולעיל תורה טו אות ז [דף כא.] ולקמן תורה עז [דף צב.].

^ז בלשון עם טמון עוד עניין כי עם מלשון גחלים עוממות דהיינו מגרה נמוכה בחי' חשכות וגם זה טמון במאמר חז"ל הזה אין מלך בלא עם דהיינו כי מלך בהכרח שהוא במדרגה גבוהה מהעם וכפליו הם בחי' אור עמום וחשוך וזהו כתר הלך לרמוזו שבהכרח שהמלך הוא במדרגה שמעולם עליון מזה של העם דהיינו שהוא בחי' מדרגת הכתר כלפי העם. ורק מלך כזה יכול להביא את העם לשלימות לאפוקי ממלך שהוא רק אחראי על הסדר הטוב שלא יבלעו זה את זה כמו מלכי הגויים כמבואר במשנה באבות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו.

^ח דהיינו לברוא עוד מציאות זולתו יתברך. ואריכות גדולה יש למא בני אדם ומא כלול בלשון הזה. מצד שבו כלול הכל. אבל לעניין שלנו דהינו לענין תיקון המלכות מוכרח היה לברוא בריה שתמליך אותו מרצון ובדעת דאי לאו הכי אין זו המלכה ולקמן יתבאר גם עניין הבחירה שהיא הכרחית לשלימות ההמלכה.

והתגלות מלכותו א"א להשיג אלא ע"י המידות¹⁷ / מידה הכוונה לגבול ומדה והמידה הראשונה היא החכמה שהיא יש מאין וכמ"ש החכמה מאין תמצא¹⁸;
שע"יב המידות¹⁹ משיגין אלקותו כי הוא ית' אין לו סוף ומדה, שהיה אפשר להשיגו בהן ולכן רק ע"י שיצמצם את אורו לפי כלי המקבלים אפשר להיות משיגין אלקותו **ויודעין שיש ארון מושל²⁰** / **ומנהיג²¹** / משמע שזו תכלית הידיעה שבשבילה נברא העולם²²;

עד כאן דיבר בבחי' הרצון (וכביכול הקשיים) שהיו בבריאת העולם ועתה יבאר כיצד (כביכול התגבר עליהם) כיצד בראו.
 דהיינו שדבריו כאן מתייחסים לדלעיל מה שאמר שקודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף ואין עוד מלבדו כלל וממילא לא היה מקום לברוא מציאות זולתו²³

וצמצם את האור א"ס לצדדין, ונשאר חלל פנוי²⁴, ובתוך החלל הפנוי ברא העולמות (כמבואר בע"ח בתחילתו בהיכל א' ענף ג' [17] /) והן הן מדותיו: ביאור העניין כיון שמדובר

¹⁷ מורה"ן - המדות

¹⁸ פתח בהוצרך לברוא בני"א ומיד עבר לדבר כיצד יצמצם אורו כדי להתגלות להם ומשמע שהעולמות שמדבר עליהם הם לא האדם אלא מדותיו של השי"ת המצמצמים אורו ומעלימים כדי שיוכל אורו להתקבל ולהתגלות בכלי הבני"א אבל האדם הוא לא העולם אלא הוא זה שצריך לגלות אותו ית' שנעלם בעולם. ועל האדם מדבר בהמשך מה שכתב והלב הוא הצייר.

אבל באמת גם האדם נברא באופן שנבראה התגלותו ית' והאדם הוא בעצמו התגלותו שהרי בצלמו ברא אותו ומבשרי אחזה אלוך. וזהו שראשית הקו שהאיר בתוך החלל היה בחי' אדם הקדמון שהוא אדם רוחני והוא אדם קדמון שקדם גם לעולמות שקדמו לד' עולמות אבי"ע דהיינו עולמות העקודים וברודים ונקודים ובאדם זה אין לנו שום השגה אלא קצת באורות הבוקעים ממנו כמבואר בעץ חיים.

¹⁹ **ועדיין בבחי' חכמה** אין לנו השגה בו ית' אלא על דרך השלילה וכמבואר בתורה מ' תנינא ופג תנינא שע"כ היא נקראת רחוק כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממנו וביאר רבינו שהכוונה שזאת היא החכמה דהיינו עד כמה שמישיג שהיא רחוקה ממנו.

ורק בבינה דהיינו בבחי' הנוקבא (כידוע שנבראה ע"י תרדמה דהיינו תרד- מה. דהיינו שיורד מבחי' כח-מה, בחי' מה חמית הנ"ל) שם יורד לבחי' מדמה מלתא למלתא בדרך משל ונמשל ומבין דבר מתוך דבר עד שיכול לדבר ממנו ית' במה שכביכול כן משיג.

²⁰ בתקפא - שעי (מרכאות מחוק)

²¹ מורה"ן - המדות

²² **צ"ע שפתח במלכות וסיים במושל ונ"ל דלעיל דיבר מצד רצונו לגלות מלכותו מלכותו דייקא ולא ממשלתו אבל מצד העם הממליך בוודאי אסור שהעם יחשוב שהמלך נצרך לו ושכל מלכותו תלויה בעם אלא צריך להתייחס למלך כמושל.**

²³ **נ"ל ידיעת** אדנותו וממשלתו מעורר יראה וידיעת מנהיגותו מעורר אהבה דהיינו שידוע שמוליכו לשכר טוב.

²⁴ **צ"ע מבואר** בנביא שנברא לכבודו כמ"ש לכבודי בראתיו וכו' ובזוהר הלשון בגין דאישתמודעין ליה. וצ"ל שהכל אחד.

²⁵ **צריך להבין** שאין הכוונה במושגים של עוה"ז אלא למהות של א"ס שפירושה שא"ס למציאות שלו ממילא היא מבטלת כל מציאות אחרת ולא שייך מצד מהותה קיום לעוד מציאות.

דהיינו כי כל מציאות נוספת, כל מציאותה היא רק עד כמה שהיא לא המציאות שקדמה לה, דאי לאו הכי אין כאן עוד מציאות. וזה בעצמו סותר למהות האין סוף שלו ית'.

ולכן מוכרח היה לצמצם את אורו האין סופי ולתת מקום למציאות נוספת כביכול מחוצה לו.

ובמקום אחר עיין תורה סד ותורה לג באר שבודאי אין הכוונה ששינה מהותו האין סופית לכן בודאי הוא נמצא גם בחלל. ואמר שם שאין לנו השגה להבין סתירה זו.

אבל במשנת חב"ד מבארים קצת לקרב הענין לשכל. ומבארים שצמצום אלקותו כדי לתת מקום לבריאת העולמות, הכוונה שנתן מקום דהיינו ברא העלמה כזו שיהיה מקום לומר שיש חלל פנוי ממנו. (וראשית ההעלמה הזו היא בחי' מלכות א"ס)

²⁶ **בתורה סד** דיבר רבינו בעניין זה של החלל הפנוי שא"א לומר כפשוטו כי בוודאי אין מקום שאין בו חיותו ית' (גם איך המקום פנוי ואעפ"כ אורו ית' נשאר א"ס). אבל גם א"א להבין כיצד אינו כפשוטו כי אם הא"ס נמצא בו כיצד יתכן בריאת עולמות שיש להם סוף וגבול ומדה ואמר שא"א להבין זאת עד לעתיד לבא.

ובתורה כא אמר שאין אפשרות להשיג זאת כי בזה תלויה הבחירה.

²⁷ צ"ל ענף ב'

²⁸ **עץ חיים** - שער א' ענף ב' - דע כי טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים היה אור עליון פשוט ממלא כל המציאות ולא היה שום מקום פנוי בבחי' אויר ריקני וחלל אלא הכל היה ממולא מן אור א"ס פשוט שהוא ולא היה לו בחי' ראש ולא בחי' סוף אלא הכל היה אור א' פשוט שוה בהשוואה א' והוא הנק' אור א"ס. וכאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנויו אשר זאת היה סיבה בריאת העולמות כמבואר אצלינו בענף הא' בחקירה הראשונה. והנה אז צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר בו באמצע אורו ממש (אמר מאיר בערבינו אמר הרב זה וק"ל) וצמצם האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית ואז נשאר מקום פנוי ואויר וחלל ריקני מנקודה אמצעית ממש כזה <ציור> והנה הצמצום הזה היה בהשוואה א' בסביבות הנקודה האמצעית ריקנית ההוא באופן שמקום החלל ההוא היה עגול מכל סביבותיו בהשוואה גמורה.

סוד זה בקיצור נמרץ נמצא בהקדמת הזוהר דף ב. - וזה הלשון שם - אמר לשצ"י אמר לי רבי אלטו הנני מלא סתימא הוה קמי קב"ה, וגלי במתיבתא עלאה, ודא הוא, בשעתא דסתימא דכל סתימין אור א"ס צ"כ בעא לאתגלייא, עבד ברישא נקודה חדא ודא סליק למהוי מחשבה,

בקודם הבריאה הרי שלא שייך מקום ותפיסת מקום אלא בבחי' רוחנית וכמו שאומרים שיש מקום או אין מקום לומר סברא מסויימת. והביאור כיון שאור א"ס הוא רבוי אור לכן צריך לצמצם אותו כדי לברוא נברא שימליך את הקב"ה וגם כדי שהנברא ישיג איזה השגה בהקב"ה כדי שיהיה לו רצון להמליכו ושידע רצון הקב"ה כדי להמליכו.

לכן צמצום האור לצדדים הכוונה שנתן מקום להעלים את מציאותו (והמקום לסברא זו דהיינו האפשרות לומר שיש מקום שבו הוא ית' לא נמצא הוא כמו חלל וריק מהתגלותו) ועל קרקע זו, שכביכול אפשר לומר שהוא אינו, שם בחלל הזה אפשר גם לחפש אותו ולמצא ולגלות שאדרבה הוא נמצא מאד ולהמליכו. ונמצא שהעלמה היא שבראה מציאות של כביכול זולתו והיא גם הכלי לגילוי שם, כי בלא העלמה אזי אורו רב אבל ע"י ההעלמה כשהיא במדה נכונה היא דייקא האפשרות לגלותו ולהמליכו/א.

עד כאן ביאר מה עשה הש"י כדי להתגלות לנו ועתה יבאר כיצד האדם משיג בליבו השגת אלקותו וכיצד ממליכו על עצמו את הש"י. ע"י שנברא בשני יצרים. כי רק ע"י שממליך את הקב"ה אע"פ שיש לו בחירה להמליך את היצה"ר זו ההמלכה השלימה שהיא כבוד שמים השלם.

והלב הוא הצייר של המדות/כ, ומדה ראשונה היא החכמה והיא ראשית ועיקר הציור היינו החכמה **שבלב/כ,** והחכמה היא בלב **כמ"ש (שמות לא) ובלב כל חכם לב וכו'.** ועיקר היצירה היתה **בחכמה, כמ"ש (תהלים קד) כולם בחכמה עשית** והציור הוא במדת הבינה שבונה טיפת החכמה לקומה שלימה של מדות (תחילה מברר את האמת שמטה לימין ולשמאל עד שמברר את האמצע דהיינו חג"ת) עד שבונה עיצה שלימה (דהיינו נצח והוד) כיצד להמליך את הקב"ה בדביקות והתקשרות כראוי (דהיינו יסוד) עד הלמעשה במדת המלכות. **נמצא שהלב הוא הצייר, כמ"ש (שם עג) צור לבבי/כ** כמו הצייר שאת הרעיון חכמה שיש במוחו מלביש ומצייר כפי דמיונו, כך הלב מלביש את החכמת לב במשל ונמשל בכח המדמה שבלב כדי שיוכל הלב להתפעל מהחכמה עליונה שקיבל, כי כפי התפעלות הלב מהחכמה כך ממליך על עצמו את הש"י.

ואית יצירה לטביה, לטב ולביש/כ, **כמ"ש חז"ל בגמ' (ברכות סא.)/כ** שיצירת האדם נכתבה בתורה **וייצר ה' אלקים את האדם (בראשית ב' ז) [כח],** ותיבת וייצר נכתב **בשני יודין וכו'/כט,** והם שני

צייר בה כל ציורין חקק בה כל גליפין ואגליף גו בוצינא קדישא סתימא, גליפו דחד ציורא סתימאה קדש קדישין, בניינא עמיקא דנפק מגו מחשבה, ואקרי מ"י, שירותא (נ"א, ראשיתא) לבנינא, קיימא ולא קיימא, עמיק וסתים, בשמא לא אקרי, אלא מ"י בעא לאתגלייא ולאקרי בשמא (דא), ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא אלה וסליק אל"ה בשמא, אתחברון אתוון אלין באלין, ואשתלים בשמא אלהים, ועד לא ברא אלה לא סליק בשמא אלהים. ואינון דחבו (נ"א, בעלמא) בעגלא על רזא דנא אמרו (שמות לב ח) אלה אלהיך ישראל, וכמה דאשתתף מ"י באל"ה, הכי הוא שמא דאשתתף תדיר, וברזא דא אתקיים עלמא, ופרח אליהו ולא חמינא ליה, ומניה ידענא מלה, דאוקימנא על רזא וסתר דילה, אתא רבי אלעזר וכלהו חברייא ואשתטחו קמיה, בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די.

^{כא} **מבואר נפלא בתורה לט תנינא –ועל – פן יש בודאי בכל דבר ודבר, שנברא פעולם בחינת התכלית, פי בכל דבר ודבר יש בו התחלה וסוף, דהיינו ההתחלה ממקום שנשתלשל בהשתלשלות, עד שנתיגשם ונתהוה בזה התמונה והדמות. וגם יש בו בחינת התכלית והסוף, שבשכיל זה נברא, דהיינו שיכולין ישראל להעמיק עינם ולדעת ולהתבונן בפרטי הבריאה: בתבנית האיברים ובנין וקומה ודמות וכו', של כל דבר ודבר, להתבונן בהם גדלות הבורא יתברך, ולעבדו יתברך על – ידי – זה. וכן למעלה מעלה עד התכלית, ששם נסמך אותו הדבר אל התכלית. פי כל דבר ודבר יש לו אחיזה בהתכלית, שבשכילו נברא, שעל – ידי דבר זה יכולין להשיגו יתברך ולעבדו עד אותו התכלית, ששם נסתים אותו הדבר ונסמך אל התכלית. וצריך כל אחד להעמיק עיניו בזה, לדעת ולהפיר גדלת הבורא בכל דבר ודבר, בתבניתו ודמותו, בפרטיות איבריו ובנינו וכיוצא בזה, ולעבדו יתברך בזה, עד אשר יבוא לבחינת התכלית של אותו הדבר, שהוא בחינת שבת, עולם הנשמות וכו'.....**

^{כב} **מבאר כיצד משיגים אלוקות וכיצד ממליכים אותו ית' ע"י**

והביאור הוא שהלב הוא בינה כמ"ש פתח אליהו בינה ליבא ובה הלב מבין דהיינו שהמדות שלו ית' שדיבר עליהם קודם הן נקלטות בלב בבחי' חכמה שמאירה בנינה שהיא הנוק' קולטת אותה וכידוע שחכמה היא תמיד הדבר הבא מבחוץ והבינה היא הנוק' המקבלת ומבררת ומציירת ומוסיפה בבחי' מבין דבר מתוך דבר בבחי' עיבור עד שבונה בחי' וולד של המלכת הש"י.

הלב הוא הצייר לשון צייר רומז לאופן שהבינה פועלת דהיינו כמו צייר שמלביש ע"י ציור את הרעיון שיש לו בחכמתו כך הבינה מלבישה במשל ונמשל את מדות החכמה שקלטתה מבחוץ.

^{כג} **צ"ע כי חכמה היא שכל ואילו הלב אין בו אלא חום והתפעלות ורגש הפך השכל שהוא קר ויבש.** ונראה הביאור שכל התפעלות שבלב שהיא מכח חכמה או הבנה או דעת שבחכ"ד שבחכמה נקרא הלב המתפעל על שם כמ"ש לבי ראה לב מבין ולב יודע

^{כד} **עין ברכות י.** עה"פ אין צור כאלקינו דרשו אין צייר כאלקינו אבל ע"י מהרש"א שביאר למה דווקא צור זה נדרש לשון צייר ודלא כבכל מקום שצור לשון חזק.

^{כה} בדפדפ"ר - לטב ולביש, בתקפא תרלד תרלו תרצו - לטב, לטב ולביש, בתשכס - לטב ולביש.

^{כו} **תורה זו לשון רבינו וצ"ע כפל הלשון (וקצת יש להניח ממה שכל המהדורות עד תשכט לא תקנו שבאמת אינו טעות דפוס) ואולי אפשר להמליך קצת כיון שתורה של רבינו עולמות תלויים בה רצה להגביר יצה"ט על הרע לכן כפל לשון יצירה לטב קודם שהזכיר היצירה לביש.**

יצרין/ל, יצר טוב ויצ"הר"א, היינו מחשבות/לב טובות כיצד להמליך את הש"י הם יצר טוב, ומחשבות רעות כיצד לספק תאוות ליבו הם יצ"הר"א/לד כי בכח הלב להתפעל מהחכמה פנימית האמיתית ולצייר אותו ליצר טוב הממליך את הש"י ולעומת זה יש כח בלב להתפעל מחיצוניות החכמה דהיינו חכמה חיצונית שהיא לבוש על הפנימית וכל עסקה הוא בחיצוניות ותכליתה לא לשם שמים. כי עיקר היצרין/לה הם המחשבות והחכמות שבלב/לז, כמ"ש (בראשית ו')/לז כי יצר מחשבות לבו וכו'. וכשאדם חושב במחשבות רעות/לח, הוא מטמטם/לט את החלל/מ של הבריאה/מא, ששם התגלות המדות. כי הלב הוא צור העולמים, היינו צור המדות דהיינו צייר המדות כנ"ל ומצייר את החכמה שבחר בה, להיות קומה שלימה של מדות, עד עיצה מעשית כיצד להמליך וכנ"ל,

^{יב} ברכות דף סא. – דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב וייצר ה' אלהים את האדם בשני יודין שני יצרים ברא הקדוש ברוך הוא אחד יצר טוב ואחד יצר רע מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה בהמה דלא כתיב בה וייצר לית לה יצרא והא קא חזינן דמוקא ונשכא ובעטא אלא כדרבי שמעון בן פזי דאמר רבי שמעון בן פזי אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי אי נמי כדרבי ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקדוש ברוך הוא באדם הראשון שנאמר אחור וקדם צרתני:

^{יב} בראשית ב' ז'

^{יג} נרמז ביודין דייקא כי יוד רומז לחכמה כידוע וכן בשיר השבח לרשב"י יוד חכמה קדומה. עיין בשערי אורה שער ט' ביאור ספירה השנייה.

^{יד} צ"ע עיי"ש בגמ' שדרשה זו נדחתה דא"כ בהמה כיון דכתיב בה ויצר ביווד אחד יש לה רק יצר טוב והרי היא מבעטת ומזיקה. אבל עיין בעל הטורים על פסוק זה שפירש כך.

^{יד} מתרצו – ויצה"ר

^{יז} עיין פרש"י שמות טו א' עה"פ אז ישיר היוד על שם המחשבה נאמרה

^{יז} מתרלו – יצה"ר

^{יח} עיין ב"ב טז. פרש"י שם ד"ה ברא – שיצה"ר הם הרהורי עבירה.

אע"פ שרגילות לקרא יצה"ר לתאות התגלות לבו דהיינו חשק ותאות הלב לרע אבל רבינו מבאר שהשרש לזה הוא במדמה המצייר בלב את החכמה דהיינו שתאות הלב היא לא סיבה לעשית רע אלא תוצאה של בחירה שקדמה לה במחשבה כיצד לצייר את החכמה שבלב, והתשוקה לרע היא טמטום החלל שמבואר לקמן.

^{יח} בתשכס - היצרים

^{יט} עיין שערי קדושה למהרח"ו סוד שני היצרים שבלב האדם הם שלש אורות שמאירים בלב אור המלאכים ואור הקליפות ואור עצם האדם הגדול מהם הוא אור הנשמה אלא שקשורה לגוף והבחירה שוה כיון שהנשמה יש לה קרבה אל המלאכים והגוף קרוב אצל הקליפות וכל אחד שואף להטות את הבחירה לצד שקרוב אליו.

שערי קדושה – חלק ג שער ב – גם נתבאר ענין היצר הטוב והיצר הרע שבאדם מה ענינם. כי הם שתי יצירות נתוספו באדם זולת נשמתו והם אור מאור המלאכים ונקרא יצר הטוב ואור מאור הקליפות הנקרא יצר הרע חוץ אל יצר הטוב וקליפה אליו, אך הנשמה עצמה של האדם פנימית מכולם, ולהיותה פנימית וגם כי היא הנקראת עצמות האדם לכן יש בידו בחירה להטות למקום שירצה כי גדול הוא מהן, האמנם עיקר נטיתו אל היצר הטוב כי הוא קדוש כמוהו וגם כי הוא יותר סמוך אליו, אך הגוף עיקר נטיתו אל היצר הרע כי שניהם מצד הרע וגם שהן סמוכין יחד. והנה בבחינה זו היא קטטת החומר עם הנשמה כי כיון שהנשמה אינה פועלת המצות אלא על ידי הגוף אשר נוטה יותר אל היצר הרע בבחינה זו יש קושי גדול להכניעם:

^{יז} בראשית פרק ו (ה) וַיִּרְאֵהוּ אֱלֹהִים וַיִּדְרֹךְ בִּי רֶגְלָהּ רֵעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ וְכָל יֵצֵר מְחֻשְׁבֵּת לְבוֹ רָק רַע כָּל הַיּוֹם:

^{יח} האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים (קהלת ז' כט) דהיינו במקום לחשוב כיצד להמליך את האחד שהוא המילוי השלם לכל החסרונות המה בקשו וחשבו כיצד למלא חסרונם במילויים רבים אחרים

^{יט} כשחושב מחשבה רעה אוי מתפעל הלב מהרע ועל כן נקרא טמטום, שהוא לשון ערוב ולשיה בשעורים (משנה חלה ג' א') ושעורים מאכל בהמה (סוטה ט). לכן נקט לשון טמטום, כי מחשבה רעה מפילה לבהמיות ולתשוקה רעה.

^מ צ"ע אומר שהקלקול הוא בחלל ולא בקו והעולמות שבו. אמנם עיין לקמן שאומר שמקלקל את הבריאה שבלב היינו החכמה שבלב. דהיינו הקו שנמשך לתוך החלל. עב"פ משמע שגם החלל מתקלקל וצ"ע.

ועיין לקמן (ד"ה וכשחושב מחשבות רעות) ועיין לק"ה מנחה ז' ד' נראה שאע"פ שלפי מה שלמדנו בעץ חיים נראה שהחלל והקו הם שני שלבים אבל למעשה הוא דבר אחד והקו של מחשבות טובות דהיינו העולמות הוא בעצמו עושה את החלל. דהיינו למעשה שצמצום ההתלהבות היא לא נעשית קודם למחשבות הטובות אלא שע"י מחשבות טובות מצמצם את ההתלהבות כך משמע שמוהר"ת למד עיי"ש.

(מהדר"ו קמא) גם כי כל הצמצום הוא להכנת חלל ומקום לגילוי המלכות דהיינו שהחלל הוא המקום לגילוי לכן לא רק הקו דהיינו הרצון המדוד שיוורד לתוך החלל ומתלבש בעולמות של גילוי מלכות הוא המתקלקל אלא כל החלל שתכליתו לגילוי הוא מתקלקל כשבמקום להיות מקום לגילוי הוא נעשה מקום להסתרה. כי הרי החלל הוא זה שנתן מקום ואפשרות להסתיר, לכן כל תיקונו הוא רק עד כמה שבאמת נותן מקום לגילוי, אבל אם נותן מקום להסתרה אזי כל כולו רע.

^{מא} צ"ע בהמשך מבאר שהחלל הוא צמצום ההתלהבות והתשוקה הא"ס שיש לאיש ישראלי אל הש"י.

ועיין תורה עב ועוד שרבינו מזכיר עניין הליבי חלל בקרבי שאמר דוד על עצמו לענין שחלול לפניו מתאוות רעות ואילו בתורה זו לא מזכיר זאת כלל. אלא משמע בפשטות כאילו החלל הוא דייקא שמפנה ליבו מרוב א"ס תשוקות טובות.

עתה יבאר שסוד הצמצום הנ"ל מע"ח נמצא גם בלב כל אדם ומתחיל רבינו לבאר כיצד הוא אצל האיש
ישראלי דהיינו איש המתגבר על יצרו והוא ישר – אל כל מעייניו להמליך את הקל.

כי לפי אור להביות/מב"ה הלב של איש הישראלי הווער להיות דבק בשרשו בחלק אלוך ממעל שלו
הדבוק במקורו, א"א להתגלות מהמדות שעל ידן ימליך את הש"י על עצמו, כי אור להביותו, הוא
עד א"ס, היינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו/מג"ה. וצריך לצמצם ההתלהבות/מ"ה אין הכוונה
להחליש אותה אלא להלביש אותה במחשבות טובות כיצד ימליך על עצמו את הש"י בעשית רצונו כדי

עיין לק"ה מנחה ז' אות ד' שמוהר"ן מבאר עומק כוונת רבינו דלא כפשט הדברים, כי מלשון רבינו משמע שתחילה צריך לעשות חלל
מתשוקה טובה ואח"כ לחשוב מחשבות טובות ומוהר"ן מבאר שהמחשבות טובות הן עושות את החלל בלב. וממילא מחשבה רעה
מבטלת את החלל ומוחזירה את הלב לבחי' א"ס שהיה קודם הבריאה. שהחלל הפנוי הכוונה מתשוקות רעות הבאות מהחלל השמאלי
שבלב שכשהן מתגברות על החכמת לב הבאה מהחלל הימני אזי מחזיר את כל הלב לבחי' א"ס תשוקה, וזה הגורם לשבירת כלים דהיינו
תאוות ומדות רעות.

עיין לק"ה מנחה ז' אות ד' וזה ושרים פחללים כל מעיני בך המובא בהתורה הנ"ל, פחללים שני חללים חלל הימני שבלב וחלל
השמאלי, שכל עבודת האדם בעולם הזה להגביר בחינת חלל הימני ששם משפן היצר טוב על חלל השמאלי ששם וכו', שהם מחשבות
טובות ורעות וכו' פנ"ל. כי על – ידי מחשבות טובות אזי הלב בבחינת ולבי חלל בקרבי שהוא תקון החלל הפנוי שהיה בתחלת הבריאה
ששם נמשכו כל העולמות שהם המדות, שהכל היה בשביל האדם שימשיך בלבו כל המדות טובות וכו' שהם נעשים כפי מה שמצמצם
ההתלהבות וכו' ומתגבר במחשבות טובות וכו'. אבל בשחושב חס ושלום מחשבות רעות וכו', מטמטם החלל, כי נסתלק שכינת אלקותו
ממנו וחוץ לבחינת אין סוף שהיה בחינת סוד שבירת כלים וכו'. ואזי נטמטם החלל ממש שבלב האדם בבחינת ונטמטם גם שאמר רבותינו
זכרונם לברכה וכו', כי מתגבר החלל השמאלי על החלל הימני, ואז נטמטם הלב בבחינת ערלת לב חרפת לב. אבל להפך על ידי שחושב
מחשבות טובות אזי לעבד את ה' תברך אזי מקים ומחזיק את בחינת החלל הפנוי הנ"ל.

דהיינו שמוהר"ן לומד שרק מחשבה טובה יכולה לצמצם את הא"ס תשוקת איש הישראלי. וכיון שא"א לחשוב שתי מחשבות ביחד,
אזי המלחמה היא תמיד בין המחשבות הטובה והרעה ושתיהן מכח תשוקת הלב, וכל הבחירה היא באיזה מחשבה ילביש את תשוקת
ליבו, האם יתקן חלל ע"י מחשבה טובה או יחזיר לא"ס ע"י מחשבה רעה. והסיבה שמחשבה רעה מחזירה לא"ס כי היא בחי' כלים חסרים
שאין בהן כח להכיל את תשוקת איש הישראלי. לכן כשחושב רע מיד נשברים הכלים ונעשה רוב תשוקתו לרע דהיינו מדות רעות
ותאוות הפך הליבי חלל בקרבי.

ועיין מזה עוד בהקדמה לתורה שהארכנו יותר.

מב"ה להביות לשון להב האש ושלהבת הנר כי איש ישראלי מכח נשמתו הוא בוער להיות דבק במקורו בחלק אלוך ממעל שלו הדבוק בו
ית' תמיד והמשל בעוה"ז הוא שלהבת הנר וכן דימה הנביא נר ה' נשמת אדם

מב"ה מוהר"ן בכמה מקומות חוזר שרבי אור והריסה הוא גם יצה"ר. ואמנם כאן אין הכוונה ליצה"ר אלא באמת לתשוקה עצומה
לדביקות שרשה בהקדמה הנ"ל שלמדנו בע"ח שתחילת הבריאה היא שאין מלבדו כלל אפס זולתו. אבל צריך לדעת שמצוי מאד אצל
רוב העולם שפתאום מתעוררים לעבוד את הש"י בדביקות עצום ותשוקתם עצומה לעבוד כמו צדיקים גדולים ועפ"י רוב אע"פ שעצם
ההתעוררות היא באמת דבר נפלא אבל הרצון הזה לעשות מעבר לכוחות שלי זה בא מהיצה"ר שמיד כשרואה התעוררות אצל אדם
משתתף שם בשלהבת גדולה (לרצות או הכל או לאו כלום). ונותן לו יום יומים לעשות עבודות גדולות להפילו בגדלות ואח"כ מפילו
לחלשות כדי להפילו ליאוש ועצבות ודמיון שאין בכוחו לעבוד ואזי במקום להסתכל על מה שכן יכול להמליכו ית' ולשמוח במעט
שמצליח, מפילו לעצבות והסתכלות אל החסר. עד שמפילו לגמרי גם ממה שכבר אחז בו.

ועיין רמזות מוהר"ן לכל זה בלק"ה מנחה ז' אות ח' כי הבעל תשובה צריך לזה ביותר מחמת שפך טמטם הלב על – ידי טפשות לב
וכו', ותכף בשנתעורר בו איזה הרהור תשובה על – ידי העלמת הנקדה המסתתרת בלב שנושאר מהרשימו בשביל קיומו, אז מתלהב
הניצוץ מאד ורוצה להתדבק בשרשו באור האין סוף וכו', שמוזה בא שרוצה מיד לקבל על עצמו כל התשובות שבעולם תעניתים וסגופים
בלי שעור מחמת שידוע בנפשו שקלקל הרבה וכו'. אבל אף – על – פי שפך ראוי אבל לא בשביל זה ימנע מהתשובה חס ושלום, מחמת
שתכף הוא נסוג אחור במחשבתו וחושב שאינו יכול לקיים סגופים וכו' כל כך ועל – כן נמנע מהתשובה לגמרי, וזה מצוי מאד בכמה בני
אדם, כי ישראלי עם קדוש הכל חפצים לשוב אבל רבם המניעה מחמת רבוי ההתלהבות הנ"ל שעל – ידי זה נכבה לגמרי רחמנא לצלן
וכו'. ועל – כן עקר התשובה היא על – ידי הצדיקים ותלמידיהם וכו' שקבלו דרכי אמת מרבים וכו'.

מוהר"ן מבאר שיש ניצוץ קדוש אצל הרשע שממנו יש לו כח לחזור בתשובה וניצוץ זה הוא בחי' א"ס תשוקה אליו ית' שגורם לו
בתחילה לרבי אור וצריך זהירות גדולה וא"א לו להתגבר עליה אלא בכח עצות צדיק אמיתי.

כי צריך חכמה שקולה ומודדה כבר בתחילת ההתעוררות מיד לחשוב מחשבות במדה ומשקל לפי כוחותיו מה לקבל על עצמו שיוכל
להחזיק בו זמן כזה שיהפך לקניין אצלו. (י"א ארבעים יום וזה תלוי יש דברים שצריך יותר ויש הרבה יותר תלוי במה מדובר ועד כמה
שקוע באותה מדה ותאוה)

מ"ה לכאורה צ"ע כי עיקר ההמלכה היא ברצון כמ"ש בברכה שאחרי ק"ש של מעריב ומלכותו ברצון קבלו עליהם. והרצון אפשר לגלות
גם בהתלהבות עצומה בלא מידה ואדרבה זה מגלה ביותר עד כמה אני רוצה בו ית' כמלך. אבל באמת עיקר ההמלכה היא לעשות
רצונו. וצריך בתוך מחשבת עשית רצונו ובתוך העשיה בעצמה להכניס את כל תשוקת ליבו וכמו שמבאר מוהר"ן בלק"ה מנחה ז'
סוף אות ד' הנ"ל וזה לשונו – פי דיקא אחר כך בשנתגלה מלכותו על ידי כל הנ"ל, אז ידקא חוזר ומאיר אור להביות הלב פראוי בלבו
בבחינת תקון באופן שיוכל לקבל ולא יתפטל רק ישתוקק לה' תברך ברצון נפלא ונורא מאד פמעט עד אין סוף. אבל אף על פי כן הוא
בבחינת צמצום בבחינת ולבי חלל וכו' שהיה בחינת צמאה נפשי לאלקים וכו'.

שישאר בלב חלל/מיה כי מחשבה טובה היא כלי מתוקן לאור תשוקת הלב הנ"ל וגם מונעת מחשבה רעה, כמ"ש (תהלים קט) **ולבי חלל בקרבי/מ** שדוד המלך התפאר שע"י מחשבות טובות התגבר וגרש לגמרי כל מחשבה רעה עד שנעשה ליבו בקביעות פנוי מכל יצה"ר גשמי ותשוקה רעה, וע"י **הצמצום של ההתלהבות** שמלבישו במחשבות טובות, **יוכל לבא להתגלות מהמדות, היינו לעבוד את הש"י בהדרגה ובמדה. ומחשבות טובות שבלב, הן יצרין טבין, שע"י נתגלין פעולות ומדות טובות, והיינו יצירה לטב.**

וכשחושב מחשבות רעות דהיינו שמלביש את תשוקת ליבו במחשבה רעה, הוא מטמטם הלב מערבב בליבו תשוקות רעות רבות, כי אין כח במחשבה רעה להכיל את תשוקת ליבו ונשברים הכלים ונעשים תשוקות רעות, בבחי' **ערלת לב, ומקלקל את הבריאה, היינו החכמה שבלב. כי היצר הרע הוא טפשות הלב/מ** מרוב מחשבות רעות נעשה ליבו גס כאילו שומן רב של רוע מכסה אותו שמונע תשוקות קדושות והרגשת נעימות מדברים שבקדושה, וזהו שכשאומר משה רבינו לישראל מה השי"ת מבקש מכם רק ליראה אותו וללכת בדרכיו לאהבה אותו לעבדו בכל לבבך וכו' ושם בסמוך מבאר כיצד יעשו זאת ע"י שימולו ויסירו את הטפשות לב **כמ"ש (דברים י')/מיה ומלתם את ערלת לבבכם ותרגומו ית טפשות לבכון, וטפשות הוא קילקול הבריאה שהיא ע"י החכמה כנ"ל:**

נמצא כשאדם חושב מחשבות טובות בלבו איך לעבוד את הש"י, בזה נעשה לבו בבחי' צור לבבי, ובבחי' ולבי חלל בקרבי, שבתוך החלל יתגלו פעולותיו, ועל ידי פעולותיו ומדותיו הטובים, יתגלה שהוא מקבל עול מלכות שמים שלימה:

וז"פ דהיינו שכל הנ"ל רמוז בפסוק (תהלים פז) **וְשָׁרִים פְּחוּלְלִים וְכוּ'** כל מעייני בך, ושרים, זה בחי' **התגלות מלכות, כי אע"פ ששרים לשון שירה דהיינו שין ימנית דורש רבינו לשון שררה ומלכות/מט**

^מ בפשטות נראה הכוונה כנ"ל שבווער לדביקות ממילא לא יכול להמליך במדה דהיינו קיום רצונו ית'. וכדמצינו בספורים על הברדיטשבווער שמרוב התלהבות לא הצליח להדליק נרות ובסיפור על רבי זושא מאניפולי שרצה ת"ח ללמוד עימו וכשרק הזכיר המשנה הראשונה בברכות מאימתי קורין את שמע התחיל לצעוק אוי מאימתי קורין את שמע.

אבל כפי שנתבאר בלק"ה הנ"ל מוהרנ"ת לומד כאן פשט אחר לגמרי שאע"פ שמדובר בכל המדרגות אבל בבחי' בעל תשובה שיש לו בחירה בין מחשבה טובה לרעה לפי בחינתו ובאמת אי"צ כלל לצמצם את רוב תשוקתו אליו ית' אלא להלביש אותה במחשבה טובה בליבו מחשבת עשית טוב כיצד להמליך אותו ית' ולעשות רצונו ובתוך מחשבות אלה להכניס (כמעט) את כל תשוקתו וזה עיקר תיקון החלל שבלב להיות בחי' לבי חלל בקרבי כדוד המלך שהיה בוער להש"י ואת כל תשוקתו הכניס בדבורי תפלה ותהלים להש"י ועל זה אמר שליבו חלל בקרבו. כי עי"ז אין מקום כלל למחשבה רעה ששוברת את הכלים ומפילה את תשוקת ליבו לתאוות רעות.

עוד בעומק הענין כפי שהוא בנמשל כאן שאור א"ס לא משאיר מקום להעלות על הדעת העלמת מציאותו ית' נראה שרמוז כאן גם שממילא אין מקום לבחי' זולתו הממליך, וכ"ש לשום צמצומי התגלות, הכי נמי צריך לומר שיש בחי' כזו בא"ס התלהבותו של איש הישראלי. שלא רק שההתלהבות מפריעה לו בפועל לקיים רצונו ית', דהיינו המצוות שהן במידה וגבול, אלא שגם מרוב דביקותו אין כאן בחי' זולתו ית', שיכול לעבדו, דהיינו שאין כאן אפילו בחי' אני רוצה להכלל בו, כי אין כאן אני כלל. אמנם זו בחי' גבוהה שנקראת יחודא עילאה בתורה יא, אבל בבחי' יחודא תתאה הכוונה שאני (עדיין) קיים אבל רוצה רק דביקות.

^מ עיין תורה עב שם הפירוש שחלול מרע (מיצה"ר גשמי) וכאן לשון רבינו נראה כאילו לצורך ההמלכה הוא חלול גם מטוב. ובאמת לא זו כוונת רבינו כמבואר בלק"ה כפי שכבר נתבאר לעיל. שגם כאן הכוונה חלל מתאוות רעות.

^מ תהילים פרק קיט (ע) טפס פחלב לבם אני תורתך שעשעתי:

מצודות ציון – טפס – ענין שומן כי השמן לב העם הזה (ישעיה ו) ותרגומו טפס לבא ומזה קראו לכסיל טפס:

^מ דברים פרק י (יב) ועתה ישאל מה ידוד אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה את ידוד אלהיך ללכת בכל דרכיו ולא אהבה אותו ולעבד את ידוד אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך: (יג) לשמר את מצות ידוד ואת חקתיו אשר אנכי מצוה היום לטוב לך: (יד) הן לידוד אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה: (טו) רק באבתיה חשק ידוד לאהבה אותם ויבחרו פורעם אחריהם ככם מכל העמים פיום הוה: (טז) ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד:

^מ וכן מבואר לקמן שתפלה היא עיקר המלכת הש"י ותפלה עיקרה שבח והלל כמבואר בתורה ב'.

וכן מבואר בתורה ג' שכל עבודת הש"י בחי' ברורים ונקראים בחי' נגון ושירה להש"י.

הריצ"ח ביאר כאן – מה ששרים לשון שירה ורבינו דורש לשון שרה, אמנם בהמשך בסוף אות ו' דורש להפך שרה על כל העולם מלשון שיר, בחי' השיר שלעתיד, דהיינו כי תחילה היא שרי ואח"כ שרה, ותיקון המלכות הוא בחי' שירה, ממטה למעלה, ואזי עולה לבחי' שיר לשון זכר, שהוא יתחדש לעתיד דהיינו בחי' אמה עלאה בינה ואולי אפשר לומר כי שרי היינו שר יוד דהיינו שרה ומלכות שבבחי' ד וממלא אותה ביד בתחילה בקטנות בחי' צדק ואז היא שרה לאומתה בלבד אבל בבחי' אמונה אז היא שר – ה, דהיינו ד' הוית ואתחזרת ונעשית ה' ואח"כ היא בחי' שירה כמבואר בסוף אות ו' ועד שעולה לבחי' ביתא עלאה בחי' שיר שלעתיד (עפי"ה הריצ"ח מט)

בחי' כמו שדורשת הגמ' (ברכות יג.)¹ ששרה אימנו שינה הש"י את שמה משרי לשרה לומר שהיא **שרה על העולם כולו** וזה **בחי' והיה ה' למלך וכו'**² על כל הארץ, דהיינו ש"ושרים" רומז להמלכת הש"י בכל ליבו. והמשך הפסוק הנ"ל "ושרים" **כחוללים כל מעיני בך**³ רומז לזה שבשביל להמליך את הש"י בכל הלב צריך תחילה לעשות חלל בלב/לי, כי יש בלב שני חללים והינו כחוללים וצריך להתגבר במחשבות טובות הבאות מחלל הימני שהן עושות חלל בלב מיצר מחשבות הרעות שבא מחלל השמאלי. כי לב של איש ישראלי הוא בבחי' "כל מעיני בך" דהיינו תשוקה עצומה אליו ית"י⁴ ורק מחשבות טובות יכולות להלביש תשוקה זו להמלכת הש"י בבחי' לבי חלל בקרבי כדוד המלך, **היינו לפי החלל שנעשה ע"י מחשבותיו הקדושים, כן התגלות מלכותו** כנ"ל שהמטבה הטובה היא המלבישה את תשוקת הלב ומונעת מתשוקות רעות/ת"י:

אות ב

עד כאן דיבר בבחי' בריאת העולם בלב לגלות בו מדת המלכות דהיינו המלכת הש"י בבחי' מחשבות דהיינו הרהורים ועתה יבאר המלכת הש"י בבחי' דיבור
כי גם הדיבור הוא ממש בריאת העולם כי הדיבור הוא רק לזולתו ולכן כדי לדבר צריך לצמצם עצמו ולעשות חלל ומקום לזולתו בליבו ושם לבנות את הדיבור דהיינו גילוי מלכות פה באופן שיתקבל אצל זולתו
וזזה בחי' (תענית ב'.) ולעבדו בכל לבבכם⁵ איזהו עבודה שבלב זה תפלה, כי תפלה **בחי' מלכות דוד** כי ספירת המלכות נקראת מלכות פה/ת"י⁶ בזוהר בפתח אליהו. ודוד המלך תיקן מדת

ועין ר' צדוק ספר רסיסי לילה אות [ח] – כי לעתיד נא' שיהיה שיר חדש פירוש כמ"ש בשוח"ט (מו' פז) ע"פ ושרים כחוללים כו' כי לעתיד לבוא יהיה משוררים בכל שעה שיר חדש. כי כמו שהשם יתברך אין לו גבול וסוף כך להשגתו אין גבול. ובכל רגע ישיגו הכרת הנוכח במדריגה מחודשת ונוספת עד אין קץ כלל. רק בעולם הזה שהוא מוגבל ההשגה ג"כ בגבול. אבל לעתיד יהיה נקרא שיר חדש כי תדיר יהיה חדש. כי השיר מצד ההכרה ובכל רגע יהיה הכרה מחודשת ושיר חדש ואין רגע שישוררו שיר שכבר אמרו ורגע שלפני. ונמצא לעולם יהיה שיר חדש. וזה ענין ר"ח ועי' זוהר תרומה קל"ח ריש עמוד א' והוא רומז לישראל שעתידים להתחדש כמותה ודוד המע"ה ביחוד כמו שאמרו ז"ל (ר"ה כה). שלח לי סימנא דוד מלך ישראל כו' שהוא סימן לקביעות החודש. ולכן נזכר ענין קדושת החודש בכתוב רק בענין דוד המע"ה עם שאול ומשם למידין סעודת ר"ח דאז נתחדש התגלות אור זה בעת התחלת בנין המלכות לישראל בכלל ומלכות בית דוד בפרט.

¹ **ברכות דף יג.** – אברם הוא אברהם בתחלה נעשה אב לארם ולבסוף נעשה אב לכל העולם כולו שרי היא שרה בתחלה נעשית שרי לאומתה ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כולו:

ועיין בן יהודע שם – ונראה לי בס"ד כי שרי ביו"ד מעוט, שהיו"ד מקטנת התואר, כמו שמצינו לחכמי הדקדוק שמנו עשרה שימושים ליו"ד, ובכללם יו"ד ההקטנה, כמו [ש"ב י"ג כ'] האמינון אחיק, וכן כאן יו"ד בסוף שרי, מקטנת תואר השם המורה על שררה, אבל שרה בה"א, היא ה"א הכינוי, כמו שארה כסותה ועונתה, וכן כאן שרה בה"א הוא כינוי של שררה, שיפול זה הכינוי על שררה שלימה ששוררת על כל העולם כולו ודו"ק:

² נא זכריה יד ט'

³ סוף הפסוק הנ"ל שרים כחוללים תהלים פז

⁴ **ושרים כחוללים** רבינו דורש לשון חלל אבל בפשט לחלל יש שתי משמעויות דהיינו חלל וריק כמ"ש הציבי על במותיך חלל שדוד אמר על החלל שנשא אחר מות יונתן ושאל ומאיךך הוא לשון לחולל ולעשות שזה דייקא לשון מילוי החלל.

⁵ **כמו כשארם** מעיין עיין חזק באיזה דבר אזי כל ליבו שקוע בוה כך כל מעיני בך הכוונה שכל ליבו רק שקוע בעיין הוזה לדבוק בו ית'.

⁶ **הריצי"ח מט 30 דק'** שואל הרי מילוי החלל הוא במחשבות טובות ואין טוב אלא התורה והקב"ה והצדיק כמבואר במנחת דף נג – יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים יבא טוב זה משה דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זו תורה דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם מטוב זה הקב"ה דכתיב טוב ה' לכל לטובים אלו ישראל דכתיב הטיבה ה' לטובים וא"כ איך אדם מעצמו יכול להחשוב מחשבות טובות והאריך כאן לבאר עניין כל מעיני בך שהוא לתת להקב"ה לנהל עת העולם שלי דהיינו לעשות חלל בלב משכל עצמי דהיינו לצמצם את עצמי לצדידים ולתת לו שרק הוא יהיה המלך על כל מעשי

דהיינו שהפירוש לחשוב מחשבות טובות אין הכוונה שאני אחשוב אלא הכוונה שאני לא אחשוב דהיינו מצדנו העיקר הוא הסוד מרע כי אפילו מה שנראה לנו טוב אין זה אלא שכל אנוש תפיסה מגושמת וכמ"ש בישעיה נה (ח) – כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם וְהוֹן: (ט) פי גָּבְהוּ שְׁמַיִם מֵאָרֶץ פֶּן גָּבְהוּ דְרָכֶי מִדְרָכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבוֹתֵיכֶם: לכן העיקר לעשות חלל ולתת להקב"ה להאיר שם טוב לתת לו להוליך אותי בדרך אמת ודוגמא לזה היא העבודה בדברים קטנים דייקא כי א"א בדיוק לתפוס את העניין כי הוא סתירה בעצם כמ"ש רבי בפרקי אבות פ"ב מ"א וְהוֹי וְהוֹי בְּמִצְוֵה קְלָה בְּחֻמְרוֹהֶּ, שְׂאִין אִתָּה יוֹדֵעַ מִתֵּן שִׁכְרֵן שֶׁל מִצְוֹת. וְהוֹי מְחַשֵּׁב הַפֶּסֶד מִצְוֵה בְּנִגְדַּ שִׁכְרֵה, וְשִׁכְרַ עֲבָרָה בְּנִגְדַּ הַפֶּסֶדָה. דהיינו אע"פ שנקראת קלה היה זהיר בה וקשה א"כ מדוע נקראת קלה אלא זה הנקודה שהיא לא נעשית חמורה ע"י שצריך להיות זהיר בה אלא שזה המבוקש שנעבוד אותו בדברים קטנים וקלים דייקא שזה בחי' צמצומי המלכות שאע"פ שכל מהלך שאיפתנו הוא להיות בבחי' שר בבית המלך ותלמיד חכם ומבין בתורה אע"פ כ בחי' צריך להיות גם בבחי' עבד העוסק בקטנות לכבוד המלך ועיין מזה בתורה ה' ח"ב אות יד ד"ה כי באמת צריכין דיקא לסלק את המוח וכו'.

וזזה גם בחי' עשירית האיפה המובא בסוף התורה והמבואר בלק"ה מנחה ז' אות מא שהוא סוד שלא נתגלה לאברהם אבינו ע"י ש.

המלכות בשלימות¹³ עד שנעשה מרכבה לה דהיינו רגל רביעית במרכבה העליונה, ודוד המלך שתיקן ספירת המלכות תיקן את הדיבור פה להיות רק שבח והלל להש"י על כל מה שעבר עליו כמ"ש (תהלים קט) ואני תפלה שהפך עצמו למחות של מדבר אליו ית"ש¹⁴. ועיקר התפלה תלוי בלב, שישים כל לבו עליו, שלא יהי בבחי' (ישעי' כט) בשפתם כבדוני ולבם רחק ממני. כי תפלה שבלב¹⁵ דהיינו שכל דיבור הוא באמת מעומק הלב¹⁶, היא בחי' התגלות מלכותו, בתוך החלל הפנוי כי לדבר דיבור אמת מעומק הלב צריך תחילה לפנות התלהבות הלב כדי שיוכל לדבר בישוב הדעת, בתוך המידות¹⁷, בתוך העולמות :

אות ג

וזה דהיינו מי שממליך את הש"י על עצמו אזי המלכות שלו היא **בחי' ה"א**, כי המלכות בתחילה היא **דל"ת היתה** דהיינו אדם בתחילה הוא בקטנות ובלא דעת ואינו פונה למלא חסרונותיו רק מהש"י להמליכו על עצמו אלא מפנה פניו לבורות נשברים וממליכם על עצמו, ואז גם הקב"ה פונה ממנו ומשגיח עליו רק בבחי' אחר, וכששב בתשובה אזי **ואתחזרת**¹⁸ ונעשית **ה"א** [ס"ה]. כי דל"ת הות"ה בתחילה היתה המלכות בבחי' דלית, **לשון דלה ועניה**¹⁹. היינו כשמתמטם²⁰ לבו בטפשות כנ"ל, ואין עני

¹³ הקשר בין תפלה לספירת המלכות הוא כי מלכות היא ספירה אחרונה שבה מתגלים כל הספירות העליונות שהן נחשבות כמשפיע לה והיא מגלה אותן בבחי' נוק' וכן התפילה היא התגלות המחשבה והרהורי הלב דהיינו סוף הקומה שעד הדיבור היה הכל נעלם במחשבתו ויוצא להתגלות בדיבור.

¹⁴ לכן כל חייו ביסורים והעלמה גדולה כדאיתא שמעולם לא ראה חלום טוב וכל חייו לא גילו לו שנמחל לו עוון בת שבע והיה נרדף ע"י בנו. ועם היותו מלך על כל ישראל נשאר שפל בעיניו בתכלית בבחי' מלכות דלית לה מגרמא כלום. וממנו אפשר ללמוד כיצד נתקן אנו את המלכות דייקא ע"י הסתרות ומניעות ובלבולים שעוברים עלינו אעפ"כ לחפש תמיד כיצד להמליך את הש"י על עצמינו יותר, העיקר לא להתייאש, כדוד המלך שהיה לו הרבה סיבות לכך ונשאר על עמדו והמליך את הש"י בכל כוחו תמיד.

¹⁵ שזה תכלית תיקון הדיבור שהרי כשניתן הדיבור לאדם הראשון היה רק הוא לבדו עם הקב"ה בעולם הרי שלא ניתן לו אלא כדי לדבר אל הש"י.

¹⁶ ודוד המלך תיקן והשלים כוונה זו בספר תהלים שחיבר שהו אהיה כל ההתבודדויות שלו כמבואר במ"א עד שהעלה את התפילה למדרגת תורה (את המלכות אל התפארת להיות ביחוד השלם) בחמישה חומשי תהלים שהעלם להיות במדרגת סוגיות חמורות שבתורה כנגעים ואהלות.

¹⁷ צ"ע פתח בשפתי כבדוני דהיינו דיבור וסיים בתפלה שבלב ונראה כיון שאין ערך לדיבור אלא עד כמה שנאמר מעומק הלב לכן הדיבור פה נקרא תפילת הלב.

¹⁸ עיין תורה קיב שדיבור האמיתי בשלימות כראוי הוא שלימות הכל ואדם כל חייו צריך להשתדל ולכסוף לזכות לדבר אפילו דיבור אחד באמת כראוי לפניו ית' עי"ש.

¹⁹ מתרלו - המדות

²⁰ לשון ואתחזרת צ"ע דמשמע שחוזרת להיכן שהיתה בתחילה והרי אמר שבתחילה היא בקטנות.

ואולי כי בתחילה היו בבחי' שני מלכים בכתר אחד (שנבראו דו פרצופין אבל אחרו באחור (בבחי' זו לכאורה צ"ע לאיזה צד הלכו שכל אחד סבר שהוא הפנים וזה בחי' א"א לשני מלכים בכתר אחד)) ואח"כ כשקטרגה המלכות אמר לה לכי מעטי עצמך שזה בחי' שהפיל תרדמה על האדם וחתך ממנו את הנוק' בבחי' צלע דהיינו קטנות מאד ובנה אותה לקומה שלימה עד להיות עימו בבחי' פנים בפנים דהיינו שוב ששניהם בקומה אחת.

נמצא שהן שתי התחלות יש תחילה שהיו שוים שזה לא החזיק מעמד כיון שהיה בבחי' דבר הבא מלמעלה ואח"כ התחיל לאט לאט להבנות מקטנות עד לגדלות.

ונ"ל שזה בחי' תשובה שתחילה מאירים לו למעלה ממדרגתו ומיד לוקחים ממנו את האור כדי שבכח הרשימו יתגבר לעשות כלים ולבנות את המלכות עד שיזכה שוב למה שקיבל תחילה בלא כלים.

דהיינו שכל מהלך של תשובה הוא בבחי' זו שתחילה יש בחינת כביכול שני מלכים בכתר אחד אלא שזה אור בלי כלים (כמבואר הרבה בלק"ה על ליל הסדר) לכן מיד אומרים לו לכי מעטי עצמך לעשות כלים בעצמך להבנות לקומה שלימה של עשר ספירות.

²¹ * עיין תיקון כא דף מז. ובזהר חקת קפ: [עיין שער הכוונות - דרושי הלילה דרוש ו ד"ה אבל נודע]

²² סה בדפורי - הוא, בתרלו - הות, ומתרלו - הית

²³ עיין מלבי"ם תהילים פג א' - והבדל בין דל ואביון עני ורש - אביון גרוע מדל שאין לו מאומה, עז"א שפטו דל ויתום, פלטו דל ואביון - שדל הסמוך אל אביון הוא שנתדלדל לגמרי, ואין לו משפט לתבוע דבר רק צריך לפלטו ולהצילו בגופו מיד רשעים, ויש הבדל בין דל ורש, רש מצייך שהתרושש מירשותו, שהוא הפך של ירש, ועני מצייך הנכנע ובה על צדיקים לרוב, העני שבא למשפט על מה שלוקחים מנחתו, ישפטו משפט צדק לפנים משורת הדין:

²⁴ גג בדפורי ותרלו - כשמתמטם, ומתרלו - כשמתמטם (נזכר לעיל ב"פ ובשניהם מתמטם)

אלא בדעת (נדרים מא.) [ס"ח], ואז היא בחי' דל"ת עניה מדעת דהיינו כשבוחר לנתק עצמו מהחכמה הקדושה וקושר עצמו לחכמות היצוניות. וכשמקדש מחשבתו דהיינו שאת כל הדלות ועניות מפנה להיות כלי לקבל ממנו ית' חכמה עילאה/ס"ט על מנת לחשוב מחשבות קדושות בבחי' מלכות שנבנית בכל עשר ספירותיה קומה שלימה להיות מקודשת לו ית', ולית קדושה פחות מעשרה {תיקון יוד} [ע"ז/א] והיא בחי' יו"ד/ע"ב קודש רומז לחכמה כמבואר בתורה פ', וחכמה רמוז בשם הויה באות י', לכן גם הארת החכמה הקדושה אל המלכות רמוז באות יוד **שממשיך לתוך הדל"ת, ונעשית ה' /ע"ב** דהיינו קומה שלימה ביוד ספירות, ואזי היא בבחי' דעת קנית מה חסרת, וזה נעשה ע"י שישראל ממליכים את הקב"ה בכל מחשבתם ובכל ליבם שכל קומת המחשבה דיבור ומעשה שלהם עסוק בלהמליך את הקב"ה זה תיקון המלכות ביוד ספירותיה ואזי נקראת ה' וראויה ליחוד. דהיינו שמכח שאנו כל פנייתנו אליו ית', גם הוא פונה אלינו בהשגחה שלימה, דהיינו יחוד בחי' עין בעין יראו ובחי' פה אל פה אדבר בו/ע"ד :

אות ד

עתה יבאר רבינו שתיקון המלכות שלנו במחשבות טובות כיצד להמליך את הקב"ה ובתפלה בכוונה, אנו גורמים לזיווג עליון של חכמה ובינה העליונים שמשם נמשך שפע רוחני (וגשמי) לעולם ומכח זה נמשך לנו עוד יותר חכמה כיצד להמליך אותו ית'

^{סח} שם הלשון דא ביה וכו' ולשון רבינו הוא לשון קהלת רבה ז' לב ועיין לעיל תורה כא אות יא.

^{סט} **חכמה עילאה** היא המידה הראשונה כנ"ל שמאירה בלב ואין לה בטוי כמעט אלא בבחי' הזק בלבד בלב אבל עושה רושם של בחי' ביטול אליו ית' ורצון להמליכו והוא הכח הפועל בלב לחשוב מחשבות כיצד להמליכו ית'.

^{עא} דף כה סוף ע"א והמשך דברי רבינו "והיא בחי' י" הם גם העתק מסם. יועיין מגילה כג:

^{עא} **מגילה כג:** - משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאין את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים, וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם פחות מעשרה, ובקרקעות - תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן. **גמרא.** מנא הני מילי? אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא +ויקרא כ"ב+ ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? - דתני רבי חייה: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם +במדבר ט"ו+ הבדלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם +במדבר י"ד+ עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה.

עיין זוהר בראשית דף כד. - וכד סלקא לגביה, צריך לאכללא עמיה כל עשר ספירן, דלית קדושה פחות מעשרה, דאיהי קדושה דיליה. פירוש מתוך מדעך - כשעולה השכינה לז"א כך לכלול עימה כל העשך ספירות כי אין יחוד (כסוד יחוד כרכה קדושה דהיינו יחוד זו"ן) אס לא נכללה המלכות זעשך ספירות. כי המלכות היא קדושה של ז"א, דהיינו שמתייחד עימה.

הביאור נ"ל כי קדושה הוא מלשון לקדש אשה שמיחדת לו להתייחד עימה כי קדוש הלשון נבדל שאסור לאחרים ומותר רק לו. והיחוד אפשרי רק כשהמלכות כבר נבנית בכל עשר ספירותיה אבל קודם לזה היא עדיין בבחי' קטנות ובבחי' אחור באחור ורק כשנעשית גדולה בשיעור קומתו יכולה לבוא לפניו ליחוד.

וכל זה רמז לעבודת ה', שכל זמן שאדם לא חושב כל מחשבותיו רק כיצד להמליך את השי" ומוציא זאת לפועל בתפילה שכולה מעומק הלב בדיבור אמת לפניו ית' עדין לא תיקן מדת המלכות שלו כראוי ואינה נקראת גדולה להיות בבחי' פנים בפנים דיבר ה' עמכם.

אבל עשרה מישראל אפילו יהודים פשוטים כל אחד הוא בחי' ספירה אחת וביחד הם בחי' עשר ספירות ונחשבים לקומת מלכות שלימה לכן כשהם ביחד זוכים לבחי' פנים בפנים בכלליות ומתקבלת תפילתם. ולכן כל דבר שבקדושה חייב להיות לא פחות מעשרה כדי שתלבוש בהם השכינה בעשר ספירותיה ועל ידם היא נחשבת גדולה וראויה ליחוד.

ואולי אפ"ל זה הטעם שמצינו צדיקים מתפללים ביחד כיון שתיקנו קומת המלכות נעשה השראת השכינה עליהם לבד וא"צ עשרה שזה אפילו הדיוטות, כי בכל אחד יש בחי' ספירה אחת כנ"ל.

^{עב} **בשם השל"ה** הקדוש מובא ששורש כל האותיות היא היוד ונמשך בבחי' אורך ונעשה ו' ואח"כ בבחי' רוחב ונעשה דלת ואזי נוצר שטח ומקום עמידה למלכות ואז במקום הזה אפשר לחזור ולהמשיך יוד חדשה מא"ס דהיינו להמשיך אור בבחי' כלים ואז נעשה ה'

^{עג} **בכוונות הארזי"ל** מבואר שד' רומז למלכות כשהיא בקטנות בבחי' בלא דעת אזי היא אחור באחור כלפי הקב"ה אבל כשיש בה דעת אזי היא פנים בפנים עם הקב"ה ונקראת ה'.

עיין **שער הכוונות** - דרושי הלילה דרוש ו - אבל נודע כי כל שיעור קומת' הוא שיעור אורך שמן החזה שלו ולמטה והוא כי הירכין שלו נחלקים לפרקין כנודע באופן שמן הת"ת שלו דמן החזה ולמטה נעש' הכת' שבה ומן אחורי נה"י שבו נעשו כל ט"ס שבה מחכמה עד מלכו' שבה כנודע אצלנו וכבר נתבאר כי לסיבה זו נקרא הנקבה בשם אות דלת כי שיעור קומתה אינו רק כנגד ד' ספירות אלו בלבד. אבל אין זה רק בהיותה אחור באחור ואחר שחזרת פ"ב נק' ה"א ע"ד מ"ש בסבא דמשפטים בסוד יהודה דאתקריאת דלת ואתקריאת ה"א דא מסכנו ודא עתירו. והענין הוא כי בהיותה אחור באחור כנגד ד"ס אלו נק' דלת דלה ועניה היושבת באחור ובחזרת פ"ב או נק' ה"א בסו' העושר כי כבר זכתה לחזור אפין באפין והבן כלל זה של דלת ושל ה"א היטב.

^{עד} **אבל מי שאצלו** זה רק לפעמים הוא עדיין בבחי' אחור באחור כמבואר בתורה ו' שעד שמשלים תשובתו מאיר עליו שם אי-ה מבינה בבחי' אחורים. אלא שמי שזוכה להתעוררות תשובה אנא זמין למחוי, אזי לזמן מה מאיר לו שם אי-ה מבינה עילאה בבחי' פנים וזי צריך לצמצם תשוקת ליבו ולהמליך את הקב"ה במידה כפי כוחותיו ומכח רשימו זה ממליך את הקב"ה לאט לאט על כל מדותיו בכל זמן העיבור כשנעלם ממנו אותו האור וחזרת הבינה להאיר לו בבחי' אחוריים שמשם שנמשכים כל הנסיונות כדי לבחון אותו עד כמה באמת רוצה להמליך את השי"י.

וכשמקיים התפלה, את בחי' מלכות כנ"ל אות ב', בבחי' ולעבדו בכל לבבכם דהיינו שממליך את הקב"ה על עצמו בפרט בדבורי תפילה מעומק הלב, ופונה רק אליו ית' בתפילה על כל דבר חסרון, וגם משבח ומהלל ומודה על רוב הטובה שכבר נתן לו ועל מילוי החסרונות, **זה בחי' היא העולה** [ע"ה/טו] ענין זה של תיקון המלכות רמוז בפסוק בפרשת תרומת הדשן "היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבקר" [ע"ה/טז], וזה **בחי' (ש"ה ח') [ע"ה] מי זאת עולה** מן המדבר מתרפקת על דודה, ודרשו בתקוני הזוהר **{הקדמת הזוהר י' ותיקון כא ל' לח סט}** [ע"ה] שהמילים "מי זאת עולה" הכוונה **מי עם זאת עולה** "מי" רומז לספירת הבינה/יג כי מ"י גמט' נ' רמוז לנגון שערי בינה ו"זאת" רומז לספירת המלכות/א"א. **והם** דהיינו ספירת המלכות וספירת הבינה הן בחי' מלכות התחתונה ומלכות העליונה בחי' והן מכונות בתים בבחי' ביתו זו אשתו בחי' רחל ולא **שני בתים ביתא עילאה וביתא תתאה, שיש לשניהם עליה** וכשאדם ממליך על עצמו את הש"י כנ"ל אזי יש עליה ותיקון למלכות תתאה ועילאה, כי תיקון מלכות עליונה תלוי בתיקון שלנו את המלכות התחתונה וזה רמוז בדברי הנביא **כי לא אבוא בעיר עד דבקרבו קדוש** שהקב"ה אומר שלא יתקן מלכות העליונה עד שישראל יתקנו את המלכות התחתונה : ביאור הענין עיין בפע"ח ומבוא שערים המועתק לקמן. ועיין לק"ה ערובי תחומין ה' ג' המבאר את הפע"ח הזה לענין המבואר בתורה ה' תנינא סוד האמונה. דהיינו המוחין שעל ידם ממליכים את הקב"ה. מוהרנ"ת מבאר שם שיש זיווג תדיר של פנמיות חכמה ובינה לקיום העולמות מה שמוכרח לקיומם ולא יותר/א"ב. וזיווג זה אינו תלוי במעשי התחתונים כלל לכן הוא תדיר. אבל כדי להמשיך למטה לעולם חיות יותר מההכרח דהיינו יותר מוחין והשגה בו ית' שמוזה משתלשל גם כל השפע הגשמי, לזה צריך זיווג של חיצוניות החכמה ובינה וזיווג זה נעשה רק מכח העלאת מיינן נוקבין דהיינו תיקון המלכות למטה שאז עולה המלכות עילאה בינה הנקראת אמא אל החכמה הנקרא אבא מקושטת במעשי התחתונים לעורר רצונו להשפיע לה שפע יותר לצורך התחתונים.

ע"ה * ויקרא ו' ב'

ויקרא פרק ו (ב) צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו:

פרש"י – (ב) צו את אהרן – (ת"כ) אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס: זאת תורת העולה וגו' – הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר כל הלילה וללמד על הפסולין איהו אם עלה ירד ואיהו אם עלה לא ירד שכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולים ואפי' פסולין שאם עלו לא ירדו: הוא העולה – למעט את הרובע ואת הנרבע וכיוצא בהן שלא היה פסולין בקדש שנפסלו קודם שבאו לעזרה וכל הענין בת"כ וזבחים פ"ג ופ"ד:

עפרש"י שמדובר בהקטר החלבים שכשר כל הלילה וידוע שכוונת הקרבנות היא שיחשוב האדם כאילו את עצמו הקריב ונשרף באש המזבח. ונראה שרומז לזה שעיקר תיקון המלכות הוא בקימת חצות ועבודות הלילה לשפוט עצמו ולבקש על כל החלב המכסה את הלב בבחי' ערלת לב שלא נותן להמליך כראוי את הש"י.

ע"ה וגם שם ג' ו'

ע"ה הקדמת הזוהר דף י'. תיקון כא דף מה. ונה: תיקון ל' דף עד. תיקון לח דף עט. תיקון סט דף קח.

זוהר ח"ב דף ק"ז – הקדוש ברוך הוא שאיל עלה, (שם ג ו) מי זאת עולה מן המדבר וגו' מקטרת מר ולבנה וגו', מי זאת ודאי, מסטרא דמ"י איהו ודאי בינה.

מי לשון שאלה רומז לבינה דייקא כדאיתא בוזהר דבינה קיימא לשאלה שרק משם ולמטה מותר לשאול אבל בחכמה אסור כי חכמה בח' כח מה מה חמית מה פשפשת שם בחי' תכלית הידיעה שלא נדע לכן נקרא רחוק כמבואר בתורה מ' תנינא.

עיין **הקדמת זוהר ח"א דף א:** – בראשית, רבי אלעזר פתח, (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם, וראו מי ברא אלה, שאו מרום עיניכם לאן אתר, לאתר דכל עיינין תליאן ליה, ומאן איהו פתח עינים. ותמן תנדעון, דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה, ברא אלה, ומאן איהו, מ"י, ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא, דכלא קיימא ברשותיה, ועל דקיימא לשאלה, ואיהו בארץ סתים ולא אתגליא, אקרי מ"י, דהא לעילא לית תמן שאלה, והאי קצה השמים אקרי מ"י. ואית אחרא לתתא ואקרי מ"ה, מה בין האי להאי, אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ"י קיימא לשאלה, כיון דשאל בר נש, ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא, עד סוף כל דרגין, כיון דמטי תמן, מ"ה, מה ידעת, מה אסתכלתא, מה פשפשתא, הא כלא סתים כדקדמיתא.

עוד עי"ש דף ל.

א"א עיין זוהר ח"ג דף נג: – תא חזי, מה בין משה לאהרן, הי מנייהו עלאה, אלא משה עלאה, משה שושבינא דמלכא, אהרן שושבינא דמטרוניתא: מתל למלכא, דהוה ליה מטרוניתא עלאה, מה עבד, יחב לה שושבינא לתקנא לה, ולאסתכלא במלי דביתא, ועל דא כד עייל שושבינא למלכא, לא עייל אלא עם מטרוניתא, דהא הוא דכתיב (ויקרא טז ג) בזאת יבא אהרן וגו':

כ"ב מבאר שם שהיא הארת האמת המאירה בשווה בכל העולם עד שאין שום אדם בעולם יכול לפטור עצמו מלשוב בתשובה אם רק מוכן לעזוב הבלי עוה"ז. והארה זו למעלה אצל המלאכים שאינם בחושך עוה"ז היא מאירה תשוקה עצומה אליו ית' עד שנשרפים ממנה. אבל כאן בעוה"ז החושך היא הארה מועטת בבחי' מרחוק נראה לי ה'. אע"פ כל הנעשה תחת השמים הוא מכח החסרון בלב שמרגישים כולם מכח הארה זו בבחי' כל המוקטר ומוגש לשמי וכו', וממנה חרטת הרשעים וכו"ב. וכל כח הרצון להמליך את הקב"ה תלוי בהארה זו לכן כל רצונו הוא להגביר אותה יותר ממה שנשפע בדרך קבע. וזה כבר תלוי במעשים טובים שלנו.

ועל זיווג זה אומר הקב"ה שלא אבוא במלכות העליונה (חצונית הבינה) עד שבקרבך קדוש. דהיינו שישראל ימליכו אותו למטה בעוה"ז במחשבות ודיבור ומעשים טובים. דהיינו שלמטה ישראל יהיו בוחרים בחכמה הנקראת קודש לצייר אותה בלבם במחשבות טובות כיצד להמליך עליהם את הקב"ה בקיום מצוות.

כאן חוזר מוהר"ן ומבאר את הדברים בלשונו בהרחבה כפי שהבין וכפי ששמע בע"פ. ומתחיל מסוף דברי רבינו ואח"כ מבאר הכל מהתחלה

פ"ג פ"ו כי רז"ל דרשו (תענית ה')/פ"ג על פסוק זה [פ"ג] בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים שלמעלה, עד שיבנה ירושלים שלמטה. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל [פ"ג]/פ"ג, שהכוונה ע"פ סוד הוא, שבינה אימא עילאה ביתא עילאה, היא בחי' ירושלים שלמעלה, ומלכות ביתא תתאה, היא בחי' ירושלים שלמטה. שאין היחוד שלמעלה שהוא בחי' עליית ביתא עילאה נשלם עד שנבנה ונשלם בחי' מלכות בשלימות, שהיא בחי' עליית ביתא תתאה וכו'/פ"ג ע"ש.

^{פ"ג} ביאור מוהר"ן בתקפא מכאן ועד ריש דף נח.

^{פ"ד} **תענית דף ה.** – ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחוד

פרש"י – משום דבקרבך קדוש – שאתה מטיב מעשיך לא יבא הקדוש ברוך הוא בעיר לא אבא בירושלים כו' והכי קאמר עד שיהא בקרבך קדוש למטה, דהיינו ירושלים, לא אבוא בעיר שלמעלה:

ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחודיו – ירושלים שלמטה תהא בנויה כעיר שחברה לה, שהיא כיוצא בה, חברתה ודוגמתה, מכלל דאיכא ירושלים אחרית, והיכן אם לא למעלה:

^{פ"ה} הושע י"א ט'

^{פ"ו} מבוא שערין שער ד' חלק ב' פ"ו.

^{פ"ז} **פרי עץ חיים** – שער הקריאת שמע – פרק ה – אך הענין, דע כי הלא ב' זיווגים יש למעלה באו"א, הא', להחיות העולמות ולקיים קיום הכרחי, וזיווג זה תדירי ואינו נפסק לעולם, כי אם יתבטל רגע א' יתבטלו כל העולמות. זיווג ב', לתת מוחין אל זו"ג כדי להוליד נשמות בעולם שהוא פנים העולמות בנועד. וזה הזיווג אינו תדיר לכן תמצא פעמים בוחר ח"ג קמ"ג, שהפירוד מטי כביכול עד או"א, דוגמת משארז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס לירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה, כי ב' ירושלים הם סוד אמא ומלכות. ולפעמים מצינו בוחר בפסוק ונהר יוצא מעדן דלא פסיק תדיר, והדבר מתורץ עם הנ"ל: אמנם המ"ן דבינה לצורך זיווג הנשמות שהוא פנימית העולמות הם זו"ן, ואם הם לא יעלו, אין זיווג לעילא.

ועיין **מבוא שערין שער ד' חלק ב' פ"ז**. – אמנם צריך אתה לדעת למה באות י' נטפלה נוק' לדוכרא (כמבואר קס לעיל קו"ד רומז ללנא וסד' סכז"ל רומז לנז"ק וטפל ל"י) ובה' היה הזכר טפל לנקבה (כמבואר קס סלמ"ה ד' ונחמ"ה י') והענין כמ"ש כי בוחר אמרו על ונהר יוצא מעדן בהאזינו דף ר"ץ ע"ב דרעותא ד' לא פסיק מינה לעלמין (דהיינו קיוד ללנא רומז לזיווג הקליק קל חו"ג) וכן בהרבה מקומות ואמנם מצינו לרז"ל שאמרו על ולא אבוא בעיר לא אכנס בירושלים שלמעלה וכו' ונודע כי ירושלם של מטה היא נוק' דו"א ה' תתאה וירושלים שלמעלה ה' עילאה והקב"ה הוא חכמה ולא יכנס בסוד להתחבר עם הבינה עד שיתחבר זיווג תחתון בסוד מה שמו ומה שם בנו, אבא וז"א. **התשובה היא** כי יש שני מיני זיווגים אמנם זיווג הראשון היא משובח והוא זיווג דאו"א עילאין וזה לא פסיק לעלמין ולכן הבינה נטפלת אליו באות יו"ד להורות כי לעולם הוא בזווג עמו בתוך ביתו ואינה נפרדת ממנו ונעשית אות אחרת אלא דבוקה עמו בסוד אות היו"ד עצמה כנ"ל. אך זיווג דיש"ס ותבונה אינו תדיר כי כשהאם שהיא התבונה רובצת על האפרוחים שהוא מתפשטים נה"י דידה בז"א בזמן היניקה או אינה יכולה להזדווג עמו כי היסוד שבה נסתם בהיותו מלוכש תוך הזו"א ואין זיווג ולכן נרמזה זו הבחי' של התבונה נפרדת מן היו"ד ונעשית אות בפני עצמה שהיא ה' ראשונה שבשם ואמנם גם בחי' ישראל היה טפל אליה ונתחבר עמה ונתלבש תוך התבונה כדי שיכנסו רגלי שניהם תוך הזו"א כנודע נמצא כי אז אינו בסוד זיווג רק מתלבש ונכלל תוך התבונה וזה רמז היו"ד שבעוקץ הה' כנודע ונכללת עם גוף הה' ועיקר האות של הה' היא התבונה כי היא נגלית וניכרת בהכנסה תוך הזו"א אך יש"ס נתלבש בה והוא סתום ואינו נגלה בסוד הה' הנכלל ונסתם בעוקץ הה'.

^{פ"ח} **צ"ע עפ"י הידוע** שבינה ומלכות הן בחי' לאה ורחל ומבואר כאן שלא מתייחד עם לאה להשפיע חכמה לתחתונים עד שמתקנים את רחל ליחוד ע"י תיקון מלכות תתאה במעשים טובים של ישראל. נמצא יחודא תתאה קודם לעילאה.

א"כ אין נשא יעקב את לאה קודם לרחל. (וגם אדה"ר היתה לו אשה ראשונה חיה בחי' לאה ורק אח"כ חוה בחי' רחל כרמזו בתורה פה תנינא וע"ש שהדרך להגיע לרחל הוא רק דרך לאה)

ואולי אפ"ל דאה"נ לכן לא נשא יעקב את לאה אלא כשרחל כבר היתה מוכנה ליחוד.

עוד עפ"י דברי מוהר"ן לקמן שביתא עילאה הוא תיקון החלל שבלב נמצא שהוא קודם לתתאה שהיא התפלה.

ונראה דבאמת א"א לתקן את המלכות אלא ע"י שמאיר בה חכמה וא"א שיאיר בה חכמה עד שיתקן אותה ליחוד. וזה בחי' המבואר בתורה ו' שאנא זמין הוא בחי' שם אהי-ה שבבינה ומכחו אדם מוזמן עצמו ורק ע"י שמוזמן עצמו מאיר לו השם הזה. ואולי אפ"ל שזוהו הסוד הנעלם בענין הידיעה והבחירה דהיינו בחי' שהכל ממנו ית' ואעפ"כ יש בחירה כפשוטו, ועל כן הדגיש רבינו בפירוש (בתורה ק') שהבחירה כפשוטו, כי צריך להתנהג ולדעת שהבחירה כפשוטו, ואז הקב"ה עושה עימנו כפי הכנתנו, אע"פ שבהכנתנו נעלם מאד עד כמה היא שלנו לבד. ועיין תורה ב' אי לאו דמקריבין לספינתא הוי טבעינן. שאחרי כל ההשתדלות שלנו אי לאו חסדו ית' לא היינו מצליחים. אבל התנאי לכל הוא שאנו נתנהג כאילו ממש כל הבחירה רק בדינו, ולהמליך את הקב"ה בכל כוחינו במסירות נפש וסבלנות אין קץ לעמוד בכל נסיונות ההמתן וכל בחי' משברייך וגלייך עלי עברו.

וזזהו מ"ש רבינו ז"ל, מי עם זאת עולה וכו', כי בינה לבא [פט] היא בחי' ביתא עילאה, בחי' מי, ומלכות היא בחי' ביתא תתאה בחי' זאת.
וע"י בחינות אלו הנ"ל הנאמרים בתורה הזאת, עי"ז יש לשני בתים אלו עלי', שהם ביתא עילאה, וביתא תתאה, שהם בחי'

ולמעשה המהלך הוא פשוט שצריך להתחיל מחלל בלב בחי' תיקון ביתא עילאה שבנו ולחשוב מחשבות טובות כיצד להמליך את הקב"ה עד שיתגלו בפועל בתפילה בכוונה מעומק הלב דהיינו תיקון ביתא תתאה ואז הקב"ה נכנס בביתא עילאה שע"י היחוד העליון הזה נעשה בחי' יחוד גם בביתא עילאה שלנו שמאיר עוד חכמה וממילא מכאן ואילך ההמלכה היא במחשבות טובות יותר ובדרגה גבוהה יותר.

מי עם זאת. היינו ע"י שמצמצם אור התלהבות לבו שלא יתלהב יותר מדאי, כדי שיוכל לעבוד את הש"י בהדרגה ובמדה, ומקדש את מחשבתו לבלי לחשוב שום מחשבות רעות, רק לחשוב תמיד מחשבות קדושות, שהם בחי' יצר טוב בחי' חכמה שבלב, שע"ז מצייר המדות טובות, וזוכה לעשות פעולות ומעשים^א טובים ומדות טובות, וע"ז נתגלה בחי' מלכות, כי נתגלה שהוא מקבל עול מלכות שמים שלימה. ואז יש עלי' לבחי' מלכות שהיא ביתא תתאה. אזי דייקא עולה גם ביתא עילאה שהיא בחי' בינה לבא, כי באמת שניהם אחד ואחת תלוי' בחברתה:

ולבאר הענין קצת, צריכין לחזור ולבאר ענין התורה הזאת, וכלל התורה היא, כי מבואר בע"ח בתחילתו, בשכשהש"י רצה לברוא את העולם, היה אור הקב"ה אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות, והוצרך כביכול לצמצם אור הא"ס לצדדין ונעשה חלל הפנוי, ובתוך החלל הפנוי הזה ברא כל העולמות. וכל העולמות נבראו ע"י חכמה כ"ש כולם בחכמה עשית. ועיקר תכלית בריאת העולמות הי' בשביל המלכות היינו כדי לגלות מלכותו, שזה א"א כי אם ע"י העולמות כי אין מלך בלא עם. ובשביל זה היה הצמצום של החלל הפנוי כדי שיהי' מקום לבריאת העולמות כדי שיתגלה מלכותו ית'. כ"ז מבואר בזוהר^ב ובכתבים. ורבינו ז"ל, מבאר כל זה בכל אדם. כי כל אחד מישראל הוא חלק אלוק ממעל^ג, ועיקר האלקות בלב. והאלקות שבלב איש הישראלי הוא בחי' אין סוף, כי אור להביותו הוא עד אין סוף, היינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ולפי גודל ההתלהבות הלב של איש הישראלי שהוא עד אין סוף, לא היה אפשר לו לעשות שום עבודה ולא היה יכול לגלות שום מדה טובה, כי מגודל התלהבותו עד אין סוף, אינו יכול לעשות שום דבר. שזהו בחי' מה שבתחילת^ד הבריאה לא היה מקום לבריאה מחמת שהיה הכל אין סוף, כנ"ל. כי בריאת העולמות הן הן המדות כנ"ל. וע"כ בהכרח צריך האדם לצמצם אור התלהבות לבו שהוא עד אין סוף, כדי שיוכל לעבוד את ה' בהדרגה ובמדה. כי הש"י רוצה בעבודתינו שנעבוד אותו בעובדות ובמדות טובות, שזה א"א כי אם ע"י הצמצום כנ"ל. וכשמצמצם את אור להביות לבו אזי נשאר חלל פנוי בלב, בחי' ולבי חלל בקרבי. (שזהו סוד חלל הפנוי שהיה בתחילת הבריאה). ובתוך זה החלל הפנוי נתגלין מדותיו הטובות, שהם סוד בריאת העולמות שהיה בתוך חלל בפנוי הנ"ל. כי המדות הן הן העולמות כנ"ל, היינו כי ע"י הצמצום שמצמצם את אור ההתלהבות שע"ז נעשה בחי' חלל הפנוי, בחי' ולבי חלל בקרבי, ע"ז הוא עובד את הש"י בהדרגה ובמדה, ועושה מעשים טובים ומדות טובות, שכל זה הוא בחי' התגלות המדות שהן העולמות בתוך חלל הפנוי שבלב. ועיקר בריאת העולמות היה ע"י חכמה כנ"ל, וזה הוא בחי' מה שעיקר עבודת ה' לזכות למדות ומעשים טובים הוא ע"י ששומר החכמה שבלב, שהוא המחשבה שבלב, שצריכין לשמור מאד המחשבה שבלב, שהוא בחי' חכמת לב^ה, שזהו עיקר היצירין. כי מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. היינו כשחושב מחשבות טובות שזהו בחי' חכמה שבלב, אזי ע"ז זוכה לפעולות ומדות טובות, שזהו בחי' התגלות הבריאה שהיא המדות בתוך חלל הפנוי ע"י החכמה שבלב, שהוא בחי' מחשבות טובות שבלב כנ"ל. אבל כשחושב מחשבות רעות ח"ו, אזי הוא מקלקל החלל שבלב שהוא סוד חלל הפנוי, ואזי הוא מטמטם החלל שבלב בבחי' ערלת לב

^א רבינו לא הזכיר מעשים אע"פ שברור שגם לזה כוונתו רק דיבר מחשבות המביאות לתפלה מעומק הלב ומוהר"ן מבאר יותר כי בודאי אם לא מביא למעשה אין זו המלכה

^ב בתשכ"ט - שכהש"י

^ג כ"ע היכן כזוהר

^ד איוב לא ב'

^ה מתדצו - שבתחלת

^ו כנ"ל כל העמוד הזה הוא תוספת ביאור של מוהר"ן בתקפא וסוגרים שכאן גם הם תוספת שלו.

^ז לשה"כ שנות לה לה

וכנ"ל. וזהו בחי' קלקול הבריאה שהיה ע"י החכמה שבלב כנ"ל. וכל עיקר העבודה שצריכין לצמצום הנ"ל ולחשוב מחשבות טובות כדי לזכות למעשים טובים ומדות טובות, כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו ית' שבשביל זה הי' עיקר הבריאה כנ"ל. כי ע"י שזוכה לפעולות ומדות טובות ע"י כל הנ"ל, עי"ז מקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, שזהו בחי' התגלות מלכותו ית' שנתגלה ע"י בריאת העולמות שבתוך החלל הפנוי ע"י החכמה וכנ"ל. והכלל שבריאת העולמות ועבודת הש"י בפעולות ומדות טובות הם בחי' אחת ממש, וכנ"ל. והבן היטב:

ואז כשנתגלה מלכותו ית' ע"י מעשיו ומדותיו הטובים שנתגלו בתוך החלל שבלבו כנ"ל, זהו בחי' עליית שני הבתים הנ"ל מי עם זאת ביתא עילאה וביתא תתאה כנ"ל. כי התגלות המלכות זה בחי' ביתא תתאה. ותחלת הצמצום שהוא החלל הפנוי שבלב זה בחי' ביתא עילאה.

שעיקר כוונת הצמצום הי' בשביל עבודת הש"י כדי לזכות לגלות מלכותו ית', וע"כ אין נשלם תיקון ועליית ביתא עילאה עד שעולה ביתא תתאה, דהיינו עד שנתגלה מלכותו ית' שזה עיקר תכלית כוונת הבריאה. ואז כשנתגל' מלכותו ית' אז דייקא יש עלי' לביתא עילאה, כי אז דייקא עולים שניהם יחד ביתא עילאה וביתא תתאה בבחי' מי זאת עולה מי עם זאת עולה וכו' כנ"ל כי לא אבוא בעיר עד דפקרפך קדוש [ט] שאין הקב"ה נכנס בירושלים שלמעלה שהיא בינה לבא וכו' [י] כנ"ל, עד שיבנה ירושלים שלמטה שהוא בחי' התגלות מלכותו ית' כנ"ל: דלא כמו שנראה לעיל שתיקון ביתא תתאה נעשה ממילא כשמתקנין ביתא עילאה אלא שצמצום הא"ס תשוקה שבלב הוא תיקון ביתא עילאה אלא שאינו נקרא תיקון כלל אלא כשבתוכו נעשה תיקון ביתא תתאה במחשבות קדושות כשהן מתגלות בתפלה מעומק הלב עד למעשים טובים/א"ו ורק אז נקרא תיקון אלא שזה רק מצדינו/י"ו אבל באמת אז דייקא נכנס הקב"ה בביתא עילאה להשפיע עוד חכמה.

וכל זה הוא בחי' תפלה שהיא עבודה שבלב, כי תפלה שבלב היא בחי' התגלות מלכותו שבתוך חלל הפנוי שבלב כנ"ל.

והבן מאד, כי הדברים עמוקים מאד מאד, ורבינו ז"ל קיצר כאן ודיבר הכל ברמז כמאן דמחוי במחוג [י"ג], והדברים נכוחים למבין.

והעיקר לקיימם כפשוטן, לשמור עצמו מאד ממחשבות רעות, כי מחשבות רעות הם עיקר היצה"ר בחי' יצירה לביש, ע"כ צריכין לשמור מחשבתו מאד, ולהכריח עצמו תמיד לחשוב מחשבות טובות שהם בחי' יצ"ט. ולזכות לעשות עי"ז מעשים טובים ומדות טובות וכו', ולהתפלל בכוונה ולעשות תשובה.

⁸ גם תרלז - עבודות, מתרלו - עבודת

⁹ הושע יא ט' - להפך - בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר

¹⁰ פתח אליהו - בינה לבא ובה הלב מבין

¹¹ עיין תורה טו שכל מעשה קדם לו דיבור עכ"פ בהעלם מרחשן שפוותיה.

זה לשונו שם בתורה טו אות ד' - כי כל המחשבות שיש לאדם, כלם באים בתוך הדבור, כדאי"תא בזה"ו. ור' חושי מרחשן שפוותיה: ואף שאין האדם מרגיש זאת, אף על פי כן הוא ב"קודת גדול. כי כל מחשבה שבעולם שיש לאדם, כלם מ"קרהים לבוא בתוך הדבור בשעת המחשבה, רק שהוא ב"קודת מאד. ולכן כל עשייה שעושה האדם צריכה לבוא בתחלה בתוך הדבור, כי כל הדברים צריכין לבוא בבחינות מחשבה דבור ומעשה. נמצא שעל ידי הדבור, נגמר המעשה ויוצא מכח אל הפעל.

¹² כי קשה איך אומר שתיקון החלל שבלב הוא תיקון ביתא עילאה שעליו אמר הקב"ה שאינו נכנס בו עד שיתוקן ביתא תתאה הרי תיקון החלל הוא עבודה שלנו ואילו הכניסה אליו הוא מצידו ית'. אלא שבאמת היה קשה למוהרנ"ת. שתיקון החלל אינו במלכות תתאה שהיא בחי' התגלות שהרי הוא דבר נעלם לכן מוכרח שהוא בבחי' ביתא עילאה שלנו. אלא שהוא מצד העבודה קודם לתיקון ביתא תתאה. אבל מצד התכלית שלו אין לו ערך אלא בתיקון ביתא תתאה לכן נחשב לנשלם אחריו, ואעפ"כ דרשת חו"ל היא כפשוטו שרק בתיקון ביתא תתאה נכנס ומאיר הקב"ה בביתא עילאה חכמה. והכי נמי גם בחלל הלב מאיר הקב"ה אור החכמה רק אחרי שכבר תוקן ביתא תתאה בהתגלות המלכת הקב"ה. ומכח זה עולה ונתקנת המלכות במדרגה גבוהה יותר, דהיינו במחשבות טובות שהן ציור של חכמה גדולה יותר.

¹³ לשון הגמ' ברכות מו: ופרש"י שם מראים בידיהם ואצבעותיהם ברמזיה

ובתחילה"י צריכין לצמצם התלהבות לבו שלא יבער יותר מדאי כי צריכין לעבוד את הש"י בהדרגא ובמדה דייקא, ושאר כל הדרכים קדושים וטהורים ועצות נכונות שיוכלין להוציא מתוך דברי התורה הקדושה הנוראה הזאת. ועוד לאלוק מילין בכל זה,

ויתבאר במ"א קצת [א], כי לא יספיקו המון יריעות לבאר דיבור אחד מדיבוריו הנוראים, ודי בזה כעת)²: (ונחזור לענין ראשון):

ובשביל זה, נקרא ניסן אביב [ג], אל"ף עם בית, יו"ד עם בית. וזה יחודא עילאה

ויחודא תתאה : נראה שרומז שניסן זמן תשובה (כפי שמבאר בפירוש לקמן באות ו') המסוגל לתיקון המלכות ביתא תתאה ועי"ז את ביתא עילאה. וכן מבואר בלק"ה שליל הסדר הוא בחי' הארה גדולה של בע"ת למעלה ממדרגתו כדי להוציאו מהקליפות ומיד בחוה"מ לוקחים אותה ומכח הרשימו צריך לתקן מדותיו במט ימי הספירה שהם תיקון ז' מדות שבכל אחת מז' מדות סה"כ מט.

אות ה

וזה בחי' השיר שיתער לעתיד כשהמלכות תיהיה בתיקונה בבחי' אור הלבנה כאור החמה, ויחזור להיות בבחי' שני המאורות הגדולים אלא שאז כבר לא תקטרג הלבנה כי תשיג היטב שכל אורה רק ממנו ואז תשיר לו שיר חדש שיר בבחי' החדשה שלה שהיא מחודשת בשלימות והיא בקומת זכר לכן שיר דייקא ולא שירה /ג, **והוא שיר פשוט כפול משולש מרובע [ה], והם עשרה מיני נגונא [ו]. זה**

¹ עיין לקוטי הלכות שעפי" תורה זו הלכות תפלת המנחה הלכה ז ועוד
² כאן נגמר ביאורו של מוהר"ן שהתחיל בסוף דף נו. בסוגרים מרובעות
³ שמות יג ד, כג טו, לד יח, דברים טו א.

להבין כל זה עיין ספורי מעשיות מעשה מבן מלך וכן שפחה שכשהיו אצל איש היער שמעו קול נגינה יפה ונתן לבן מלך כלי שכשמניחין אותו על בהמה היא מתחילה לנגן ניגון הנ"ל. ואח"כ ראה בן המלך סוס והניח הכלי עליו וניגן ובא בעל הסוס וביקש מאד את הכלי הוזה ולא הסכים הבן מלך וא"ל בעל הסוס מה תעשה עימו רק קומדיא ותרויח דינר במקום זה אני אתן לך דבר טוב מזה להיות מבין דבר מתוך דבר והסכים הבן מלך.

וצ"ע אם רק דינר אפשר לקבל מהכלי הזה מדוע בעל הסוס רצה אותו כל כך אלא צ"ל שמי שמבין דבר מתוך דבר אצלו הכלי הזה שווה הרבה יותר. וא"כ אחרי שהבין הבן מלך דבר מתוך דבר כבר כן הפסיד שמכר את הכלי הנ"ל. אבל עיין לקמן שע"י שהבין דבר מתוך דבר חזר אליו גם הכלי כי ע"י שהבין דבר מתוך דבר הבין להניח השושנה שבגן אצל הכיסא שע"ז היה לכסא כח הכלי הנ"ל.

עוד עיין שם בסוף שאחרי המעשה ביאר רבינו שהכלי הזה הוא בחי' הארון שהיה על הפרות שהביאוהו מפלשתים עד בית שמש כמבואר בשמואל א-ד ו' וכתב שם וישרנה הפרות בדרך דהיינו שהלכו ישר וחז"ל דרשו בגמ' ע"ז כד: שהיו שרות

ומבואר בוהר חיי שרה קנג. (ד"ה רבי יוסי פתח) כשהיה מונח עליהם היו שרות וכשהוסר מהם מיד היו גועות כמו כל פרה (מזה הראיה שהארון גרם להן לשיר ואינו שירת השר שלהם כמו ששרות כל הבריות בפרק שירה) ומבואר שם שהיו שרות מזמור שירו לה' שיר חדש (תהלים צח א') והוא השיר שישירו לעתיד בתחיית המתים ואז הוא יהיה שיר חדש באמת אבל עכשיו הוא רק על שם העתיד. ומקשה הוזה הרי אין חדש תחת השמש והכא מדובר בלבנה שהיא תחת השמש ואין יהיה שיר חדש ומבאר שמדובר במלכות כשתהיה בקומה שלימה כמו ז"א כתרה ככתרו דבר שלא היה מעולם כמבואר בע"ח שער לו פ"ב. (כנראה הכוונה מאז שקטרגה ואמר לה לכי מעטי עצמך) ואזי המלכות תשיר שיר חדש לז"א מה שלא שרה לו מעולם.

עוד עיין זוהר בלק רא. מזמור שירו לה' שיר חדש מזמור הוא כנוי לשכינה (כמבואר בוהר תרומה קמ. ע"ש.) (ורש"י שם מבאר שיש על תיבת מזמור טעם פור זקוף עליו מלמעלה שרומז שהמזמור הזה שהוא סוד השכינה המתעטרת בעטרה עליונה למעלה על ראשו של ז"א בסוד אשת חיל עטרת בעלה. ומה שהפרות אמרו שירו דהיינו שמצוות לאחריים לשיר הכוונה שאמרו למרכבות של מלאכים ולכמה ממונים למעלה בכמה מיני דרגות שונות שבאו לארץ פלישתים מארץ ישראל לקבל את פני הארון.

ומה שאמרו שיר חדש לשון זכר ואילו משה אמר שירת הים בלשון נקבה כי אז כנסת ישראל יצא המהגלות ואילו כאן הארון שבתוכה התורה שהיא בחי' ז"א יצא מגלות פלישתים.

(צ"ע עיין רקנטי פרשת וילך מבאר ששיר הוא לשון זכר בחי' ממעלה למטה שהמלך שר למטרוניתא ושירה ממטה למעלה ואולי כיון שהמלכות תהיה בקומת ז"א (כמבואר בוהר חיי שרה הנ"ל ולקמן בוהר בלק מבואר שאפילו למעלה מזה דהינו עטרת בעלה) זה בחי' שיר של זכר כי היא שווה לו אלא שאעפ"כ אז בומן התיקון יהיה הפך הקטרוג שאע"פ שהיא בכתר שווה היא תשיר לו כי תבין שכל אורה ממנו)

עוד עיין זוהר תרומה קלז: קלח. ששירת הפרות היו סוד שירת חיות הקודש למעלה ביום השבת בעת שחיות הקודש הם מלאכי ארגמ"ן נושאים כסא המלכות להרים אותו למעלה לז"א לטוד הייחוד (דהיינו מבריאה לאצילות) ושואל הוזהר כיון שכל שבת שרות אותו למה נקרא שיר חדש ומתרג' שחדש רומז לתיקון המלכות סוד הלבנה שמתחדשת ומאירה מהשמש שהוא ז"א. דהינו שתיקנו את השיר הזה על התחדשות הלבנה.

ועיין בדברי רבינו בסוף המעשה שדבריו שם הם הוזהר הזה ממש.

(ועניין הזה ששיר חדש רומז ללבנה נ"ל עפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח - כי כשאמר לה לכי מעטי עצמך (כמבואר בגמ' שבועות וחולין ס) לא בלשון זה אמר לה אלא כלשון שאומרים בקידוש הלבנה וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת וכו' ובלשון שתתחדש רמז לה למעט עצמה. כי בלי שתמעט לא שייך חידוש.

בחי' הא, שהיא דלת עם יוד ד' היא המלכות עם יוד הכוונה שהיא מתוקנת בכל קומתה דהיינו עשר ספירות וזה כשמאיר בה אור הקב"ה בשלימות על ידי שישראל ממליכים אותו ית' בשלימות שבכל מדה ומדה משתמשים בה רק להמליך אותו ית' בלבד. **דל"ת זה בחי' שיר פשוט כפול משולש מרובע** דהיינו שבבחי' הכלל שהוא ד' רומז לכלי דהיינו למלכות מצד שהיא כלי החסר את היוד ספירות, **יוד, זה בחי' עשרה מיני נגונא** כי כשמאיר במלכות כל העשר ספירות והיא בקומה שלימה אזי היא בחי' עשרה מיני נגונים עשה מיני ברורים/ו כי ניגון בכוחו לחבר כמבואר בתורה רלו וניגון בכוחו לומר את הקליפות כמבואר בתורה רה שכל לשון מהעשרה לשונות נגינה יש בכוחו לבטל קליפה שהיא כנגדו. **וזה ע"י התגלות מלכותו, בבחי' שרה על כל העולם** [ח] דהיינו תיקון המלכות בשלימות. **ושרה, זה**

ועיין תורה מט אות ה' ששיר חדש רומז לתיקון המלכות חיבור ו' בד' דהיינו כשהיא שלימה בכל יוד ספירות דהיינו קומה שלימה, ואז מוכנה לייחוד וזהו ששרים שיר חדש כשמעלים את המלכות לייחוד עם ו"א כי השיר חדש רומז לזה שהיא שלימה בכל קומתה ומוכנה לזיווג. (עיין בתורה א' כשהלבנה מקבל כל אור השמש זה בחי' והיה אור לבנה כאור החמה. אבל הייחוד צ"ע אולי הוא כאשר מתקיים ואור החמה שבעתיים).

וצ"ע מה הטעם שרק אחרי שמבין דבר מתוך דבר יש לו תועלת בכלי הזה שעל ידו שרים שיר חדש. **גם צ"ע** אם השיר חדש רומז לתיקון המלכות איך זכו הפרות לשיר שיר זה לשעה חדא ומיד חזרו לקדמותן וכן הבהמות במעשה של רבינו.

ולמה כשהיו הבן מלך ובן השפחה אצל איש היער שמעו את קול השירה הזו כל הזמן.

ואולי אפ"ל שמבין דבר מתוך דבר רומז להארת הבינה וכידוע שהיא בחי' אימא עילאה עולם התשובה, (גם פשוט שכל תשובה היא רק מכח שמבין דבר מתוך דבר שחייב לשוב) לכן רק כשזוכה להארת הבינה יכול לתקן את המלכות כראוי ואז יש ערך לכלי הזה שעל ידו זוכים לשיר חדש דהיינו שלימות תיקון המלכות.

אבל מי שלא זכה לבינה אזי הכלי הזה יכול רק לשעתו להאיר אור גדול בבהמיות (בחי' אור הלבנה כאור החמה) אבל רק בבחי' נס הבא מלמעלה, כיון שלא קדם לו אור הבינה עילאה אור התשובה שתלוי בהתעוררות האדם עצמו. לכן אין ערך לאור הזה כי הוא אור הבא מלמעלה בבחי' מתנה. (כמבואר בסוף תורה יט בהשמטות ע"ש) (אא"כ האדם יתעורר מכח הנס שראה. ואזי יצטרך שוב להארת התשובה הנ"ל)

אבל כשזוכה להבין דבר מתוך דבר דהיינו לאור אהי-ה שמאיר מבינה עילאה עולם התשובה כמבואר בתורה ו' והוא בחי' אור של פסח למעלה מהמדרגות אזי אע"פ שמיד כשמסירים אותו הוא נעלם. אבל נשאר רשימו ומכח הרשימו יכול הבהמה אח"כ להתחזק ולרוץ לזכות לאור הזה. וכל זה כיון שהיה התעוררות דלתתא אבל בלא אתערותא דלתתא האור לבד לא עושה כלום.

ולכן אמר בעל הסוס לבן מלך מה תעשה עם הכלי הזה רק דינר דהיינו כיון שלא זכית להארת התשובה תחילה הרי הכלי הזה יאיר לך מעט לפי שעה ועדין תישאר בתאוות ממון אבל כדי שתחזור בתשובה שלימה צריך תחילה הארת הבינה דהיינו בחי' להבין דבר מתוך דבר.

(**הקשר** בין להבין דבר מתוך דבר לתשובה לבד שכתוב ששתיהן בינה אבל אולי אפ"ל כיון שהקב"ה מרמוז לאדם בכל יום הרבה רמזים לשוב אליו אבל רק כשמבין לשוב מתוך מה שרואה דהיינו דבר מתוך דבר אזי מתעורר לשוב וכמ"ש בזהר על יתרו כולם שמעו ורק שמיעת יתרו נקרא שמיעה (כי שמיעה היא בחי' בינה כידוע) שמכל הנסים שראה הבין דבר מתוך דבר שצריך לשוב.

אבל כשהיו אצל איש היער שהוא הצדיק הוא הבעל תשובה האמיתי (בחי' בעלה ממש) שכבר זכה לתיקון המלכות שלו לכן אצלו שמעו את קול השיר הזה כל הזמן. כדאיתא בבעש"ט עה"ת פרשת עקב על הגמ' בברכות לג: אטו יראה מילתא וטרתי ותירצו אין לגבי משה ופי' שמי שנמצא אצל משה גם אצלו יראה היא דבר קטן.

וכן הפרות מכח קדושת הארון הקדש האיר עליהן לשעה אור המלכות בתיקונה שהוא אור הארון המשתקף במלכות כשהיא בתיקונה. אלא שהיה בלא אתערותא דלתתא. ע"ז נעשה בהן נס ששרו והלכו ישר לבית שמש. (בית שמש דייקא כמבואר בזהר בחי' שהארון האיר אור השמש במלכות)

ומאריך בעל הסוס שהיה לו תחילה רק מבין דבר מתוך דבר נראה שהוא בחי' בעל תשובה שניסה כל חייו להשלים את התשובה ולא הצליח להשלים אלא בזכות הבן מלך (שקיבל מצדיק אמיתי איש היער) ואע"פ היה בכוחו ללמד את הבן מלך כיצד לשוב ולהתחיל כל פעם התחלה חדשה לגמרי דהיינו הארת הבינה.

² * תיקון כא דף נא: [ע"ש תחילת ע"ב ד"ה ועוד שופ"ר. ועיין הקדמת התיקונים דף י' סוף ע"א]

¹ תיקון יג דף כו אמצע עמוד ב'

¹ **כמבואר בתורה נד** שמהות הניגון בשרשו הוא בחי' ברור בבחי' ניגון הגשמי הוא ברור הקול ישר מתוך קול החזור כמבואר בלק"ה אישות ג' יז ולכן גם לימוד זכות נקרא ניגון כמבואר בתורה רפב וכן כל דיבור מתוקן כמבואר בתורה ג'. וע"י ניגון עיקר תיקון המלכות ועיין לק"ה מנחה ז' סוף אות ד' - וז"ל שם - פי דייקא אחר כך בְּשִׁנְתָּגְלָה מַלְכוּתוֹ עַל יְדֵי כָּל הַנְּלִי, אָז דִּיקָא חוֹזֵר וּמְאִיר אֹר לְהַבִּיט הַלֵּב כְּרָאוּי בְּלָבוֹ בְּבַחֲנֵת תִּקּוּן בְּאִפְּן שְׂיוּכָל לִסְבֹּל וְלֹא יִתְבַּטֵּל רַק יִשְׁתַּקֵּק לְהוֹ יִתְבַּרְךָ בְּרָצוֹן נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד כְּמַעַט עַד אֵין סוּף. אֲבָל אִף עַל פִּי כֵּן הוּא בְּבַחֲנֵת צְמִצּוּם בְּבַחֲנֵת לְבָבִי חָלָל וְכוּ' שְׁהוּוּ בְּבַחֲנֵת צְמִיחָה נִפְשִׁי לְאַלְקִים וְכוּ' בְּבַחֲנֵת לְבָבִי וּבְשִׁרִי יִרְנְנוּ אֵל חַי. וְכֵן בְּפִסּוּקִים הִרְבֵּה שְׁהוּוּ בְּבַחֲנֵת כָּל סֵפֶר תְּהִלִּים שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שְׁהוּוּ נְעִים וְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי זֶה בְּבַחֲנֵת יוֹד מִינֵי נְגִינָה שְׁפָלִים הֵם בְּבַחֲנֵת הַשְּׁתוֹקֵקוֹת וְרָצוֹן וְכִסּוּפִין חֻזְקִים וְנוֹרָאִים עַד אֵין סוּף וְכוּ'. שְׁהוּוּ בְּבַחֲנֵת כָּל הַנְּגוּנִים דְּקִדְשָׁה שְׁפָעוּלָם וְאִף עַל פִּי כֵּן יִתְקַיֵּם כִּי כָּל הַנְּגוּנִים הֵם בְּבַחֲנֵת עוֹלָה וְיִרְדָּה וְכוּ' בְּבַחֲנֵת מִי עָלָה שְׁמַיִם וְיִרְדָּה שְׁהוּוּ כָּל אֲמֹנוֹת וְחֻכְמוֹת הַנְּגִינָה וְכוּ'. וְעַל כֵּן חִבֵּר לְשֵׁם בְּתוֹרָה הַנְּלִי יוֹד מִינֵי נְגִינָה וְכוּ'.

² הג"ל בסוף אות א עה"פ ושרים כחוללים. (ועיין חיי מוהר"ן קטו שתורה זו נאמרה ביום השני לנשואי בתו שרה שמאד החשיב אותה וכאן רמז הענין ע"ש)

בחי' שיר רמוז להנ"ל שאע"פ ששניהם קומה אחת היא שרה לו ולא כמו בתחילה שקטרגה שא"א לשני מלכים בכתר אחד, וזה נעשה ע"י **בחי' ושרים כחוללים**. כנ"ל שצריך לעשות חלל ולצמצם את בחי' כל מעיני כך ובתוך החלל להמליך את הקב"ה במחשבות טובות המתגלות בתפלה בכוונה **זוה בחי' מלכות דוד** המלך שזכה לתקן את המלכות בשלימות, **שהוא בחי' נעים זמירות ישראל (שמואל ב כג)** שכל חייו היו מלאי צרות בחי' בזיונות הנמשכים משם אי-ה באחור כמבואר בתורה ו' שמאיר לרוצה לשוב אליו ית' עד שזוכה לתקן המלכות ובכל הימים האלו היה דוד המלך בורח רק אל השירה וזמרה אליו ית' ו' ועוד גם בכלליות כל ימי מלכותו עסק במלחמות להכרית ומזמר את כל המפריעים תתקן את המלכות הקדושה וגם בסוף ימיו כשזכה לתיקון המלכות עד שהביאה לבחי' שני המאורות המשיך לשיר בבחי' שיר חדש כנ"ל :

וז"פ (ב"מ נט.) אַתְּתָךְ גּוֹצָא גָחִין וְלַחוּשׁ/י⁹⁷ פירוש אם אשתך היא נמוכה תתכופף ותלחש לה, **פרש"י שמע עצתה** הפשט הוא שבמילי דביתא או דעלמא (תלוי בשתי הלשונות בגמ' שם) אזי אפילו אם אשתך נמוכה תשפיל עצמך ובלחש תבקש ממנה עיצה, ורבינו דורש מאמר חז"ל זה שרמזו בו על תיקון המלכות ע"י התפילה כפי שיבאר. **כי באמת אשה יראת ה' [י"ב]**⁹⁸ דהיינו בחי' מלכות ובחי' תפלה/י"א, **היא בחי' עצה** כמו שרואים בחוש שאשה לא עוסקת בחכמות ופלפולים אלא במה שיוצא מהם למעשה דהיינו עצות, וכן התפילה שהיא הביטוי של מה שצריך בליבו את מחשבות הלב להרהורי הלב, ועיקר התפילה היא העיצות למעשה שמבין לצייר מכל השגת חכמה שמאירה בליבו/י"א. ולזה רמזו חז"ל במאמר איתתך גוצא הנ"ל **כשהתפלה היינו בחי' מלכות בשפלות ובקטנות, בבחי' אתתך גוצא** דהיינו שהאדם לא מצליח לצייר חכמתו שבלבו לעצות מעשיות כיצד להמליך את הש"י ולהביאן לתפילה בכוונה כנ"ל, דהיינו כשהמלכות והתפילה שלו בקטנות **בבחי' (ש"ה ח) אחות לנו קטנה** כידוע ששיר השירים מדבר מהמלכות ובפסוק זה שמכנה אותה אחות קטנה הכוונה שהיא בקטנות/י"א המוחין ולא מאיר בה החכמה כראוי, **בחי' (בראשית א) את המאור הקטן** כדמצינו ביום רביעי לבריאה דכתיב תחילה את שני המאורות הגדולים ומיד בסמוך את המאור הקטן ופרש"י שם שכיון שקטרגה הלבנה אמר לה הקב"ה למעט עצמה דהיינו שנסתר ממנה אור החמה הרומז לחכמה, **בבחי' מאמר חז"ל בגמ' (סנהדרין כב) [י"ז] שמי שמתה אשתו עצתו נופלת** ומבאר רבינו שהסיבה כנ"ל כיון שאשה היא בחי' עצה, וכשהתפלה שהיא בחי' מלכות היא בקטנות כנ"ל אזי **צריך להקים אותה בבחי' (עמוס ט) אקים את סוכת דוד** סוכת דוד הוא כנוי למלכות ולשכינה/י"א, כי דוד המלך שרש נשמתו במלכות והוא העלה אותה מקטנות לגדלות עד שזכה להיות רגל רביעית במרכבה העליונה, שכמו שהאבות הקדושים תיקנו כל אחד

⁹⁷ **כמו ששמעתי** עפ"י המשנה בכלים כל שבים טהור ובריה שדרה כאן וכאן בודקים אותה בשעה שבורחת אם בורחת לים לשם היא שייכת והכי נמי השב נבחן בזה להיכן בורח כשבאות עליו הצרות ודוד המלך בכל צרותיו ברח תמיד רק אליו ית', והיה שר ומומר לו ית' גם בתוקף צרותיו כמבואר בזהר ח"ב דף קמ.

⁹⁸ גם בדפוס גחין ולחוש ומתירו - גחון ולחיש (וכן גרסת רבינו לקמן - לחיש. אבל בגרסת הגמרות ועין יעקב שלנו - גחין ותלחוש)

⁹⁹ **גרסת רבינו** לחוש היה אפשר לפרש שהכוונה שצריך לחוש לדבריה. אלא שבהמשך גרס רבינו לחיש ואולי זו הסיבה שהטשתינער רב תיקן הגרסה גם כאן לחיש כמו שם.

¹⁰⁰ * משלי לא ל'

¹⁰¹ **מה שנקט** כי באמת אשה יראת ה' נ"ל רמז בזה שדווקא כשהאשה היא יראת ה' צריך לבקש עצתה אבל אם ח"ו אינה יראת ה' יכולה עצתה אפילו במילי דביתא להיות רעה.

¹⁰² **עיין תורה י' אש"ת ר"ת אדנ-י** שפתי תפתח דהינו תפלה

¹⁰³ **זוה בחי' לעשות** מתורות תפילות שרבינו כל כך שיבא את העניין הזה.

ויש כאן חידוש נפלא שנראה שרבינו לומד שכוונת חז"ל באבות שלא תהיה חכמתו מרובה ממעשיו (שכתב על זה רבי אברהם בן נחמן שהבין מרבינו שרבו החכמה על המעשים יכול ממש להזיק ולא ביאר ההזיק אבל נ"ל שמתרגל ללמוד שלא עמ"נ לקיים.) ונ"ל שרבינו כאן מחדש שעיקר המעשים היא התפילה שמתפלל על העצה היוצאת ומתבררת מחכמתו ולא דווקא המעשה בפועל אלא כיון שעושה מהתורה והחכמה תפילה כבר נחשב שמעשיו כחכמתו וע"י התפילה יבוא לקיום. כי המניעות על המעשה גדולות יותר מעל התפילה וע"י התפילה יעזור לו הש"י לשברן.

¹⁰⁴ **עפ"י הכלי יקר** הנ"ל שאחותי רומז למלכות כשהיא בבחי' שוה לו ואילו בקטנות מכנה אותה בתי צ"ע כאן למה נקט אחותי.

¹⁰⁵ כל אדם שמתה אשתו בימיו וכו' רבי אבהו אמר עצתו נופלת שנאמר (איוב יח) ותשליכוו עתו.

¹⁰⁶ **סוכת דוד** בחי' מלכות עיין קהלת יעקב ערך נפול. (גם עי"ש נפול לשון תפלה ואתנפל ולפ"ז אפ"ל שגם גחון רומז לתפילה)

קהלת יעקב - ערך סו - סוכת דוד הוא מלכות כמו שאמר בזהר ויקרא (ו ע"ב), ובכמה מקומות, וכן סוכת דוד עם הכולל גימטריא מלכות וד' אותיות:

את מדתו אברהם את החסד ויצחק את הדין ויעקב את הרחמים כן זכה דוד לתקן את מדת המלכות. וסוכה זו שרה שנקראת בתורה גם יסכה כיון שסכתה ברוח הקודש כמבואר בגמ' (מגילה יד), ושרה זה מלכות י"ט מלשון שררה וכנ"ל בסוף אות א' עפ"י הגמ' בברכות יג ששרה על כל העולם, וי בבחי' (משלי יט) עצת ה' היא תקום [כ"א] דהיינו שמקיימין עיצות ה' זו המלכות ית' וזה תיקון המלכות, בבחי' (בראשית א) שני המאורות הגדולים כנ"ל שתחילה נבראו החמה ולבנה שניהם גדולים^{כ"ב} ואח"כ נתמעטה הלבנה כיון שקטרגה ומיעוטה הוא מיעוט מדת המלכות בעולם ותיקונה הוא להחזיר אותה למה שהיתה בתחילה גדולה כמו החמה.

וזה שרמזו חז"ל במאמר הנ"ל איתתך גוצא גחין ולחיש לה פירוש תקבל עצתה דהיינו שהמלכות כשהיא בקטנות, תיקונה הוא, שבתפילה המכונה גחין ולחיש תקבל העיצות הטובות שמצייר לבך ותדבר אותן בכוונה שלימה^{כ"ג}. וזה עליות התפלה שהיא בלחש [כ"ב]/כ"ה דהיינו תיקון התפלה הנקראת

^ט מלשון שרה כנ"ל אבל גם עיין חיי מוהר"ן תקסג ועיין בראשית כא יב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה

^כ היכן שמדבר על המלכות בתיקונה בבחי' שני המאורות מוכיר את שרה אמנו. ונ"ל כיון שאברהם ושרה תקנו חטא אדה"ר עיין ספר הליקוטים מלכים א-פ"ד ששרה לגלגל חוה ואברהם לגלגל אדם. ועי"ש וישב פ' לח שאדה"ר נתגלגל בג' אבות לתקן ג' עבירות ואברהם תיקן עוון ע"ז. ומשמע מרבינו שאברהם ושרה תקנו את אדם וחוה בשלימות והחזירו לבחי' שני המאורות ואולי לזה אמרו ששרה גדולה מאברהם בנביאות בבחי' אשת חיל עטרת בעלה.

^{כ"א} כשמקיימים עצת ה' זה תיקון המלכות בחי' ששני המאורות שוים בקומה

^{כ"ב} וכנ"ל שגם אדם וחוה נבראו תחילה דו פרצופין בקומה שלימה. וכן זה חוזר בכל תחילת תשובה (כי תשובה רומז לראשית הבריאה כנ"ל בתחילת התורה) שתחילה מאיר לו לאדם אור כאילו המלכות שלו מתוקנת ומיד לוקחים זאת ממנו בבחי' לבי מעטי עצמך כדי שיגיע לזה בכוחות עצמו ואז כשיחזור להיות בבחי' שני המאורות היא לא תקטרג אלא אדרבה היא תשיר לו שיר חדש כנ"ל.

^{כ"ג} הלשון תקבל עצתה צ"ע כי פשט המאמר הוא שהדבר יקבל עיצה מהנוק' בדבר שהוא מילי דביתא או עלמא וא"כ צ"ע למה הדבר שמקבל הוא בבחי' מילי דביתא ומי כאן הדבר ומי הנוק'.

ואולי אפ"כ כי מילי דביתא רומז לביתא תתאה וצריך לבקש עצתה כיצד לתקן אותה ובוה צריך לשמוע למלכות פה לבחי' התפילה שהיא בחי' איתתא ואע"פ שהיא גוצא (מילי דביתא הם צורך המלכות וכן כאן הוא לצורך תיקונה) כי בזה יש לה הרגשה יותר. והדבר המבקש הוא הלב.

ואולי לכן אמרו חז"ל שצריך להשמיע לאזנו מה שמדבר בתפילת לחש אע"פ שלכאורה לא מובן הרי הדיבור רק מגלה מה שבליבו ולמה צריך שיחזור וישמיע ללב אבל התירוץ אולי אפ"כ כיון שבאמת תפלה כראוי היא ששכינה מדברת מגורנו ובאמת לא יודע מה מדבר עד ששומע.

נמצא לפי זה שהלב השומע את דבורי פיו מתחזק ומתעורר יותר לחשוב מחשבות טובות ולצייר אותן לעצות קדושות. ולהוציאן בדבור פה בתפלה בכוונת הלב דהיינו תיקון המלכות.

^{כ"ד} * ברכות כד: ל.

^{כ"ה} ליקוטי הלכות א"ח - הלכות תפלת המנחה הלכה ז אות נו) וזה בחינת סוד קריעת ים - סוף. פי מבאר בפרי עץ חיים שהוא סוד מוזין דקטנות מאד וכו' שאי אפשר להמתיקם אלא על ידי בחינת עתיקא שזהו בחינת מה תצעק אלי בעתיקא תליא מלתא וכו'. עין שם היטב בכונות שביעי של פסח שמפליג שם מאד בעצם עמקו הסוד הזה וכו' עין שם. ועל פי דברים הנזכרים לעיל (באות מ"א וכו') יכולים להבין מזה רמזים נפלאים להתחזק בתפלה בכל מקום שהוא אפלו בקטנות דקטנות שאי אפשר לבאר כלל, אפלו אם נפל לבחינת קטנות מאד, המרמז בענין הסכנה שהיה לישראל בשעמדו על הים על פי פונות האר"י הנזכר לעיל בענין ההוא נחש וכו', אף על פי כן אין יאוש בעולם ויש ויש תקוה על ידי בחינת עתיקא וכו'. שמשם סוד מנחת העמר שעורים שהיא בחינת עשירית האיפה שלא נתגלה לאברהם אבינו וכו' וכמבאר לעיל שהיא בחינת שצריכין להתחזק (שקורין דער האלטין ויף) גם שם על ידי חלק מאלף אלפים ורבי רבבות שיש לו, בבחינת מנחה שהוא קרבן עני שיכולין להביאו לחצאין וכן לכמה חלקים כמו מנחת העמר שעורים שבא קמץ מנחה של שעורים מכל ישראל. ועל ידי תפלה שהיא אפלו בבחינה זו, גם על - ידי זה יכולין להושע. פי דיקא תפלה בזאת יקרה מאד אצל ה' יתברך כנוכר לעיל, כי היא בחינת תפלה לעני וכו', בחינת עשירית האיפה שלא נתגלה לאברהם. פי זה הסוד אי אפשר לגלות עד היכן רחמיו מגיעים בחינת ואל אלקינו פי ירבה לסלוח וכו', כמו שמבאר לעיל שזהו בחינת מה תצעק אלי וכו' בעתיקא תליא וכו'. פי זה הסוד הוא בבחינת עתיקא בחינת רעוא דרעוין ששם נסתלק יוסף משה דוד וכו' כמו שמבאר שם (באות מו):

וזה בחינת מה שמבאר בהתורה הנזכרת לעיל איתתך גוצא גחין ולחיש לה שהוא בחינת תפלה, הינו כשהמלכות בקטנות בבחינת איתתך גוצא בחינת המאור הקטן וכו', צריך להקים אותה וכו'. הינו על פי הנזכר לעיל שאפלו שתפלתו בתכלית הקטנות והשפלות, אף על פי כן כשתתחזק בתפלה ותתנונים משם, הוא מקים את בחינת המאור הקטן וכו', שיקים את שני המאורות הגדולים וכו' ועיין מה שמבאר שם. וזהו בחינת עמקי ולחיש בחינת התפלה שהיא בלחש. הינו שלפעמים האדם בקטנות כזה עד שאינו יכול להרים קולו כלל, אף על פי כן אל יתיאש עצמו מן התפלה ותתנונים, ויקים וישפלת מארץ תדברי וכו' ומעפר אמרתך תצפץ. שזהו בחינת ממעמקים קראתיה ה', ממעקי פנימיות הלב וכו', בחינת צעק ללב אל ה', שזהו בחינת תפלה בלחש שתקנו חכמינו וזכרנו לברכה להתפלל בלחש כשביד קטנים שבקטנים גרועים שבגרועים ובשביל גדולים שבגדולים. פי הקטנים שאם כל הקטנים היא בחינת תפלה בלחש כנוכר לעיל, וכל תקונם על ידי הגדולי צדיקים שמתפללים בלחש כי עולים עד עתיקא ששם בחינת לחש בחינת חכם חרשים ונבון לחש. פי שם בחינת סג לחכמה שתיקה, פי אי אפשר לדבר באתגליא בזה הסוד עד היכן רחמיו מגיעים אפלו לגרועים כאלה וכו'. פי זה הסוד לא נתגלה אפלו לאברהם אבינו פי אם ברמז גדול וכו'. וזהו מה תצעק אלי וכו', מה תצעק דיקא בעתיקא תליא מלתא ששם אין צעקה וכו' פי שם סוד שתיקה ולחש וכו' וכנוכר לעיל. ועל כן אמר לישראל ה' ילחם לכם ואתם תחרישון וכו',

לחש (וצריך להעלות אותה מבחי' לחש דהיינו שמחמת הקטנות יש חשש מהקליפות לכן היא בלחש/כ"ו), ותיקונה ע"י **שהיא עבודה שבלב** אע"פ שהיא בפה נקראת עבודת הלב כיון שעיקר התיקון הוא שהדיבור יצא מעומק כוונת הלב:

נראה עיקר הכוונה כאן כנ"ל שביתא עילאה תלוי בביתא תתאה וזהו שגחין לחש לה פי' תקבל עצת ביתא תתאה כדי לתקן ביתא עילאה, דהיינו שע"י שתתפלל בכוונה כראוי אזי כשתקשיב לדבורים יתעורר לבך ביתר השגה כי כשבקרבך קדוש דהיינו תיקון המלכות אזי אבוא בעיר דהיינו השגות הלב שמאיר חכמה בבינה ליבא.

אות ו

עתה יבאר שתיקון המלכות היא בחי' תשובה ולהבין נראה להקדים המבואר בתורה לה שתשובה היא להשיב את מלכות למקום שנתרחקה ממנו דהיינו לחכמה עילאה וידוע שחכמה אין לה גילוי אלא בבינה הנקראת עולם התשובה כי תחילת התשובה מבואר בתורה ו' היא הארת שם אהי-ה מבינה לזמן קצר דהיינו כשמזמן עצמו לשוב ואח"כ הופך עצמו השם הזה ומאיר בבחי' אחורים שמשם כל הניסיונות והביונות שבאים על הבעל תשובה כדי לנסותו עד כמה באמת רוצה לשוב וכשעומד בניסיונות וממליך את הש"י בשלמות על אף כל הניסיונות אזי זוכה להעלות את המלכות לבחי' תשובה בחי' גדלות קומה שלימה שמאיר בה כל העשר ספירות ונעשית מד' ה' כנ"ל. וזה בחי' שהמלכות עולה לבינה בקביעות ואז גם הבינה עולה ומאיר בה מגובה יותר בחי' השגות גבוהות שהן תורה שלמעלה כי למטה היא נובלות התורה דלעילא כי למטה היא תורה של פירוד שאפשר לבוא על ידה לגאווה ופירוד ממנו ית' אבל תורה של מעלה היא תורה של חיבור אליו ית' בשלמות בבחי' אין למעלה מעונג/כ"ו.

וזה בחי' תשובה, כ"ש בספר (שמואל ב כג) הנביא מכנה את דוד המלך: הגבר הוקם על

ודרשו בגמ' (מ"ק טז:)/(כ"ח) כיון שהוא הקים עולה של תשובה/כ"ט דהיינו הוא הדוגמא לבעל תשובה כראוי וממנו למדו עד כמה מועילה תשובה/ל', ותשובה היא אותיות תשוב ה' כי התשובה היא לתקן את המלכות עד שתתיחד עם זעיר דהיינו לתקן את ה' אחרונה שבשם ה' ולחברה אל ה' שבשם ה' וזה ע"י שמתקן את ה' להיות ה', ע"י שמתקן את המלכות להיות קומה שלימה של עשר ספירות בחי' ד' עם י' שע"י נעשית ה', וכמבואר בתורה לה שתשובה היא שהמלכות חוזרת למקום שממנו ניטלה ונתרחקה דהיינו לחכמה העליונה. והכי נמי הכא שחוזרת להתמלא ביוד חכמה, שנעשית מדל"ת ה'.

כי שם צריכין לצעק בלחש מעמק הלב וכו'. וזה בחינת תפלה בלחש ואחר כך בקול רם, כי בתחלה צריכין להתפלל בלחש מטעמים הנזכרים לעיל. ואחר כך נתתקנים על ידי הצדיק שמעלה תפלותיהם וכו' כנזכר לעיל. ואז מתפללין בקול רם, כי אז יכולין להרים קול בתפלה וכו'. כי צריכין להחיות ולחזק את עצמו בכל מיני דרכים, כי בודאי צריכים לצעק הרבה לה' יתברך כמבאר בדרךינו הרבה בזה. אף לכל עת כי יש עתים שאי אפשר להרים קולו וצריכים רק להתחנן בלחש וכו':

מה שכתב כאן החילוק בין תפלת לחש לחזרת הש"ץ רמו לדברי הארז"ל בשער הכוונות בהערה הבאה ע"ש.

¹² **שער הכוונות** - דרושי חזרת העמידה דרוש א'.

ולכן צריך עתה פ"א לחזור ולעשות כל אותם התיקונים הנו' ממש פעם א' ככל הנו' כי בכל עליית מדרגה יותר עליון צריכ' אל הארות אחרות יתירו' ולכן חזרין העמידה עצמה ממש אבל יש הפרש ביניהם שהראשון' היתה בלחש לפי שהיתה עדיין למטה במקום נה"י דו"א אשר יש שם פחד ואחזיה לחיצונים והקליפות כמו שמצינו להרשב"י ע"ה בוורר מגום מאד בענין המשמיע קולו בתפלתו שהקליפו' אוחו' בתפלתו יען הוא במקום תחתון אבל עתה בעלות' אל חג"ת דו"א אין שם פחד מן הקליפ' ולכן אומרים אותה בקול רם.

¹³ **וזהו דאיתא** בכתבי הארז"ל שנגע צרעת הוא סגירו דנהורא עילאה דהיינו שנטתם ממנו הארת החכמה מחמת חטאיו ואיתא בספר היצירה אין למעלה מעונג ואין למטה מנגע וידיעת ההפכים אחת כמו שנגע הוא העלם החכמה כך העונג הוא מהארת החכמה עילאה. והיא נקראת אורייתא דעתיקא סתימאה כיון שבבינה שם מתכסית החכמה עילאה והיא בחי' כתר דועיר.

¹⁴ **מועד קטן טז:** - אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב +שמואל ב' כ"ג+ נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על - נאם דוד בן ישי, שהקים עולה של תשובה.

פרש"י - שהקים עולה של תשובה - שהוא שב תחלה, ונתן דרך לשבים, כדאמרינן בפרק קמא דעבודה זרה (ד, ב): ולא דוד ראוי לאותו מעשה, אלא שאם חטא יחיד - אומרים לו: כלך אצל דוד, שמחל לו הקדוש ברוך הוא אותו עון, אף אתה - חזור בתשובה.

¹⁵ **מה שלמדו** ענין התשובה מהמילה "על" אולי יתבאר עפ"י תורה מח ותתפלל חנה על ה' שהכוונה בבחי' שמעל שם הויה דהיינו הבינה שהיא מעל זעיר אנפין ובינה היא תשובה. וזה הוקם על כי הבעל תשובה מקימם ומרימים אותו אל הבינה שהי אמעל זעיר וכמבואר במנחות דלא מסתייע מילתא לשוב מהיכן שנפל כי מחמת היצה"ר צרי סיוע מלמעלה והסיוע הוא שמקימים אותו עד מעל היכן שהיה דהיינו אל הבינה וזהו "הגבר הוקם על".

¹⁶ **צ"ע הרי אדה"ר** למד מקין. אבל התירוץ כיון שהם באמת חטאו אבל דוד כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה. ולא היה ראוי לאותו מעשה אלא שנגרם לו כדי שילמדו ממנו כח התשובה ועיין מהר"ל נתיבות עולם ב' תשובה פ"ד שהכוונה שמנעו ממנו הסיעתא דשמיא הראוי לצדיק כמוהו בשביל התועלת הגדולה שילמדו ממנו תשובה.

ועיקר התשובה תלוי בלב כנ"ל שהלב הוא הצייר שמצייר את החכמת לב למחשבות טובות עד לעצות כיצד לשוב להמליך את הקב"ה, **כ"ש (ישעי' ו') ולבבו יבין ושב**. כי התעוררות התשובה ע"י שרואה ושומע דברים שמהם מבין לשוב וכדמצינו ביתרו שראה נסים שנעשו לישראל וגדולת ה' כמו כולם אבל רק הוא הבין דבר מתוך דבר שצריך לשוב, בבחי' וישמע יתרו ושמיעה בליבא תליא בחי' המבואר בפתח אליהו בינה ליבא ובה הלב מבין.

וזה בחי' הכתוב [לא] מי זאת עולה, שדרשו כנ"ל **מי עם זאת עולה** דהיינו ביתא עילאה ותתאה הנ"ל דהיינו שע"י שאנו שבים וממליכים כראוי את הש"י אזי עולה המלכות אל הבינה ועי"ז יש עליה גם לבינה כי עולה מקושטת במעשים טובים של המלכות ועי"ז מקבלת שפע מחכמה ואזי שתייהן מקבלות השגת חכמה דהיינו עוד יותר להשיג גדולתו ית' ועד כמה שמה שהשגנו קודם היה מעט מגדולתו האמיתית, והיינו **עולה של תשובה/לב**, **עלייתה של תשובה** המלכות **עם מי** עם הבינה:

וזהו בחי' (יומא פ"ו.) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד דהיינו בינה, כי הכבוד הוא החכמה והכסא מכסה עליו כי השגת החכמה היא רק ע"י הכיסוי לכן חכמה נקראת רחוק כמבואר בתורה פג תנינא כי זה עצם החכמה דהיינו עד כמה שמישיג שהוא עדין רחוק מלהשיגה באמת. לכן השגת החכמה היא רק בבחי' שם מתגלית החכמה ועל כן הבינה נקראת כסא הכבוד שע"י שמכה עליו נותנת אפשרות להשיג כנ"ל.

וזה מה שאמרו חז"ל בגמ' הנ"ל **(יומא פו ע"ב) לב** גדולה תשובה שמקרבת הגאולה כי הגאולה היא הארת הבינה (בחי' השגות עוה"ב) למלכות בקביעות. **כי לעתיד ליום שכולו שבת** [ז] שבת מיצה"ר, **יתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה** [לה] פנימיות התורה דהיינו השגות אלוקות תורה שכולה התחברות אליו ית' [לו] שע"ז כולה עונג, **כמ"ש (ישעי' נח) אז תתענג על ה', על ה' דייקא** [לח] דהיינו הבינה כנ"ל, **הוא עתיקא סתימאה** {זוהר ויחי ריט. ע"ש [לט]} כי עתיקה היא בכתר ובינה היא כתר של זעיר אנפין, **וזה עיקר עונג שבת**.

ושבת זה בחי' תשובה, כמ"ש (דברים ל) [מ] /מא ושבת עד ה' אלקיך/מב.

וזה בחי' גדולה תשובה דהיינו שלזה רמזו חז"ל בלשונם גדולה תשובה כי תשובה נקראת המלכות כשהיא בגדלות, **כשמעלה תשובה מבחי' את המאור הקטן הנ"ל, מבחי' אחות לנו קטנה** [מג] הנ"ל, **לבחי' גדולה** בחי' שני המאורות הגדולים כנ"ל, **לבחי' (ישעי' ל) והיה אור הלבנה כאור החמה** כנ"ל,

^א שיר השירים ג' ו' וסם ח' ה'

^ב **עולה של תשובה** עולה פירוש מלשון קבלת עול התשובה וגם לעליה שעולה המלכות עי"ז (ובמהרש"א ע"ז ה. דרש גם מלשון קרבן עולה. שבאה על הרהור הלב ודוד לא חטא אלא במחשבה עי"ש)

^ג הכונה לדרך פו הנ"ל בעמוד ב'

^ד ראש השנה לא. סנהדרין צו. סוף מסכת תמיד, אבות דרבי נתן פ"א ד"ה כיצד נברא. מסכת סופרים יח ב. ועוד... ולקמן תורה נס סוף אות ג'

^ה * עיין זוהר בהעלותך קנב.

^ו [במהדורות תרלו ציין כאן בפנים את זוהר ויחי ריט דלקמן ובתשכס העביר אותו לקמן בסמוך ואילו כאן ציין לזוהר בהעלותך הנ"ל]

^ז **עיין זוהר בהעלותך** דף קנב. ר"ש מבאר שם כשם המלאכים כשבאים לעוה"ז חייבם להתלבש בלבוש עוה"ז כל שכן התורה שצריכה להתלבש בלבושין וספורי התורה הם לבושין שלה והלכות הן גוף התורה ופנימיות התורה היא נשמת התורה ולעתיד תתגלה נשמתא דנשמתא של התורה. עוד עין תורה לג שתורה דעתיקא היא אור הגנוז לצדיקים, עי"ש.

ולחבין לשון עתיקא מבואר בכהאריז"ל שהכתר שהוא למעלה מהקומה מתחלק לאריך אנפין המתייחס לנבראים ולעתיק שנעתק מהם לגמרי וכלול בו ית'. נמצא שתורה דעתיקא היא תורה של עצם החיבור עימו ית' והיא חכמה עילאה המתגלית בבינה כי בינה היא כתר דז"א וכל ההשגה בחכמה היא רק בדרך השלילה כמבואר בתורה מ' שמישיג עד כמה אינו יכול להשיג, ואעפ"כ זה בעצמו ממלא בהרגשת חיבור עימו ית' ונעימות ועונג נפלא. ולזה זוכה מי ששבת בשלימות שע"ז זוכה לעולתו בקביעות לעולם התשובה בינה עילאה בבחי' ורקא (המבואר בתורה לה) שמחזיר את המלכות למקום שניטלה ממנו, בבחי' שעולה לבינתא עילאה משם וזכה להשגת התורה דעתיקא בבחי' מרחוק נראה לי ה'.

^ח עיין לעיל תורה נח ותתפלל תנה על ה'

^ט עיין שם סוף עמוד א' ד"ה תניא אמר רבי יצחק כתיב לחוות בנעם ה'.

^י והדברים ד' ל'

^{יא} **הפסוק נמצא** בשני מקומות ומוהרנ"ת בחר בדברים ל' דייקא כיון ששם מדבר מלעתיד לכוזא אבל בדברים ד' מדבר מתשובה מחמת צרות שיבואו

^{יב} **צ"ע מה הראיה** ואולי כיון שמדבר בלעתיד וכן שבת מעין עוה"ב וגם שלעתיד כולם ישו בו ויתבטל היצה"ר והיינו יום שכולו שבת.

^{יג} שיר השירים ח' ח' הנ"ל.

וזהו גדולה תשובה **שמגעת עד כסא הכבוד, היינו שע"ז** שמתקן את המלכות מקטנות לגדלות בחי' תשובה שלימה ע"ז **יגיע וישיג אורייתא דעתיקא סתימאה** השגת החכמה עילאה המתגלית בבינה. וזה שאמרו עד **כסא הכבוד**, כי התורה דעתיקא סתימאה היא כבוד הש"י וכסא לשון כסוי המכסה אותה **שמכסין אותה בבחי' (משלי כז) וכבשים ללבושך**, כמו שדרשו בגמ' שהפסוק רומז **לדברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך (חגיגה יד)** דהיינו שסתרי תורה צריך לכבוש ולהעלים. **שמכסין אותה בבחי' (משלי כה) כבוד אלקים הסתר דבר**. וזה **כסא הכבוד**, **שמכסין מפני כבוד אלקים, ואתה ע"י שתתקן את המלכות כנ"ל ותזכה לתשובה שלימה ע"י שתתמיד במחשבות טובות המתגלות בתפילה מעומק הלב תגיע ותשיג אותה**:

וזה בחי' בראשית דהיינו שתיקון המלכות ובינה שהן בית אעילא הותתאה רמוז בתיבת בראשית, דהיינו **בי"ת ראשית, היינו שני ראשית, והם ראש השנה וניסן** שהן שתי התחלות חדשות בחי' תשובה, **שגם ניסן הוא ר"ה** [מ"י] כמבואר במשנה ראש השנה שניסן ראש השנה למלכים/מ"ה. ואי' בתיקונים (תי' רא ד' מה ע"א) [מ"י/מ"ב] והיא נקראת קבלה כד איהי בין תריין דרועין דמלכא דהיינו שהקב"ה מקבל את תשובת המלכות בבחי' ימינו (דהיינו חסדו) פשוטה לקבל שבים, ותריין דרועין הם תשרי וניסן (מ"ח). והם ימי תשובה, כי במ הוא ימי תשובה, כי בניסן עתידין לגאול (ר"ה יא), ואין הגאולה אלא ע"י תשובה, כמ"ש (ישעי' נט) **ובא לציון גואל וכו' [מ"ט] ולשבי פשע ביעקב. ועיקר ידיעת הקבלה היינו ידיעת סודות/** התורה, הוא יהיה לעתיד, שאז יתגלה אורייתא דעתיקא תורה של התחברות להש"י שכולה עונג, בבחי' תענוג שבת, בבחי' אז תתענג על ה'.

וזה לשון תשרי, לשון שירה. ולשון פסח, פה סח [נ"א/נ"ב] דהיינו שגם ניסן שבו חג הפסח הוא לשון שיר, כמ"ש (ישעי' ל') [נ"ג] השיר יהיה לכם כליל התקדש חג פסוק זה הוא נבואת ישעיהו הנביא על מפלת סנחריב כשיבוא להחריב את בית המקדש שאז ישראל ישירו כמו ששרו במפלת מצרים בפסח מצרים, ומפסוק זה לומד רבינו לענין גאולה שלעתיד, כי יתער שיר/ג' חדש ונגונא בעלמא, בבחי' פ"ה ס"ח/ג' [נ"ה], בבחי' (תהלי' ל) למען יזמרך כבוד ולא ידום, ולא ידום דייקא/נ"ו, היינו פה

^ט ראש השנה דף ב. בא' בניסן ר"ה למלכים (דהיינו לשטרות) ולרגלים (דהיינו טו בניסן ונפ"מ לגודר ע"ש)

^מ למלכים דייקא דהיינו להמלכת הש"י בבחי' ומלכותו קבלו עליהם ברצון כי בניסן היא תשובה מאהבה ולא כמו תשרי שהיא מיראה.

^{טז} בדפי התיקונים שלנו דף טו סוף ע"א [ע"ש שמלכות נקראת הלכה לשון הליכה כשעולה לנה"י דו"א וכשעולה לחג"ת נקראת קבלה כי ז"א מקבל אותה בסוד חיבוק]

^{מז} תיקוני זהר דף מו. – איהי הלכה דמלכא, כד איהי אזלת גביה בתריין שוקין להיינו נה"י על דאינון תרי סמכי קשוט, וכד סליקת בגופא בתריין דרועין דמלכא להיינו חג"ט על אתקריאת קבלה, וכד נשיקת ליה בפימיה להיינו חז"ל על אתקריאת אורייתא דבעל פה, בההוא זמנא דסלקא לפימא דמלכא, מיד יתקיים ברעיא מדהימנא פה אל פה אדבר בו, עד כאן ליכר זמן גאולה שאז יהיה עליה לכל העולמות.

^{מח} תיקון כא [דף נד. נה.]. (במהדרת תולדו כתוב עיין תיקון כא הנ"ל ונראה הכוונה לתיקון כא שציון מוהר"ת בפנים אבל אין זה בדף הנ"ל אלא דף נד.)

^ס וההמשך ולשבי פשע וכו', * יומא פו:

^י סוד הוא השגה שא"א לספר לחבירו אלא כל אחד כפי מה שמשער בליבו כן מקבל ממנו. אבל סודות התורה של היום מה שכתוב בספרי קבלה אינו סוד ממש אמנם גם בזה כל אחד מבין ומשער בדעתו ובלבו כפי הכנתו.

^{כא} * שעה"כ דפ"ב [ע"ש דרושי הפסח דרוש ג ד"ה גם תבין וסוף דרוש ד' ד"ה ונבאר מה שיעדנו ודרוש ו' ד"ה ענין פגיד. ופע"ח שער מקרא קדש פ"ד ומשנת חסידים מסכת סדר ליל פסח פ"ד]

^{כב} כמבואר בתורה נו שעיקר הגלות היה שהדיבור בדעת היה בגלות וביציאת מצרים יצא וזהו שנקרא פה סח. ותיקון הדיבור הוא לדבר אליו ית' דברי שיר. שהרי כשניתן הדיבור לאדם לא היה לו אל מי לדבר אלא אליו ית'.

^{כג} ישעיה פרק ל (כט) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג ושמחת ללב פהולך פחליל לבוא בהך ידך אל צור ישא'ל:

^{כד} רש"י – (כט) השיר יהיה לכם – כליל הפסח תבא לכם שמחה זו. כליל התקדש חג – כמו שאמרת' שיר של הפסחים במצרים ונראה מקרא זה כאילו בא ללמד על סנחריב ולימד על פרעה שאמרו הלל כליל אכילת פסחים מדרש תהלים. כהולך בחליל – ותשמחו במפלת סנחריב כשמחת מביאי ביכורים שהיה החליל מכה לפנייהם לבוא בהר ה', כמו ששינו במס' בכורים:

^{כה} שיר דייקא לשון זכר ולא שירה וכנ"ל באות ה' שיר חדש ששרה המלכות המתחדשת להיות בקומה שלימה בבחי' שני המאורות ואעפ"כ שרה לו על שכל שיש לה הוא רק ממנו הפך הקטרוג שהיה בתחילה שאמרה א"א לשני מלכים בכתר אחד

^{כז} צ"ע כי פה סח הוא יציאת מצרים תחילת התשובה ולא השלמתה שזה היה בשבועות

^{כח} להבדיל משירה שהיא על חסרון המלכות שאז יש לה עליות וירידות ולפעמים נופלת ממנה אבל לעתיד השיר יהיה תמידי ולא ידום.

סָח. כבוד זה בחי' מלך הכבוד [נ"] אז גם המלכות תיהיה נקראת כבוד כי תהיה שלימה ד' עם יוד שיאיר בה כל החכמה הנקראת כבוד כנ"ל, **בחי' שרה על כל העולם שרומז** למלכות המתוקנת בבחי' שני המאורות הגדולים, **בחי' שיר שלעתיד :**

אות ז

עתה יבאר באיזה כח מתגברת המלכות על כל המונעים אותה מלחזור בתשובה ומבאר שהוא כח התכלת שבציצית שהם הגבורות שיש בה כידוע שהנוקבא נבנית מהגבורות ובהם אוכלת את כל מי שעומד בדרכה להמליך את הקב"ה, וכדוד המלך שכיון שתיקן מדת המלכות נאמר בו דמים רבים שפכת. סוד הגבורות מכונה תכלת והיא תכלת שבציצית שכידוע שציצית בחי' מקיפין (וכן נתבאר לעיל תורה ז') וכן יתבאר לקמן בפירוש בביאור הפסוק ישיש כגבור לרוץ אורח. עוד יתבאר לקמן שאת הגבורות האלה מקבלת המלכות מהבינה שבה שרש הדינים ורק מכח הבינה שמאירה בה את הרצון לשוב/י"ו ולהמליך את הקב"ה מכח זה מתגברת לכלות את כל העומד בדרכה וכפי שיתבאר לקמן בביאור הפסוק מנחה בלולה בשמן.

וזה בחי' ציצית שיש בה לבן ותכלת בחי' מלכות ובינה ביתא תתא הועילאה הנ"ל והכל תלוי בתיקון ביתא תתאה בכל התכלת, **היינו בחי' תכלת/י"ט** שרומז למלכות על שם הגבורות ודינים שיש בה, שעל ידם **דְּאֶכְלִי פְּלָא וְשָׂצִי פְּלָא [ס]** דהיינו שהיא כמו אש (כמ"ש ה' אלקיך אש אוכלה הוא) האוכל ומכלה את כל מי שעומד בדרכה להמליך את הקב"ה/ס"א. **כי ע"י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דסט"א** כנ"ל שמלכות דקדושה היא אש להבה הבערת אליו ית' ושורפת את כל מי שמתנגד להמלכת הקב"ה, **אבל ישראל הדביקים^כ בה** דהיינו דבקים במידה שלה ומשתוקקים להמליך על עצמם את הקב"ה הם דייקא **יקבלו חיותם ממנה, כמ"ש בזוהר (בראשי' ד' נא ע"א) ואתם הדביקים^כ בה' אלקיכם [ס]** פסוק זה אמר משה רבינו לבני ישראל הנכנסים לארץ וגילה להם שמשמותיהם הן מבחי' מלכות הנקראת רחל ועי"ז הן דבוקות מאד להקב"ה/ס"ב, לכן אע"פ שהמלכות **שהוא בחי' תכלת דְּאֶכְלִי פְּלָא וְשָׂצִי פְּלָא, אעפ"כ** מי שירצה להיות דבוק בו ית' אזי הוא דייקא על ידי אותה המלכות יזכה לבחי' **חיים כולכם היום [ס]**. **כי עיקר החיות בא משם** כי המלכות דבוקה להקב"ה הדק היטב ומכח שממליכה אותו וזכה ממנו לשפע חיים, **בבחי' דוד מלך ישראל חי וקיים [ר"ה כ"ה ע"א]** שאע"פ שמצד עצמו נולד להיות נפל כיון שמשמתו מושרשת במלכות דלית לה מגרמא כלום אבל ע"י שכל ימיו מסר נפשו להמליך את הקב"ה בכל מקום וע"כ שפך דמים רבים להכרית

¹² תהלים פרק כד.

¹³ **כמבואר היטב** בתורה ו' סוד שם אהי-ה המאיר מבינה עילאה לרוצה לשוב בחי' אנא זמין למהוי.

¹⁴ **שער הכוונות** – דרושי ציצית דרוש ד – וכל ההין הם במלכות וגם בחי' התכלת הוא מלכות כנדוע אשר ה"ס ה' אחרוני' דהויה. **וכן מבואר בזוהר בראשית נא.** שציין מוהרנ"ת לקמן. סוד אש התכלת שהיא המלכות שמכלה ואוכלת את רע ומבררת הטוב ומעלה אותו לז"א.

עוד עי"ש שלבן בינה ותכלת מלכות. נמצא שהתכלת בעצמה רומזת בליתא תתאה ועילאה

¹⁵ פ"י אוכל הכל ומכלה הכל. עפרש"י שמות טו מא תכלת לשון שיכול בכורים תרגום של שכול תכלא. ועיין זוהר בראשית נא. זוהר רע"מ רנו אמצע ע"א ורע"מ קעה סוף ע"א
¹⁶ **העניין כי אשה** כורתת ברית עם בעלה (סנהדרין כב:) ולשון כריתת ברית הוא תרתי דסתרי כידוע כי ברית הוא קשר וכריתתה הוא הפרדה אלא שא"א לברית אלא ע"י שכורת עצמו מכל קשר אחר לכן בברית מילה נעשית ע"י כריתת הערלה וכן אשה מתקדשת ע"י שנאסרת על כל העולם לבד מבעלה.

¹⁷ גם בדפוס' הדביקים ומתורלו - הדבוקים

¹⁸ גם בדפוס' הדביקים ומתורלו - הדבוקים

¹⁹ דברים ד' ד'

²⁰ **עיין שער הפסוקים** – פרשת שמות (ד"ה ונבאר עתה ענין הבאר) וזוה תבין טעם, למה לא נכנס משה ודוד המדבר לא"י. והנה בספר הזוהר נתבאר כי דור הנכנס לארץ ויהושע בראשם, כלם מסטרא דסיהרא, הנקרא א"י. משא"כ במשה ודורו, הנקראים דור המדבר, כי ממנו יצאו כנז"ל, ע"י זווג יעקב ולאח אשתו. אבל א"י, היא רחל נוק' דז"א, אשר לא היו הם מבחינתה, אלא מבחי' העליונה יותר כנוכר. וז"ס (דברים ד' ד') ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. ר"ל, כי דור המדבר, היו נפרדים, מבלתי מתחברים עם ז"א. אבל בניהם שהיו נכנסים לארץ, היו בניה של רחל, אשר היא דבוקה אב"א ממש עם ז"א, ואינם נפרדים, רק ע"י נסירה ממש. ולכן כיון שאתם מבחי' רחל, ואתם דבקים ממש בה' אלהיכם, חיים כלכם היום ליכנס לא"י, שהיא כנגד רחל. משא"כ במשה ודוד המדבר כנוכר. וזמשה, ואתם, למעט אבותיכם, דור המדבר: הענין הנ"ל מבואר גם בעץ חיים – שער לב סוף פרק ג' מ"ת.

²¹ סוף פסוק הנ"ל

את כל המתנגד למלכות שמים, עי"ז דייקא מכח המלכות זכה לשפע חיים מהקב"ה עד שהשלים שבעים שנה שהיא שלימות תיקון כל הו' מדות של המלכות כל אחת בכל עשר מדרגותיה, וזכה שנקרא חי וקיים לעולם:

וזה בחי' כלה, בחי' תכלת דְאֶכְלִי פְלֶא וְשָׁצִי פְלֶא. אבל ישראל הדביקים בה חיים

וקיימים. צ"ע כוונתו, ואולי רוצה לרמוז לבתו שרה שנשאה ג' ימים קודם שאמר תורה זו. ואולי כוונתו שעל כן נקראת אשה המתקדשת לבעלה כלה לשון כליון, כי היא בחי' המלכות שנעשית כלה להקב"ה ומקבלת חיות רק ממנו ע"י שנאסרת על כל העולם ועושה כלה מכל קשר אחר לבד מהקשר לבעלה/טו. וזה בחי' (ירמי' ל) [טו] כי אעשה כלה בכל הגוים וכו' (טו) בפסוק זה מבואר שכלה לשון כליון והנביא אומר שיעשה כליון לכל הגוים המתנגדים ומונעים את ישראל מלהמליך את הש"י. וזה (שמואל ב יג) ותכל נפש דוד [טו] רבינו מביא עוד פסוק ללמד שכלה גם לשון השתוקקות המלכות לבעלה כי דייקא מכח ההשתוקקות הזו לדבוק בו היא מכלה את כל המתנגד, נפש דוד שרשה במלכות לכן היא כינוי למלכות, היא בחי' תכלת, דְאֶכְלִי פְלֶא וְשָׁצִי פְלֶא לכן דוד המלך היה תמיד משתוקק אליו ית' ועל כן כל חייו עסק לכלות את הקוצים מהכרם כמ"ש דם לרוב שפכת/טז:

וזה מה שאמר לעיל שהמלכות מכלה את הרע וממנה החיות לקדושה זה בחי' מאמר חז"ל (ברכות ג ע"ב) רוח צפון הי' מנשבת בכנור של דוד/טז דהיינו רוח הקודש של דוד המלך שזכה ע"י שתיקן את המלכות בשלימות עד שנעשית מד' ה'. רוח קודש היא בחי' חכמה הנקראת קודש שהאיר בה והי' מנגן דהיינו ע"י רוח הקודש שלו ניגן הכינור. ונקרא רוח צפון/טז כי איתא בגמ' ב"ב כה: צפון חסר/טז בחי' המלכות דלית לה מגרמא, לכן כוספת תמיד למילוי, והמלכות זה בחי' דינים גבורות/טז, בחי' תכלת

^{טו} וכן הוא מעשה קדושין באשה שנותן לה פרוטה כדי שתסכים להיות נאסרת על כל העולם ועי"ז מיוחדת בברית רק לו.

^{טז} וירמיה מו כה

^{טז} עיין זוהר בלק קצט:

^{טז} * שם כתוב ותכל דוד, ופרש"י הרי זה מקרא קצר ותכל נפש דוד וכן תרגם יונתן וכו'. ועיין לעיל בתורה ט' אות ג' גם שם רבינו כתב ותכל נפש דוד.

^{טז} שמואל-ב פרק יג (לט) ותכל דוד המלך לצאת אל אבשלום כי נחם על אַמְנוֹן בִּי מֵת:

^{טז} צ"ע כיצד ישתלב הדרש עם הפשט שהרי הפסוק מדבר מהשתוקקות לבנו הרשע ומה הקשר להשתוקקות המלכות אל הש"י.

^{טז} ואולי מאחר וקיימ"ל שדוד בחי' לבי חלל בקרבי וכל השתוקקותו רק אל הקב"ה מסתמא גם כאן השתוקק להחזיר את בנו כיון שידע שיש בו נצוץ יקר וחשוב שנפל לקליפות ורצה להצילו. וצ"ע. וכעין זה ראיתי בשיח יצחק לרבי יצחק חבר דרוש לשבת שובה אות מב שדוד ריחם על בנו אבשלום מצד שהלך בדרכיו ית' דלא ידח ממנו נידח כי כל ישראל חלק אלוק ואין מיתה לישראל אלא מגלגל עמהם עד שיתקנו. עי"ש.

^{טז} דברי הימים-א כב (ח) ויהי עלי דבר ידוד לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני:

^{טז} דהינו אע"פ שלשם שמים ותיקון המלכות שפכת אבל א"א שיעלה המקצר על המאריך כידוע שעל כן אסור לסתת אבני המזבח בכלי ברזל ואסור להניח סכין על השלחן בזמן ברכה ואע"פ מכח שזכה כל ימיו לכלות את המתנגדים למלכות זכה שיתגלה לו היכן מקום המזבח וזכה לבנות את יסודות הבית והחומה. שזה בעצמו בחי' ההכנה לברית כמו הכריתת ערלה שקודם לברית.

^{טז} עיין תורה ח אות ב' ובסוף ההשמטות מבאר שמכינור דוד נמשך חיים כי הוא בחי' חמש אוני שבריאיה שהם בחי' ה' חומשי התורה ואע"פ שהוא רוח צפון משם החיים.

^{טז} עיין קהלת יעקב - ערך רו - רוח צפונית פירוש הפרדס שהוא התפארת כשיונק מהגבורה, וזהו רוח צפוני שמנשב בכינור דוד מלכות, ויש לומר שנקרא רוח צפוני כשמקבל מבינה שהוא בחינה צפון כנודע, ויש לומר רוח צפונית גימטריא חסד גבורה בא"ת ב"ש וח' אותיות, והועיר כולל ב' אלו חסד וגבורה:

^{טז} שם אות ב' נראה לי דבחינת רוח צפונית הוא בינה שנקרא צפון (תיקונים תיקו ע' ק"ל. ועוד), וכן רוח צפונית וט' אותיות גימטריא דא נצח הוד יסוד דבינה דאצילות:

^{טז} שם אות ג' וכן יש לכנות רוח צפונית אל המלכות שעיקר בניינה מהגבורות, וכן רוח צפונית גימטריא תכלת שהוא בחינת מלכות, וכן רוח צפונית עם ט' אותיות גימטריא תפלה של יד, שהוא בחינת מלכות, וכן גימטריא דוד בן ישי עבדך משיחך:

^{טז} עיין תורה ח אות ב'

^{טז} עיין זוהר ח"ב דף רג. - ואמאי אקרי סערה, דסעיר כלא עילא ותתא, באה מן הצפון, דהא מן ההוא סטרא קא אתיא, וסימנך (ירמיה א יד) מצפון תפתח הרעה, דהא כמה סטרין אחרנין אתאחדן בההוא רוח סערה, ובגין כך נפקא מן הצפון, ענן בגין דאיהו סוספיתא דדהבא, ומסטרא דצפון אתאחדא דא, והאי איהו נקודה אמצעייתא דקיימא בחורבא.

כנ"ל שהיא בוערת להש"י בשירים וניגונים ושורפת את מי שלא ממליך את הקב"ה, **משם הנגינה** /ש"י כי הנגינה מצד הגבורה המברר רוח טובה מהרעה כמבואר בתורה נד/ע"ו וזהו שדוד המלך שתיקן את המלכות נקרא יודע נגן, **בבחי' (ישעי' כד) מכנף הארץ זמירות שמענו** /ע"ט פשט הפסוק היא נבואה על הגאולה האחרונה שרק מעטים דהיינו הצדיקים יזכו לה. ורבינו מבאר לפי דרכו שהזמירות האלה הם השיר חדש דיתער אז שהוא שיר של המלכות המתוקנת כשיווד חכמה יאיר בד' ואזי היא תשיר שיר חדש שהוא שיר השלם בחי' יוד מיני נגינה קומה שלימה של ניגון כנ"ל. וזהו **מכנף דייקא** דהיינו אחת מד' כנפות הארץ שהיא רוח צפון/פ"ג, שהוא צד הגבורות, ממנה שמענו זמירות דייקא כי בכח הגבורות של צפון מזמר וחותך ועושה כלה בכל המתנגד להמלכת הקב"ה, **שהוא בחי' תכלת** שבציצית התלוי בכנף הבגד/א"ג, **ושם בחי' נעים זמירות ישראל** הנאמר על דוד המלך, כנ"ל באות ה' :

וזה בחי' ה', שהיא המלכות בתיקונה **דל"ת עם יוד, דלת זה בחי' דלת כנפות** כנף לשון העלמה וחסרון בחי' דלית לה מגרמא כלום **בחי' מכנף הארץ** שדייקא משם (מצפון חסר דהיינו כח החסרון את הש"י המתמלא מאותו מקום שנראה חסר בעוה"ז) זמירות שמענו מכח הציצית והתכלת התלוי בה כנ"ל, **יוד, זה בחי' עשרה מיני נגונא, בחי' זמירות שמענו** זמירות שלעתיד דהיינו שיר חדש הנ"ל ששרה המלכות אחר שנעשית מד' ה' :

עתה יבאר כיצד רמוז סוד תיקון המלכות עד שלימות התשובה בפסוק שבו מצוה הקב"ה את ישראל להקריב בקר וערב בכל יום מנחה עם קרבן התמיד וקיצור הענין כך – **ועשירית** היינו תיקון המלכות לקומה שלימה עשר ספירות בבחי' שני המאורות הגדולים שאז היא עולה להיות בבחי' עטרת בעלה עד שהמלאכים שואלים עליה **האיפה** איה מלכות פה, איה מקום כבודו כיון שפתאם נעלמה מהם. כמבואר בכוונת מוסף של שבת. זה נעשה ע"י **סולת מנחה בלולה בשמן** דהיינו שהמלכות הנקראת שמן נבללת בבינה שהיא שרש הגבורות, ועי"ז מקבלת ממנה גבורות לכלות את כל העומד בדרכה לשוב ולהמליך אותו ית"פ/ג"ב. ועי"ז זוכה לבחי' **כתית רביעית ההין** דהיינו שעושה כתית מכל הרע, והיא מתתקנת בעשר ספירות בחי' יוד חכמה המאיר בד', ונעשית מד' ה'.

^{טו} **נדמה שיש כאן** קצת ערוב, כי מבאר סוד המלכות בבחי' התכלת שבה ששייך בזמן שהיא מבררת ברורים ואז הניגון ושירה שלה הם מצד הרצון להתמלא ומאידך מדבר על המלכות המתוקנת שתיחיה לעתיד כשכבר הכל מבורר ואזי השיר שלה הוא שיר חדש לשון זכר כנ"ל. ונראה שרומז בזה לבחי' ד' היתה ונעשית ה' שבבחי' ד' היא מתמלאת בח התכלת וכשנעשית ה' היא כבר מתוקנת.

^{טז} **לכן הלוויים** שהם מצד הגבורה היו שרים ומנגנים בבית המקדש (זה טעם מבארים עונשו של קרח שכיון שהיה מצד הדין שהי הלוי היה צריך להתבטל לאהרן שהיה כהן דהיינו צד החסד וכיון שלא התבטל אזי הדין של עצמו העניש אותו)

^{טז} **ישעיה פרק כד** (טז) **מִכְנַף הָאָרֶץ זְמִירַת שְׁמֵעָנוּ צְבִי לְצִדִּיק וְאָמַר רְוֵי לִי רְוֵי לִי אוֹי לִי בְּגָדִים בְּגָדוֹ וּבְגָדִים בְּגָדוֹ:**

פרש"י – (טז) מכנף הארץ – ת"י מבית מקדשא שהוא בסוף א"י במזרח כמו ששינוי לוד מן המערב וירדן מן המזרח נמצא מירושלים לירדן מהלך יום ואני אומר לפי פשוטו שמענו מאחורי הפרגוד שעתידין להעלות זמירו' מכנף הארץ ומה הן הזמירות צבי לצדיק עתיד להיות מצבות קומה לצדיקים. ואמר רוי לי וגו' – אוי לי שנגלו לי שני רוים רז פורענות ורו ישועה והרי תרחק הישועה עד שיבאו אויבי' בוזים אחר בוזים אחרים ושודדי' אחרי שודדי' ה' בגידות אמורות כאן:

^{טז} **עפרש"י** בשם התרגום שכנף הארץ הוא בית המקדש ולפ"ז יתבאר נפלא שהבית המקדש הוא בחי' שער השמים בחי' הציצית התלוי בכנף להציץ ולהתחבר אליו ית'.

צ"ע שמצד אחד מדבר משיר חדש ומאידך בצפון חסר בחי' תכלת וכנ"ל אמנם גם הכינור של דוד לעיל ניגן דייקא אחר שכבר זכה לרוח הקודש ואעפ"כ הוא מרוח צפון. דהיינו שגם לעתיד יהיה נקרא רוח צפון ועיין תורה ח' שם מבאר הבאה"ל שנקרא צפון חסר לא בגלל שהוא באמת חסר אלא כיון שבעוה"ז הוא נתפס כחסר. (וזה בחי' הו' בעטלרס שנקראו חסרים אע"פ שהם היו השלימים ביותר)

^{טז} **אולי אפ"ל** כנף לשון ולא יכנף עוד מוריק דהיינו שמסתיר ומכסה לשון בגד בוגד ומעלים את הקדושה שזה בחי' מלכות חסרה לכן תולים בכנף ציצית לשון מציץ מן החרכים עם כח התכלת שעושה כלה בכל המתנגד והמונע ועי"ז מציץ ומאיר אליה אור הש"י.

^{טז} **האופן שהמלכות** מקבלת את הגבורות האלה שרבינו מבאר שהם בחי' תכלת נ"ל לבאר שזה בחי' המבואר לקמן לגבי הצדיק שהוא מתגבר כבעל תשובה והתגברות הו' בחי' ציצית בחי' תכלת בחי' מקיפין ונ"ל לפ"ז שהכוונה בשניהם לאמא אוזפת מנהא לברתא דהיינו כי אמא בינה היא בחי' מקיפין בחי' ציצית ובה שרש התכלת והיא מאירה למלכות בבחי' תשובה המבואר בתורה ו' ששם אהי-ה מאיר לרוצה לשוב להיות בבחי' אנה זמן למהוי ובמתחילה מאיר ביושר בכל תקפו בבחי' אור של ליל הסדר שהוא למעלה מהכלים ומיד מסתלק ומאיר בבחי' אחר בבחי' מניעות ונסיונות ולכן נקרא אור שהמלכות מקבלת בהשאלה רק לזמן קצר כדי שמכח הרשימו שנשאר ממנו יהיה לה כח להתגבר על כל המניעות וזה כוונת רבינו שמקבלת כח תכלת מבינה ששם שרש הדינים (טעם שבינה שרש הדין מתבטא אצל המלכות בגבורות להתגבר על המניעות אולי כיבבחי' כתר הוא רצון לשוב ובבחי' חכמה היא השגת גדולתו ית' ורק בבינה מבין שצריך לעשת מעשה ולשוב על אף כל המניעות וזה בחי' שרש לדין שאצל המלכות נהפך לדין גמור ששורף את כל העומד בדרכה לשוב ולהמליך את הש"י).

וז"פ הפסוק המדבר מהמנחה הבאה עם קרבן התמיד (במדבר כח) ועשירית האיפה סלת

למנחה וכו' / פ"ג ובו רמזו כל המבואר לעיל כיצד לבנות את המלכות דהיינו להגדיל את כח שלנו להיות ממליכים את הקב"ה ממדרגת מלכות קטנה המוכרת לנו שלפעמים זוכר לעשות מעשיו לכבודו ית' עד למדרגת רבינו שלא עשה שום תנועה שאינה לכבודו ית', שהמלכות הזו נקראת גדולה בקומה שלימה של עשר ספירות ובפסוק נקראת "עשירית".

ומבאר רבינו כיצד זוכין לזה **כי עיקר כח הפלה** דהיינו כח המלכות להתגבר על המניעות להמליך אותו ית', **היינו כח בחי' תכלת** דהיינו הגבורות שעל ידן המלכות מכלה את כל המתנגד להמלכת הש"י / פ"ג, **היא מקבלת בבחי' אָמא אוֹזֶפֶת מְאֵנְהָא לְבַרְתָּהּ** דהיינו בבחי' אימא מלוה בגדיה לבתה / פ"ג / פ"ו

²⁹ **במדבר פרק כח (ה) ועשירית האיפה סלת למנחה בלילה בשמן פתית רביעת ההין:**

²⁸ **לקמן יתבאר** סוד הכלים שמלוה אמא לבת שהם דינים מיינו נוקבין להעלות לבעלה דהיינו דינים. ואולי ע"כ כאן לא ביאר רבינו שהתכלת הוא כלי ושצ"י כולא כמו בכל המקומות לעיל. אבל קשה להעמיס ענין שלא נזכר לעיל ויותר נראה שגם כאן התכלת כנ"ל ונקרא תכלת כיון שכל מ"ן הוא מכח ברורים שמבררת המלכות ומעלה הטוב למעלה להתקשט לפני בעלה דהיינו מ"ן. והברורים הם לברר טוב מרע וטוב הוא המלכת הקב"ה ורע להפך ממילא גם המ"ן הוא כנ"ל כח האש השורף את מי שלא מצטרף להמלכת הקב"ה והעלאת מי שכן מצטרף למעלה דהיינו מ"ן.

²⁷ **לשון זה הוא לשון הזוהר** מבואר בכתבי האריז"ל בענין בסוד ספירת המלכות שהיא נוקבא דז"א. ורמזו בתורה בבריאת חוה אשת אדם הראשון, שתחילה נבראו דו פרצופין דהיינו שנבראה מחוברת בו מאחרי כמבואר בברכות סא. וכדי לבנותה לאשה לבעלה הפיל תרדמה על האדם וניסר אותה ממנו ואז היתה צלע בלבד וכתוב ויבן את הצלע ויביאה אל האדם. בזה רמזו סוד תיקון המלכות שעליה מדבר רבינו כאן בכל התורה. כי מה שנבראו מחוברים אחר באחור רומז לאדם שאינו ממליך כלל את הקב"ה וממילא גם הקב"ה פונה עורף אליו, וכדי לתקן את המלכות דהיינו להתחיל להמליך את הקב"ה, צריך לנסר את המלכות מהאחור כדי שתוכל לבוא פנים בפנים. וכמבואר בתורה קח עי"ש. סוד הניסור הזה מבואר בכהאריז"ל שנעשה ע"י אמא עילאה כי המוחין של האיש הם בחי' רגלי הבינה שנכנסים בראשו ונעשים חכמה ובינה (דהיינו נה"י דבינה נעשים חב"ד דז"א) והאשה מקבלת מבעלה. (ואמנם גם קודם הניסור מקבלת בהעלם דרך גבו המשותף לשניהם אבל אין זה מוחין ממש אלא בצמצום מאד כי עיקר המוחין הם הארת פנים. לכן כדי להגדיל את הנקבה דהיינו המלכות לקומה שלימה שתוכל להמליך את הקב"ה כראוי צריך לנסר אותה מגבו ולבנותה לקומה שלימה ולהביאה אליו להארת פנים) לכן לצורך הניסור מסלקת אמא את רגליה מהאיש ועי"ז נופלת עליו תרדמה ואז מקבלת המלכות מוחין מאמא דהיינו שרגלי אמא נכנסים בבת ונעשים מוחין לבת. ועי"ז הבת נעשית גדולה ע"י כלים שקבלה בהלואה מאמה. וזהו הניסור כי כיון שמקבלת מוחין מאמה ולא מבעלה ואינה צריכה לו הרי זה ניסור והפרדה, אלא שאינו אלא בהלואה.

(בשער מאמרי רשב"י הובא בדעת ותבונה פרק טו (דף נו): ובקיצור בהקדמת המתוק מדבש לזוהר בראשית מט: מבואר שהיחוד הראשון של זו"ן הוא בבחי' אחור באחור שכיון שעדין לא נמתקו הגבורות שבה לכן מחשש יניקת הקליפות מוכרחים לדבק אחור באחור להסתיר מקום היניקה, ובאופן כזה לא שייך יחוד לכן נעשה הניסור ואמא מלוה לה כלי מ"ן להעלות לבעלה כדי שתוכל להתייחד עימו שם למעלה ע"י בחי' הנה"י שנעשין חב"ד כנ"ל דהיינו שנעשית גדולה בהיותה למעלה ויש לה כלי מ"ן בהשאלה מאמא. ונה"י אלה הם הנה"י שהסתלקו מז"א שע"י נפל לתרדמה ועלו המוחין שלו לאמא ובעת השינה גם הוא בהיכל או"א. ושם אין חיזונים שיינקו ונעשה יחוד פב"פ ואז יורדים למקומן למטה ויולדת, כי ע"י שהיתה למעלה נמתקו הדינים שבה ויכולה לבוא בפ"ב עם בעלה למטה בהיכל הנוק'. (מבואר שם שמקום זה למעלה הוא היכל או"א הוא בחי' חופה ואולי לכן המנהג שהחופה הראשונה היא עם או"א).

וכל זה צריך לבאר היטב כיצד מתבטא בעבודה כפי המהלך המבואר בתורה זו ונראה שרומז לסוד התשובה המבואר בתורה ו' שראשית התשובה היא הארת שם אהי-ה מהבינה ביושר ואח"כ באחורים.

וני"ל שאמא אוזפת דהיינו סוד הניסור ע"י אמא עילאה, הוא לשעה קלה והוא בחי' אור של ליל הסדר המבואר בלק"ה והוא בחי' סוד התשובה המבואר בתורה ו'.

כי נראה ברור שכל תשובה הוא בסוד הניסור כי עד עכשיו היה פונה עורף ועכשיו רוצה לשוב אלא שאין בכוחו להמליך כראוי (כמבואר בתורה קח)

ועיקר הזמן הוא אח"כ בבחי' הבא ליטהר אומרים לו המתן עד שבונה את המלכות בבחי' מט ימי הספירה, בחי' ויבן את הצלע. וכיון שזה אחרי האור הגדול שקיבל, אזי הרושם שנשאר לו מריח האפרסמון נותן לו כח גדול להמתין ולעמוד בכל הנסיונות. ומכח זה נבנית המלכות עד שתתקבל תשובתו ויחזור שם אהי-ה אליו ביושר ותיהיה לו הויה.

וני"ל ברור שכל זמן ההמתנה וכל הירידות ועליות שעוברים עליו כמבואר בתורה ו' אין הכוונה שלפעמים הוא פונה עורף אלא אדרבה זה עיקר התשובה שתמיד בין בעליה בין בירידה הוא פונה אליו ית' וממתין ומצפה לו.

והטעם שצריך זמן רב להמתין הוא בגלל הרע ובגדים צואים שצריך לרחוץ ממנו שהם הרגלים רעים וקליפות הדבוקות בו, ונראה שלא יעזבו אותו עד שיעשה תשובת המשקל כנגד הזמן שפנה עורף ורק ע"י מסירות נפש ועמידה בנסיון גדול יחשב לו זמן מועט למרובה.

³⁰ **צ"ע שנקרא בזוהר** בגדיה והאריז"ל מפרש שהכונה לנה"י (שהם כלי היחוד (טעם שהרגלין נחשבין גם הם כלי היחוד נ"ל כיון שהיסוד הוא כח ההתקשרות עצמו אבל כח הולכת השפע לחוץ הוא כח הליכה שנקרא רגלין שהם נצח והוד) בשער מאמרי רשב"י הנ"ל מבואר שהכלים שקבלה מאמא הם מ"ן להעלות לבעלה כי בהיותה צלע אין לה כלי מ"ן. (ולפ"ז מובן למה הם תכלת כי כל מ"ן הם גבורות)

כמבואר בזוהר (הקדמת הזוהר ד' ב' ע"א/י¹⁹). **כי בינה דינין מתערין מינה (זוהר ויחי רכ: [פ"ח] אחרי סה.)** דהיינו שבבינה עילאה שם תחילת התעוררות היות מציאות של דינים¹⁹, **והיא שרשן** הבינה שם שרש הדינים²⁰, **שעל ידה נמתקין** /²¹ לכן על ידה נמתקים כיון שבשרשן הם עדיין קדושים

ואולי גם אפ"ל שבגדיה רומז למקיפין של הבינה דהיינו לדרכינו שביארנו שאמא אוזפת הכוונה לאור התשובה בתחילתו שמקבל הבעל תשובה בהלוואה אורות גדולים הרבה מהכלים שלו בבחי' הארת פסח והם בחי' מקיפין שמקבלת המלכות מהבינה כדי להתעורר בכך גדול לצאת מהקליפות ולהמליך את הש"י ומיד נעלם האור שהרי היה רק בהשאלה (כמבואר היטב בתורה ו' בסוד שם אהי-ה) ואז יש לה בחי' מט ימי ספירה לבנות קומתה בכח הגבורות שקיבלה, בכל יום לברר עוד טוב מרע שבמדותיה ומתגבר לכלות את הרע המונע מאותה מדה להמליך את הקב"ה בשלימות.

ועיין לקמן בביאור הפסוק לשמש שם אהל בהם וכו' ישיש כגבור לרוץ אורח מקצה השמים מוצאו ותקופתו. כפי שביארנו שם שהכוונה כנ"ל שכח ההתגברות לרוץ ולהשלים הזמן שהיה נזוף (דהיינו בחי' מט ימי ספירה) אלא ששם מדבר במדרגה גדולה יותר (של הצדיק) הוא מכח המקיפין מבינה דהיינו קצה השמים ותקופתו שמאירים במלכות.

עוד נ"ל שהארת שם אהי-ה המבואר בתורה ו' כנ"ל דהיינו התעוררות התשובה כנ"ל, זה בעצמו המבואר בגמ' מנחות כט והובא בתורה ט' ותורה קיב סוד העולם שנברא בה' שהבעל תשובה אין לו כח לחזור ולשוב מהפסח שנפל ממנו אלא צריך סיעתא דשמיא לכן מעלים אותו לפתח עליון של ה' דהיינו בינה עולם התשובה ונ"ל שזה בעצמו ביאור להנ"ל אמא אוזפת מאנהא לברתא כי המלכות בקטנותה היא שקועה בקליפות כמ"ש רגליה יורדות מות וכדי להגדילה צריך יחוד וזה כי בניינה ממנו כמבואר בתורה פה. ובקטנותה אין לה כלי יחוד דהיינו כח להתגבר על הרע כדי לעלות להתייחד עימו לכן מקבלת בהלוואה מאמא אורות גדולים שנותנים לה כח לזמן עצמה ולשוב ולהתחזק נגד הרע.

(יש כאן לכאורה סתירה כי לעיל ביארנו שאמא אוזפת וכו' כדי לנסר את המלכות אחר שכבר גדלה בבחי' אחר באחור ואילו כאן אמא אוזפת וכו' כדי להגדיל את המלכות

ואינה סתירה כמבואר בשער הכוונות דרושי הלילה ו' בביאור ברכת המפיל שאע"פ שהניסור נעשה אחרי שגדלה המלכות בבחי' אחר באחור ע"י הנקב בגבו אבל כשנרדם ועיר לצורך הניסור דהיינו שרגלי אמא יצאו מהמוחין שלו והוא חוזר להיות ו' ספירות אזי גם המלכות חוזרת להיות נקודה את ספירה אחת כפי שהיתה ביסודה. לכן הרגלין שיצאו מו"א נכנסים במח המלכות ועי"ז נעשית גדולה במוחין ומתייחדת עמו למעלה אצל אמא)

ונראה כי בנין המלכות ע"י ועיר כידוע אבל אחר באחור לא נקרא יחוד שהרי היחוד הוא הארת פנים ועי"ז יש לה מוחין. אבל יחוד אחר באחור (הוא יחוד הגמל בגמ' בכורות ח: גמל דייקא שהוא מרכבה לט"מ כמבואר בזהר פקודי רלו. ובפרדר"א פ"ג והוא קליפת גם המבואר בסוף תורה ב' תנינא) אולי זה בחי' גדילת הגוף בלי מוחין. לכן בניסור שהוא לצורך גדילה אמיתית דהיינו מוחין לא נחשבת הגדילה ההיא לכלום.

¹⁹ **רשב"י מבאר** שם סוד שגלה לו אליהו הנביא דהיינו סוד שגילה הקב"ה לצדיקים במתיבתא דלעילא. והוא סוד ראשית בריאת העולם שנברא הכתר והחכמה בסוד נקודה ובה כלול הכל וברא את הבינה ובינה את השש קצוות שהן המיירות בסוד הפסוק מי ברא אלה ואזי היא נקראת אלקים אבל המלכות עדין היתה בקטנות מאד לא נקראת אלקים אלא לשעתה חדא כדי שתתייחד עם בעלה וזה ע"י שאמא בינה מלואה לה את כלי נה"י ועי"ז נעשית גדולה ואפשרי היחוד.

הקדמת הזוהר ב. – עס יצאור המתוק מדבש – **ועל דא בראשית ברא אלהים, דא אלהים עלאה צינה, דהא מ"ה לא הוי הכי** כי המלכות שהיא בחי' מ"ה עדיין לא היתה יכולה להקרא בשם אלקים כי זוקף הבינה הנקראת מ"י מפני שהיא בחי' רחמים ונתלכזה בסוד חמשה חסדים שהם סוד אות י' שנמ"י המורה על החסדים כנודע ולכן ע"י התחברות מ"י באל"ה קיבלה את השם אלקים, אבל המלכות הנקראת מ"ה מפני שהיא בחי' דין ונתלכזה בסוד חמש גבורות שהם סוד אות ה' שנמ"ה, והיינו התלכשות מ' תחלה בה' גבורות ולכן אפילו אם תתחבר המלכות באל"ה לא יתקוף מהם שם אלקים, **ולא אתבני** ועוד כי הרי הבינה אינה נקראת אלקים אלא בהתלכש שם קלוותיה בשם קלות הת"ת אבל המלכות עדיין לא נבנו שם קלוותיה, **אלא בשעתא דאתמשכן אתון אלין (מאלין) אל"ה מלעילא לתתא** אם לא לצורך היחוד של ח"ת ומלכות שזו נמשכות אחרות אל"ה שהם סוד הו' קלות מהבינה למלכות להגדיל קומתה, **ואימא אוזיפת לברתא מאנהא** על ידי שאמא מלככת את נה"י שלה שהם הכלים של המוחין בדרך הלוואה לכתה שהיא המלכות, **וקשיטא לה בקישוטהא** ועי"ז מקשת אותה צמוחין ונגלת קומתה ואחר כל זה היא מתייחדת עם בעלה ולפי שהיא י' לזמא נכנסים במלכות רק לפי שעה כדי להגדילה ע"י המוחין ומיד מסתלקים לכן הם רק בסוד הלוואה וכל זה נעשה בכל יום ע"י תפילות ישראל.

²⁰ * זוהר ויקרא דף י':

²¹ **כי בינה בחי' נוקבה** שבה ראשית התגלות תעלומות החכמה וכל התגלות היא בכלים וכלים הם מכח הגבורות לצמצם ולצייר את האור.

²² **ובשרשם הם דינים** קדושים ורק אצל המלכות נעשים דינים קשים לרשעים.

²³ **צ"ע מה צריך** כאן מיתוק נראה שהכוונה למבואר באוצרות חיים תיקון הנוק' שתחילה הם אחר באחור מחשש יניקת הקליפות ולצורך היחוד פ"פ עולים לאו"א ונעשה שם יחוד ע"י בחי' אמא אוזפת מנהא לבת ועי"ז נמתקים הדינים שבנוק' וכבר אין חשש יניקה ממנה ויכולים לרדת למטה פ"פ.

וצריך לבאר לענין שלנו על דרך העבודה. **ונ"ל שברגע** שמתעורר ומבין לשוב אזי מיד מאיר לו שם אהי-ה מבינה עילאה ומעלה אותו אליה למעלה ממדרגתו והיא הסיעתא דשמיא שמקבל בראשית תשובתו והאור שמקבל ממנה הוא בחי' יחוד קב"ה ושכינתיה בהיכל או"א והוא יחוד פ"פ שנקרא אחר באחור כמבואר בשער מאמרי רשב"י הובא בדעת ותבונה פרק טו. ומיד מורידים אותו למטה אבל הרושם שנשאר לו כבר נותן לו כח להתמודד עם כל הניסיונות זה בחי' המיתוק של המלכות הנ"ל.

כי קודם הסיעתא דשמיא היה כולו אחוז בקליפות שלא נתנו לו להתגבר ולשוב בכוחות עצמו, ומחמת זה כל החיבור אליו ית' היה מוכרח להיות בבחי' אחר באחור כמבואר בדעת ותבונה הנ"ל. אבל אחר המיתוק בהיכל או"א אזי יכול לרדת ולעמוד בנסיונות. ולבנות את המלכות בסוד ויבן את הצלע עד ויביאה אל האדם.

וצ"ע בזה מה שמבאר האריז"ל שזה מחמת חשש יניקת הקליפות, איך מתבטא בבחי' העבודה. כי מה היא היניקה ובאיזה אופן שומר אותו החיבור אחר באחור שיש לו עם הקב"ה מיניקה זו, הרי אדרבה הוא אחוז ושקוע בהם מאד. וצ"ל שכמה שהוא אחוז ושקוע בהם אם לא היה אחר באחור היה גרוע יותר.

וכל דבר מתברר בשרשו כי שם כולו קדש/צ"ב. וזה רמוז בפסוק שאומר על הקב"ה (בראשית ו) ויתעצב אל לבו כי עצבות היא דינים והלב הוא בינה, לכן כתיב בו ית', קודם שנעשה דין ברשעי דור המבול, התחיל הדין בשרשו בבחי' עצבות לב בבחי' דינין מתעריין מינה, אבל אחרי המבול כשהקריב נח קרבן אזי אמר הש"י ויאמר אל לבו לא אוסיף עוד לקלל (שם ח), בבחי' המתקת הדינים בשרשן דהיינו שאע"פ שנעשה דין ברשעים לא נמתק הדין אולי כיון שגם על נח ובניו היה קטרוג/צ"ב והראיה שהרי נראתה קשת הברית דלא כבימי רשב"י שלא נראה הקשת. אבל מכח הקרבן שהקריב נח כשיצא מהתיבה נמתק הדין בשרשו.

זו"פ ועשירית האִיפָה רמז למלכות בתיקונה, כי **אִיפָה** רומז למלכות, דהיינו **אִי פָה**, כמבואר בפתח אליהו שהמלכות נקראת **מלכות פָה** [צ"ד] בחי' מלכות בתיקונה כשכבר יש לה פה בחי' פה סח הנ"ל, ונקראת אי פה לשון שאלה **בחי' כבוד אלקים** הסתר דבר כי היא עולה למקום נעלם תעלומות חכמה דהיינו לבינה ששם הארת החכמה שמאירה במלכות בבחי' הסתר כי שם ההשגה היא שמישיג עד כמה אינו יודע וזה הכבוד/צ"ה, ואלקים היא המלכות וכשמאיר בה החכמה נקראת **מלך הכבוד פד איהי סליקית מלאכיניא שאלין בגינה אי פה** כשהיא עולה למעלה אזי המלאכים שואלים עליה היכן ההמלכות פה כיון שנעלמה מהם כשעלתה לביתא עילאה (לחב"ד של בינה), ותיקון המלכות הוזה שיהיה לעתיד לבוא כשיתבטל כל הרע בכח התכלת הנ"ל נעשה בזמן הזה בכל שבת בקדושה של מוסף וזהו שאנו אומרים אז משרתיו שואלים זל"ז **איה מקום כבודו/צ"ו** שהיא שאלת המלאכים היכן המלכות שהיא כבודו ית' צ"ז כשהיא מתוקנת **(זוהר בראשית כד.:/צ"ח)** שם מבואר בקיצור עיקר הענין ושאלת המלאכים **ובתיקון י' [צ"ט] קו.קא/קא** שם מבואר תיקון המלכות שיהיה לעתיד לבוא.

עכ"פ רואים את החסד הנפלא שעושה הש"י אם הרשעים. שנמצא דבוק עמהם אחר אחר לגב כותל אחד, עד שנצרך לניסור כשהם רוצים לשוב והכל רק כדי לשמור עליהם מיניקת הקליפה בשעה שהם פונים עורף ממנו ומרשיעים.

צ"ע לכאורה יש כאן ערוב ולא מובן האם המלכות מכלה את הרע מכח הגבורות שקבלה מבינה, או שמעלה אותו לבינה להמתק.

ואולי הכוונה עפ"י הנ"ל שאמא אוזפת הפירוש שמגדילה את המלכות לצורך יחוד וכל יחוד הוא ע"י מ"ן שהם ברורי המלכות שמבררת למטה והם דינים (ע"ח לט א') ומעלה לבעלה לעוררו ליחוד וכאן שהיא בקטנות ואין לה כח לברר היא עולה לבינה ובבינה מתברר בסוד הלוואה כנ"ל.

עין תורה שבע"פ על יחזקאל ז יא וברמז במלוא שם משמע שרק בתאות ניאוף לא היה נח כאנשי דורו אבל בשאר עבירות היה כמוהם עי"ש שדורש "נחמתי כי עשיתם ונח" שגם הוא היה בכלל אלא שמצא חן.

^{צ"ז} * פתח אליהו

עין קהלת יעקב – ערך אי – איה רומז על כתר חכמה בינה (עץ חיים שער מיעוט הירח פרק ג'), א' כתר י' חכמה ה' בינה, תיקונים תיקון ד':

איה – הוא ראשי תיבות למפרע הארת יסוד א'בא, ומשם אצילות הנוקבא, וזה שאמר איה מקום כבודו (פרי עץ חיים שער השבת פרק כ'), מלכות נקרא כבוד (זוהר תרומה קנ"ג). הואיל ומקבלת ל"ב נתיבות דיסוד אבא: (כי כבוד גמט' ל"ב)

איו – הוא ראשי תיבות ו'במה יודע א'יפה, עיין ערך א'יפה סוד הענין על ידי מ"ה החדש חתקן השבירה סוד א'יפה:

ה'לשון מקום צ"ע ונראה שהכוונה שבמלכות שם מקום התגלות הכבוד דהיינו הכבוד העליון שהיא החכמה. או הכתב שבעצמו נקרא מקום. בריך כתרך ואתרך.

כמבואר בכמה תורות לעיל שתיקן הכבוד מהרחוקים דייקא כשמתקרבים. בבחי' וארץ האירה מכבודו כי כבודו היא החכמה ועיקר כבודו כשארץ דייקא מאירה מאור חכמתו דהיינו כבודו.

בתורה כט רבי יוחנן קרי לבגדים מכבדי ומבואר שם שהם בחי' מכלות לכן כשהם עם רבב אזי דיני המלכות דייקא דנים אותו בבחי' דינא דמלכותא עי"ש. מבואר שהכבוד הוא במלכות דייקא.

זוהר בראשית דף כד. – לזמנין איהו בעלה ו' בצדיק, בשית פרקין דתריין שוקין, נחית לגבה בתריין שוקין, לזמנין איהו בעלה ו' בתריין (נ"א דרועין), שית פרקין, דסליקת לגביה בתריין דרועין, לזמנין איהו בן אבא ואמא בן י"ה, צריך לסלקא (ס"א לה לעילא וכד) לעילא לה, וכד סלקת תמן, לזמנין איהו בהפוכא ו' בין י' ו', כגוונא דא א צריך לסלקא לה, לגבי דאתמר בה (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, וכד איהי סליקת לעילא, ברישא דכל רישין סלקא ובגינה מלאכיניא אמרין [כד/ב] א"ה מקום כבודו וכד סליקת לא' כגוונא דא א, איהי תגא ברישא דא, עטרה על רישיה כתר וכד נחתא נקודה לתתא ואתעטרת נחיתת ביה כגוונא דא א (נ"א קמץ). וכד סליקת אתקרי תגא ברזא דטעמי וכד נחיתת אתקריאת נקודה וכד מתיחד עמה איהי ו', כלילא מניה אות ברית דאיהי שביעאה דכלא.

^{צ"ח} תיקון י' דף כד: כה. [זוהר חדש תיקונים כרך ב דף פ:]

תיקוני זהר דף כד. תקונא עשיראה: – בראשית, ש"ר תא"ב, והאי איהו שיר משובח מכל השירים, תאב מכל השירים, ועליה אתמר שיר השירים אשר לשלמה, למלך שהשלום שלו, הכי אוקמוהו, והאי שיר מתי יתער, בזמנא דיתאבדון סמ"ל וממנן דיליה חיביא מן עלמא, ובההוא זמנא (שיר) אז ישיר משה, אז שר לא כתיב אלא ישיר, והא אוקמוהו: **והאי שיר באז**, סליק בפומא,

ועשירית, זה בחי' יוד, בחי' קדושה כנ"ל. היינו כשרוצין להמשיך קדושה לתוך מלכות, כדי להעלות אותה למקום נעלם בחי' עטרת בעלה בבחי' אי פה שאז המלאכים שואלים עליה היכן המלכות פה, זה על ידי **סֵלֶת למנחה** היא ביתא עלאה, בינה **בלולה בשמן** מעורבת עם ביתא תתאה/ק"א, מלכות, כי **צריך לחבר שני בתים להיות אחד** כנ"ל שאמא אוזפת מנהא לברתא, שמכח זה מקבלת המלכות מוחין וגדלה לשעה וומכח זה ניתן לה הכח להתגבר על כל המניעות ולתקן עצמה עד שבאה לפניו וזוכה להארת פניו ונעשית גדולה כמוהו בעשר ספירות בבחי' שני המאורות הגדולים.

ביתא עילאה, נקרא סֵלֶת למנחה, כי מנחה, זה בחי' דינים/ק"א, בחי' (ברכות כו ע"ב) יצחק שהוא בחי' גבורות כמ"ש פחד יצחק הוא תיקון תפלת מנחה. וזה סולת למנחה כי סֵלֶת, לשון שיבור/ק"ד כמ"ש (תהלים קיט) סלית כל שוגים מחקיך ק"ה /ק"ו דוד המלך אומר להקב"ה דהיינו לבחי'

(באן סליק בפומא שיר אל) אבל שיר איהו ודאי חכמת שלמה, בההוא זמנא ותרב חכמת שלמה, (דבההוא זמנא ומלאה הארץ דעה את ה' וכו'): **ומאן סליק לה לאתרה**, דא משה, ורזא דמלה או ישיר משה, באן סליק לה בתלשא, האי תגא דתלשא איהו י' ישיר, ותקום מן ה' דמשה (נ"א איהו י' שיר ו"ו תקום מן ה"ה דמשה) ושריא על רישא דו', ואתעבידת תגא ו', וסליק לה עד אתר דאתגורת מתמן: **כד סלקא** לגבי י' עלאה אתקריאת שיר זכר, וכד נחתא לגבי ה' אתקריאת שירה, הדא הוא דכתיב או ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' וגומר, דעלה אתמר אבן מאסו הבונים וגומר, דאיהו אבנא די מחת לצלמא דעבודה זרה, בההיא זמנא דאתמחי צלמא דעבודה זרה דיוקנא בישא, אתמר בה ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ומלאת כל ארעא, הדא הוא דכתיב (ישעיה ו') מלא כל הארץ כבודו, והכי סליקת עד דלא אשכחין לה אתר, ושאלין מלאכין בגינה איה מקום כבודו להעריצו, ולא אשכחין לה שיעורא, עד דאמרין ברוך כבוד ה' ממקומו, בגין דסלקא ליה עד אין סוף דאיהו י' רישא דא': **ובאן סליקת** בעמודא דאמצעיאת דאיהו ו', עטרה על רישיה, כד סליקת עטרה על רישיה אתמר בה אשת חיל עטרת בעלה, וכד נחיתת תחותיה אתקריאת בת זוגיה יחודיה;

ק"א כיצד נעשה בנית ועלית המלכות בכל יום בתפילה עיין שער הכוונות הובא בקיצור כהקדמה לזוהר בראשית כד הנ"ל **שער הכוונות** – דרושי חזרת העמידה דרוש א – בחזרת העמידה של ש"ץ דע כי כונת חזרת העמידה הוא ממש כדרך אשר נתבאר בעמידה של לחש ואין הפרש ביניהם כלל זולתי שאו היתה שיעור קומת יעקב ורחל מן החזה ולמטה דו"א ונודע כי הכתר שלהם לבוד הוא במקום הת"ת דו"א ושאר כל פרצופם הוא כנגד נה"י דו"א בלבד ועתה הם עולים כנגד חג"ת דו"א כמו שנבאר ונמצא כי בתחל' הכל היתה רחל אחור באחור עם ז"א. וטעם הדבר נתבאר במ"א למה היתה בתחילה הנקבה אחור באחור עם ז"א והטעם הוא לפי שאור ז"א הוא גדול מאד ולהיות הנוק' עדיין בלתי שלימו' תיקון אין בה יכולת לסבול אורו הגדול ולהתקרב אצלו ע"ד מ"ש רז"ל על הצדיקים שכל א' נכוה מחופתו של חבירו הגדולה מחופתו אבל אחר אשר כבר המשכנו אליה הארה עליונה אז נתקן' ועומדת עמו אחור באחור ואח"כ הוצרכה לקבל הארה יותר מעול' לשתוכל לחזור עמו פב"פ אבל עכ"ז עדיין איננה שם רק בבחי' נקי' אחת לבוד בסוף היסוד דו"א. ואח"כ צריכה עוד הארה יותר מעולה לשתעשה פרצוף גמור ותעמוד עמו פב"פ ומודווגת עמו בבחינת היסוד דו"א שבאמצע נ"ה וכמ"ש כל זה בברכת אבות דתפלת לחש ואמנם עתה צריכה לעלות עוד שלשה מדרגות אחרות שהם חג"ת דו"א ולכן צריך עתה פ"א לחזור ולעשות כל אותם התיקונים הנו' ממש פעם א' ככל הנו' כי בכל עליית מדרגה יותר עליונ' צריכ' אל הארות אחרות יתירו' ולכן חזרין העמידה עצמה ממש אבל יש הפרש ביניהם שהראשונ' היתה בלחש לפי שהיתה עדיין למטה במקום נה"י דו"א אשר יש שם פחד ואחזיה לחיצונים והקליפות כמו שמצינו להרשב"י ע"ה בזוהר מגום מאד בענין המשמיע קולו בתפלתו שהקליפו' אוחו' בתפלתו יען הוא במקום תחתון אבל עתה בעלות' אל חג"ת דו"א אין שם פחד מן הקליפ' ולכן אומרים אותה בקול רם.

ולהבין כיצד עולה במוסף של שבת להיות עטרת בעלה עיין שם כונות שחרית של שבת ד"ה ענין תפילת מוסף בלחש וד"ה ובחזרת תפלת מוסף בקול רם.

קיצור הדברים עיין הקדמת מתוק מדבש הנ"ל וצ"ע שם שתחילה דיבר מיוחד יעקב ורחל כיצד עולים בקומת זעיר ובשבת מדבר על עלית רחל באמא וזעיר באבא. ולהיכן נעלם יעקב.

ק"ב לשון בלולה כי נה"י דיניה נעשים חב"ד למלכות דהיינו שנכנסים בתוכה להאיר והרי זה כמו עירוב רגלי הבינה בתוך המלכות **ק"ג** כי כל דין הוא בחי' שהדברים חזורים לשרשן הפך ההשפעה שהיא כשיוצא משרשן. ושעת המנחה היא מחצות כשהאור הולך ונאסף לשרשו.

וכאן שמנחה רומז לביתא עילאה בינה שהיא אמא עילאה שאליה עולה המלכות ונעשית עי"ז בבחי' שני המאורות דהיינו שחזור להיות במדרגת קודם החטא וקדם הקטרוג ועוד יותר עד שנעשית עטרת בעלה. וצ"ע כי לעיל בביאור איפה מבואר שהמדרגה של המלכות בתיקונה שמדבר עליה היא מדרגתה במוסף של שבת בקדושת כתר שעולה בחב"ד דאמא אבל עיין תורה ד' ששעת המנחה היא רעוא דרעווין משמע שעולה בכתר דאמא וצ"ע האם זה היינו הך וכמו שמכנה בזה בראשית הנ"ל את עלית המלכות במוסף לרישא דרשין. שלפ"ז במוסף וכתה לזה לשעתו ובמנחה זוכה ליותר. או שבאמת הן שתי מדרגות וצ"ע.

ק"ד סולת לשון דבר משובח (אבות ה' טו) כי בחטה היא פנמיות החטה אבל השם וסלת על שם שנעשית ע"י שיבור החטה

^{ק"ה} מתולו - מחוקק

^{ק"ו} פרש"י – סלית – רמסת נתתם למרמס כמו סלה כל אבירי ה' (איכה א):

ביתא עילאה רמסת ושיברת את השוגים מחוקי/ק"ו היינו הנוטים מהמלכת הש"י והכוונה שאני המלכות
מכורך שקבלתי לשוב אליך הכרתתי את כל הגויים המונעים. **שביתא עילאה** קח בחי' בינה שבה שרש
הדינים **ממתיק ומשבר הדינים כנ"ל**, בבחי' (שם קו) **מי ימלל גבורת ק"ט ה' (ק"י)** למולל פירוש
לשבר ו"מי" היא הבינה כנ"ל מי עם זאת עולה וזהו מי ימלל מכח הבינה הבינה היא נשברים ונמתקים
הדינים כי היא שרשן. **וצריך שיובל לקי"א** ויתחבר **ביתא עילאה** בינה הנקראת סולת מנחה כנ"ל **עם**
ביתא תתאה, הנקרא שמן, כי שמן בחי' מלכות בחי' **מלכות דוד כ"ש (שם מה)/ק"י** על כן
משחך אלקים אלוקי שמן ששון פסוק זה הוא חלק ממזמור שחברו בני קרח ושר דוד המלך בשבח
התלמידי חכמים ובפסוק זה משבח את הת"ח שכיון שאוהב צדק ושונא רשע על כן ימליך אותו הקב"ה
למלך על חבריו והם ישמחו בו/ק"י ומכאן למדנו ששמן רומז למלכות. **ועל ידי זה רביעית ההין**
נעשה מדלתין ההין [ק"י]/ק"י דהיינו שהמלכות שהי ישראל שהיתה דלה ועניה מדעת להמליך את
הש"י בכל רגע, נעשית גדולה ועשירה בחכמה שמאיר בה בעלה הצדיק, עד שאין בה שום תנועה שלא
לכבוד שמים :

עתה יבאר כיצד רמזו בפסוק בו פתח רבינו את התורה כל השגתו שגילה בתורה זו
והביאור בקיצור הוא **לשמש** דהיינו הצדיק **שם אהל** פי' הקב"ה שם לו אור והשגות **בהם** דהיינו כפי
המלכת העם את הש"י שמתקשט בה הצדיק לפני הקב"ה. כי כשישראל עוסקים בחכמות חיצוניות אזי
נתכסה השגת הצדיק וכישראל עוסקים במחשבות טובות חכמה קדוש אזי הצדיק הוא **כחתן יוצא מחופתו**
ואז הוא **ישיש כגיבור לרוץ אורח** הזה שהפסיד כשהיו ישראל נופים וזהו **מקצה השמים מוצאו ותקופתו**

ק"י **תהילים פרק קיט** (ק"י) סְדַנְי וְאֶשְׁעָה וְאֶשְׁעָה בְּחֻקֵי תְמִיד: (ק"ח) סְלִיתָ כָּל שׁוֹגִים מִחֻקֶּיךָ כִּי שָׁקַר תְּרַמְּיָם: (ק"ט) סְגִים הַשֶּׁבֶת כָּל
רְשָׁעֵי אֶרֶץ לְכֹן אֶהְבְּתִי עֲדֹתֶיךָ:

מצודות דוד פסוק קיט סיגים - כמו הסיגים אשר נשרפים המה בכור הצורף כן השבת מן העולם כל הרשעים ולכן בראותי מפלתם
אהבתי עדותיך:

ק"י מתרצו - עלאה

ק"י גם בדפוס גבורות ומתולו - גבורות (כלשון הפסוק)

ק"י זוהר וחי רמט.

ק"י בדפוס - יוכלל, ומוהר"ן תיקן הלשון

ק"י **תהילים** פרק מה (ח) אֶהְבֶּתְּ צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רְשָׁעֵי עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֶלְהִיךָ שְׁמֹן שְׁשׁוֹן מִחֻבְרָךְ:
רש"י (ח) משחך וגו' שמן ששון - כל לשון גדולה נופל עליה לשון משיחת שמן כדת המלכים:

מצודות דוד (ח) על כן - בעבור כשרון מעשיך משחך אלהים למלך. שמן ששון - כאשר תהיה נמשח בשמן למלוך על העם יהיה
עליך ששון מחבירך כי הכל יחפצו בך:

ק"י **צ"ע לכאורה** המילה ששון לא היה צריך לצטט אותה כיון שרק בא ללמד ששמן לשון מלכות. אבל אולי יתבאר עפ"י היסוד
שמביאים בשם הגר"א שמלוכה היא מרצון להבדיל ממשלה לכן נקט ששון וכפירוש המצודות שם שחבריו ישמחו במלכותו עליהם.

ק"י * עיין תיקון כא דף מז.

ק"י **ענין שער הכוונות** דרוש ו' מדרושי הלילה בביאור ברכת המפיל - ועתה נבאר בנין נוקבא דז"א כי הנה בהגיע עת אצילות ת"ת
ז"א כנ"ל אז תיכף נקיב נקב באחורי חוזה שלו ושם נאצלה ראש הנוק' כנו' באד"ר. והענין הוא כי ז"א כלול מ"ס בהתחברו עם המל'
אמנם עדיין עתה בעת הזו שהוא בתחילת אצילותה אין במל' הזו רק חלק עשירי שבה בלבד ואינה נק' רק בחי' נקודה קטנה כנודע.
ואח"כ התחיל המאציל לתקנה ולהגדיל ולעשותה פרצוף גמור כלול מ"ס ע"י ט' נק' שהוסיף בה כנו' וזה ענין תיקונה והגדלתה כי
בתחילה מבחי' האחוריים דנה"י דז"א נעשו בה ג' מוחין חב"ד **אבל נודע כי כל שיעור קומתה הוא שיעור אורך שמן החוזה שלו**
ולמטה והוא כי הירכין שלו נחלקים לפרקין כנודע באופן שמן הת"ת שלו דמן החוזה ולמטה נעש' הכתר שבה ומן אחורי נה"י שבו
נעשו כל ט"ס שבה מחכמה עד מלכות שבה כנודע אצלינו וכבר נתבאר כי לסיבה זו נקרא הנקבה בשם אות דלת כי שיעור קומתה
אינו רק כנגד ד' ספירות אלו בלבד. אבל אין זה רק בהיותה אחר באחור ואחר שחזרת פב"פ נק' ה"א ע"ד מ"ש בסבא דמשפטים
בסוד יהודה דאתקריאת דלת ואתקריאת ה"א דא מסכנו ודא עתירו.

והענין הוא כי בהיותה אחר באחור כנגד ד"ס אלו נקראת דלת דלה ועניה היושבת באחור ובחזרת פב"פ אז נק' ה"א בסו' העושר כי
כבר זכתה לחזור אפין באפין והבן כלל זה של דלת ושל ה"א היטב. והנה נמצא כי בהיות' באחור היא טפילה אליו וצריכה אליו
שיאיר בה והוא פותח עיניו להשיג ולחביט בה אבל אינו מביט אלא במקום החוזה שבו ומשם נוקב אור עיניו ויוצא לאחור ומאיר
בה כפי מה שהיה באצילות עצמו ובהיות הוא מביט בה גם א"א מביט ומשיג ומסתכל בז"א כנו' באד"ר ואחר שנתקנה באחור
כשבא ע"ש עלה ברצון המאציל העליון להחזירה פב"פ ויהיה זווגם שלם כי בהיותם אחר באחור או זווגם ג"כ הוא אחר באחור
ועוד כי בהיותה באחור צריכה להיות ג"כ הנקבה גרועה וקטנה ממנו לפי שהנה היא אז מקבלת הארה ע"י בעלה ולכן רצה להחזירה
בפנים שיהיו שניהם שוים ואז מה עשה הפיל ה' אלהים תרדמה על האדם שהוא ז"א ולא אשתאר ביה רק קיסטא דחיות'. וביאור
מילת קיסטא דחיותא הנו' בוורה בכמה מקומות ר"ל מדת החיים פי' שעתה חזר ז"א להיותו כבראשו' כמדתו שלא היו בעת אצילותו
רק ו"ק בלבד כנ"ל ובהיותו חזר אל מדתו הראשונה אין בו כח להאיר בנוק' ולהשפיע בה לפי שאז אין בו"א רק ו"ק בלבד ונוק' אין
בה בחי' מוחין ושום אבר מן גופא רק חלק עשירי מעשרה חלקים שיש לה בגדלות' כנ"ל:

דהיינו שהצדיק שהו אבחי' מקיף לישראל בחי' ביציית התלוי בקצה הבגד רץ מהר להחזיר את העם בתשובה שיחזרו להמליך את הקב"ה היא מכח הארת המקיפין הארת בינה אמא עילאה בחי' ביציית התלוי בכנף הבגד משם כח בחי' זמירות שמענו מכנף וקצה הארץ ונקרא תקופתו כי הצדיק כלפי העם הוא בינה ביתא עילאה בחי' מקיפין ומכח הארתו בהם נותן להם כח התכלת בחי' הגבורות לבעור להש"י ולרוץ לעשות רצונו ולשרוף כל העומד בדרכם ולעשות כלה בכל מי שמתנגד להמלכת הש"י/קט"ו. **ואין נסתר מחמתו** וכעסו על כל הרשעים האלה. וכשזוכים העם לתיקון המלכות שלימות התשובה (היינו שהמלכות עולה לחב"ד דאמא דהיינו הארת שם אהי-ה ביושר) זוכה הצדיק ל**תורת ה' תמימה** דהיינו תורה דעתיקא שהיא תמימה ושלימה שעדין לא נגעו בה. והיא **משיבת נפש** בחי' עונג שבת.

זו"פ לשמש שם אהל בהם כי הצדיק נקרא שמש שהוא אור גדול וכל אחד מקבל ממנו כפי הכלי שהכין, **כמאמר חז"ל (קידושין עב ע"ב/ק"י) עד שלא שקעה שמשו של עלי וכו' זורח השמש ובא השמש [קייח]/ק"ט**, **וזריחתו של הצדיק היינו השגתו, אינו אלא על ידי ישראל/ק"ב, כמאמר (שמות לב) לך רד כי שחת עמך** /קכא/ודרשו חז"ל שרמו לו הקב"ה בזה

^{קטו} **זוהו כשאמר** לו הש"י למשה רד כי שחת עמך מיד אחרי שביקש רחמים רץ אל העם להרוג את הרשעים ולהחזיר את הנותרים בתשובה שלימה כדי שיוכל שוב לעלות אליו ית' לקבל השגות דהיינו לוחות שניות וקרינת אור הפנים שזכה אז.

^{ק"ו} **קידושין דף עב.** כי הוה ניחא נפשיה דרבי אמר וכו'... אקרא דאגמא איכא בבבל -אדא בר אהבה יש בה [עב/ב] היום נפעי וואו יושב בחיקו של אברהם היום נולד רב יהודה בבבל דאמר מר כשמת ר' עקיבא נולד רבי כשמת רבי נולד רב יהודה כשמת רב יהודה נולד רבא כשמת רבא נולד רב אשי ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי שנאמר ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב וגו'

^{ק"ז} קהלת א' ה'

^{ק"ח} **צ"ע דלכאורה** הפסוק היא ראייה לסתור ולפי המאמר חז"ל צ"ל שהשמש שזרחת אינה השמש ששוקעת. ועיין מהרש"א על קידושין דף עב: שהדיוק הוא מהא דכתיב ב"פ שמש.

זו"ל המהרש"א - שאין צדיק נפטר כו' שנאמר וזרח השמש ובא השמש וגו'. דלפי פשוטו לא הו"ל למכתב רק חד שמש או וזרח ובא השמש או וזרח השמש ובא אל מקומו וגו' וע"כ דרשוהו דשמש דקרא רמו על שני אורות וזרחת של הצדיקים קאיירי דעד שלא כבתה שמשו של צדיק זה זרחה שמשו של צדיק אחר ומסיים ביה ואל מקומו של צדיק המת שואף וזרח צדיק השני וקאי נמי שפיר אקרא דלעיל מיניה דור הולך ודור בא וגו' דהיינו צדיק זה מת וצדיק זה נולד מיד ומיייתי מהאי קרא ונר אלהים טרם וגו'

וכן פרש"י קהלת שם - וזרח השמש וגו', דור הולך ודור בא - כאשר השמש תזרח שחרית ותשקע ערבית ותלך כל הלילה שואפת לשוב אל מקום אשר זרחה אתמול משם שתזרח גם היום:

^{ק"ט} **עיין לק"ה מנחה ז** אות ז - ועל - בן הצדיק צריך לקבל כל פחו מכןסת ישראל, שהם בחינת מלכות בחינת אין מלך בלא עם. כי דיקא עליהם נתגלה מלכותו וזו הצדיק מתגבר בהשגותיו העצומים שהם בחינת ביתא עלאה בחינת אורייתא דעתיקא סתימאה וכו'. והעקר על - ידי שישאל יוצאים מחכמות חיצוניות של העובדי בוכבים שהם ההפך מכל הנ"ל כנ"ל, וממחשבות רעות שהם ההפך חכמה שבלב. כי הכל אחד כי חכמות חיצוניות שלקחם נקראים פסילות נגד חכמות התורה, כי נמשכין מטפשות הלב ממחשבות רעות מערלת לב וכו'. ועל - בן באמת כל קיומנו על - ידי הצדיקים העוסקים בתקוננו, ואנו צריכין רק להתגבר על המחשבות רעות שהם בחינת חכמות חיצוניות וכו', ואז הצדיק ישיש בגבור לרוץ ארח הגוה שהיו ישראל יכולין לילך בזמן שהיו נזופים. וזה עקר תקון התשובה של כל אחד שאי אפשר לו לשוב כי אם על - ידי הצדיק שהוא מורה דרך לשבים:

^{קכא} **עיין פרש"י** שם שעמך הם הערב רב שקרב משה ולכן אמר לו הקב"ה רד מגדולתך וכאן רבינו מבאר שיעקר הירידה היא מצד שגרמו לישראל לרדת. ועיין תורה נט אות ו' שם מבאר שהירידה מחמת שקירב רשעים שאסור לקרבם עי"ש.

צ"ע עיין תורה נח אות י' שם משמע שמחמת עוון הדור רק שאר צדיקים יורדים ממדרגתם אבל הצדיק הדור נשאר במדרגתו כי הוא למעלה מהם לגמרי עי"ש. וצ"ל שיש חילוק בין ירידה ממילא מחמת שעוון הדור גורם לירידה שהקב"ה מוריד אותו מגדולתו שנתן המיוחדת שנתן לו.

כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל (ברכות לב ע"א) א היינו הנ"ל כי לא אבוא בעיר עד דבקרבה קדוש דהיינו שלא יבוא בביתא עילאה עד שלא יתקנו ישראל ביתא תתאה כי הצדיק כלפי ישראל הוא ביתא עילאה/י (לק"ה/י) **וזוהו אהל בהם, אהל לשון זריחתו, כמו (איוב כט) בהלו נרו. וזהו בהם, ע"י ישראל** כי השגת הצדיק היא כדי שיחזיר את ישראל בתשובה והוא ערב עליהם וכשהם חוטאים/י, וכמבואר לעיל באות א' שעיקר החטאים הם במחשבות רעות שמצייר בלבו, אזי מורידים את הצדיק מגדולתו והשגתו, **וכשישראל ח"ו נכנסין בחכמות חיצוניות של האומות** כנ"ל שהבחירה היא בלב בין ציור חכמה דקדושה למחשבות טובות כיצד להמליך את הקב"ה לבין ציור חכמות חיצוניות למחשבות רעות כיצד להשיג תאוות לבו דהיינו המלכת היצה"ר, **אזי נופל הצדיק מהשגתו/י** והשגתו היא תורה דעתיקא (עיי'ן תורה כב אות י' שהיא תורת ה' שנעשית תורתו) וכמבואר לעיל שמי שזכה לתשובה שלימה זוכה לתורה דעתיקא, **ונתחפה ונתכסה השגתו. וכשיוציאין ישראל מחכמתן של האומות** מחכמות חיצוניות כמבואר בתורה לה אות א ע"ש/י ומתגברים בכל רגע לחשוב מחשבות טובות כיצד להמליך את הקב"ה, **אזי [י] והוא כחתן יוצא מחופתו, הצדיק יוצא מהחופה והמכסה שהיה לו עד עכשיו** דהיינו שחוזר להשגתו, בתורה דעתיקא שזוכה מי שהשלים את התשובה וזוכה להארת הבינה בחי' עוה"ב בקביעות, **ואז ישיש כגבור לרוץ אורח, כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו [י] שהשגותיהם דהיינו תורה שאומרים היא ע"י שעושים**

^א **ברכות דף לב.** – וידבר ה' אל משה לך רד מאי לך רד אמר רבי אלעזר אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל ועכשיו ישראל חטאו אתה למה לי מיד תשש כחו של משה ולא היה לו כח לדבר וכיון שאמר הרף ממני ואשמידם אמר משה דבר זה תלוי בי מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים משל למלך שכעס על בנו והיה מכה גדולה והיה אוהבו יושב לפניו ומתירא לומר לו דבר אמר המלך אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך אמר דבר זה תלוי בי מיד עמד והצילו:

להבין מהיכן דרשו זאת חז"ל עיי'ן מהרש"א דכפל הלשון לך רד אין לו פשט. וז"ל – רד מגדולתך כו'. אין לפרש דיצא להם זה הדרש משום דלך רד הוא לשון כפל הדיבור סגי למכתב חד מנהון או לך או רד דהא מצינו האי לישנא גופיה דכתיב לך רד ועלית וגו' ומאי תדרוש ביה ונראה דלך רד כאן אין לו מקום לפי פשטיה דמה א"ל הקב"ה לך רד כיון דלא הוזכר בקרא כאן מה יעשה משה בירידתו משא"כ בלך רד ועלית וגו' שא"ל הקב"ה למשה שירד ויביא עמו אהרן וכהנים בעלייתו כמפורש בקרא וע"כ דריש הכא דמאמר לך רד היא גופא דמלתא לך רד מגדולתך כו' וק"ל:

עיי'ן בניהו בן יהוידע על ברכות לב. – שם כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל. נראה לי בס"ד על פי מה שכתב רבינו האר"י ז"ל בשער הפסוקים כי תשא. (אולי כוונתו לספר הלוקוטים כי תשא סוף פרק לד ד"ה דע כי אחר שחטאו) כי משה רבינו עליו השלום קודם שחטאו ישראל בעגל היו לו אורות מן הבריאה, אך אחר שחטאו לא היה לו אלא מן היצירה ועשיה, עיי'ן שם, וידוע כי הבריאה היא סוד ה"א ראשונה שבשם הוי"ה ב"ה, וזה שאמר כלום נתתי לך גדולה, אות גימ'ל בחירק וד"ו בדגש, הרי קרינן בה גידול ה"א, או יובן על פי מה שכתב רבינו האר"י ז"ל בחמשה מעלות שזכה להם משה רבינו עליו השלום, וזהו גידול ה"א:

^ב **וזוה לשון "עם"** לשון גחלים עוממות כי הצדיק בחי' מלך המולך על העם להביאו לתיקונו להיות ממליך את הקב"ה בהכרח שיהיה מעל מדרגת העם בבחי' כתר של העם דהיינו עולם עליון יותר

^ג הנ"ל בסוף העמוד הקודם

^ד **וזוה בחי' מה שעשה משה רבינו כשאמר לו הש"י רד כי שחת עמך,** שירד להחזירם בתשובה וציוה על שבת לוי לעשות כלה ולהרוג אפילו אב את בנו ואיש את אחיו כל עובדי העגל ואחרי שעשה כלה בכל הרע הגמור החזיר את השאר בתשובה ואז מיד חזר ועלה להר למ' יום לקבל לוחות שניות דהיינו השגת התורה שבלוחות ראשונות פרחו ממנו

^ה **עיי'ן קהלת יעקב** ערך רד מבאר שם שדווקא משה רבינו ירד כיון שהם היו משרשו אבל יהושע לא ירד. עיי'ש וז"ל – רד ראשי תיבות רוח דיבור שהם סוד זעיר ונוקבא, ר"ד גימטריא צדיק, שכולל זעיר ונוקבא, בסוד כי כל בשמים ובארץ, וזה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה במעשה העגל (שמות ל"ב ז') לך רד, כי מתחילה זכה למשה גם לבינה שהוא סוד שמיעה, עכשיו שחטאו בעגל ופגמו בבינה כמו שאמר בוזהר (כי תשא קצ"א). ובליקוטים (ליקוטי תורה כי תשא ד"ה סוד העגל), כי פגמו באימא עלאה, על כן נסתלק בחינת שמיעה שהוא סוד בינה, לפי שמשה היה כללות ישראל, בחטאם מגיע לו פגם, מה שאין כן יהושע שלא היה כללות הדור ההוא לא נפגם בחינת שמיעה דידיה, על כתיב וישמע יהושע, ולא כתיב וישמע משה, וזה שאמר לו לך רד רצה לומר לך נשאר רק בחינת רוח דיבור, ולמעוטי יהושע שנשאר לו גם שמיעה, ואמר הטעם שנגרעת ממשה כי שחת עמך דייקא שהן שורשך, ולא עם של יהושע, אשר העלית מה שהעליתם לבחינת בינה דאקרי אשר (תיקונים תיקון ל' ע"ד), ועכשיו סרו מהר מן הדרך זה בינה דאקרי דרך גימטריא ס"ג קס"א (שער רוח הקודש יחוד לאלול), אשר צייתים שחברתם מתחילה אל בינה דאקרי דרך, ועכשיו סרו משם, ואמר סרו מ"ה"ר ראשי תיבות מן ה' ראשונה שהוא סוד בינה (זוהר אדרא זוטא ר"צ ע"ב), ה' ראשונה דהוי"ה:

^ו **עיי'ן תורה לה אות י' – וְכַל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, יֵשׁ לוֹ חֶלֶק אֵלֹהִים מִמֶּעַל, שְׁהוּא בְּחִינַת חֻכְמָה, כְּמוֹ שְׁכָנוּב (תהלים ק"ד): "כְּלֶם בְּחֻכְמָה עֲשִׂית". וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים רִאשִׁית, כְּמוֹ שְׁכָנוּב (יְרֵמְיָה ב'): "קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רִאשִׁית" וְכוּ'. אֲבָל בְּשַׁעַת הוֹלְדָה, הַשְּׁכָל מִצְמָצֵם אֲצִל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְכִשְׁמַתְחִילִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּהַתְּבַנְנוּת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ, אֲזִי שְׁכָלוֹ הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, כְּמוֹ שְׁכָנוּב (מְלָכִים – א ה'): "וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֹמֹה". וְכִשְׁאָדָם מִכְּנִיס בְּתוֹךְ שְׁכָלוֹ הַקִּדְשׁ מִחֻשְׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, הֵם חֻכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, אֲזִי נִתְמַעַט קִדְשֵׁת שְׁכָלוֹ, כְּפִי תְּפִיסַת הַמְּקוֹם שֶׁל חֻכְמָה חִיצוֹנִיּוֹת, שְׁכָל חִיצוֹנִי, בְּתוֹךְ שְׁכָל הַקִּדְשׁ. וְהַחֻכְמָה חִיצוֹנִיּוֹת הִיא נְעוּץ בְּתוֹךְ הַשְּׁכָל הַקִּדְשׁ כְּקִנְיָה, וּמִחֻסָּר מְקוֹם הַקִּדְשׁ. וְעַל זֶה הַקִּנְיָה, הֵינּוּ זֶה הַשְּׁכָל, מִתְּלַקְטִים וּמִתְחַבְּרִים כָּל הַמְּדוֹת רְעוֹת וּמִגְנוּת:**

^ז המשך פסוק הנ"ל לשמש שם אהל

^ח * תהלים קג ועיי'ן זוהר לך דף צ.

דיבור מקולו ית' ששומעים וזו גבורתם/ט, **כי צריך התגברות כדי לרוץ אורח הזה/ו' שהיו יכולים לילך בזמן הזה שהיו ישראל נזופים, ועכשיו רצים במהירות גדול זה הדרך כי אע"פ שכבר החזיר את ישראל בתשובה והם באים אליו לשמוע תורה אבל היכן השגות ותורה דעתיקא שהיו יכולים להוריד לעוה"ז שע"ז עושים עוד בעלי תשובה שזה עיקר עבודת הצדיק דהיינו כבוד שמים שהוא להאיר לרחוקים דייקא בבחי' והארץ האירה מכבודו/א, **והתגברות הזאת להוריד תורה דעתיקא היא בחי' ציצית, בחי' תכלת כנ"ל/ב, בחינות מקיפים** שהצדיק מאיר עוד לישראל בחי' מקיפין/ג ומכחם נעשה להם רצון וכח יותר להתגבר על כל המניעות ולשוב להמליך את הש"י, ועוד גם מכניע הרע שבהם (בבחי' תכלת שכאן היא בחי' כח זכויותיו כמבואר בתורה כ') כדי שיוכל להעלותם בעיבור להוריד על ידם תורה דעתיקא כמבואר בתורה יג. **וזה מקצה השמים** הצדיק מאיר לישראל בבחי' מקצה השמים דהיינו בחי' ציצית התלוי בקצה הבגד בחי' מקיפין דהיינו בינה עילאה ביתא עילאה **מוצאו** דהיינו שם מוצאם של הגבורות, כי הוא כלפי ישראל בבחי' ביתא עילאה בחי' בינה דדינין מתערין מינה. וזהו **ותקופתו, בחינות מקיפים** כמו שפירש שם המצודות דוד. **ועם בחי' תכלת הזאת, מכלים וְשָׁצִים העכו"ם** היינו הרע שבנפשות ישראל הבאים לשמוע תורתו, והרע הן מדות רעות שהן בחי' מדות הגויים כמבואר בתורה לו, **בבחי' כי אעשה כלה בכל הגוים** [י] דהיינו בכל המדות הרעות כנ"ל. **וזה [ט] ואין נסתר מחמתו** תרתי משמע חמה וחימה, ע"ש פרש"י דהיינו חמה ולדרכינו היינו הצדיק שנקרא שמש כנ"ל שאין נסתר **מחמתו** ע"ש תרגום יונתן – רתיחתו/ט, **זה בחי' כלה, כמ"ש (תהלים נט) כלה בחימה פֶּלֶה ואינימו ועי"ז** דהיינו שע"י זכויותיו מכניע הרע שבנפשות ישראל הבאים לשמוע ממנו תורה, באופן שמזריח עליהם כמו שמש ועי"ז כלה הרע. אזי **זוכים להשגת אורייתא דעתיקא** דהיינו שהצדיק ע"י נפשות ישראל שמעלה ותקשט בהם למעלה, יורד מוריד ומגלה תורה דעתיקא, שהיא בחי' אור הגנוז שמגלה להדיא בכל מקום את הש"י דהיינו תורה של התחברות עימו בלא חוצץ **בבחי' עונג שבת כנ"ל** שזה העונג הגדול ביותר. **וזה [י] תורת ה' תמימה** שהיא תורת ה' בחי' נסתר שהצדיק עושה ממנה תורתו כמבואר בתורה כב אות י"ח, **שהיא תורה דעתיקא, שהיא תמימה עדיין** דהיינו שבמהות שלה היא תמימה כי א"א להשיג בה אלא בבחי' תכלית הידיעה שלא נדע, כי היא חכמה עילאה המתגלית בבינה עילאה שהיא בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כמבואר בתורה פג תנינא שזו בעצמה השגת החכמה, שכל פעם משיג עוד יותר עד כמה אינו משיג/ט, **שעדיין לא השיגו ממנה****

^ט עיין תורה קעח וביארנו יותר בהקדמה לתורה ג' ע"ש. דהיינו שהצדיק יש לו חלק בעשית הדיבור ששומע

^ז עיין בסוף התורה בהשמטה השייכת לכאן שהכוונה גם לכל בעל תשובה שצריך לרוץ להשלים העבודה שהיה יכול לעשות בזמן שהיה רחוק. ושם ביארנו ע"פ תורה קעט שיום שלא עשה בו מצוות הוא יום מת וצריך לחזור ולהחיותו ע"ש. וצ"ל כעין זה אצל הצדיק שאחרי שהחזיר את ישראל בתשובה צריך להתגבר להשיג ההשגות ותורה שהפסיד ולא הוריד מלמעלה בזמן שישראל היו נזופים, וצריך לזה גבורה גדולה כיון שלא תלוי רק בו אלא בעיקר בישראל, שאע"פ שחזרו בתשובה ובאים אליו עדיין כדי להמשיך תורה צריך לזככם כדי שיוכל להעלות נפשות השומעים בעיבור בבחי' מין נוקבין כדי להוריד תורה כמבואר כל זה בתורה יג ובתורה כ' שם מבואר כיצד משתמש לצורך זה במטה עוזו שהם זכות מעשיו הטובים שבכח זכות זו מכניע הרע שבעדה השומעת תורה ממנו. ע"ש.

^א מבואר בתורה יא

^ב לכאורה יש להקשות למה הם צריכים תכלת הנ"ל שהיא לאבד ולכלות, אם כבר החזירו את ישראל בתשובה ועוד כיון שישראל כבר חזרו ממילא הקב"ה כבר מאיר להם כנ"ל שכיון שבקרבך קדוש אין שום מניעה שאבוא בעיר. לכן ההכרח לפרש שמדובר בזיכרון יותר מהחזרתם בתשובה הנ"ל כי כאן צריך להעלות נפשותם בעיבור כמבואר בתורה יג ותורה כ' וזה תלוי עד כמה שזוכר אותם ויכניע הרע שלהם. וזה כבר בחי' תכלת דאכלי ושצי באיכות האחרת עיין תורה כ' שזה עושה הצדיק בכח זכויותיו.

^ג בחי' אמה אופנת מנהא לברתא כנ"ל

^ד ירמיהו ל יא, מו כח.

^ה המשך פסוק הנ"ל לשמש שם וכו' והוא כחתן וכו'

^ו מחמתו – פרש"י חמה ויונתן תרגם רתיחה ולפי רבינו היינו הרך כי הם הגבורות שמקבלת הלבנה מהחמה

^ז המשך פסוק הנ"ל ואין נסתר מחמתו

^ח והיא תורה שאומר הקב"ה למעלה לצדיקים בבחי' לעתיד לבוא ושם אומר אותה בשלימות עם הריקוד והניגון שלה כמבואר במ"א שזו שלימות אמירת תורה וזה פ"י מאמר חז"ל תענית לא הובא בסוף תורה סה לעתיד הקב"ה עושה מחול לצדיקים, שהם במחול סביבו והא אומר תורה בניגון ומחול. ומחול היינו מקיפים דהיינו תכלית הידיעה שלא נדע שא"א להכניס בפנים ודייקא ע"ז התענוג בבחי' נכוה מחופתו שמבעיר את הלב (עיין תורה כא) אבל שכנסנו לפנים כבר לא נכוה כבר לא מבעיר את הלב.

^ט כמבואר בחיי מוהר"ן סימן רפב – אחר פסח תקס"ה ספר עמנו, ואמר שנודע לו עכשו שני דברים, אף איני יכול לאמרם פי נראים כפשוטם. פי גם פשוטו של דבר היא פה לכאורה, אף על-פי-כן נודע לו עכשו אלו הדברים:

כלום כנ"ל ועוד כמבואר בספר ליקוטים יקרים סימן כ"ב) שכל עסק התורה שלנו הוא רק בחיצוניות אבל בפנימיות עדין לא עסקו כלל כי החיצוניות הוא בחי' פירוד שאפשר ללמוד בלא חיבור ודביקות בנותן התורה אבל פנימיות התורה היא ההתחברות בעצמה עימו ית'. ותורה זו היא **משיבת נפש זה בחי' שבת** מיצר הרע, בחי' **כי בו שבת וינפש** [כ"א] רבינו הרכיב כאן שני פסוקים בראשית ב' ג' ...כי בו שבת מכל מלאכתו... שמות לא יז'...וביום השביעי שבת וינפש/כ"ב. ונראה כי תורה שלנו נקראת נובלות חכמה (ב"ר מד יז) והיא בחי' עבודה קשה בלבנים קש בחי' ליבון סוגיא וקושיות ובגלל הקושיות תמיד נשאר בה קצת ספיקות שגורמות לספק באמונה כמבואר בתורה סב שעיקר מה שאמרו דע מה תשיב זה לאפיקרסות שבלבך. אבל אורייתא דעתיקא שתגלה לעתיד כשהמלכות תתוקן בשלימות היא פנימיות התורה ממש והיא בחי' שבתה מקושיות ועי"ז היא משיבת נפש מחיה את הנפש, כי היא התחברות אליו ית' שהוא מקור החיים ::

וזה טעם למה שולחת הכלה להחתן טלית דהיינו ציצית בחי' תכלת לעשות כלה ברע, **כי הצדיק** בחי' החתן **מקבל גבורתו על ידי ישראל** בחי' הכלה, **כמ"ש לשמש שם אהל בהם** דהיינו שהאהל דהיינו אור השגותיו הן בהם דהיינו כפי מה שמעלה נפשות ישראל השומעים תורתו בעיבור ועל ידם מוריד תורה. וזה רומזת לו הכלה בטלית ששולחת לו כי הטלית רומזת למקיפים דהיינו ההשגות והתכלת שבה רומז לכוחו לבטל הרע של ישראל הבאים לשמוע תורה ממנו, דהיינו שאומרת לו שעכשיו התקדשה לו זה בחי' שחזרה בתשובה ובאה לשמוע תורתו וצריך לתקנה ולזככה ולהעלות נפשה בעיבור ולהוריד תורה שעי"ז תזכה לתשובה שלימה ולשמוע ממנו אורייתא דעתיקא ::

וזה שאומרין עליה על החתונה [כ"ד], **על שם הוא"ה העולה כנ"ל**, **כי השמחה היא בלב**, **כמ"ש (תהלים ד) נתת שמחה בלבי והלב בחי' ביתא עילאה**. וזה בחי' **מי זאת עולה** [כ"ה], **מי** דהיינו בינה ליבא ששם השמחה שמחת הלב **עם זאת** דהיינו עם הכלה שנשאת **עולה** דהיינו שחתן דהיינו הצדיק עולה עם הכלה להוריד תורה דעתיקא שהיא שרש העונג והשמחה ::

וזמירות שמזמירין על החתונה, זה ה', כי חתונה היא שמקדש אשה וקדש היינו חכמה כמבואר בתורה פ' הרי שע"י הקדושין מאיר בה חכמה שע"ז נעשית מד' ה' **דל"ת עם יו"ד**, והיוד הם עשרה מיני נגינה בחי' **שיר פשוט וכו' כנ"ל** בחי' שיר חדש הנ"ל שמזמרת המלכות לבעלה גם כשהם בבחי' שני המאורות : וזה **שצועקין שבת**, שע"ז **זוכין לעונג שבת**, **לאורייתא דעתיקא כנ"ל** ::

ומה שנותנין מעות כשקוראין שבת, כי באורייתא של עכשיו יש ימין ושמאל, ובשמאל **עושר** [כ"ו], אבל בעתיקא לית שמאל ולית עושר תמן {זוהר נשא קכט}, ובשביל זה כששומעין ישראל בשורת התורה דעתיקא, נותנין את המעות, כי אין צריך למעות, כי בעולם הבא לית אכילה ושתייה {ברכות יז}.

וז"פ (תהלים סח) מלכי צבאות ידודון (כ"ח/כט), היינו הצדיקים שהם מלאכיו גבורי כח, **שהם מודדין** [כ"ז] **במרוצה ובמהירות** הכוונה באיכות כי לשון מודדין היא לשון הליכה לאט דייקא כי צריך

היינו...וכו'... והשני נודע לו מה שאיתא תכלית הידיעה אשר לא נדע, אשר לא נדע ממש. (ולא באר גם-כן כלום רק דחק גם-כן התבות אשר לא נדע לא נדע ממש) ואף על פי שפשוטו של דבר כך. אף-על-פי-כן רק עכשו נודע לי זה הדבר שתכלית הידיעה היא אשר לא נדע לא נדע ממש. ואמר שעכשו יודע שתכלית הידיעה היא אשר לא נדע לא נדע ממש, אם-כן הוא יודע מאחר שזכה לתכלית הידיעה, אף אף-על-פי-כן אינו יודע כלום, כי הלא כבר נדמה לי שאני אצל זה התכלית הידיעה אשר לא נדע, ועכשו אני רואה אין הייתי רחוק מזה התכלית (ואמר אז בלשון גנאי על עצמו, כי החזיק עכשו לכסילות זה התכלית של זמן הקודם שנדמה לו אז שזכה לתכלית הידיעה אשר לא נדע). כי עכשו נודע לי שתכלית הידיעה אשר לא נדע ממש. ודבר זה גם-כן אינו יכול לאמרו ולבארו כי נראה כפשוטו, אף באמת רק עכשו נודע לו זאת, וכן הדבר הראשון:

² **הובא בבעש"ט** עה"ת בראשית לד במקור מים חיים שם

^{כ"א} בראשית ב' ג' ...כי בו שבת מכל מלאכתו... שמות לא יז'...וביום השביעי שבת וינפש [הצירוף הזה נמצא גם לקמן דף סט:]

^{כ"ב} **צ"ע מדוע** לא מספיק הפסוק השני ואולי כי רצה לומר שעיקר הוינפש הוא מכח השביתה

^{כ"ג} כן ניקד מוהר"ן בתקפא ע"ה

^{כ"ד} עיין שחת ה"ן סימן פו

^{כ"ה} גם בדפוס הוא ומתורגמו - היא (בתורה כתיב הוא וקרי היא)

^{כ"ו} שיר השירים ג' ו'

^{כ"ז} * משלי ג' טז

^{כ"ח} **עיין שבת פח:**

^{כ"ט} **שבת דף פח:** - ואמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר מלאכי צבאות ידודון ידודון אל תיקרי ידודון נעלמן אלא ידודון ע"י אחיס.

זהירות שלא לדחוק את השעה, כדי לרוץ אורח להשיג ההשגות דעתיקא שהפסיד. וזה רקודין שהם בחי' המתקת דינים כמבואר בתורה י' והיינו דינים הנמתקים בשרשם כמבואר לעיל כי הצדיקים הם בחי' ביתא עילאה בינה שרש הדינים. ולכן אז וינות בית תחלק שלל [לא], וישראל הם מחלקים המעות,

להורות שאין צריך למעות כשזוכים תורה דעתיקא, ואין שם בבחי' עתיקא שמאל: בית

תחלק שלל, ר"ת שבת בחי' תורה דעתיקא תמימה משיבת נפש שהיא בחי' עוגג שבת, לכן צועקים שבת כנ"ל. דהיינו שברקודים אנו מזדהים אם הצדיק הרץ להשלים אורח שהפסיק ובחלוקת המעות אנו מזדהים עם הכלה שזוכה לאורייתא דעתיקא ששם אין ערך לממון ::

ענין אחר, להורות וותרנות גדול בזה שמחלקין מעות, להורות שהכלה היא בחי' ה', שמדל"ת נעשית ה', שע"ז בא עשירות גדול, בבחינות והריקותי לכם ברכה עד בלי די [לב] עד שיבלו שפתותיכם וכו' (שבת לב ע"ב), שמחלקין המעות, מורה שהגיעו לזאת

הברכה, עד שהמעות אין חשוב אצלם כמבואר נפלא בספורי מעשיות סוף מעשה מבעל תפלה. וזה פירוש ועשירית האיפה, עשירית שהוא בבחי' אי פה כמו שנתבאר לעיל שעשירית רומז המלכות בתיקונה שלימה בעשר ספירות אזי היא עולה למקום גבוה כל כך עד שהמלאכים שואלים איה היא המלכות פה, אבל כאן מבאר עוד פירוש באי פה דהיינו שאין פה כיון שהוא בלה ונגמר מרוב די שאמר, היינו שבלו פיהם מלומר די, שיש להם כל כך עשירות כי אין עשיר אלא השמח בחלקו, וזה מחמת שנעשה מרביעית ההין מדלת ה' כנ"ל ע"י שתיקנו את המלכות בשלימות זכו לאורייתא דעתיקא ששם אין צורך בממון נעשו שמחים בחלקם בשלימות :

לין מסימון ל"ב עד כאן, כל זה הוא לשון רבינו ז"ל, לבד באיזהו מקומות שהוספתי שם קצת דברים כפי מה ששמעתי והבנתי מפיו הק' או מפי כתבו. כנרשם כ"א במקומו/לד':

[עוד שמעתי דברים השייכים לתורה הזאת, וזהו] : (יומא ע"א) הרוצה שינסך יין על

גבי המזבח/לה' ימלא גרונו/לו' של תלמידי חכמים יין. הכוונה כיון שת"ח שלבו חלל בקרבו ע"י שמצייר מחשבת לבו רק לטוב בבחי' בריאת העולם על כן נעשה לבו מרכבה לידי אמנותו של הקב"ה שמחדש בהם בכל יום מעשה בראשית ולכן בכל יום שמתחדש מעשה בראשית זה נעשה מכח ליבו של הצדיק, וממילא גם מתחדש כפי רצון ליבו. וממילא בכוחו לעשות ניסים. וכשמשקים אותו יין והוא ע"י היין נעשה ראש ולא רש/לו' לכן יועיל לו היין להרחבת הדעת שע"ז עוד יותר יוכל להתגבר בעשית ליבו חלל בקרבו. וכיון שלבו

פרש"י – מדדין אותן – מסייעין אותן להתקרב מעט מעט, שהיו חלשים, כאשר המדרה את בנה בתחלת הילוכו: יודון – משמע הם עצמם יודון: ידון – מדדין אחרים:

ל צ"ע שרבינו מפרש מדדין היינו רצין ועיין פרש"י לעיל בשבת פח ועיין תוי"ט על מסכת שבת פרק יח משנה ב – מדדין – היא מלה עברית כמו (תהלים מ"ב) אדם עד בית אלהים. רמב"ם:

ועיין מצודות ציון על תהילים מב ה' אדם – ענין ההלוך לאט ובנחת וברז"ל האשה מדדה את בנה.

לכן נראה בהכרח לומר שרצין כאן הכוונה באיכות ולא בזריות כי זריות כאן מפסיד כי היא דחיקת השעה אבל אדרבה צריך במתינות לעסוק את ישראל להסיר הרע מהם ולהעלותם בעיבור ומבואר בתורה כ' שמשוה רבינו טעה בזה במי מריבה ודחק את השעה.

^א סוף פסוק הנ"ל מלכי צבאות

^ב מלאכי ג' י' ובגמ' דרשו עד שיבלו שפתותיכם מלומר די.

^ג הסוגרים של מוהר"ן בתקפא

לד צ"ע מדוע כתב זאת כאן ולא אחרי תורה נ' שגם היא לשון רבינו. ואולי יש לחלק בין הוספה שהוסיף בתורה מזו שהיא אותם הדברים שקבל בכתב למה שנוסף כאן בהמשך שהם דברים נוספים ממש.

לה מדלא נקט כאילו משמע שמילוי גרונו של ת"ח בין הוא ממש ניסוך ולא כאילו מנסך. וצ"ע.

לו לשון ימלא צ"ע ואולי רוצה לומר שלא מספיק שיביא להם אלא צריך דווקא שישתו בפועל ואז נחשב לו שהביא נסכים וניסכם ע"ג המזבח

לו עיין יומא דף עו – רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה לשתות לפי המלה נעשה ראש שמפיק לבו נחמה לא זכה נעשה רש (והיינו דרבא דרבא) (רבא) רמי כתיב ישמח לטון שממה וקרינן ישמח לטון שממה זכה משמחו לא זכה משממו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין. פלג"י עשאוני פיקח.

צ"ע כיון שיש ספק יזכה ספק לא יזכה למה לא יקח ריחני דהיינו בשמים שאין בו ספק דוודאי פקחין. אלא צ"ל שאע"פ שנקט שניהם בחדא מחתא אבל יין פקחין יותר למי שזוכה.

חלל בקרבו לכן גרונו ולבו הם בחי' השיתין המנוקבין עד התהום. לכן המשקהו יין כמו מנסך יין על גבי המזבח/לח.¹

להבין המאמר מקדים רבינו להזכיר מה שנתבאר בתחילת התורה באות א' **כי עיקר האלקות הוא בלב, כמ"ש [לט] צור לבבי, כמ"ש (שמואל א ב) ואין צור כאלקינו אין צייר כאלקינו (ברכות יוד ע"א), כי הלב הוא הצייר של המדות, היינו החכמה שבלב וכו' כנ"ל. כי קודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף וכו' כנ"ל ע"ש היטב. נמצא כשהלב בבחי' ולבי חלל בקרבי, בבחינות צור לבבי כנ"ל, הוא בחינות בריאת העולם. ולהיפך כשהלב אטום בבחי' ערלת לב, הוא מקלקל את הבריאה כמבואר למעלה עיין שם.**

וע"כ הצדיק שלבו פתוח בחכמה, בבחי' ולבי חלל בקרבי, בחינות צור לבבי שמצייר חכמת לבו למחשבות טובות תמיד עד שלבו חלל בקרבו בתכלית. ע"כ עי"ז יוכל לחדש מעשה בראשית, ולעשות נסים ונפלאות בעולם, כמ"ש [מ] כמו שאנו אומרים בכל יום בתפילת יוצר של שחרית ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית דהיינו את כל הבריאה בורא בכל יום מחדש/מ"א, ובטובו זה הצדיק שנקרא טוב, כמ"ש (ישעיה ג') אמרו צדיק כי טוב [מב] דהיינו שע"י הצדיק הקב"ה מחדש בכל יום את מעשה בראשית, כי לב הצדיק הנ"ל הוא בחי' בריאת העולם כנ"ל שכיון שבלבו יש רק מחשבות טובות שע"י נעשה חלל בקרבו ממש כמו שהקב"ה עשה חלל בא"ס אלוקותו כדי לברא את העולם וכן הוא עושה בכל יום לחדש מעשה בראשית לכן לב הצדיק נעשה מרכבה למעשיו של הקב"ה ונעשה החדש מעשה בראשית מכח ליבו/מ"ג : **וז"פ משארז"ל (סוכה מט) חמוקי יריכין** כמו חללים מעשה ידי אמון [מ"ד] דהיינו חז"ל דרשו שמה שאמר שלמה המלך שרגלי המלכות הן כמו חללים אלו השיתין דהיינו שרמו לשני נקבים שיש במזבח שבהם מנסכים יין/מ"ו בכל יום ומים בחג הסוכות שמנוקבין ומחוללים עד התהום שהם חלולים ומה שנשפך בהם יורד עד לתהום שנמצא תחתם, היינו בחינות ולבי חלל בקרבי ורבינו דורש שזה רמז ללב הצדיק שהוא חלל בקרבו, כי תהום דא לבא כמובא בזוהר [מ"ז]. וזה חללים מעשי ידי אמון דהיינו מעשה מ"ח ידי אומנתו של הקב"ה מ"ט (כך דרשו שם בסוכה [מ] /א"ג) דהיינו שדרשו שאת התהום שתחת הספלים שבהם נסכו את היין והמים עשה

עוד צ"ע שפרש"י זכה היינו לשתות במדה הנכונה לפ"ז משמע שבאמת שלכל אדם יש מדה שבה היין מפקח אלא שרק ת"ח שיוודע לשתות לפי מדה ואינו נגרר לשתות יותר מדאי.

לח לכאורה צ"ע כי הת"ח עושה ניסים גם קודם שמשקים אותו יין ואולי עכ"פ ע"י היין מתרחב לבו ויש בכוחו לעשות יותר ניסים.

עוד לא מבואר הקשר בין הניסים שעושה הת"ח לניסוך המזבח וקצת משמע שגם הניסוך ע"ג המזבח עי"ז הקב"ה מחדש מעשה בראשית וצ"ע.

¹ תהלים עג כו

² בתפילת שחרית ברכת יוצר אור ועיין חגיגה יב: מדרש תהלים מזמור צו א'

^{מא} עיין חגיגה יב: שם מבואר שהחידוש נעשה ע"י רקיע הנקרא וילון שאינו משמש כלום אלא יוצא מנרתיקו ומעלים את האור ונכנס לנרתיקו ומתגלה האור וזהו החידוש עי"ש פרש"י וצ"ע לפ"ז לכאורה אינו חידוש כלל.

²² * יומא לה:

^{מג} כי זה כלל שכל בחי' שלמעלה מחפשת כדמותה ממש למטה כדי להתלבש בה שתיהיה מרכבה לה והכא לב הצדיק נעשה מרכבה למעשיו של הקב"ה בחידוש מעשה בראשית ולכן נעשה החידוש מכח ליבו וממילא גם נעשה כפי רצון לבו.

^{מז} גם בדפוס יריכין ובתשכ"ט - ירכין

^{מח} שיר השירים ז' ב'

^{מט} במזבח בקרן מערבית דרומית היו שני נקבים ובהם ספלים אחד נוטה למערב והוא למים ושני נוטה למזרח והוא ליין (סוכה מח:ז) כשבא לנסך עולה בכבש ופונה לימין וספל הקרוב אליו הוא של יין, ובו מנסך את היין אע"פ שכתב הרמב"ם (מעשה הקרבנות פ"ב) שמנסך על היסוד עי"ש לחם משנה שתיירן דבריו דלא הכסף משנה ופי' שהרמב"ם סמך על דבריו בהלכות תמידין ומוספין

^{נא} *זוהר רע"מ פנחס רכו:

^{נב} בדפוס מעשה ידי אמון מעשה, ובתקופת תיקון את לשון הפסוק בלבד, ומתורו תוקן מעשי ידי אמון מעשי:

^{נב} ביאור מוהר"ן בתקופה

^{נב} טט. אבל בדרך נג. מבואר שדוד כרה אותם ועיין תוס' ד"ה אל תקרי בדרך מט.

^{נא} סוכה דף מט. - אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן שיתין מששת ימי בראשית נבראו שנאמר חמוקי ירכין כמו חללים מעשה ידי אמון חמוקי ירכין אלו השיתין כמו חללים שמחוללין ויורדין עד התהום מעשה ידי אמון זו מעשה ידי אומנותו של הקדוש ברוך הוא תנא דבי רבי ישמעאל בראשית אל תיקרי בראשית אלא בראשית תניא רבי יוסי אומר שיתין מחוללין ויורדין עד תהום שנאמר אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמן ויעזקהו ויסקלהו ויטעהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויטעהו שורק זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מזבח וגם יקב חצב בו אלו השיתין.

פרש"י - חמוקי - סתרי, לשון חמק עבר (שיר ה) נסתר ונכסה ממני, וכן עד מתי תחמקין (ירמיהו לא) תסתרי ממני, שאת בושח ליקרב אלי על שמעלת בי, חמוקי ירכין לשון ירך המזבח (ויקרא א):

הקב"ה בששת ימי בראשית. ורבינו דורש היינו שבחינות חלאים, היינו שמחוללין עד התהום, זה בחינות ולבי חלל בקרבי כנ"ל, זה בחי' בריאת העולם כנ"ל דהיינו שרמזו בדבריהם שלב של צדיק שהוא חלל בקרבו הוא בחי' מעשה בראשית. וזה נבמעשי ידי אמן אומנותו של הקב"ה, כי בחינות ולבי חלל וכו', בחי' חלאים שמחוללין וכו' כנ"ל, הוא ממש מעשה ידי אומנותו של הקב"ה, כי זה הוא בחינות בריאת העולם כנ"ל דהיינו שלב של הצדיק שלבו חלל בקרבו הוא ממש מרכבה למעשה ידיו של הקב"ה שברא בהם את העולם בששת ימי בראשית. ועי"ז יוכל לעשות ניסים בעולם כנ"ל ולכן חדוש מעשה בראשית בכל יום נעשה מכח לבו של הצדיק שחלל בקרבו ולכן מתחדש בכל יום כפי רצון ליבו, דהיינו לא במהלך הטבעי, אלא מעל הטבע, כמו שהצדיק התגבר על טבע לבו, ועשאו חלל, הפך הטבע/ג', וזהו רמזו בלשון חז"ל שמחוללין עד התהום [יג], היינו בחינות ניסים, כי תהם לשון נס כמ"ש (רות א) ותהם כל העיר, שעל דבר נסיי הכל תמהין [יד].

כעת חוזר רבינו לבאר תחילת הענין וזהו הרוצה לנסך יין וכו' ימלא גרונו וכו', כי גרונו ולבם של הצדיקים הוא בחי' שיתין שמחוללין עד התהום דהיינו שהשיתין והתהום הם קנה [יז] ולבא של הצדיק [ועי"י היין נפתח חלל הלב בבחי' ולבי חלל בקרבי כי מבואר בגמ' [יח] חמרא נטורחני פקחין פירוש ששתית יין והרחת בשמים מועילים לפקח את המח/טו. ומבואר בתורה כו תנינא/טז שמועיל

תוספות – אל תיקרי בראשית אלא ברא שית – האי תנא ור' יוחנן סברי מששת ימי בראשית נבראו אבל אידך תנא דדריש וגם יקב חצב לית ליה דמהוהא קרא דריש מזבח ושיתין למזבח בידי אדם הוה ובמילתיה גרסינן ועליו כרה דוד ומיהו קשה דר' יוחנן אדר' יוחנן דהכא סבר מששת ימי בראשית נבראו דדריש מעשה ידי אמן מעשה אומנותו של מקום ולקמן בפרק החליל (נג). א"ר יוחנן בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ושמא אמוראי נינהו ואלבא דר' יוחנן:

²² בדפ"ר מעשה וכן תוקן מתרצו - מעשה

²³ ונראה שבא ללמד ונמצא למד. דהיינו שבא ללמד על הצדיק שע"י שדומה למזבח, אזי ע"י ששותה יין שהביא לו ישראל, נעשה על ידו חדוש מעשה בראשית, ומוזה נמצאנו למדים שהניסוך יין על גבי המזבח בכל יום בהקרבת התמיד מכוחו היה הקב"ה מחדש מעשה בראשית. כי אם הנעשה מרכבה לניסוך יין ע"ג המזבח נעשה על ידו חידוש מעשה בראשית כל שכן הניסוך עצמו ע"ג המזבח נעשה זאת על ידו.

²⁴ דהיינו דרשת חז"ל הנ"ל בסוכה.

²⁵ דורש תהם לא מלשון הומיה כרש"י אלא מלשון תמה ומתפלא וכן לעיל תורה ז' אות א' ותורה ט' אות ה'

²⁶ לע"פ שפועל היין יוכל נושט ולא נקנה

²⁷ הסוגרים האלה נמצאים כבר בדפ"ר

²⁸ * סנהדרין ע. [יומא עז: הוריות יג:]

²⁹ גם בדפ"ר ור' חני ומתלכו - וריחני

³⁰ **תורה זו פותח** רבינו בביאור כוונת הכריאה שהיא כדי לגלות מדת מלכותו ומבאר הכרח הצמצום לשם כך, דהיינו צמצום אורו האין סוף. **דהיינו שתחלה** ברא מדת מלכות, דהיינו צמצום אורו באופן שיוכל להתקבל אצל זולתו, באופן שיוכל הזולת לחזור ולהמליך אותו ע"ז. ואח"כ כיון שאין מלך בלא עם, עוד צמצם והעלים אורו עד שנעשה מקום לזולתו (שוו תכלית העלמה עד שניתן מקום לומר שהוא אינו) וזולתו הוא האדם שנברא להמליכו, נמצא דייקא אותו נברא, שכל מציאותו היא רק על קרקע זו, שיש מקום לומר שהוא ית' דהיינו הבורא בעצמו אינו, הוא זה שצריך להמליכו ולגלות כבודו. **עוד מבאר** סוד הבחירה בלב כל אדם דהיינו המלחמה שבין יצה"ט ליצה"ר שהם המחשבות טובות ורעות שבלב. וכשמתגבר במחשבות טובות עושה חלל בלב ובורא בו עולמות של התגלות מלכותו ית', אבל כשח"ו חושב מחשבות רעות, אזי מחריבן ומחזיר את החלל לתוהו. **ומבאר** שיעקר התגלות מלכותו היא בתפלה בכוונה מעומק הלב. **עוד מבאר** רבינו שאת מדת מלכותו שמגלה הוא מגלה בלב הנברא עמ"ג שיחזור וימליך אותו בפיו בבחי' מלכות פה באופן שיגלה בפיו את כל האור שמאיר בלבו. **נמצא שמצד הנברא** יש שתי עבודות אחת בליבו לשמור שלא יעלים הרע שבו את האור שע"ז מתקלקל החלל. ועוד לקשור את הפה היטב לאור הלב כדי שיוכל לבטא בו את כל מה שמאיר בלבו, בתפלה בכוונה. בתחילת מאמר זה מה שכתבנו בהערה על הגמ' יומא עז:

³¹ **עין תורה כו תנינא** – צריך להרחיק משכרות, ולדקדק שלא לשותות יותר מיכילתו, כדי שלא יבוא לידי שכרות, פי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו. ודע, כי הדעת מלבש פקסדים, וכששותה במדה פראוי לפי ערכו, אזי נתרחב דעתו ונתרומם מחו, ואזי נגדלין הפקסדים ביותר על – ידי השתיה. פי כשנתרומם הדעת, נתרוממין ונגדלין הפקסדים, פי הדעת מלבש פקסדים פנ"ל. ועל זה אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ערויין ס"ה): "כל המתפתה ביינו, יש בו מדעת קונו". **מתפתה** דייקא, בחינת פקסדים, שעל – ידי היין נגדלין הפקסדים. וזהו מתפתה שעל – ידי הגדלת הפקסדים הוא מתפתה ומתפיס, אף – על – פי שלא היה ראוי להתפתות לפי פקסדים סתם, והיה יכול להיות רגו, אכל על – ידי הגדלת הפקסדים על – ידי היין הוא מתפתה פנ"ל. אכל השותה יותר מדאי ומשתפר, אזי אדרבא, מתגברין תקף הגבורות, ונעשה פעם ורגו, ולפעמים מתגברין גבורות דסטרא – אחרא, ויכול לבוא לידי רעות וכו', חס ושלום:

להרחיב את הדעת/כ"י). ועל כן כל הממלא גרונו וכו' כאלו^ג מנסך יין ע"ג השיתין שמנוקבין ומחוללין עד התהום כנ"ל: כ"י

כ"י (כאן חסר קצת דברים כי לא נכתב בזמנו, ונשכח קצת) ואולי אפ"ל כי נסכי היין אפשר לידור או לנדב בפני עצמם או עם קרבן עולה או שלמים וגם אז יכול הקריבם לאחר זמן ולא בזמן הקרבת הקרבן אבל בקרבן התמיד היו מנסכים יין בכל יום. כ"י/ו והיו מנסכים אותם בספל מזרחי שבקרבן מערבית דרומית של המזבח, ובזמן הניסוך היו הלוויים שרים כמ"ש אין שירה אלא על היין (ערכין יא. כ"י/ו) כמבואר ברמב"ם תמידין ומוספים פ"ו הלכה ה' ע"ש. ויין המשמח הוא בחי' בינה שרש הדינים כמבואר בתורה מא/כ"י והמזבח בחי' מלכות כמבואר הרבה בקהלת יעקב/כ"י נמצא ניסוך המזבח הוא בחי' סלת מנחה בלולה בשמן הנ"ל בחי' אמא אוזפת מנחה לברתא הנ"ל כדי להגדילה ולהביאה לבעלה ונעשית מד' ה' כנ"ל ולכן אז אומרים הלוויים שירה שזה בחי' שיר דיתער לעתיד לבא כנ"ל באות ה'. ולכן השומעים את שירת הלוויים היו עושים תשובה שלימה כמבואר בברית מנוחה/כ"י. (שירה זו היא השירה ששרו הפרות שבאו מפלישתים כשהיה הארון עליהם כמבואר כ"פ בזוהר שהוא השיר דיתער לעתיד ומסתמא בית המקדש הוא בחי' עוה"ב שבעוה"ז.)

ונמצא זה שמביא יין לת"ח הוא בחי' מלכות בחי' ביתא תתאה שמביא לצדיק בחי' בינה ביתא עילאה, שע"ז נעשה לבו עוד יותר חלל בקרבן ועוד יותר בבחי' מעשי ידי הקב"ה המחדש את עולמו זה בחי' הכלה ששולחת טלית לחתן כנ"ל שרומזת לו שהיא מתקדשת לו ורוצה שיעלה אותה בעיבור לקבל תורה דעתיקא כדי שירוץ אורח זה של השגות תורה דעתיקא שהפסיד בגללה שהתמהמה להתקדש לו. וכנ"ל שהצדיק צריך להתגבר לרוץ אורח זה שהפסיד כשהיו ישראל נזופים דהיינו שאחרי שמחזירים בתשובה עוד צריך להעלותם בעיבור ולהשיג התורה שהפסיד כשהיו רחוקים ולא באו לשמוע תורה ממנו :

שיוך לעיל [ע"א]. ישיש כגבור לרוץ אורח וכו'. כי צריך התגברות גדול וכו' לרוץ אורח הזזה שהיו יכולי' לילך בזמן שהיו ישראל נזופים ועכשיו רצים במהירו' גדול זה הדרך וכו' עכ"ל. בעת שאמר זאת התורה שמעתי אז מפיו הקדוש ענין זה בביאור יותר, שאמר בפירוש ענין זה לענין בני אדם הזוכים לעשות תשובה על העבר מה שנקט זכות לגבי תשובה על העבר עיין תורה מט תנינא שהעיקר מכאן ולהבא שלא יעשה עוד, אמנם עיקר התשובה לעבור באותם מקומות שהיה ולעמוד בנסיון דהיינו תשובת המשקל כמבואר ביומא פו:/כ"י, ואמר, שאעפ"י שזוכים

כ"י ענין הרחבת הדעת נראה שהכוונה לבחי' שמחה שהוא הפך העצבות שזה בחי' כיוון כמבואר בגמ' טפח עצב וטפח שוחק מבואר ששחוק הוא בחי' התרחבות ושחרור וע"י נקל לחשוב ולהתגבר על הצה"ר ולצייר מחשבת לבו לטוב. בבחי' אשריך ארץ שמלך בן חורין|ם.

^כ גם בדפ"ר כאלו ומתוצו - כאילו

^כ בדפ"ר נגמרת כאן התורה ומתחילה תורה קבה עד סוף קלה ואח"כ תורה נ'.

^כ מוהר"ת בתקפא

^כ כמבואר ברמב"ם מעשה הקרבנות פ"ב (הל' ב) אין טעון נסכין אלא עולת בהמה ושלמים בלבד בין היו קרבן צבור או קרבן יחיד או כבש יולדת ואילו של כהן גדול הואיל והן עולות טעונים נסכים אבל העוף והאשמות והחטאות אין מביאין עמהם נסכים חוץ מחטאת מצורע ואשמו שנתפרשו נסכיהם בתורה: (ובהל' ג) ומניין שאין מביאין נסכים עם החטאת והאשם שנאמר לפלא נדר או נדבה דבר הבא בנדר ונדבה יצאו חטאת ואשם וכבור ומעשר ופסח הואיל ואינן באין בנדר ונדבה אין טעונים נסכים ומניין להביא שלמי חגיגה ועולת ראיה לנסכים שנאמר או במועדיכם: ועי"ש פרק יד הל' א' שיכול לידור או לנדב יין לבדו. עוד שם פ"ב הל' יב שזבח ונסכים אינם מעבדין זה את זה ויכול להביאם לחוד ובהפרש כמה ימים.

^כ עי"ש פרש"י ותו"ס ד"ה שאין בברכות לה.

^כ סוף תורה מא - וְזֶה יוֹמָא ע"א: ה'רוּצָה לְנִסְךָ יִין עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, יְמֵלֵא גְרוֹנָם שֶׁל תְּלִמְיָדֵי - חֲכָמִים'. לְנִסְךָ, הֵינּוּ מְלוּכָה וּמְמֻשְׁלָה. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים ב'): 'וְאֲנִי נִסְכְּתִי מִלְכִי' וכו'. יִין, זֶה בְּחִינַת בִּינָה, שְׂרֵשׁ הַבְּכוּרָה, יִין הַמְשַׁמֵּחַ, 'מִזְבַּח' זֶה בְּחִינַת דִּינִים. 'תְּלִמְיָדֵי - חֲכָמִים', הֵם בְּחִינַת נְצַח הוֹד; וְזֶהוּ פְרוּשׁוֹ: ה'רוּצָה לְהַמְלִיךָ וְלְהַמְשִׁילָה וְלְהַמְתִּיק הַדִּינִים, עַל - יְדֵי שְׂרֵשׁ, שְׁהוּא יִין הַמְשַׁמֵּחַ. מִדֵּי יַעֲשֶׂה, עֲצָה (טוֹבָה); עַל - זֶה, יְמֵלֵא גְרוֹנָם, עַל - יְדֵי רְקוּדִין, או עַל - יְדֵי פְדִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁמוּבָא לְעֵיל: גַּם עַל - יְדֵי מְלוֹי גְרוֹנָם, נִמְתַּק הַדִּינִין.

^כ עי"ש סוף ערך דש וברישי ערך זא ובסוף ערך י"ה ועוד.

^כ שם מבואר כשהכהן היה רואה שמביא הקרבן לא היה שב כראוי היה מרמוז ללוים לשיר וכששמע שירתם היה שב בתשובה שלימה. וצ"ע כי נסכים לא באים אם קרבן חטאת או אשם של יחיד כמבואר ברמב"ם לעיל. וראיתי מתרצים שמדובר בקרבן התמיד, ועדין צ"ע. אי"כ איך הותר לו לרמוז להם הרי אין אומרים שירה אלא על היין. ועוד שבקרבן ציבור מה עושה שם היחיד ולמה שישב דייקא או בתשובה שלימה הרי חייב קרבן יחיד.

^כ תחילת העמוד הזה

^כ עיין סוף תורה כז שם מבואר שיש בחי' תשובת המשקל בהרהור. ויש לדון בזה כי שם מדבר בתאוה הידועה דייקא ועליה אמר ר"ל בגמ' יומא עד: טוב מראה עינים מהלך נפש דהיינו מהמעשה עצמו לכן אולי דווקא בתאוה זו שההרהור גרוע מהמעשה כי כולה דמיון לכן גם תשובת המשקל מהני בהרהור אבל עבירות אחרות לא וצ"ע.

לתקן מה שעבר, אעפ"כ עדיין היכן הוא אותו הזמן שהיו רחוקים מהש"י [ע"ג], שהיו יכולים לעבוד את הש"י באותו הזמן כי אותם ימים שלא עבד בהם את הש"י הם ימים מתים מקדושה ובסוף ימיו עולה כל אדם עם כל הימים כמבואר בזוהר עה"פ ואברהם זקן בא בימים. והם שכרו לעתיד, ועיין תורה קעט רבינו מבאר שימים שלא עבד בהם את הש"י הם פגרים מתים (ושם מבאר שע"י תענית הפסקה אפשר לתקן גם ימים שעברו ולהחיות אותם /ע"ד\ אבל ידוע שבשיחות ציווה שלא להתענות כל כך) ונראה שכאן הכוונה שימיהר להיות אצל הצדיק האמת (עיין לק"ה מנחה ז' אות ז' וח' שכל תוקנו של הבע"ת רק ע"י הצדיק) (עיין בתורה ד' גודל מעלת הווידוי לפני הצדיק) לשמוע ממנו תורה כנ"ל שע"י יזכה לתקן העבר בכח הצדיק/ע"ה\, ובוודאי

[דף נט.]

צריכים לתקן זאת, דהיינו להשלים ולמלאות את העבודה שהיו יכולים לעבוד את הש"י בכל אותו העת שהיו נזופים מלפניו ית' ורחוקים ממנו. ע"כ אחר שזוכין להתעורר לתשובה, צריכין זריזות גדול בעבודתו ית', ולרוץ מאוד מאוד, כדי שיזכה ע"י זריזות עבודתו לתקן ולהשלים גם חסרון העבודה של הימים שעברו, כי עכשיו צריך לרוץ במהירות גדול זה הדרך שהיה יכול לילך בזמן שהיה רחוק מהש"י: ואמר לאנשיו בזה"ל, איר דארפט זיך זייער יאגין איר זאלט נאך קענין עפיס חאפין [ע"ז] צריכים אתם להזדרז מאד (בעבודת ה') כדי שתספיקו עוד להשיג משהו :

עד כאן ביאור חברותא לתורה מט

עוד יש לדון עפ"י תורה מט תנינא כי שם תחילה אומר שעיקר התשובה מכאן ולהבא שלא יעשה עוד אלא שמוסיף שאנשים כאלה גם מחשבה אצלם כמעשה לכן צריכים להזדרז גם מהרהור ורק אח"כ מוסיף אבל תשובה שלימה היא דייקא שיעבור במקומות שעבר ממש וימנע עצמו. משמע שהם שני שלבים והתיקון השלם הוא דווקא תשובת המשקל ממש. ועיין שפת אמת יומא פו: שהכוונה שמשמים כשרואים ששב באמת מזמנין לו נסיון דומה ממש.

ועיין בניהו בן יהוידע על יומא דף פו:

והנה לדברי רב יהודה דבעינן אותו מקום ואותה אשה ואותו פרק בזה מוכן הטעם דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם דצריך להאריך ימיו עד שיתגלגל ויזדמן לפניו אותו מקום ואותה אשה ואותו פרק: ועיין מהרש"א ברכות לד: על המאמר שגדולים בעלי תשובה מצדיקים, אומר שא"א לומר כן אלא רק בחוטא במחשבה בלבד ועשה תשובת המשקל בהרהור.

^{ע"ד} עיין תורה קעט ועיין זוהר ויחי רכד סוף ע"א בא בימים אתלבש באינון ימים ממש ועיין זוהר חיי שרה קכט. באינון ימים מדרגה לדרגה וכה"ג בע"ת ברגע אחד ועיין תורה נט תנינא לצדיק יש עבודה שבין המצוות

^{ע"ד} עיין תורה קעט...מעלת התענית שמעורר ומחיה מתים, הינו הימים שעברו בחשך, ואין להם שום חיות, כי כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה, וכשעושה בזה הימים מצוות ומעשים טובים, א"ז מחיה היום וממשיך לו חיות ושפע רב מלמעלה, אף אם, חס ושלום, אם אינו עושה בו מצוות, א"ז אינו יורד עליו שפע מלמעלה כי - אם בצמצום גדול מאד רק כדי חיינו בצמצום, וכשהוא נוטל זה היום ועושה בו, חס ושלום, רע, א"ז מוריד ומציק השפע המעט שיש בזה היום, עד שמוציץ גם עצם החיות שיש להיום בעצמו, מלבד השפע הבא מלמעלה דבר יום ביומו, כי כל יום הוא בריאה, ויש לו חיות עצמו מלבד השפע, והוא מוצץ גם חיותו העצמי של היום, עד שגשגארו הימים הללו פגרים מתים, כמו משל התינוק היונק משדי אמו, כל זמן שיש לה חלב יונק החלב, וכשנפסק החלב מוצץ דמה וחיותה ממש, אף על - ידי התענית הוא מעורר ומחיה הימים הללו, והכל לפי התענית:

ויש להבינו בגשמיות. כי בשמתענה, נמצא אין לו חיות וכח מזה היום, מאחר שאינו אוכל ושותה בו ואף על פי כן עובד את השם. נמצא שעובד השם בכח שיש לו מאתמול, כי בלא זה מאין לו כח, נמצא שעובד היום בכח של אתמול, על כן מביא חיות באותו היום של אתמול ואחר כך בשמתענה עוד וא"ז אין מספיק לו כח של אתמול, כי כבר נחלש הגוף, וא"ז צריך להשתמש בכח של ימים הקודמים למפרע עוד, נמצא שמביא בכל פעם חיות והארה לימים הראשונים שנפלו ומתו, עד שאפשר להתענות כל כך, שיצטרף להשתמש בכח של הימים שניק משדי אמו, וא"ז מחיה ומאיר כל הימים. ופעל כן על ידי התענית נבנה קומת השמחה, שהיא החיות ונקודת של כל המצוות כמבאר במקום אחר (א):

(זה הענין לא באר היטב, והעקר שעל ידי התענית, על ידי מה שמוציא הכח של כל יום ויום שעבר ומכניס אותו בעבודת ה', ומחיה כל הימים המתים שפגם בהם כנ"ל, על ידי זה נבנה השמחה כנ"ל):

^{ע"ה} עיין תורה לו אות ה' שהצדיק מוריד נשמה חדשה לכל אחד מהשומעים את תורתו כ"א לפי בחינתו ותפיסתו.

^ט בתרלד - מאוד מאד, מתוצו - מאד מאד

^ט צריכים אתם להזדרז מאד (בעבודת ה') כדי שתספיקו עוד להשיג משהו.

